ИВАН КАСАБОВ

ГИГАНТЪТ

ИВАН КАСАБОВ

ГИГАНТЪТ

ИВАН КАСАБОВ

ГИГАНТЪТ

НАУЧНО-ФАНТАСТИЧНА ПОВЕСТ

Издателство „Христо Г. Данов“
Пловдив — 1965

ЧАСТ ПЪРВА

ЧУДЕСНОТО ОТКРИТИЕ НА Д-Р ГРИГОРОВ

1. УБИЙСТВОТО НА ОВЧАРЯ

Притъмня. От върховете на мрачните скали се спуснаха тежки облаци. Първите капки — едри и звънки като градушка — затрополиха по земята. Заваля топъл, летен дъжд.

Припрян звън на медни хлопатари се разнесе наблизо. Кооперативното стадо бързаше към кошарите зад Гърми дол.

Бай Стоил — овчарят на стопанството — беше вир-вода. До подслоните имаше още няколкостотин метра и той се надяваше скоро да приюти стадото. Овцете, стреснати от бурята и натежали от влага, се притискаха една о друга и задъхани ситнеха. Вятърът ги блъскаше в гърдите, препъваше крачките им.

Тресна се.

Овчарят неволно се огледа. Това проклето място ненапразно бе кръстено Гърми дол. Зададе ли се буря, все ще падне гръм, ще палне някоя стара дървесна коруба. Лани, как се случи, удари дядо Лазо — най-стария овчар на стопанството. На място го остави.

Бай Стоил викна сърдито на овцете и заудря найблизките с тежкия си кривак от печен дрян. Трябваше да минат дерето, преди да е придошло.

Внезапно малкият Караман залая изплашено, изскимтя и се заплете в краката на овчаря. Старият ръждивочервен пес Мургаш дрезгаво забуха и се понесе като сянка нагоре из стръмнината.

Бай Стоил се наведе озадачен. Погали Караман, който трепереше свит на кълбо, прекрачи го и се загледа натам, където изчезна Мургаш.

Вълк!... Що ще тука по това време? Вълци слизаха през зимата, а сега...

Скрит зад издадената скала, Мургаш се давеше от злоба. Друго ръмжене не се долавяше. После лаят му секна, сякаш гърлото му изведнаж бе затъкнато. Нещо изсвистя покрай бай Стоил и тежко тупна на крачка зад него. Обърна се — Мургаш. С прехапан език. Неестествено извил глава към гърба си...

Овчарят стисна кривака.

Какъв ще е този звяр, че можа да умъртви без борба голямото овчарско куче? Отде се взе такава сила, че го запрати на двадесет крачки? Не се ли беше спотаил някой зад издадената скала?

Тук ставаше нещо необяснимо.

Овчарят отстъпи крачка назад и пребледня. Як, четиридесетгодишен селянин, той неведнъж бе участвувал в традиционния пехливанлък по своя край и не можеше да се каже, че е слаб. Навремето, преди Девети, оцеля по чудо при разстрела на петимата ятаци от тяхното село. Цялата нощ изкара там — в кървавата яма, сред труповете на другарите си, ранен в хълбока, полузарит в пръстта, която полицаите небрежно нахвърляха. Измъкна се призори и го укриха другоселци. А после — в гората...

Но това... Това беше нещо по-друго! Наведе се. Измъкна остър овчарски нож из навоите на левия си крак. Напрегна слух.

Бурята завилня с нова сила, сякаш се стремеше да изтръгне лъскавата стомана из шепата му...

Телефонът звънна.

Майор Врански вдигна слушалката. Русокосият, пълен сержант Васев се вгледа в неговото лице — напрегнато, малко удължено, с добри очи под надвисналите вежди.

— Пиши! — късо заповяда майорът. Веждите му трепнаха едва забележимо.

Васев грабна близката перодръжка и отвори бележника на бюрото.

— Убит е Стоил Пеев-Ятака, овчар на стопанството... Местността Гърми дол. Съобщава Владимир Керечев — овчар от същото ТКЗС. Край.

След това, без да свали слушалката, продължи:

— А вие не напускайте мястото! Трупът да остане в същото положение... И да не се пипа! Чувате ли? Ние идваме веднага. Хайде...

Черната вилка на телефона щракна отсечено.

— Сержант Васев, след десет минути готовност за отпътуване до Гърми дол. Оглед на местопроизшествието. Да се привлече за вещо лице доктор Григоров! Позвънете в дома му — рано е още!

— За какво се касае, другарю майор?... Аз, доколкото се досещам вече...

Майор Врански рязко се изправи и се приближи до прозореца. Сержант Васев незабавно отдаде чест и се завъртя на токовете си.

Беше проявил излишно любопитство.

Джипката лъкатушеше, повлякла след себе си опашка от синкав дим и прах. Мекият коларски път прекосяваше местността успоредно с младата борова гора. Един остър завой бележеше нейната граница. Грамади пепеляви скали, високи и стръмни, разхвърляни хаотично, се възземаха. Отдалеч белият път напомняше светла бразда, описала контура на каменния масив, богат на всевъзможни фигури и пещери.

Пред една скала, ниско полегнала над пътя, джипката спря. Просната зад зъберите се гърчеше тясна планинска пътечка и извеждаше до Гърми дол.

От колата слязоха майор Врански, капитан Обретенов, доктор Григоров и сержант Васев. Шофьорът остана зад волана. Той щракна десетина пъти със запалката си, смукна жадно от цигарата и надяна маската на безразличие и независимост, макар да изгаряше от любопитство.

Заизкачваха се по пътечката.

Васев мънкаше полугласно на капитан Обретенов своите догадки или се стараеше да изкопчи нещо повече от това, което сам беше записал в бележника на майор Врански. В отговор капитанът му подхвърляше остроти, Васев ги намираше за много духовити и пискливо се смееше. Доктор Григоров слушаше разсеяно, замислен върху нещо

свое и невъзмутим — нито веднъж не се засмя, заради което сержантът все го гледаше накриво.

Пред всички крачеше майорът — висок, леко приведен и гъвкав като фехтовчик. На места пътеката изопваше лентата си стръмно и на човек му се струваше, че става вече непроходима, че всички трябва да се върнат назад и да потърсят нови подстъпи. Но майор Врански се позасилваше две-три крачки и с пъргав отскок преодоляваше височината, като се залавяше за околните шубрачки. Припрян като дива коза, той начесто ги изпреварваше и спираше да ги дочака. До ушите му достигаше шумното пуфтене на кръгличкия сержант и кой знае защо това го дразнеше. Стиснал нервно устните си, той ги подканваше с нетърпеливи погледи и отново се замисляше върху случката.

„Дело на изпечен престъпник или... злодеяние на хулигани? Може би... Напоследък се одързостиха. Докато ние залагаме на всеопрощението, на благата дума, те размахват ками и ние им отговаряме с малки глобички и снизходително мъмрене. Затова стават все по-нагли. Престъпници стават! Не са много, наистина, но в кюпа с мед и една капка отрова горчи!“

Плю настрани. Имаше чувството, че му нагорчава. „Строгост!... — хапеше възмутено устните си той. — Неумолима строгост и нетърпимост! Максимални наказания!... Да убиеш човек като тебе, с душа като твоята, с усмивка като твоята, твой другар, брат твой да убиеш!... Каква гнусота! А в същото това време из космичните бездни летят кораби с хора на борда си! Нетърпимост! — повтаряше с настървение той. — Страстна нетърпимост!...“

Десният му крак се заплете в някакво жилаво кореннище и той смешно приклекна с разперени ръце. Васев се ухили и мълчешком побутна капитан Обретенов да гледа, но като че ли предугадил, майор Врански внезапно се обърна и усмивката на сержанта замръзна.

— Васев! Взехте ли фотоапарата?

— Тъй вярно, ето го! — сержантът беше презрамчил апарата като екскурзиант. Под краката му се откърти камък. Той загуби за миг опора, но капитан Обретенов го подкрепи.

— Колко пози има? — попита пак майорът.

Васев разкопча калъфа и се вгледа.

— Сега ли проверявате, другарю сержант?

— Виноват, другарю майор, апаратът е на последна поза!

Лицето на майора потъмня. Васев неловко преобръщаше в ръцете си калъфа и не смееше да го погледне.

— Знаете ли какво, сержант Васев — тихо процеди майор Врански. — Вие сте въплъщение на самата небрежност! Бегом до колата! Ще се върнете в града и до половин час да сте при мене със зареден апарат!

— Слушам!...

Васев щеше да се втурне назад, ако не беше се застъпил капитан Обретенов. Той редовно носеше в такива случаи своя „Зоркий" и спаси положението. Сержантът го погледна признателно. Лицето му беше поаленяло от смущение, от жегата и от бързото катерене.

След този малък инцидент групата продължи да се изкачва. Сега вече никой не се смееше.

Дърветата тук бяха по-редки. Повървяха пет минути и пред тях се откри долчето, където се бе разиграла снощната драма. Посрещна ги овчарят, който беше телефонирал — един навъсен селянин с провиснали, опушени мустаци. Той пристъпи към тях и се спъна. Затъпка на място нерешителен и мълчалив. Майор Врански го наближи, поздрави с кратко кимане и се спуснаха в долчето. Капитан Обретенов се зае да фотографира всичко. И Васев щракна веднъж, после прибра апарата си и гузно се обърна към майора. Това беше неговата първа и последна снимка.

— Край, нали? — ядовито го стрелна майорът.

— Тъй вярно... — измънка сержантът. Извади от джеба си шарена като пешкир кърпа, свали фуражка и отри потната си глава.

— Тъй вярно! — повтори недоволно неговият началник и бавно се приближи до труповете на овчаря и кучето.

До Мургаш, на четири-пет крачки встрани, лежеше проснат възнак бай Стоил. Ръцете — широко разперени, пестниците — силно свити, дрехите — леко раздърпани — всичко говореше за една не много продължителна борба. Само главата беше някак си прекалено извита надясно и нагоре.

— Има синини по шията — прошепна лекарят, — дъговидни драскотини, като от нокът на палец, но ненормално голям. Освен това прави впечатление неестественото положение на главата.

— Наистина — каза замислено Обретенов и се изправи да фотографира горната половина на тялото. Майор Врански беше вторачил поглед в убития и замислено пощипваше брадичката си.

— Най-вероятно е удушване — рече той.

— От ръка с много голяма сила. . . и размери — добави лекарят.

Васев бе останал малко настрани от тях, все още овладян от лошото си настроение. Той си беше злопаметно човече и в ушите му не бяха заглъхнали ядовитите забележки на майор Врански. Упорито не искаше да се признае за виновен — в края на краищата от тези снимки едва ли ще има някаква полза. Капитан Обретенов иска да попълни колекцията си и те трябва да му пригласят на прищевките. Пък и какво толкова има да се наблюдава ? Тук трябва да се действува ! Да се разследва ! Да беше останало на него, на Васев, той незабавно щеше да започне с разпитите, с кръстосаните въпроси, с досиетата на близките на убития, с арестите, с този съмнителен овчар например. . .

В този миг мислите му бяха прекъснати от един блестящ предмет в гъстата трева зад овчаря, до ниското криво дръвце. Той изтича и се наведе.

— Не пипай ! — викна му майор Врански и за секунда-две се намери до него. Хвана протегнатата му ръка, отстрани го и приклекна. Васев въздъхна обидено и демонстративно обърна гръб, но никой не го забеляза.

— Овчарски нож. . . — приближи овчарят и пак млъкна. Той изобщо не беше от разговорливите.

— Неговият нож — каза Обретенов — и при това окървавен на 8—9 сантиметра от върха.

— По-важното е да се разбере чия е кръвта по ножа ! — язвително подхвърли през рамо Васев.

Майор Врански го погледна :

— Това вие ще установите, Васев !

— Аз ? . . .

— Да, вие ! — Майорът се върна към трупа. Доктор Григоров се изправи до него и му съобщи останалите си бележки.

В това време капитан Обретенов тихо нареждаше на Васев да вземе ножа с носната си кърпичка, да го увие внимателно и да го отнесе в лабораторията, където ще установят групата на кръвта и отпечатъците по дръжката

му. „Зная, зная“ — пресичаше го сержантът и даваше да се разбере, че и без тези инструкции може да се справи отлично с всичко. Той се наведе с пъшкане и кръглото му лице отново се наля с кръв.

— Пълнееш, Васев, пълнееш! — засмя се Обретенов. — Вземай мерки!

— Вие не се безпокойте за мене толкова! — сопна се сержантът и набърчи чело.

Владимир Керечев стоеше безмълвен зад тях, облегнат на овчарската си тояга, но очите му живо трепкаха и не изпущаха нито майор Вэрански, който пъргаво приклякаше, отдалечаваше се и отново се връщаше до трупа, нито дебелия, сърдит сержант, който начесто го оглеждаше с подозрение.

Васев се приближи:

— Тръгвам!

— И нека дойдат да вдигнат труповете. Докторе, моля погрижете се за незабавна аутопсия в болницата и още днес ми пратете протокола. Интересува ни кучето. Причината за смъртта му е съвсем неясна. Мисля, че има връзка с убийството на овчаря. Нито следа от давене със звяр, нито рана, нито. . .

— Ще проверим и за отрова, макар че нямам такова впечатление — добави доктор Григоров и тръгна към колата.

— Аз да си ходя — нямам повече работа.

Едва сега майор Врански спря по-продължителен поглед върху това лице. То притежаваше някаква черта — недоловима, но твърде често срещана и позната. Овчарят през цялото време се държеше като гузен, съзнателно укрил нещо, от което се бои. Справката, която получи за него майор Врански, установи, че Владимир Керечев е отскоро в стопанството на работа, безпартиен, по характер мълчалив и затворен в себе си, неуслужлив и не твърде трудолюбив.

— Всъщност вие познавате убития, нали Керечев?

— Само така. . .

— Как?

— Така. . .

Васев нетърпеливо се размърда:

— Да тръгвам ли?

Без да му отговори, майор Врански продължи да разпитва:

— Кажете какво значи „само така“?

— Ами... Нали вършим една и съща работа. Оттам значи...

— Вие с него бяхте ли приятели?

— Бяхме... Не съвсем, ама бяхме де, нали вършим една и съща работа...

Васев постоя още малко и като не посмя да попита пак, тръгна. Капитан Обретенов се помъчи да разтвори пръстите на бай Стоил. Това привлече вниманието на майора. Той прекъсна разпита. Владо скрито си пое дъх и погледна към пътечката, която идеше от кошарите. Чуваха се стъпки.

— Кичурче косми, другарю майор!... Ръждивочервеникави... остри... — каза Обретенов.

— Като на животно... — разглеждаше ги внимателно майорът.

— Убитото куче има червеникава козина.

— Мда-а... — замисли се майор Врански, — кучето... Но защо са в ръката на овчаря?...

Той прибра кичурчето косми между лисчетата на своя бележник.

— После ги занеси заедно с косми от кучето за лабораторен анализ и сравнение!

Храстите се разтвориха и от тях се измъкна русокос мъж в брезентова полушубка, с патрондаш и двуцевка на рамо. Той се дръпна уплашен и зина от учудване. Овчарят извади ръцете си от джебовете и неспокойно се размърда.

Майор Врански позна в новодошлия енергичния председател на стопанството — Анто. Като видя проснатия труп на земята, Анто бързо смъкна пушката си и се наведе:

— Бай Стоил... нашият...

— Той! — мрачно продума майор Врански.

— Убит!... Кой, другарю майор?!... А?...

— Тъкмо това се питаме и ние — горчиво се усмихна майорът.

Анто се обърна към овчаря и строго попита:

— Владо, ти какво правиш тука?

— Ами че...

— Той ни съобщи за произшествието — рече майор Врански.

Овчарят се мъчеше да натика ризата си в пояса:

— Ами такова... аз да си ходя, рекох...

Майор Врански го изгледа замислено.

— Може.

С нервни крачки, като подтичваше и се препъваше из храсталаците, овчарят изкачи обратната стръмнина на долчето и изчезна към кошарите.

Когато се закри от погледите им, майор Врански попита:

— Бяха ли приятели те — двамата?

— Ами, приятели!... Два остри камъка — подхвана Анто. — Завчера на събранието...

Капитан Обретенов дойде при тях с документите на бай Стоил в ръце. Подаде ги:

— Ето какво намерих в джебовете му. Доста пари. Изглежда не е за обир...

— Бай Стоил изтегли вчера от касата триста лева. Акордеон щеше да купува на момчето си. Голям мерак му беше...

— Триста лева?... Тук няма толкова пари. Ето — пет по десет и едно пет. Значи — обир излиза. Липсват двеста четиридесет и пет лева...

Майор Врански се засмя:

— Тя съвсем се забърка, Обретенов! — и като се обърна отново към Анто, попита: — Какво стана „завчера на събранието"?

— А, да... Завчера на събранието награждавахме отличниците. На бай Стоил управата подари джебен часовник с надпис „На най-добрия овчар". Та Владо стана и се изказа, че ако не били другите овчари, бай Стоил нищо не би свършил, ама нали бил ятак... Свой човек, значи, вътрешен...

Майор Врански се обърна към Обретенов:

— Ти намери ли часовник с надпис?

— Нито с надпис, ни без надпис. Не мислите ли, че се касае...

Майор Врански отегчено го прекъсна:

— Мисля. Но не за това, за което ти си помисли. Изобщо — хубаво е да помислим повечко, преди да решаваме.

Капитан Обретенов замълча. Почваше да се ядосва на своята прибързаност. Така не се изграждат хипотези. Че има престъпление, това беше очевидно. Но с колкото и нишки да разполагат — всичките бяха объркани. Докато не се оправят, къде ще намериш края?

Той се облегна на близкото дърво.

— Най-добрият ми овчар. Какъв човек беше!... — тъжно прошепна Анто.

— Имаше ли врагове? — попита майор Врански. — С някого да се е карал, скоро или преди.... спорове, делби, обиди...

Анто вдигна рамене:

— Не, другарю майор, нали ви казвам — такъв човек беше!... Само с Владо дето не се погаждаха дип. Той, Владо, си е малко завистлив и зъл.. Ама да убие човек — не!...

— Владо е отскоро при вас? Да не избързваме с изводите.

— То е така, ама... Не, страхлив е той! Де кураж у Владо за такова нещо?

— Да-а... — погледна часовника си майор Врански. — А ние да бяхме тръгнали, Обретенов. Изпрати после старшина Лумпаров тука, докато вдигнат труповете! Колата ще шофираш ти. Довиждане, Анто. Може пак да те потърсим.

— То се знае, другарю майор, на разположение сме!

Разделиха се.

Анто постоя още минута-две, загледан в мъртвия овчар и като се сви зиморничаво в своята шаячена полушубка, спусна се по пътеката за кошарите. Двуцевката, провиснала с дулото към земята, начесто се свличаше от рамото му.

Слънцето, отдавна изгряло, вече опипваше с лъчите си мъртвия овчар, в неподвижните зеници на когото се отразяваха белите облачета — последните остатъци от снощната страшна буря.

2. КАТАСТРОФАТА СЪС „ЗИС-5“

Два дни след тази случка, по тесния криволичещ път в подножието на скалите пъплеше камион.

Нощта беше безлунна — в очите ти да бръкнат, няма да видиш. Фаровете на камиона протягаха надалече жълти

снопове лъчи и моторът дотегливо и протяжно виеше дрезгавата си песен. Най-старият камион на стопанството, разнебитеният „Зис-5“ се връщаше с голямо закъснение от града. По пътя пукна гума и шофьорчето Личко си игра да я лепи до тъмно, че и в града се беше позабавил доста време...

Пътят беше стръмен. Моторът работеше на малки обороти. Личко погледна часовника си нетърпеливо, без да пуща волана. Десет... Кога е закъснявал толкова? Този ден целият беше за него един такъв — несретен. В нищо не му вървеше. Нито работата с гредите свърши, та ще трябва да ходи още веднаж, нито Софчето дойде на кино с него, макар че му обеща най-сериозно. И билетите, разбира се, изгоряха. А хубави билети беше взел — на ложа. По тридесет и пет стотинки... Но не е там работата. Излъга го — това е!... И на всичко отгоре тази гума.

Личко се наведе през отворения прозорец на кабината и ядосан плю в тъмнината. „Добре че имам силни фарове! Кога съм се прибирал в единадесет часа? Сега остава и моторът да закъса...“

Колата наближаваше Гърми дол.

Младият шофьор си припомни странното убийство на бай Стоил по-миналата нощ, точно в тази местност и по кожата му пропълзяха тръпки. Кракът му натежа на педала за газта. Колата се дръпна и усили своя бяг. „По-скоро да мина оная, изгърбената скала. Зад нея е пътечката за Гърми дол...“ Не че го е страх, не... но все пак — мръсно местенце е тука, дявол да го вземе. Глухо и пусто. През зимата и вълци са слизали. А преди години, разправят старите, някаква банда се подвизавала по тоя край. Пътници нападала и грабела. Това е било, разбира се, много отдавна, но все пак — диво усое, дявол да го вземе!...

Няколко клончета, надвесени над пътя, драснаха по кабината. Дясното стъкло, което беше свалено само наполовина, звънна и звукът му неприятно отекна в ушите на Личко. Той се облегна назад и даде още газ. „Тфу, проклета нощ! — мънкаше той полугласно. — И светулка няма да просветне...“

Когато фаровете ливнаха мътните си лъчи върху скалата, издигаща се на десетина крачки пред камиона, на Личко му се стори, че над нея се появи сянка и се сниши.

Животно ли премина или човек дебнеше там? Дъхът му се пресече, когато видя един огромен скален къс да се раздвижва, да се накланя напред-назад, тикан от невидим, стоманен лост, да се откъсва от своето място и да връхлита над главата му...

„Знаех си аз!...“ — Изскърцаха спирачките, Личко се понадигна от седалката, но последва силен удар. Метна го към дясната врата на камиона. Той усети, че цялата машина полегна на същата страна, вратата се отвори наполовина, а по главата му се посипа разбитото стъкло и загуби съзнание.

Да е лежал така минута-две, час, а може би повече?

Болките в рамото постепенно го изведоха от безпаметното състояние. Гнетяща тежест правеше мускулите му слаби, безволеви. Като чужди му станаха тия крака, ръце... Какво се случи? Да си припомни... Да се досети... Защо е изтръпнала дясната му ръка? Поиска да си обясни всичко, но от усилието да мисли болката в главата му стана непоносима и той стисна клепачите си.

В тишината някой ходеше... Плахи, предпазливи, тежки стъпки на човек! Приближават към камиона. Под тях се свличат дребни камъчета. Кой иде? Случаен свидетел ли се е притекъл на помощ? Как може да е видял в тази тъмница? Или трясъкът от катастрофата... Наблизо са кошарите. Личко си припомни онази неясна, размазана сянка над скалата... Тя ли срина връхлетелия камък?... И сега е слязла при него. Страшно!

Реши да не се издава. Пък и нямаше сили да помръдне. Стъпките замряха до главата му. Чуваше се пресекнато, шумно дишане. Човекът се бе надвесил и го наблюдаваше. После изглежда, че бръкна в джеба си. Търсеше нещо... Кибрит! Извади го, разклати го да види колко клечки има в кутията. Драсна. Пламъкът парна Личко по бузата. Плесна го през лицето една тежка, вмирисана на пот и тютюн ръка. Леко го удари. Личко не шавна. Тогава човекът се разбърза, засуети се. Бръкна в джобовете му. Затършува, заобръща го...

„Обира ме...“ — рече си Личко, отпуснал тялото си. Едва се сдържаше вече. Надигна предпазливо клепки и се помъчи да познае сумтящото до него лице. Не го видя. Мракът не отместваше дланта си от очите му. Запомни само особения, неприятен мирис. Тежкия дъх... На какво? Не може да се сети... „Откачва ми часовника!... Ако

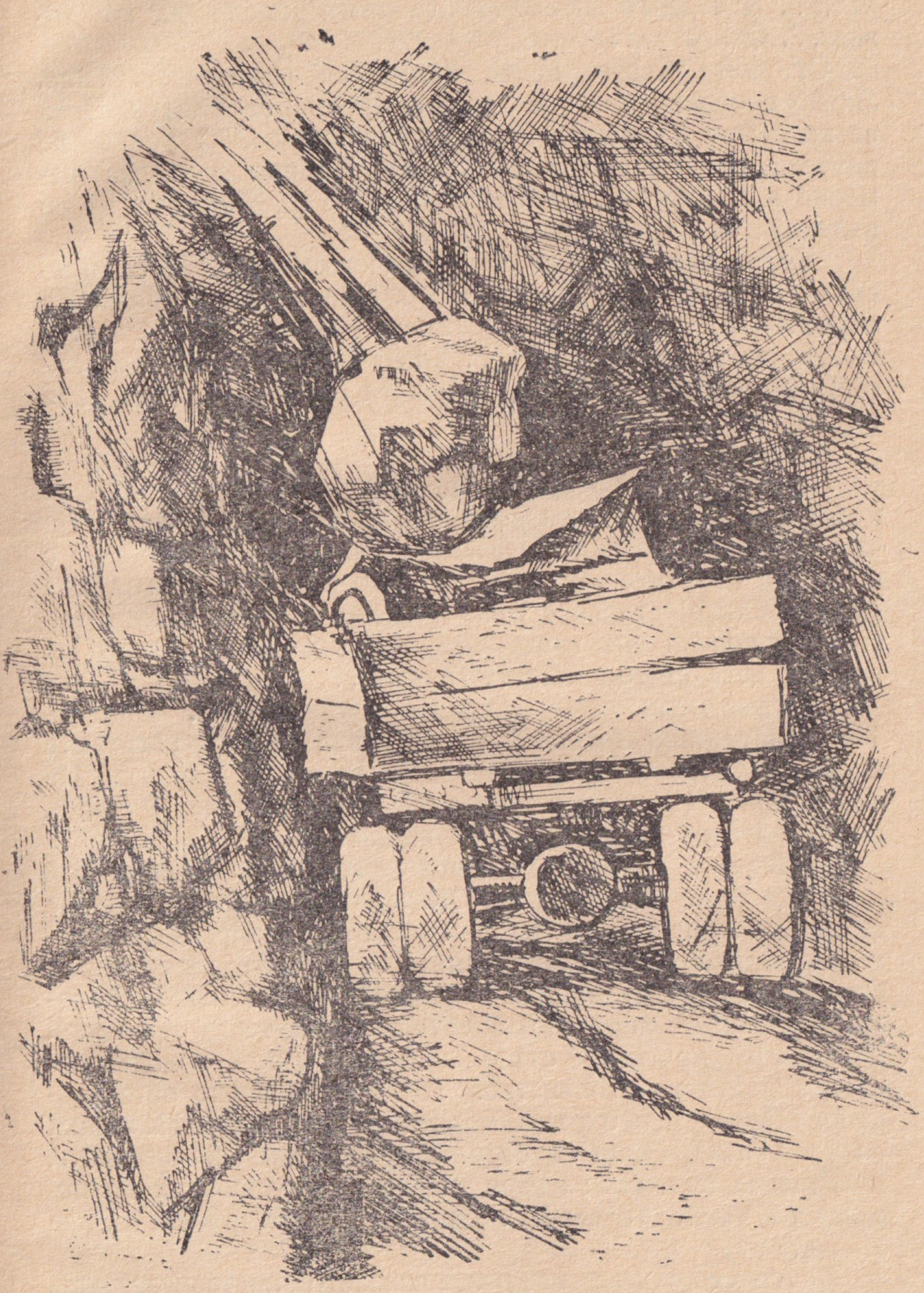

мръдна, може и да ме убие! Значи, това е той — сянката... Как да го запомня? Да мога после да го позная... Отива си!“

Стъпките бързо, почти бегом, се отдалечиха. Тихо. Личко с облекчение пое хладния, среднощен въздух. Изви се на лакът и изохка. Рамото го болеше. С усилие се измъкна от деформираната кабина. Подпря гръб на камиона и се ослуша. Непознатият се бе изгубил нататък по пътеката за Гърми дол.

„Какъв тип ... — изпъшка момчето. Отблъсна се, пристъпи и се олюля. Прилоша му. Приседна на камъка, а сърцето му блъскаше учестено. — И на бай Стоил... трябва да е същият тип!... Тип!“ В тази дума той влагаше всичката си болка, всичката си мъка, цялата своя омраза, целия си протест.

Ветрецът го ободри.

Направи няколко крачки пред колата си и вдигна по навик ръкава на лявата ръка, да види колко е часът. Но часовникът го нямаше. Изчезнал беше и портфейлът с парите и билетите от киното. „Опак ден!“ — въздъхна Личко и като стисна с ръка рамото си, продължи с несигурни крачки по пътя. Ще върви до завоя. Оттам се виждат вече светлинките... градът...

Гъстият мрак се преплиташе в краката му. Лепнеше. Той пристъпяше пипнешком. Препъна се в крайпътните камъни, хлътна в една яма — едва не счупи крака си. Но ето завоят! Нататък е по-лесно. Сега той не е сам... Светлините на града са верен водач.

Младежът закрачи по-смело. Той се питаше: кой може да бъде нападателят? Жителите на малкото градче се знаеха помежду си като съкварталци. Прехвърли наум неколцина от по-лекомислените... На кого да се спре? Скитници и безделници в този край вече нямаше. По-голямата част от хората работеха в заводите за текстил и хартия, а другата — също немалка част — в Държавното земеделско стопанство. То беше отлично организирано. Първенец в окръга. Хората се замогнаха. Накупиха си това-онова, къщи си струпаха, позагладиха бръчките. Кой ще ти поламти за пари или за един часовник да посегне на човек. Тогава?... Да е дошел от другаде? Знае ли той?...

Личко се отказа от разрешаването на тази загадка. Виеше му се свят, а и рамото го пронизваше. Една грижа

имаше той сега — да се добере до най-крайната къща на града, там да отпусне натежалото си тяло и да спи, да спи. . . ръката, с която стискаше рамото си отдавна влажнееше. Влажнееха и пръстите на другата му ръка. Топла, гъделичкаща лепкавина пъплеше по нея. „Кръв! . . . — сети се Личко. — Значи, непрекъснато кърви! . . . Трябва да се бърза! Да се бърза. . .“

И той бързаше.

Той мислеше, че бърза, а се люшкаше като насън и само минути го деляха от новото падане в несвяст. Загубил беше много кръв.

3. ЧУДЕСНОТО ОТКРИТИЕ НА ДОКТОР ГРИГОРОВ

Но да се върнем два месеца по-назад.

В малкото планинско градче К. животът си течеше кротко и спокойно като водите на дълбока река, докато едно събитие не развълнува гладката повърхност. Едно събитие колкото куриозно, толкова и фантастично — младият началник на хирургичното отделение доктор Стефан Григоров бе открил действието на някакви растителни хормони върху животинския свят. Те подтиквали тъканите към свръхбързо нарастване и ускорявали неколкократно развитието. По-осведомените твърдяха, че това откритие ще направи революция в областта на животновъдството.

Все пак и най-осведомените не подозираха с цената на колко труд и безсъние, безбройни издирвания, погрешни постановки, провалени опити и купища въпросителни той бе стигнал до първите си успехи.

Беше още рано сутринта, но улиците бяха изпълнени с работници. Те прииждаха от всички пресечки като неизчерпаеми подкрепления и се вливаха в една широка, нестройна колона, в която всеки крачеше със своя стъпка, имаше свои мечти и желания. Цялата тази работническа армия се движеше в една посока и нито за минута не се отклоняваше от своя път.

В това настъпателно утринно движение участвуваше и мълчаливият, вглъбен в мислите си лекар Григоров. Обикновено той тръгваше за болницата около един час порано. Минаваше край редицата спретнати витрини — книжарницата, където поспираше, за да хвърли бърз поглед върху новите заглавия, цветарския магазин с клетката пъстри папагалчета по шест лева едното, новия гастроном, тотопункта на „Спартак", облепен със снимките на щастливците от последния тираж, оглеждаше се в чистите стъкла на модерната сладкарничка, завиваше край пощата и навлизаше в сенчестата тишина на градската градина. В този ранен час детските люлки си почиваха и събираха сили да посрещнат лудориите на малките палавници.

И днес той мина през площадката, залюля мимоходом първата люлка, пи от ниската чешмичка и седна на пейката. Пътят до болницата не му отнемаше повече от десетина минути. Понякога тези минути му се струваха съвсем къси и бързолетни — не успяваше да угаси мислите си и ето — пред него се изправяше болничният портал, с усмихнатия, добродушен байчо.

Кръстосал крак върху крак, доктор Григоров с удоволствие вдъхваше утринната свежест на градината. Мили, ранни спомени се рояха, оживяваха пред него, докосваха го със своя полузабравен аромат. Той не играеше на „тото", но беше не по-малко щаслив от лицата на фотографиите — имаше своите чудни хормони! В тях се крие неговото щастие. „Да ме почерпеше сега някой с цигара, бих задимил с удоволствие. . ." — въздъхна той.

А началото беше трудно. Мъчително. Началото идеше от студентската скамейка. Тогава се зароди идеята — за съжаление още гола, още мъглява и нескрепена с достатъчно солидни знания. След една лекция по биология той почука на вратата на стария професор и като стъпяше от крак на крак, сякаш подът пареше през подметките му, се помъчи да обясни какво го е довело. Професорът се засмя и го помоли да седне по-близо до него. „Знаете ли, колега, аз също си блъсках главата с тези хормони. Наистина тогава търсех съвсем друг проблем, но все пак ми е особено приятно, че моите любими ауксини са ви развълнували. За начало, ако не възразявате, бих ви предложил да повторите моите изследвания. Проверете влиянието на ауксините върху растежа на връхчето и кореновата система на кълнилите семена. . ."

Той проведе съответно заложените опити, повтори резултатите на професора и... не успяха да извлекат хормоните в чист вид. Примитивни средства, недостатъчно опит, оскъдна литература по въпроса... После продължи в кръжока по микробиология. Разпаленият студент така се беше увлякъл по своите „открития“, че на сесията трябваше да бере срам заради ниския си успех. „Какъв научен работник ще ми станеш, доктор Григоров — саморазобличаваше се безжалостно той, — когато с науката си още на „Вие“?... Може да станеш работник — трудолюбив, упорит, настървен и влюбен в работата си, но това е съвсем малко. Трябва да се попълва и умственият багаж, и то не с посредствени сведения. Знания, знания, знания! Едва тогава ще се получи желаната комбинация — научен работник! Иначе не ще откриеш Америка, драги!“

Откритието дойде много по-късно. Четири години търсене и лутане в свободните минути след тежката работа в болницата, когато другите почиват.

Преди десет дни изпрати кратък доклад до Академията на науките заедно с едно пакетче препарати, снимки и илюстрации.

Дали ще му отговорят скоро? Как ли ще погледнат на работата му? Ще го подкрепят ли или всичко ще остане без последствие?...

— Добро утро, доктор Григоров!

Мелодично гласче разпръсна мислите му. По алеята зад него минаваше Лилия Траянова, лаборантка в болницата. Тя също предпочиташе пътя през градината, но, разбира се, не тръгваше един час по-рано, защото обичаше да се поизлежава сутрин и да си преповтаря хубавите съница, каквито само младостта сънува.

Доктор Григоров стана от пейката и я настигна. Тръгнаха редом. Той мълчеше и само се усмихваше, а тя — приказлива и весела — му разказваше някаква нескончаема история.

— Добро утро, байчо! — чукна Лилия на прозорчето, когато влизаха през портала.

Байчото приветливо ѝ махна с ръка и открехна прозорчето:

— Добрутро, доктор Григоров!...

Така започваше работният ден на младия лекар.

Наближаваше един часа следобед, когато доктор Григоров почука на една врата с табелка *управител*, открехна и спря нерешително на прага. Управителят на болницата говореше по телефона, затова го покани с очи и продължи да вика в слушалката:

— А, много добре е баща ви! Всичко яде вече, движи се свободно из стаята. Утре ще му вадим конците и заповядайте да си го вземете! Само да не забравите за черпилката!... Хе, хе — шегувам се, не е задължително... но все пак, хе, хе! И друго — вижте какво, вие сте управител на нармаг, нали? Ще ви моля за една малка услуга — запазете ми един хладилник като дойдат. Моля? Зная, зная, че не е редно... Кой ще разбере, нали така? Между нас... Моля? Аз ви ремонтирах стареца, вие ще ме снабдите с хладилник. Защо сме управители, нали да се поприглеждаме?

Доктор Григоров търпеливо чакаше прав до прозореца края на този нескончаем монолог и смръщено изучаваше с поглед възбуденото лице на управителя. Дразнеше го този самодоволен тон и особено безсрамната просия, на която стана неволен свидетел. За да не слуша повече, той се отправи към вратата, но управителят най-сетне остави слушалката:

— Григоров!... Чакай де! Какво има?

Младият лекар се върна и застана пред бюрото. Управителят нямаше навик да кани подчинените си да сядат.

— Идвам за втори път със същата молба.

— За отпуската — знам! Виж какво — аз по начало нямам нищо против, нали така? Обаче...

Той направи малка пауза след това „обаче" и се облегна назад с наслаждение. Креслото беше меко. В ръцете си въртеше едно никелирано неврологично чукче, което положително му служеше само за да намира работа на скучаещите си пръсти. Доктор Григоров стоеше неподвижен и го гледаше право в очите с ясен и настойчив поглед.

— В хирургичното отделение — продължи управителят — винаги има премного работа. Излизането на някой от хирурзите в отпуск се понася трудно от отделението, респективно, от мене, нали така? Има тежко болни, спешни случаи... Ти си началник на хирургично отделение — трябва да си готов да жертвуваш личното заради общественото, заради своя дълг...

— Може би ще кажете, че не бива изобщо да искам отпуск?

— Не, аз не бих го формулирал така. Ти си млад, семейство нямаш, енергичен, добър работник си, макар и безпартиен, нали така?... — Управителят присви хитро очите си и добави: — Защо не поставиш един нов почин, благороден бих казал, сега е модата на обществените начала, откажи се една година от своя отпуск! А? В името на човешкото здраве! А?... Ще станеш по-скоро прочут, отколкото с оная твоя работа, хе, хе!...

— Вижте какво ще ви кажа — прекъсна го с досада доктор Григоров, — ако това е хумор — не струва! Отпускът ми е нужен сега. Вие знаете защо. Трябва ми свободно време. Точно сега.

Управителят се засмя с глас:

— Зная — ауксините! Вълшебните хормончета... Григоров, искаш ли един приятелски съвет? Откажи се бе, братко! Да оставим това, че ефектът не оправдава очакванията... Аз искам да те попитам — не е ли неудобно един хуманен лекар да се занимава със селскостопански проблеми?

— Проблемът е общобиологичен. Приложението е вече друг въпрос.

— Добре, добре. Но защо толкова припираш — твоят отпуск е заплануван за месец септември.

Доктор Григоров отстъпи една крачка и се огледа. Как да предума този неотстъпчив човек?

— Писах до Академията на науките. Очаквам да ме повикат всеки момент! — пусна последния си аргумент той. — Искам да бъда готов дотогава.

— Хе! Академия... Науки... Не ставай наивен, драги! Кой ще ни забележи мене и тебе в това затънтено градче? Провинция — край! Ние с тебе нямаме високи претенции. Научни открития без столичните условия и материалните средства на центъра не стават! Затова да си гледаме пряката работа, за която държавата ни плаща и толкоз! Иначе ще търпим маса разочарования, нали така?

Доктор Григоров стискаше челюсти, за да не наруши приличния тон. На езика му пареха такива словца, че едва успяваше да се сдържи. Остана външно спокоен и попита:

— Значи, не разрешавате?

Управителят вдигна рамене: „Виждаш, не мога нищо да направя!“

— И по един друг въпрос. За лаборантката Траянова.
— Да? — наклони се напред управителят.
— Ще ви помоля да наредите, когато имам спешни изследвания, поне един-два часа да работи по моята тема.
Управителят прихна:
— Спешни? . . . Какви спешни изследвания можеш да имаш. . .
В очите на младия лекар блеснаха мълнии и циничният смях на управителя секна. Той се прокашли смутено:
— Мда, добре. . . Разрешавам само по един час, нали така? Последният. И при нужда незабавно да прекратява твоите. . . хм, спешни изследвания!
— Естествено — хладно се съгласи доктор Григоров, кимна едва забележимо и напусна кабинета.
Управителят остави внимателно чукчето на стъклото пред себе си и оброни глава. Грижата за хладилника отново го налегна.

В коридора доктор Григоров се срещна с Траянова. Тя го спря:
— Нареди ли се?
— Отпуск ми отказа, но за тебе разреши по един час, в края на работното време — кратко я осведоми той.
Лилия поривисто хвана ръката му:
— Вие не се безпокойте, доктор Григоров! Аз ще ви помагам в извънработно време и темата няма да изостане по вина на лаборантката!
Нейният порив го смути и той успя само да измънка:
— Благодаря, Траянова. . . Може би няма да има нужда.
Отмина. Тя се извърна и дълго гледа след него, докато се закри в другия коридор. В погледа й се четеше нескрито възхищение.

Когато се прибра в квартирата си, доктор Григоров първо надникна в пощенската кутия. Едва можа да забележи през ключовата дупка, че в нея се белее хартия. Влезе в стаята си и нетърпеливо затърси ключето. Къде го е оставил последния път? Обикновено го закача на кривия пирон до вратата, заедно с ключа на зимника. Сега го нямаше на мястото му. Потърси в чекмеджето на работната си маса, на шкафчето до радиото, край прозо-

реца, прехвърли една по една книгите от малката библиотека, вдигна дори нощната лампа да види не е ли под нея. Никъде не го намери.

Изправи се насред стаята, пъхнал дълбоко в джобовете ръце. Къде не е проверил още? Къде? . . . И в този момент пръстите му напипаха ключето в единия джеб. Той се засмя на глас. В джеба! . . . Разбира се — вчера е забравил да го окачи на пирона.

Отвори кутията и очите му грейнаха. Писмо! А горе на луксозния плик — инициалите на Академията. Той умееше да се владее, имаше наистина железни нерви, но този път пръстите му бяха загубили цялата ловкост на хирургическата ръка. Сякаш пликът беше от най-жилавата хартия, та не можеше да се разкъса. И ноктите му бяха ниско изрязани. . .

Най-после!

От вълнение той приседна на стъпалата пред холната врата и зачете на глас:

„Уважаеми доктор Григоров!

Академичният съвет се запозна с предварителното съобщение по темата: *„Ауксините и някои експериментални данни върху приложението им в животинския свят“* и Ви кани на заседанието си от 25 т. м., за да докладвате подробно своето научно откритие.

Във връзка с това съобщете ни Вашето мнение

С другарски поздрав!

(академик Завялов)“

Обхвана го веселие — беше сам и можеше да си позволи да бъде като влюбен юноша. Радостта, че пред него се открива зелена улица, го препълваше с енергия. Искаше му се да вдигне някаква голяма тежест, да извърши най-трудната операция, да изтича до планинския масив, да. . . да. . . да се сбори с няколко души и да ги победи! Напираше да излее някъде този буен прилив от енергия и ликуваше, но, разбира се, без свидетели.

И се затвори в стаята си. Заподсвирква вдъхновено арията на тореадора, после триумфалния марш от „Аида“. . . Дългоочакваното писмо блестеше с белотата си пред

очите му и го караше да премрежва поглед. Най-сетне той се подпря с ръце на прозоречната рамка и тихо подхвана с плътния си, приятен бас песента, която отскоро му бе станала любима:

> Я люблю тебя, жизнь,
> и надеюсь, что это взаимно. . .

Когато седна да приготви отговора си, дойде линейката да го вземе по нареждане на управителя на болницата.

— Спешен случай ли? — попита той.

— Да, спешен — засмя се шофьорът, — пристигна министерски пратеник и управителят смени вече три бои. За вас е дошъл, изглежда. . .

Срещата се състоя в кабинета на управителя.

Те не бяха поговорили и половин час, а министерският пратеник изписа бележника си до края, като на няколко пъти прекъсва, за да обвини доктор Григоров в излишно скромничене.

— И тъй, решаваме — каза накрая пратеникът, — аз ще запозная с тези предварителни данни и министерството, а вие се пригответе за заседанието на Академията на науките. Ще бъде не по-късно от другата седмица. Ще получите покана. . .

— Получих я! — кимна докторът.

— Да ви прикрепим в помощ някой научен сътрудник?

Доктор Григоров се усмихна:

— Засега нямам нужда.

Управителят на болницата присъствуваше на този разговор и понеже никой не искаше досега неговото мнение, мълчаливо кимаше с глава на думите на министерския пратеник. Той се размърда неспокойно на стола си (беше отстъпил мекото кресло на госта от столицата) и боязливо възрази:

— Ето какво, другари — страхувам се само, че текущата работа на доктор Григоров като хирург в поверената ми болница може да пострада от неговите. . . хм, безконечни опити, нали така?

— Безконечни? — вдигна вежди пратеникът.

— Продължителни, искам да кажа! — бързо се поправи управителят.

— Може би досега се е почувствувала моята липса в отделението? — язвително попита доктор Григоров.

— Не, но... това отклонява вниманието, нали така...

— Ето какво ще ви кажа, другарю управител! — започна с недружелюбен тон министерският пратеник и докато завинти капачето на автоматичната си писалка, направи дълга, респектираща пауза. — Вие не схващате ли какво огромно значение се отдава на работата с ауксините? Вместо да подкрепите младия лекар, да поощрите извънболничните му занимания, вместо да се погрижите за осигуряване на повече време и по-благоприятни условия за опитите, вие, изглежда, волю-неволю сеете трудности и спънки пред човека?...

Управителят беше побледнял:

— О! Не мислете, моля ви се, че... Но с разширяването на експериментите ще се наложи откъсването му от пряката лечебна работа...

— Ако трябва, ще го замести друг. Може да направим известни размествания на хирурзите... Между впрочем, вие също сте лекар, нали? — настъпваше пратеникът, на когото се струваше, че долавя признаци на консерватизъм в лицето на кръгличкия управител с лъщивата, служебна усмивчица.

— Да, разбира се... — смънка управителят.

— И доколкото съм осведомен — хирург по специалност?

— Е, да — хирург... — недоумяваше и се безпокоеше управителят.

Доктор Григоров се покашля тихо и прекъсна този мъчителен разговор.

— Ще ме извините — имам да проведа една срочна консултация с интернистите... Ние с вас ще се видим преди да тръгнете, нали?

— Безусловно! — протегна ръка пратеникът. — Вървете, доктор Григоров, ние с другаря управител ще си побъбрим още по някои въпроси.

Окончателно разтревожен, управителят усърдно закима. Ръцете му опипваха бюрото, търсеха неврологическото чукче.

И младият лекар тактично се измъкна, преди още да е започнало „бъбренето“.

Министерският пратеник се обърна с лице срещу управителя и бавно заразвинтва капачето на автоматичната си писалка...

Нощта запали електрическите лампи по улиците на града. Хлад на едва доловими струи заслиза от планината.

Лилия Траянова спря електрическата центрофуга. Извади малките епруветки и отля капка върху предметното стъкло. Под всевиждащото око на микроскопа капката се превърна в малък свят на чудни форми — дребните кръгчета на кръвните клетки, многоъгълните плоски епителии, разновидните кристали на калциевите оксалати, фосфати, трипелфосфати, жълтозелените иглици на тирозина, кафеникавите топчета левцин. . .

В другата стая, зад стъклената врата звънна и се разтроши стъклен съд. Лаборантката стреснато се изправи и отвори вратата.

Доктор Григоров — разкрачен до една от работните маси — намръщено беше забил поглед в пода. Пред краката му лежаха разпръснати късчета стъкло. Някаква течност образуваше малко, мокро петно. Той се усмихна виновно, приклекна и започна да събира стъкълцата. Един къдрав кичур коса постоянно му се пречкаше и го принуждаваше да отмята назад глава.

— Оставете, доктор Григоров — предложи Лилия. — Аз ще ги събера. . . Какво е това? — тя уплашено хвана ръката му. Неговата широка, мека длан бе топла. И по пръста му се спускаше капка кръв. Топла навярно като неговата длан. . .

Той се посмути и издърпа ръката си.

— От последната проба. Строши се. . . Неочаквано.

— Кръв! . . . А ако хормоните проникнат в кръвта? — погледна го отблизо в очите тя.

Той отклони главата си:

— Едва ли е попаднала течност.

— Е все пак. . . Не е ли опасно?

— За всеки случай донеси ми, моля те, гама-облъчения противореактив!

Разтревожена Лилия изтича до ниската, покрита със стъкло масичка и взе едно черно шишенце, обвито с дебели, станиолови листа. Този реактив неутрализираше действието на ауксините. Шишето тежеше като желязно кюлче в ръката ѝ. Тя отвори металическото капаче и топна дълга стъклена пипета.

— Каква опасност има за човека, ако ауксините попаднат в кръвта му? . . .

Докторът я погледна замислен и като на себе си произнесе:

— Голяма. . · Много голяма!

— А вие така бавно. . . Как можете да бъдете спокоен? — ръцете на момичето се разтрепераха. Памучето падна на пода. Тя бързо натопи ново и усърдно затърка раната. Той се усмихна:

— Не бой се — нали знаем, че противореактивът неутрализира ауксините в секундата, когато се смеси с тях?

— А тази порция, която се е всмукала в организма?

— Дори и тя. . . след време, разбира се — не много уверено каза той.

— Значи все пак може да останат някакви следи?. . .

Доктор Григоров почти не чуваше какво говори лаборантката. Той крадливо се вглеждаше в хубавичкото лице, побледняло от уплахата. Очите ѝ светеха големи и влажни. Приятна му беше нейната близост, топлия допир на пръстите ѝ. . .

— Човекът е уязвим от ауксините — каза тя само за да продължи разговора.

— Да — подхвана докторът, — прави впечатление, че колкото едно животно е по-нисше, толкова по-големи размери съответно придобива. С изкачването по стълбицата на развитието тази способност значително намалява.

— А човекът?

— И човекът. Доколкото моите предварителни изчисления ми позволяват да предвидя — такъв човек би се превърнал в доста внушителна фигура. Да, да — един рядък човешки екземпляр. . . Хм, нещо като свръхчовек. . .

Внезапно той повиши тон:

— Впрочем, кой смята да прилага ауксините върху човека? И откъде ти щукна такава идея в главата. . . Хм!

Лилия се сепна смутена, изви се и тръгна към лабораторията.

— Човекът не е морско свинче! — хладно я догони гласът му. Това беше стар негов маниер — да се отдръпва нервно, когато му се стори, че е станал премил с тази красавица. . . Напоследък тя все повече го смущаваше. Той се пазеше да не открие смущението си, когато разговарят, когато остават сами, когато я изпраща вечер късно. Смяташе, че това би го унижило. Позволяваше си само едно — да ѝ се възхищава тайно, да я наблюдава когато работи, спуснала черните си коси около микро-

скопа, да я докосва когато му подава епруветката и, сигурен, че тя няма да забележи това, да не скъсява дистанцията, която сам си бе определил.

Той гледаше разсеяно привързания от нея пръст и се ослушваше да чуе някакъв звук зад стъклената врата на лабораторията. „Обидила се е. . . — Пое въздух, изпълни широките си гърди и го изпусна тихо. — Груб съм — мислеше лекарят, груб и нетактичен. Един що-годе кавалер не умея да бъда. За мене — само колби, реторти, ауксини и болни хора. . . Изсушена личност. А Лилия е великолепна жена. . . Всичко в нея допада — и къдравата, пухкава шапчица-коса, и големите дълбоки очи, в които можеш да се огледаш, и усмивката, и смеха, и фигурата. . . Всичко, всичко в нея привлича, мами, обещава.“

Но самият той какво да ѝ обещае? Любов? . . . — той се усмихна скептично: не върви! Просто така. . . не му отива. Неудобно. Такава една историйка. . . Нищо скрито не остава в този градец на длан. Още на другия ден мълвата ще плъзне след момичето. . . От хорските уста — на челото ѝ. „Тогава — флирт? . . . Трябва време. А времето ми се свиди за такава игра. Любовта е егоистка, а моите ауксини са ревниви. Не може и това, и онова. . . Скъперник съм аз, Лилия, скъперник на минутките. Коя жена може да бъде очарована от такъв приятел?“ — стискаше той превързания пръст и не усещаше болката. — „Докторът, ученият, откривателят са наистина интересни, но. . . като една чудесна партия за женитба.“

Погледна своя ръчен часовник — девет през нощта. Късно. Момичето трябва да си ходи. Той няма право да я задържа толкова. Ще се справи и сам.

Отвори вратата. Лилия се изправи сепната. Очите ѝ се впиха в неговите с тревога и въпрос. Беше все така бледа и плаха.

— Траянова, девет часа е. Не бива повече да оставаш. Аз съм много признателен за помощта ти, но. . . Нямам право. . .

— Аз съм вечеряла, доктор Григоров — напевно отговори тя.

— Може би ще поизлезеш на въздух. . . С приятели. . .

— А вие?

— Е, аз. . . Не съм аз човек за развлечения. Моите ауксини. . . Пък и с кого да се разхождам?

— Да поизлезем заедно, ако нямате нищо против! — смело предложи Лилия и застина. Какво ли ще каже той?

Да, той няма нищо против. Може да отидат на ресторант. На музика и танци. Тя има удивителна снага. Навярно танцува чудесно. Хубаво е да излязат заедно...

— Не — каза той, — извинявай, не мога...

— Да не ви боли пръстът?

— О, не, но... до 25-и остават малко дни. Трябва да се готвя. А ти наистина не бива да оставаш толкова до късно. Та ние сме съвсем сами в лабораторията. Среднощ е.

Лилия се засмя:

— О, аз не се боя от вас, доктор Григоров! Вие не сте като другите.

Да, той не е като другите... Упрек или комплимент? Лекарят се смути:

— Аз — да. Но хората... Може да се пуснат слухове. Нали знаеш тукашните?

— Вие сте прав — каза тя след къса пауза. — Не се съобразих, че лично на вас тези приказки и слухове...

— Не, какво на мене?... Не ме разбра, Лил... Траянова! — обърка се и млъкна.

Лаборантката отиде до закачалката. Надигна се на пръсти, за да окачи бялата манта и младият мъж премрежи очите си: „Хубава е... хубава... сто пъти бих го повторил!... Хубава!“

— Довиждане, доктор Григоров!

Тя му подаде ръката си.

Светлинката в зениците ѝ бе угаснала.

4. ДОВЕРИЕТО

Доктор Григоров вдигна очи от папката.

— При най-добри условия чехълчето се дели, както знаем, през осем часа чрез прищъпване. Получават се две еднакви чехълчета. За двадесет и четири часа това прави

едва осем екземпляра. Прилагаме ауксините и делението става през пет минути!... Да изчислим търпеливо: за първия час получаваме две хиляди четиридесет и осем едноклетъчни. До края на втория — вече 8 338 608 и само след един час още — над тридесет и четири милиарда... Отказвам се да изчислявам пред вас колко ще бъдат за двадесет и четири часа. Всъщност при моите ограничени условия огромната гъстота на чехълчетата в оскъдното жизнено пространство ги възпираше от по-нататъшно размножаване. Те се събираха две по две, извършваха конюгация, без и това да помогне. Накрая бяха принудени да се превърнат в цисти. Делението спря. Нормално големи до три десети от милиметъра, те не увеличиха размерите си повече от пет милиметра. Незначително. В многоклетъчния организъм обаче клетките имат широк простор за делене. Затова белите мишки, морските свинчета, зайците, котките и пр. имат гигантските размери, които виждате на фотографиите.

Той завърши доклада си и се облегна на катедрата. Отпи глътка вода — чувствуваше мъчителна сухота.

Академик Завялов, дребно, нисичко старче с болнава физиономия, се надигна от мястото си и леко се наклони напред. В малката зала, по амфитеатрално наредените банки, оживено разговаряха помежду си десетина възрастни мъже. Те настойчиво оглеждаха докладчика зад катедрата и сякаш скандализирани от младостта му, нетърпеливо предаваха от ръка на ръка пуснатите стъклени банки, снимки и таблици.

— Чухме доклада... — тихо каза академик Завялов и думите му се изгубиха в гъстия шум на гласовете. Той почука припряно с пръстена си върху шишето за вода и повиши глас: — Чухме доклада на доктор Стефан Григоров. Един удивителен, бих казал, доклад. С още по-удивителни по своето богатство перспективи. Много ми се иска да вярвам на автора, че в близко време на родното животновъдство ще бъде поднесен ценен дар — ауксините, обработени по способа на Григоров. Ще бъде решен проблемът за суровините от животински произход. Драги колеги, имате словото за дискусия по представения доклад... Моля!

Той остана прав. Огледа зашумелите отново професори и академици. Разбра, че въпреки поканата, ще мине неизбежната пауза на тихите спорове, преди някой да

открие изказванията, затова се отпусна уморено на мекия стол. „Интересна работа ни предложиха, мили теоретици мои — с ирония оглеждаше той развълнуваните учени, — малко мъчносмилаема ви се струва, нали? Един нищо и никакъв провинциален лекар и — хоп! . . . Откритие! И то какво откритие! . . . Юнак! . . . А сега да чуем къде ще поровите, какво ще отхвърлите, как ще помогнете!“

Доктор Григоров, развълнуван като пред държавен изпит, подреждаше листовете си в папката и очаквателно се взираше в членовете на научния съвет. Пресрещаше техните погледи и се мъчеше да разчете какво криеха — любопитство, доброжелателност, насмешка или просто досада за загубеното време. Академик Завялов се наклони към него и дружелюбно му кимна: „Търпение и кураж!“ Младият откривател изпитваше дълбока симпатия към този мъничък, белокос добряк с уморени очи и благ поглед. Но мълчанието почна да го тревожи. Не е ли бил ясен и убедителен? Навярно неговият стил — обикновен и грапав — не се е понравил на изисканите биолози и естественици. Не гледаха ли на представените препарати с недоверие? Но нали това не са фокуси, а експериментално потвърдени данни. Данни с практическа стойност . .

— Професор Стефанов!

От предната банка беше дал знак, че ще говори, професорът по биология в столичния университет. „Така, така, приятелю, винаги пръв, винаги загрижен за истината, винаги справедлив в разискванията. . .“ — въртеше пръстена на пръста си академик Завялов и с удоволствие слушаше равния, плътен глас на своя любимец.

— Ауксините! . . . Познаваме ги като растителни хормони. Строеж — близък до алфа-нафтоената киселина. Видово неспецифични. Следва, че въздействуват не само на растителния мир. Под тяхното влияние настъпва ускорен растеж, растенията повишават своята плодовитост, стават устойчиви и непретенциозни към околната среда. А приложени в животинския свят? . . . Доста оскъдни сведения имаме, нали?

Един съдържателен, стегнат доклад попълва празнотите в знанията на биолозите. Един млад, смутен от своето дръзко откритие автор. . . И множество великолепно поднесени, доказателни препарати. Ето — микрофотоснимка на най-простите едноклетъчни — чехълчетата. Размери — микроскопични. И до нея снимка на същите, уголемени до

оризово зърно. Личат всичките любопитни подробности на полупрозрачната им анатомия. Дори само това ме кара да завидя на автора за редкия препарат. Може да се помисли, че това е просто увеличение на първата снимка. Но следва препаратът на бълха и до нея десетократното ѝ увеличено копие. Бълха-великан! Колкото врабче!... Това не е вече снимка. Не може да се подозира фотомонтаж. Това не е мулаж от восък или нов вид пластмаса, а обикновена черна домашна бълха, но... култивирана в среда на ауксини.

— Навярно най-хапливата бълха в света! — обади се весело академик Завялов. Разнесе се сдържан смях.

Доктор Григоров в душата си горещо му благодареше за разведряването на сгъстилата се преди малко атмосфера. Той слушаше утвърждаващите думи на професор Стефанов и се учудваше колко просто и респектиращо говори. Всички внимаваха какво ще каже той. Отново и отново искаха препаратите. Разглеждаха ги с удвоен интерес.

— Показаха ни — продължи професор Стефанов — препарирани морско свинче и неговия ауксинов двойник — голям колкото най-едрия ангорски заек, който съм виждал досега. До него — леопард!... Но авторът казва — не — това е котка, получила порция ауксини, приготвени в неговата лаборатория. Следва ли да се повярва на това твърдение?... Следва, колеги! Каква изложба на могъществото на тези непретенциозни хормони, които толкова пъти сме повтаряли в лекциите си мимоходом. Какво да му възразим? Че не е дал задоволителен отговор върху интимния механизъм на този свръхрастеж? Че не е заснимал на кинолента и по този начин документирал ускореното кариокинетично делене на клетките? Бихме получили своеобразен мултипликационен филм! Или че не е изчерпателен в теоретичната си обосновка?... Можем! Но той мълчаливо ни поднася серия от неопровержими доказателства. И опитите продължават. Опитите трябва да продължат! Това е.

Той завърши и по навик погледна към академик Завялов, който сякаш очакваше още. Така се бе унесъл в последните му думи, наклонил главата си настрани, полуотворил уста.

Посипаха се въпроси:

— Каква е необходимата дозировка на ауксините?

— Забелязана ли е токсичност при продължителното им прилагане?

— Сигурен ли е авторът, че са извлечени в съвършено чист вид?

— Сложна ли е апаратурата?

— Какви са методите за впръскване...

С висок и ясен глас доктор Григоров отговаряше, без да се смути, и се стремеше по лицата им да отгатне дали остават удовлетворени.

— Не е ли опитвал авторът да приложи хормоните върху човек? — внезапно попита професор Драмалиев и присвил устните си презрително, добави тихо: — Или се е побоял да експериментира със себе си?

„Хм, обади се и човекът с грандиозните идеи! — изсумтя недоволен академик Завялов и се завъртя на стола си. — Легни му ти, да експериментира с тебе...“

— Не! — отсечено отвърна доктор Григоров. Припомни си колко остро бе отговорил на Лилия Траянова, когато бе го запитала почти същото. — Докато не завърша цялостната работа по моята тема, аз нямам право да ги приложа дори върху себе си. И това не е страх, а научно-експериментална последователност.

— Правилно — обади се професор Стефанов и в залата за миг зацари тишина.

После стана академик Баев:

— Не е ли по-добре темата на доктор Григоров да се даде на по-широк кръг научни работници, под ръководството на академик Завялов или на мене... аз съм съгласен — да бъде разработена докрай?

Подкрепиха го професор Драмалиев и още двама учени, след което попитаха какво е мнението на самия автор. Доктор Григоров каза, че желае да завърши генералния си експеримент — като приложи ауксините върху крава и тогава вече ще излезе на преден план въпросът по масовото извличане на хормоните.

— Тогава и ще си предложим услугите, Баев! — иронично подхвърли академик Завялов и се надигна от мястото си. — Колеги!... Няма ли други изказвания?... Аз съм ви особено признателен за живото участие в това важно заседание! — той погледна към професор Стефанов, сякаш това се отнасяше предимно за него. — Позволете ми да считам откритието на доктор Григоров колосално по своето значение както за общата биологична наука, така и от

икономическа гледна точка. Освен тези препарати авторът ни прожектира и кучето, колкото биволче на два месеца, после агнето-сукалче, увеличило ръста си над четири пъти за невероятно късия срок от три дни. Извод: работата по предлаганата на вниманието ни тема е отишла далече напред. Остава да се проведе заключителният опит с по-голямо домашно животно, за предпочитане коя да е здрава, млечна, млада крава. След около два месеца — контролен преглед — да се премине на масов експеримент. И, разбира се, да се изготви след това документация за технологията на фабричното им извличане.

Ние вярваме, че нашият млад колега на следващото заседание ще докладва окончателни резултати. Благодаря за удоволствието, което ни доставихте, доктор Григоров! — обърна се накрая той към зачервения от смущение докладчик.

Академик Баев изръкопляска тихо и погледна часовника си. Професор Драмалиев, намръщен и кой знае защо сърдит, се въртеше наляво-надясно, хващаше за ръкавите стоящите наблизо, говореше им нещо, ръкомахаше пред лицето им, но те, изглежда, не го слушаха твърде, защото ставаха един по един и се приближаваха до младия лекар, за да му стиснат ръката.

— Успех! . . . Успех! . . . — боботеше гласът на професор Стефанов и приятно галеше слуха на щастливия автор.

След завръщането си в К. доктор Григоров се срещна с първия секретар на Градския комитет на партията. Беседата продължи два часа. Решено бе опитите да се пренесат в кравефермата на стопанството. Осведомен още същия час по телефона, председателят Анто обеща да предостави най-млечната си крава — рекордьорката Вихра.

Когато излизаше от комитета, младият лекар си подсвиркваше весела мелодийка и радостен отвръщаше на всеки поздрав.

На другия ден местният вестник *„Време напред“* напечата кратка статия под надслов: *„Широк път на доктор Григоров“*. В централната преса се появиха само бегли сведения за откритието. Въпреки това пощата на доктора чувствително нарасна. Много запитвания от ветеринари, селскостопански работници, негови колеги и любознателни граждани, най-разнообразни предложения. . . Канеха го да заложи опита си и в техните стопанства,

молеха го да изпрати мостри от ауксините, искаха подробности по методиката...

Отначало той пишеше дълги отговори, обясняваше, отклоняваше деликатно поканите, благодареше за добрите пожелания, докато най-сетне махна с ръка и престана да си губи времето. Предстоеше му сериозна работа и беше още твърде рано да се шуми и рекламира.

5. ТРЕВОГА НА ГРАНИЦАТА

Граничното поделение имаше празник — едно от ония редки, мили тържества, които войниците така обичаха, а командирите великодушно разрешаваха. Впрочем на тях самите това не беше безразлично. Уредена бе среща между гимназията в града и бойците. Имаше подбрана литературно-музикална програма, а накрая — състезание по илюзионизъм между ефрейтора Кръстан — отличник по бойна и политическа подготовка, и пристигналия същата сутрин илюзионист.

В салона беше шумно и празнично. Войниците поглеждаха стройните момичета на сцената и неволно оправяха рубашките си, престягаха поясоци и изтихо въздъхваха. Хорови песни, дуети, рецитации, гимнастически упражнения от бойците, после отново декламации... Всичко беше забавно, но най-интересното си оставаше накрая — илюзионистите.

Пръв излезе Кръстан — едър, усмихнат, рус — почти албинос, с големи сини очи и ловки движения. По сцената се движеше леко, стремително. Той се поклони ниско на публиката и като се изправи, на устните му димеше запалена цигара. С кратко движение той я хвърли зад себе си, разпери пръсти, за да покаже, че не държи друга, скри лице в шепите си и хоп — в устата му запуши втора цигара. Той я пусна зад себе си, плесна с ръце, затича се и направи „салто" във въздуха. Още не паднал на краката си — между зъбите му светна третата цигара.

Беше изпълнено ловко, бързо, ефектно. Пляскаха щедро, викаха от всички страни, в залата стана весело. Илюзионистът от града седеше на първия ред между две мургави ученички и кръстосал крака, наблюдаваше усмихнат конкурента си.

— Браво! — пошепна той, но момичетата го чуха и погледнаха очаровани приветливата му усмивка. Този симпатичен млад човек се възхищава искрено от противника си!...

И склонните към романтични обобщения момичета почти едновременно въздъхнаха.

Кръстан направи още няколко фокуса и се скри зад завесата. Гостите и другарите му го възнаградиха с продължителни овации. Сега не един боец му завиждаше на славата. След малко ще почнат танците. За него ще бъдат най-симпатичните девойки, най-милоликите гостенки ще го търсят с поглед и кокетно ще му се усмихват. Коя ще му откаже един танц?...

Смълчаха се.

На сцената се покланяше вече гостът-илюзионист с черния костюм и магическата пръчица в ръка.

Глухо и пусто е стръмното дере, по което минава границата на това място. Диви глогини и високи шубраци се сплитат с криворасли дъбове и мятат гъсти сенки из усоето. По дъното на дерето лъщи тясна водна пътечка. При дъжд тя бързо прераства в мътен порой, влачи с рев надолу към полето камъни, корени и удавени горски животни.

Случвало се бе на Мирчо и в дъждовно време да застъпи на този секретен пост. Тогава поройт бучи дотегливо и пълни ушите с еднообразния си тътен. Как да се вслушваш в нощните звуци? Как да ги разчиташ? Как да бдиш? Все ти се струва, че ако някой реши да преминава границата, от такова време по-хубаво не може да избере! В подобни минути вниманието трябва да се изостря тройно повече.

А сега какво — тихо-тихо — чува се далечната музика откъм поделението. Забава има там сега!... Ех, пусти късмет! Втори път така му се случва.

И Мирчо тъжно въздъхна. Не му върви в това отношение и това е!

Съчка ли изпука? . . . Той трепна и се огледа. Затаи дъх. Една минута в напрегнато очакване и после отново спокойствие. Хм, така е. . . Тишина. В такова време дори костенурка да пошавне — ще я усетиш!

Залегнал в гъстия шубрак и покрит със защитното си наметало, маскиран с клонки и трева, Мирчо виждаше от това място цялото деренце като на макет. Сам той обаче оставаше невидим, ако не се движи и не шуми. Храстите го обгръщаха отвред и той се стопяваше в тяхната зеленина. Когато му отмалееха лактите, бавно и безшумно се извърташе на една страна. Само погледът му се задържаше неизменно втренчен в отсрещния бряг. Неговият секретен пост № 3 беше издаден напред. Малко по-нагоре и назад по високото бе пост № 3ᵃ, който се заемаше само при тревога. Тогава двата поста имаха очна връзка помежду си. Точно в тая посока пред Мирчо се ширеха няколко големи, зелени листа от сладка папрат. Тия къдрави горски пера му пречеха да вижда ясно. На пост № 3ᵃ сега нямаше човек, но по навик ръката му се протегна да открие прозорче за наблюдение.

И се вцепени.

Без да мигне, втренчил очи в една точка, той напрегна слуха си. Музиката бе секнала. Откъм заставата долетя сигнал за тревога.

Тревога!

Трета по ред за тази седмица. Първата беше лъжлива. При другата щеше да се промъкне някакъв сух, дребен тип с черна мушама, която лъщеше на места. Заведе се престрелка. Ранен беше един граничар, а онзи се оттегли с празна кошница. Стреляше много точно дяволският. . . В заставата дълго се говореше за това произшествие.

И ето сега — трета тревога. Дали не пак заради същия? . . .

Войникът облиза засъхналите си устни. Плъзна поглед по брега. Колко често е бивал тука. . . Наряд след наряд. Осемнадесет месеца. Знаеше всяка драка, всяка тревичка, дръвче, клонче, всеки камък бе запаметен в напрегнатите часове на самотните дежурства. Можеше с един поглед на околността да каже къде е израсъл нов бурен, къде е повехнала тревата. Тревога! . . . Ами ако и този път излезе лъжлива? Кое му се иска повече? Ако е измамна — след половин час се освобождава от наряд. От караулното — право на забавата. Може да продължат. Кръстан

ще прави фокуси... Впрочем той му ги знае всичките. И фокуса с картите за игра, и този с цигарата. С кутията, от която израства изкуственото цвете. Знае я той — има двойно дъно... Не е много трудно.

Все така му се случваше досега — да остава настрани от истинските тревоги. Да слуша как другарите му с блеснали очи разказват, спорят, ръкомахат... Така му се щеше да пипне поне един гад и сам с верния си автомат да го подкара към заставата. Наистина малко е страшно! Може всичко да стане. Но пък това е то граничарската служба. Всяка майка граничар ражда ли?... Само че все така ще се нареди — я дневален, я заради тези проклети сливици ще го изпратят в лечебницата. Дойде ли зима и гърлото му се запуши...

Мирчо се понадигна. Откъм съседния пост долови шум. Предпазлив и гъвкав като котка, някой от другарите му пълзешком заемаше пост № 3ª. „Усилват постовете! — Той откъсна едно от листата на сладката папрат и топла усмивка се появи на устните му. — Аха, Кръстан е... Здрасти, землю!" От неизречения поздрав малко му поолекна. Все пак друго е да си имаш зад гърба верен другар. В такава минута. А с Кръстан ни свързва дружба от детство.

Кръстан се спотаи. Беше още под впечатлението на веселата забава. А пред очите му — все гостът. Още е млад, но колко е ловък. Приятен човек! С обноски, усмихнат, любезен... Момиченцата не снемаха очички от него.

По навик погледна към пост № 3. Кой ли е застъпил там? Едно кичурче папрат се залюшка ритмично и привлече вниманието му. Ни вятър, ни полъх. А зеленото кичурче потрепва — веднаж-дваж... веднаж-дваж... Кръстан се засмя — сигналът на Мирчо! Неговият земляк го приветствуваше по своему.

Той протегна ръка да заклати в отговор близкия бурен, но изведнаж бързо я дръпна. Шум от стъпки. Някой идеше отсреща, без да се предпазва. „Диверсант?" — стресна се той и веднага след това се присмя на своя страх. Такава непредпазливост!... „Нещо друго ще е..." — реши той. Пръстът му обаче огъна мекия спусък. Шум идеше и отзад, откъм разположението на заставата. Да не би някой от офицерите да проверява?!... Но какво

ще проверява тука. . . на самата граница. . . сега ли е време за това? И какво се е разшумял — санким Кръстан е толкова страхлив, та ще му стреля слепешката! . . . Чудно! Но там отсреща стъпките бяха много по-отчетливи и груби. „Става интересно“ — рече си Кръстан и надигна глава.

От брега се търкулна камък и плесна с шум в малката вада. Тъй както беше залегнал, Кръстан се изправи на лакът и погледна. Мярна му се някаква фигура. Да, да — ето! — Един много едър и червенокос мъж, свит на две, се провира между храстите. Той се е открил почти цял откъм страната на Кръстан, явно не подозира този секретен пост. Цевта на пистолета му сочи към другия пост, Мирчовия. „Какъв гигант! — се вряза една мисъл в главата на Кръстан. — Дали Мирчо го вижда? Май че няма много добър обзор в тази посока. Ще трябва аз да се погрижа за тоя тип!“ — реши ефрейторът и възви цевта на автомата си към него.

Едрият диверсант спря за миг и като че ли се поколеба дали да навлезе още по-навътре към Мирчовия пост.

Кръстан го поглъщаше с очи. За кой ли път го вземаше на мушката си? Дишаше затаено, тихо. . . Само сърцето си чуваше да бие издайнически в ушите. Няма ли още някой?

Неочаквано зад него пробягаха стъпки и Кръстан за миг почувствува клопката. Още преди да се обърне, съзна с горчивина: „Късно! . . . Ех, късно. . .“ Нещо твърдо го хласна с все сила в главата. Ослепи го. . . Зашемети го. . .

— А-а! . . . — простена Кръстан и тревите се сплетоха над лицето му.

Мирчо не виждаше едрия диверсант, който се насочи към него. Той наблюдаваше поста на Кръстан, видя как го нападнаха и гневен спазъм стисна гърлото му. Как да се притече на помощ? . . . Да вика? — Глупости! Да стреля? — Само да не улучи другаря си. . . Затова ще пусне един ред ниско над поста, много ниско. Само да привлече вниманието на другарите. Да дойдат насам. Да помогнат. . . Лошо издебнаха Кръстан.

Стреля. И пак. . . Но в същия този миг от различни места оттатък границата се разнесоха изстрели. Първите съвпаднаха почти с неговата серия. Като по команда от неизвестен наблюдател. И настана такава пукотевица, че

намерението на поста се осуети. По-добре да не беше стрелял. Така само се издаде. Диверсантът отсреща залегна и с Кръстановия шпагин му отправи три дълги реда. Точен, убийствен огън! . . . Куршумите злобно засъскаха до него. Късаха тревата, риеха пръстта, парещи и застрашителни.

И още веднаж Мирчо сгреши.

Да не беше се измествал толкова вдясно. . . Но искаше да потули главата си. Пак лошо — откри дясната си страна за отсрещния бряг. А там беше врагът. Разнесе се един единствен изстрел — тих, отсечен, като прекършване на сухо клонче. Изохка. Изтърва оръжието си. Премаля. В устата си почувствува соления вкус на кръвта. От болката овлажняха очите му. А може би от мъката, че така рано. . . толкова лесно. . . евтино. . . Въздъхна. Натежа върху слегналата се край него трева.

На пост № 3ª стана тихо. . .

По брега изтича човек. Ниска, дребна фигура. Тя погледна страхливо към убития граничар и избърза напред. Носеше пистолета си в лявата ръка. Приведе се доземи и се стрелна към дерето. Пред него на широки отскоци бягаше друг — атлетически сложен, червенокос. Ниският подсвирна. Едрият го дочака и двамата се притаиха зад гъстите храсти. Човечето в черно размени няколко думи с едрия и след това бързо се плъзнаха надолу. Трескави и запъхтени, те на няколко пъти прегазваха водата. Стремяха се да забавят преследването, което без съмнение скоро щеше да започне. А водата заличаваше следите им.

Водеше едрият. Изглежда, познаваше терена. Той нетърпеливо се извръщаше да види следва ли го мършавата сянка на втория. Недалече от мястото на престрелката водата миеше корените на храстите. Зад това място започваше гъста гора. А зад гората, зад близкия превал бе реката. Диверсантите се шмугнаха в зелената, гъста шума. Няколко клончета се разклатиха след тях и отново се сплетоха. Вече нищо не издаваше бегълците. Гората ги погълна.

Кръстан не остана дълго в безсъзнание.

Опипа косата си — сплъстена и мокра на тила. Вдигна длан пред очите си — кръв! Изморен от толкова усилия, той отпусна ръка до себе си. „Какво е станало? Къде съм? . . .“

Силният удар на бандита бе изтрил паметта му. Сбра сили. Надигна се. Наоколо се водеше честа престрелка.

Главата му бучеше. Тънки сирени виеха... Тревогата ли продължава? Болката, остра като клин, се заби в тила му. „Кой ме е ударил? Черепа ми са разбили...“

Първата нишка на спомените се мярна в съзнанието му — бледа, разкъсана и нечетлива. Нестройни мисли прозираха едва-едва. „Някой ме удари... нещо плесна в дерето... болката. Аз се обърнах... Не! Първо плесна, след това се обърнах и ме удариха... Или едновременно?“

Обърка се.

Трудно се мисли, когато черепът те боли!

Една пчела звънна над него. Кацна на бялото диво цветче. Полюшна се и потъна сред венечните листенца. Кръстан видя високо в небето пухкав като къделка облак и задържа погледа си там. „Бях на пост. И Мирката беше...“

Изправи се, но залитна. Виеше му се свят. Строполи се на колене. Реши да пълзи. Пое си дъх, разтвори храстите и се повлече педя по педя. Към пост № 3... Там трябва да бъде Мирката. Ще види какво е станало, защо не се обажда?

Измина само три метра и заби глава — колко тежък бил! Едва се тътри. Дишаше задавено. Под кожата му плъзнаха стотици мравки. „Къде съм тръгнал? Поста си напускам без разрешение... — Повлече се обратно. Мъката го стискаше за гърлото. — Прощавай, брат — на пост съм!...“ — шепнеше на тревите той и обръщаше овлажнели очи към Мирчовия пост. Но какво можеше да види? Там отдавна нямаше жива душа.

Когато се върна на мястото си, до главата му изпърха с крила пощенският гълъб и му напомни за себе си. Вярната връзка със заставата! На този пост няма телефон. Бързо, бързо!... Отвори кафезчето. Гълъбът нетърпеливо плесна с крила, освободи се от шепата му, отърси се радостно, направи две-три ситни крачки и литна. Описа тесен кръг над главата му и подобно на слънчев отблясък се стрелна към заставата.

Престрелката ту заглъхваше, ту затрещяваше от всички страни с различни оръжия, като че ли цяла рота се опитваше да премине границата на повече от десетина места.

Само на тези два поста беше тихо.

3. ЕДНА АВАРИЯ

По гладкото шосе за град К. рано сутринта нямаше голямо движение. Слънцето още не беше огряло. Само едно сияние на изток подсказваше за настъпващото утро. От двете страни на паважа чинно се редеха сините сливи, с които беше богат този край, а далече зад шанците ръждавееха обширните блокове на стопанството. Първите комбайни плуваха вече из житното море.

След острия завой от шосето се отделяше мек път за града — по-пряк, ала малко по-стръмен. Минаваше през самите поли на планината. По този път със скърцане и тропот на копита се зададе конска каруца, натоварена догоре с едри цепеници. На капрата седеше селянин — една почти квадратна фигура, потънала в дебел кожух, сякаш беше есен. Селянинът старателно криеше нос от сутрешния хлад, полюшваше се и начесто се прокашляше. Два дръгливи коня мързеливо опъваха шии пред натоварената каруца и начесто се препъваха. От слепите им, гуреливи очи се стичаха мътни сълзи. Навели до земята глави, конете тъжно се поклащаха на всяка крачка.

Каруцарят дремеше. Изглежда той стискаше поводите в ръце повече за да не падне, отколкото да управлява каруцата. Мършавите животни си знаеха пътя. Ето — те възвиха и подковите нестройно зачаткаха по шосето. Сънливият човек така и не видя нищо. Не разбра, че конете поеха обратно за града, само че сега се връщаха по шосето. Колко ли щеше да се учуди, когато се събудеше и се намереше пак в къщи.

Една едра цепеница, поставена най-отгоре на купа и опряла в гърба на селянина, се плъзна и издрънча на паважа. Човекът се сепна, разшава се, погледна назад, но по всичко личеше, че го домързя да слезе или пък не видя цепеницата, та се обърна напред и още по-плътно се загърна с кожуха. Колата продължи да се движи по посоката, която конете избраха. Като че ли цялата работа беше да се направи тази налудничава разходка преди изгрев слънце и да се изтърси една цепеница. Колата не беше изминала и триста метра, когато на завоя изтрещя мотоциклет. Той описа изкусно къса дъга на шосето, помъчи се да избегне падналата цепеница, но колелото

на коша я закачи. Моторът рязко зави, преобърна се от инерцията и затисна моториста отдолу. Трите колела продължаваха да се въртят с голяма скорост.

Катастрофата вдигна шум. Дремливият каруцар се стресна. Размаха припряно камшик и конете ускориха крачката си. Това беше техният максимално бърз ход. Назад обаче той пак не се обърна — мързелът и дрямката му излязоха по-силни от любопитството. Или не обичаше да се бърка в такива работи.

Водачът на мотора полежа минута-две под тежестта, докато се съвземе, след което предпазливо се размърда. Беже възрастен мъж с прошарени на темето и слепоочията коси и надвиснали вежди. Очите му изглеждаха като в сянка. Носеше черна гумирана мушама. Очилата му по чудо бяха останали здрави след падането.

Измъкна се наполовина. Изкриви устни в болезнена гримаса и бавно, на почивки, изтегли краката си. Отпусна се изнурен на платното. Дишаше пресекнато. За да провери има ли нещо счупено, сви единия си крак, разпусна го, после другия... Всичко бе наред и човекът за първи път се усмихна. „Това се казва късмет!“ Направи усилие да се вдигне. Придържайки се за обърнатия мотор, сполучи да се задържи. Така постоя три-четири минути — болката постепенно отпускаше тялото му. Скоро можеше вече да ходи. Огледа се — сам... Никакви свидетели на произшествието. Добре че само с толкова се отърва, а то иначе — кой ще ти помогне на това място и по това време? Хее, там — напред една натоварена каруца е отминала и да викаш нима ще те чуе?

Погледна часовника си. Колко ли се е забавил? Беше се разсъмнало. Но от вярната му „Победа“ бе останала само жълтата каишка и долният капак. Китката бе охлузена до кръв.

Наведе се над мотора и го разклати. Бензинът се разплиска в резервоара. Как ще го изправи — това е тежък „БМВ“ с кош и освен това всичките мускули го болят. А коляното кърви...

Зад завоя изскокна колоездач, ахна изненадан и едва не връхлетя на мотора. Затегна контрата. Гумите се потътразиха с тънко свистене.

— Авария, а? — рече съчувствено той и слезе от седлото. — Лошо ли се ударихте?

— А, понатъртих се... — засмя се виновно майор Врански и свали мушамата от гърба си. — Ако не бързате — да вдигнем мотора, че тежи...

Младият колоездач остави велосипеда си в шанеца:

— Може... О-хо! Германска стара марка. Яки мотори излязоха. Нищо му няма. Бас държа, че веднага ще запали!

Майор Врански го погледна със симпатия: „Здравеняк, изпечен на слънцето... Да се напъне и сам ще го изправи."

— Вие накъде така? — попита той.

— За към града. Работа ще търся... Ако може в болницата. Работил съм като санитар... Ха, кой е изтърсил тук тази цепеница? Налетяли сте върху нея!

— Налетях — изпъшка майорът и двамата се напрегнаха. — Ох!...

Той неочаквано остави мотора и се улови за коляното. Моторът натежа на колелоездача, огъна го, но той прехапа устни, изгърби се от напрежение и бавно го изправи на колела. После се спусна към майора.

— Ама вие май...

— Няма нищо. Изглежда само е охлузено.

— Панталонът — скъсан... Нямате ли бинт?

Майор Врански посочи с поглед коша на мотора. Младият му помагач изтича, порови малко и извади лека санитарна чантичка. В нея имаше памук, йод и бинтове. За няколко минути той превърза сръчно коляното и се изправи доволен.

— Готово!... Още не съм стигнал до града и се омирисах на болница. Истински санитар ви дава първа помощ — късметлия сте!

Майор Врански го погледна с благодарност:

— Късметлия... Как се казвате?

— Горов. Младен Горов — застаряващ ерген.

— Е, хайде — на колко години сте? — огледа го развеселен майорът — нямате трийсет, нали?

— Двадесет и осем! — ухили се Горов.

— Аз се ожених на трийсет и вече имам голям син... — той се опита да направи крачка. Накуцваше силно. Помъчи се да сгъне коляното — изкриви устни: — С този крак сега...

Горов се почеса замислено зад ухото:

— Ако не ни срещне КАТ, мога да ви закарам до болницата. Колелото ще метнем в коша. Вие ще го крепите.

— Благодаря — каза майор Врански и топло го погледна, — добре че се случихте вие. Ако ни срещне КАТ, няма да спираме!

Засмяха се.

Горов го подхвана за ръката и грижливо го настани в коша. Колелото постави напреко.

— Малко неудобничко, но. . . Ще карам бавно.

Метна крак и още с първото ритане запали. Обърна се към майора и като надвикваше равномерното пращене, рече:

— Запали! Язък, че не се хванах на бас!

После включи на скорост и внимателно потегли. Личеше, че беше опитен моторист. Майор Врански се намести по-удобно и здраво хвана рамката на колелото.

Спряха пред болницата. Старчето-портиер стана пъргаво от стола да ги посрещне.

— За хирургията! — важно определи той и се залови нашироко да ги ориентира. Няколко любопитни надзърнаха в коша.

Майорът нетърпеливо потупа Горов по крака:

— Карай, карай. Аз ще ти показвам.

И оставиха байчото насред приказката. Той се намръщи от неуважението, заклати пръст по адрес на Горов и зацъка с език:

— Тц, тц. . . хала! Лудак! Някой ден ще ми го домъкнат на тарга!

Затвори се в будката си и дръпна прозорчето. Намести очилата с телени рамки на върха на камбестия си нос и замънка над новия вестник за положението в Кипър.

7. ДОГАДКИ

— Другарю майор, сведението!...

В кабинета му бе влязъл незабелязано старшина Лумпаров — висок кокалест дългун с малко тъжна физиономия и умни очи.

— Дайте!

Старшината протегна дългата си ръка и остави един гъсто изписан бял лист на стъклената плоча пред него. После небрежно отдаде чест и излезе пак така тихо.

Майор Врански се зачете. Разследванията по делото на диверсантите, които преминаха границата, още не бяха дали резултати. Усилията на оперативните работници не бяха възнаградени. Колкото и да му тежеше това, майорът трябваше да си признае — дръзките елементи умело се възползваха от създадения пограничен инцидент като прикритие и се загнездиха в неговия район... Да, в неговия, но къде?... Сигурно е, че са били пресрещнати от свой човек, местен човек, който ги е превел по най-късия път до... Докъде? Пак същия въпрос.

Какъв е бил пътят им, поне в първата си част, е известно: Преминали границата в сектора между постове № 3 и № 3[а], те обезвреждат граничарите и се спущат по дерето, пресичат гората по странична пътека и... край! Граничарските кучета пребродиха местността няколко пъти. Всеки път неизменно стигаха до реката, протегнала се наблизо, до гората — дълбока и пенлива от многобройните прагове. Претърсиха и отвъдния бряг. До самите скали. Никаква диря... Не беше стъпвал вражи крак.

„Тия типове съвсем не са новаци! — недоволно си рече майорът и не преставаше да дърпа машинално от загасналата лула. — Ще си намерят майстора... Най-добре се смее тоя, който последен се смее!“

Чукна най-сетне лулата си в пепелника и стана. Разходи се бавно из стаята и умислен се облегна на прозореца. „Значи остават неизследвани водата и... въздухът. Или са хвръкнали, или са потънали. Има само двама свидетели на преминаването. Единият е убит, другият получил сътресение на мозъка. Дава объркани, оскъдни сведения! Преминали са двама. От тях един едър, добре сложен, висок. Ефрейторът го е видял малко преди удара...“

Той забарабани с пръсти по стъклото. „Граничар!... Да позволи да го изненадат на секретен пост! Къде е гледал? Какво е слушал? Спал ли е? Казва, че се улисал по съседния пост. Натам се отправил едрият диверсант. Той насочил дулото към него... Негов пръв приятел е бил на този пост. За него се побоял, а себе си оставил незащитен. И пропуснал врага. Урок! Горчив урок за всички граничари! Много усилия ще ни струва тази грешка, момчета!" — въздъхна той и забравил, че лулата му е празна, дръпна силно.

Изведнаж нещо се досети, остави я на пепелника и вдигна телефонната слушалка. Избра номера на болницата:

— Доктор Григоров?... Здравейте!... Майор Врански на телефона. Как? А, коляното ли — мина... А вие кога започвате опитите с кравата? Да, но ми се обадете предварително — искам да дойда. Благодаря. А сега — една молба. Нали се оплаквахте, че санитарката ви напуснала? Имам подходящ кандидат. Добро момче, яко... Ще върши хубава работа. Бил е санитар. Да, да, което ме докара с мотора. Е, добре, ще му съобщим да си подаде там документите, както му е реда. Благодаря. Дочуване!...

Усмивката още не беше слязла от лицето на майора, когато се почука и влезе капитан Обретенов с тънка папка под мишница.

— Разрешете да доложа, другарю майор! — каза той.

— И тъй, какво сме пропуснали, драги Обретенов? — попита внезапно майорът. Навик. Обретенов отлично знаеше, че трябваше да отговори също така късо:

— Да изследваме течението на реката.

Майорът се залюля на стола. От това капитан Обретенов заключи, че е доволен и заинтригуван.

— Докладвай! Седни обаче... Така. Ето ти листче и молив. Начертай ми скица на местопроизшествието, околността, гората, реката... Ти си отличен по топография.

Капитанът се почувствува поласкан и с желание се зае да рисува подробната скица. Постепенно на листа се появиха граничната линия, дерето, гористото насаждение, реката... и няколко стрелки, показващи посоката на движение.

— Последната стрелка — реката! — подхвърли майорът.

— Да, тя е дълбока на това място. Дори плавателна. С лодка, естествено. С гумена лодка може да се плува и срещу течението. А ето тука, на километър-километър и

двеста метра нагоре започват пещери и малки дупки. Отворите на някои пещери излизат на самата река.

— Кои пещери излизат на реката?

— Известни ми са две, от входовете на които бликат водни течения. Те се вливат в реката. Човек може спокойно да тръгне по тях и да изчезне из лабиринтите на тези наводнени тунели.

Майорът кимна:

— Затова кучетата не намират повече следата.

— Аз предлагам да се изследват тези две пещери — „Черната порта“ и „Срутената“. „Черната порта“ е най-близката. На около километър от мястото на последните следи, както казах. Тя обаче е по-разклонена и дълбока. Ще ни отнеме почти една седмица.

— Една седмица?... Много!

— Лабиринтът е опасен. Това са редица преплетени коридори, някои от тях дълги по километър. . . Освен това не отиваме на екскурзия. Ще се дебнем, ще се крием. Ако ги срещнем — ще има и престрелка.

— Възможно. Другата?

— На километър по-горе. Към местността Гърми дол . Тя е малка. И входът откъм реката е срутен.

— Откога са данните ти?

— Аз съм стар алпинист и туризмът е моята постоянна слабост, другарю майор! — се засмя Обретенов. — Мога да ви представя куп снимки на пещерите, подробна карта. . .

— Да, покажи ми ги после! Колко е часът? Днес ще се проведе опитът на доктор Григоров. Отивам в кравефермата.

— Ние като че ли позабравихме откритието му. А неговата работа може и на нас да отвори малко работа.

Майорът се усмихваше, а прошарените му вежди трептяха високо над очите.

— И аз така мисля, Обретенов! Навярно твърде скоро ще се наложи да я поразгледаме. На първо време ще намалим свободния достъп до кравефермата. Но ти върви, върви!... Какво има още?

— Сержант Васев ме моли да ви докладвам, че иска пет дена отпуск.

— Причини?

— Не казва определено. Мънка. Много е таен. Страх ме е да не се ожени. Пет дена са напълно достатъчни да събере кураж.

— Видиш ли, Обретенов? Вземай пример от него!

— О, да — аз му изказах вече съболезнованията си.

— А той?

— Смее се, но нищо не обяснява. Нито отрича, нито признава. Загадъчен... Има нещо.

Капитан Обретенов се канеше да вметне още някоя шега по този повод, но майорът рязко премина на служебен тон:

— Остави Васев! Да докладва в книгата! Ти кога тръгваш?

— Утре.

— В неделя? — Не!... Малко по-късно. Утре ще си починете, ще се подготвите. Подбери си хората! Знаеш какво може да ви очаква там... Проведи инструктаж с всеки поотделно!

— Ясно — помръдна нетърпеливо рамене капитанът. — Тогава понеделник.

Майор Врански се засмя:

— Добре — понеделник. Нов ден — нов късмет. Вземи всичко необходимо, да не се лутате. Впрочем ти си специалист — знаеш какво ще трябва. И без волности! Преди три години там се заблуди едно селянче екскурзиантче, нали знаеш?

— Стар планинар съм, другарю майор...

— Стар, стар... Те такива най-много се губят. Другите не смеят да навлязат. Само това момченце, кой знае как...

— Всичко е предвидено, съгласно моя план.

— Ще го прегледам, преди да тръгнете. Освобождавай Васев да се жени и отивай да събереш хората си! И да не се увличате! Прибързаност и момчещина не ща!

Капитанът припряно изхвръкна от кабинета.

Като остана сам, майор Врански се порови разсеяно из папката, затвори я и отиде до прозореца. Погледна навън. Градът лежеше като макет пред очите му. Той разходи погледа си по улиците му — познати до последното ъгълче. Тесни и криви като на всяко провинциално градче, тук-там те отстъпваха пред широките ленти на новите павирани артерии и кичестия, весело зелен булевард край болницата. Ниските старомодни къщички сега се гушеха в сянката на високи до пет етажа масивни блокови постройки. Малко по малко новото навлизаше и разведряваше панорамата.

Градът се благоустроява. Събудиха се хората. Едно топло чувство се разля в жилите на майор Врански. Колко

дълги нощи, колко сили е дал от своя живот за мирния ден на тези хора! Затова сега настръхваше от напрежение. Всичко в него викаше към действие. Към борба. „Спомени!“ — въздъхна майор Врански и пъхна ръце в джебовете си.

Ето в онази тясна и стръмна уличка стана престрелката с диверсанта от Турция. Той попипа лявото си рамо. Усети твърдата бучка. Турският куршум!... Като талисман го носи вече пета година под кожата си. Като че ли скоро ще излезе над повърхността. Откога се кани да отиде при доктор Григоров — едно малко порязване, едно „ох!...“ и — край! Но трудно се наканва за такива работи. Пък и да си признае — изпитваше страх, затова не бе се решил досега. Да — страх, защо не! Може и смешно да звучи, но наистина майор Врански се боеше от тази нищо и никаква операцийка... Противни му бяха разните там инжекции. Имунизациите гледаше да отклони под някакъв предлог. Не!... Няма да го изрязва още. Може и спонтанно да излезе. Не го боли... Да стои там — да напомня, гнева му да буди!

Малко по-надолу се е наклонила настрани двуетажна, дървена постройка. Полусрутена вече. С високи зидове от груб, недялан камък. В тази къща бяха заловени двамата фалшификатори на лотарийни билети.

На срещуположния край на града бе разкрито свърталището на банда крадци и хулигани — „бродягите“ — една паплач, която отнесе две смъртни присъди.

В далечината блестеше реката, която опасваше горния край на града и се врязваше в скалите. Дотука бяха стигнали следите на диверсантите. Оттук, срещу течението на тази река, ще тръгне и капитан Обретенов с групата си да търси прекъснатата диря и ключа на тази история. Трудно, рисковано преследване. И то в пещера!... Стъпка по стъпка в неизвестност. В мрак... Не са изключени жертви.

Тръпка премина по тялото му... Жертвите! Най-скъпата монета, с която се заплащаше мирът и социалистическият ред в страната.

И майор Врански с нежелание отлепи чело от хладното стъкло.

8. ГИГАНТСКАТА КРАВА

В скотовъдната ферма на Държавното земеделско стопанство цареше оживление. Тук имаше много хора, които крачеха на групички из широкия двор, разговаряха, ръкомахаха горещо и все по-нетърпеливо поглеждаха към канцеларията на управата. Там се провеждаше кратко съвещание преди началото на опита с кравата. Бяха дошли доктор Григоров, поканеният майор Врански, един представител на ГК на Партията, един местен журналист от вестник „Време напред". Присъствуваха и Анто — председателят на стопанството, дядо Петко — най-добрият кравегледач, а докторът беше довел със себе си и Лилия като необходим партньор и дясна ръка при снемането на предварителните проби. Тук беше и новият санитар Горов — извикан, за да помага при подготовката.

— Днес — заключи представителят на Партията — стопанството е предоставило на нашия уважаван млад изследовател и научен работник, доктор Григоров, най-добрата си крава Вихра за генералния експеримент. Да му пожелаем, другари, успех в смелото начинание!

Всички станаха прави и ръкопляскаха, поздравяваха, възклицаваха възбудени. Докторът, смутен от толкова внимание, благодареше тихо и все току отмяташе назад падналия кичур коса.

Новият санитар се наведе над лаборантката:

— Ние ще погледаме ли? Растежът веднага ли ще започне?

— Отначало нищо не се забелязва — каза тя, — а после почва бурно наедряване. Ако останем, ще гледаме.

— Като приказка. Не ми се вярва, а ми се иска да стане.

— И ще стане, Горов! Приказката ще се сбъдне — погледна тя младия човек, който беше се позамечтал, усмихна му се мило и излезе на двора.

Той я настигна. В очите му, както в очите на всички присъствуващи, имаше любопитство и очакване.

Кравегледачът изтича до помещението, в което беше кравата. Широко разтвори вратата. Докторът се приближи, следван по петите от лаборантката. Последен идеше Горов, понесъл голяма лекарска чанта с принадлежности. Докторът хвърли бегъл поглед към новия санитар, видя учу-

дената гримаса на лицето му и го досмеша: „И представа си няма в какво време идва при нас!..“

— Горов! Чантата!...

Санитарят остави чантата на една груба, дървена маса, застлана с белоснежна покривка и се облегна на ръце. Лилия извади инструментите, стъклениците, микроскопа и бележниците. Кордонът от любопитни около тях все поплътно ги затваряше в средата си. Пристигнаха още двама закъснели журналисти. Един учител по биология беше довел десетина ученици от своя кръжок.

Никога този двор не беше побирал толкова хора. Двамата експериментатори облякоха белите си манти бавно, с някаква тържественост, сякаш започваха свещенодействие. Множеството затаи дъх, за да не пропусне и най-малката подробност. Разнесоха се плахи гласове. Някой изпъшка. Горов попита:

— А защо не почнем наведнаж с всички крави и овце, с всевъзможните там говеда?...

Докторът го погледна весело:

— И това ще бъде. След контролните два месеца.

— А ако нещо се случи?

— Нищо няма да се случи, драги Горов, бъди спокоен! — и като постави ръка на рамото му, съучастнически смигна.

Анто се облегна на масата:

— Да започваме ли?

Докторът кимна.

— Ще кажете ли няколко думи?

— Не, какво ще приказваме сега...

— Все пак... как тъй направо? — Анто се почеса озадачен и се обърна към множеството: — Тишина, другари! Днес нашият доктор Григоров ще приложи своите... своето откритие върху самата наша крава Вихра. Любимката ни, рекордьорката, най-млечната крава на нашата ферма... че дори и в околността... ще стане експеримент!

Всички изръкопляскаха. Доктор Григоров се подсмихваше на импровизираната реч на Анто.

— Ако всичко сполучи, значи, а то се знае, че ще сполучи, защото ние не се съмняваме, Вихра ще почне да дава над 20 000 литра мляко годишно вместо 7000. Тя пък — самата наша крава — ще нарасне около два и повече пъти на тегло и височина.

Хората зашумяха. Горов слушаше усмихнат и кимаше с глава на всяка цифра, сякаш за да убеди неверниците, а сам той се питаше: „Наистина ли това може да стане?“ Лилия го погледна и едва не прихна: „Какъв забавен чудак!“

— Има думата доктор Григоров! Докторе...

— Е, аз няма да държа реч, другари. Какво да ви кажа. Това моето малко на фокус прилича. Мнозина не вярваха отначало, колегите ми се смееха, но минаха няколко години и неверниците млъкнаха. Сега ме поздравяват. А не беше нещо особено най-напред... Само отгледах бълха на големина колкото мишка.

Множеството се засмя.

— Сега, разбира се, не се касае за бълхи. Днес пристъпваме към пренасяне опитите върху домашни животни. Вашият председател каза истината — Вихра ще започне да расте много бързо. Още тази нощ ще увеличи размерите си. След няколко дена ще я видим като гигант, който няма равен на себе си. И ако до два месеца не се разболее или умре, ние ще се поздравим с победата. Ще подарим на народното стопанство тези чудесни хормони, а вие можете вече да си представите какво богатство означава това.

Последните думи потънаха във виковете на възбудените зрители. Кордонът още повече се стесни. Докторът взе една колбичка с високо, тънко гърло и я издигна над главата си. В стъкленицата се плискаше светлорозова течност.

Дядо Петко и Горов изведоха кравата. Едра, напращяла от здраве и сила породиста крава с червен косъм. Полюшваше се царствено и властно, като че ли съзнаваше каква роля ѝ се бе паднало да играе. Свързаха я здраво. Горов сплете рогата ѝ за предния кол с дебело въже. Насапуниса и избръсна кожата на левия хълбок бързо и чисто, без да я пореже. Лилия взе кръв за изследване, извади от малкото полирано сандъче микроскопа, наведе прилежно главата си и притихна.

В ръцете на доктора блесна на слънцето тънка спринцовка с розова течност. Той пристъпи крачка и поспря нерешително. Кравата въртеше очи и трепереше. „Да не счупи иглата...“ — помисли докторът и допря ръка до хълбока ѝ. Изтри със спирт обръснатата повърхност и натисна иглата. В същия миг кравата пощуря. Грабнакът ѝ се изви като обтегнат лък и въжетата изпращяха. Метна

се настрани. Отблъсна доктора и спринцовката падна от ръката му.

Навалицата ахна, залюля се, зашепна, забуча. Анто, Горов и още неколцина се втурнаха към разбеснялото се добиче.

— Вихра!... Вихра!... Сто-ой! — викаха те, но кравата буйствуваше.

Беше се омотала в преплетените въжета и мучеше изплашена до лудост от допира на толкова ръце и виковете на множеството. Опъваше до скъсване въжетата, с които се мъчеха да я свържат, катурна масата с бялата покривка и всички стъкленици, спринцовките и микроскопът паднаха на земята. Колбата с дългата шийка се бе пръснала на ситни парченца. Пръста влажнееше, попила скъпоценната течност. Кравата диво се мяташе на всички посоки, блещеше очи и заканително навеждаше рога.

Неочаквано Горов разбута селяните, които се блъскаха един друг объркани, сграбчи гневно рогата и разтърси главата на животното наляво-надясно. После налегна с цялата си сила муцуната му в пръста. Вихра измуча жално, подчини се на тези силни ръце и се закова на място. Тялото ѝ продължаваше да трепери. От кратката борба земята наоколо бе изровена. Дядо Петко и селяните с труд я вкараха в краварника.

Лилия прехласната гледаше снажния санитар и могъщите му ръце: „Какъв Херкулес бил тоя чудак!“

Горов се отпусна на един сандък, запъхтян от борбата. По лицето му бе избила обилна пот. Поемаше дълбоко въздух и бавно го изпущаше през зъби.

Хората още не бързаха да си вървят. Чакаха. Не им се вярваше, че всичко така бързо се е провалило. Докторът се обърна към тях:

— Другари...

Какво можеше да им каже? Как да оправдае злополучното си невнимание? Хората се смълчаха. Горов престана да изтрива потното си лице. Лаборантката, приклекнала до земята, събираше частите на микроскопа и мислено изчисляваше ще стигне ли неголямата ѝ заплата за поправката. По пребледнелите ѝ страни се стичаха сълзи. Тя чувствуваше в какво неудобно положение бе изпаднал докторът и от това ѝ ставаше още по-тежко.

— Какво сега, другарю лекар? — питаше дядо Петко, който беше затворил вече кравата и подпрял вратата.

—Сега?. . . — докторът приглади косата си. — Сега ще си отиваме. А утре по същото време, на същото място ще направим това, което днес провалихме по наша вина.

— Утре ли? — зачуди се дядо Петко.

— Утре! — твърдо повтори докторът и хората зопочнаха да се разотиват. — Хайде, Траянова, микроскопа ще поправим!. . .

После мина край седналия Горов и му се усмихна:

— Да вървим!

Стопанският двор опустя. Последен си тръгна майор Врански.

Новият ден дойде още по-светъл и по-топъл.

Докторът мина визитация в отделението. Тежко болни нямаше. Той нареди да се изпишат някои, на други смени лечението, на трети разреши да стават от постелята. Забави се около час в гипсовачната стая, докато свали няколко гипса. Привидно всичко си вървеше все така спокойно и планомерно, както до сега. Само по-наблюдателните болни бяха доловили леката нервност, овладяла днес техния лечител. Вестта за вчерашния инцидент бе стигнала тук. Болните коментираха, вълнуваха се, съчувствуваха.

Днес нямаше операции. След визитацията докторът отиде при управителя на болницата и тук се разви един сравнително кратък разговор, от който той изхвръкна възбуден и гневен. Нетактичният управител заплаши, че ще иска от Траянова, която бе извикал преди това, да заплати поправката на микроскопа и стойността на счупените стъкленици. Траянова заплака. Доктор Григоров тропна по бюрото под самия нос на управителя:

— Вие чувате ли се какво говорите?. . . Оставете Траянова на мира! Вината е моя и ако трябва да се заплаща нещо — моля, удръжте ми цялата заплата и две, и три, ако щете!

— Аз не казвам, че ще удържам заплати. . . Но лаборантката да си отваря очите друг път! Нали така? Това да ѝ послужи за урок! Затова ще плати.

—Няма да плати нито лев! Ще платя аз, а сега разрешете да идем до кравефермата! Ще повторя опита си да инжектирам кравата.

— Нали се убеди вчера, че нищо не излиза?

— Ще излезе!. . .

— А отделението? — надигна пръст управителят.

— Защо поставяте все така въпроса? Визитация минах, операции нямам, назначения съм дал, тежко болни нямам... И после аз не съм сам. Имам опитни ординатори. За два часа ви се моля вече един час!

Управителят примирително каза:

— Добре, добре... аз какво — нещо имаш ли против това? Само се безпокоя за болните. Нима ще се обявя против откритието? — той се мъчеше да заглади впечатлението, което остави, но докторът хлопна вратата зад себе си. Лилия тихо го последва, попивайки с кърпичка влагата по страните си.

В кравефермата те пристигнаха точно на обед. Вече ги очакваха. Наистина сега нямаше такава публика, но докторът сметна това за по-добре. Този път вкараха кравата в станок. Покривката — изпрана и оправена грижливо — тежко се спущаше от всички страни и смекчаваше очертанията на грубо скованата маса.

Лилия не носеше микроскоп. Щеше да вземе материал и веднага да се върне в лабораторията. Ръцете на доктора внимателно крепеха малко шишенце, кафяво на цвят, с широко гърло. В него бяха последните извлечени ауксини. Ако и този път се случеше нещо с тях, трябваше да се загуби много ценно време, докато се приготвят нови.

Когато приближи иглата, кравата пак бе неспокойна, пак въртеше ужасена очите си и се мъчеше да види левия си хълбок, но станокът не ѝ позволяваше. Тя се стресна, изопна се, измуча, но иглата вече бе потънала под дебелата ѝ кожа.

Анто се извърна:

— Не мога да понасям инжекции и туй то!... Една мека Мара съм...

— А там — в гората? — засмя се Лилия.

— Е, в гората... Там беше друго. Там са другарите, целият отряд. То е враг насреща ти. Омразата като закипи в жилите... А тука — Вихра. Кротко, безсловесно животно. Та тя ми е като роднина, момиче. Боли ме. Я каква игла е!

— Роднина!

Смехът на Лилия като кристален звън дойде от глъбините на искрената ѝ душа и тихо се разля наоколо. Хората се усмихнаха. Докторът се изправи. Погледна я радостен:

— Свърших, Траянова!

— Най-после! Колко кубика?

— Два. Може би е много, но... нали опитваме?

— А ако дозата...

— Изключено! Токсичната доза е далече — прекъсна я той.

Приближи се Анто.

— Това ли е всичко?

— Да. Сега хората могат да си вървят. Кравата изведнъж няма да порасне. Аз ще остана при нея. Траянова, подай ми дневника и побързай, моля те, с контролните изследвания!

Лаборантката събра нещата си. Анто понечи да тръгне след нея, но се досети:

— За още нещо да се погрижа, докторе?... Човек или друго там...

— Не. Само кравегледачът да не ходи никъде вече.

— Дядо Петко ли? Тук ще е той — къде ще се дява. — Анто направи пак две крачки и се обърна колебливо: — Вие ще прощавате, ама... Ядохте ли на обед?

— Да съм обядвал — не... Защо?

— Нищо. Питам само... — смънка Анто и излезе под учудения поглед на лекаря.

Останаха сами с кравата. Дядо Петко се суетеше около нея и не смееше да заговори учения мъж, който облакътен над масата, нанасяше първите записки в дневника. Докторът усети мълчанието на стареца, който обичаше да си мърмори друг път, и го погледна въпросително:

— Какво, дядо Петко?

— А, нищо, ами... кравата...

— Отвържи я, прибери я в помещението и да яде сега!

— А?...

— Фураж, казвам, много храна трябва... — викна по-високо докторът — сега ще видиш какво се казва добър апетит.

Дядо Петко се почеса зад тила:

— Че аз сега я храних...

— Още! Още!

— Още ли! — дивеше се старият кооператор. — Че колко, примерно, ще ѝ съответствува?

— Примерно, примерно — като за три крави! — подсмихна се докторът. Усмивката дълго не напуска устните му. Старият кравегледач го забавляваше.

Дядо Петко повдигна рамене в недоумение, измърмори нещо, но като го видя колко сериозно се занимава, влезе и напълни яслите догоре. Внесе две ведра прясна вода и ги остави до вратата. Взе два чисти капака от стаичката си и ги покри. Тръгна да прибира кравата.

— Я чакай, дядо Петко! — каза докторът и стана. Изправи се пред Вихра и надникна в очите ѝ. Зениците ѝ бяха пределно разширени. — Чудесно! — възкликна той и изтича до масата да запише наблюдението си. Какво ли бе видял?

Дядо Петко я въведе, завърза я с двоен възел за яслите и крадешком надникна в очите ѝ, както видя да прави ученият. Дали откри същото или не, но цръкна презрително на земята и измърмори;

— Очи като очи!... Кравешка хубост. Какво им е чудесното?!

А кравата вече лакомо предъвкваше.

Доктор Григоров бе записал със своя едър почерк: „13.00 часа — половин час от инжекцията с ауксини. Зениците се разшириха — налице е добре известният симптом *„внимание!“* Той говори, че първата доза ауксини е постъпила в кръвта и влияе на централната нервна система. Признакът посочва началото на гигантския растеж. Апетитът е много добър и показва тенденция към постепенно нарастване. (За ускореното делене на клетките е нужен енергетичен материал!)“

Дядо Петко надникна през рамото — колко много е прочел този младок в едрите очи на Вихра!... Е, той тепърва има да се учи на медицина.

Горов с нетърпение очакваше да го повикат. Наближаваше обед. Време бе да се ходи до кравефермата. Защо не са го потърсили? Инжектирането бе отложено за днес. Той мина за трети път край кабинета на доктор Григоров и като си науми някакъв предлог, почука на вратата. Гореше от любопитство, но не му отговори никой. Почука пак и натисна дръжката.

Кабинетът беше празен. Лекарската манта висеше на закачалката. Да е облякъл друга?... Затвори. Реши да провери из отделението. Обиколи навред, дори в малката стаичка за тежко болните надзърна — нямаше го. Болните му казаха, че докторът след визитацията не е идвал да

ги посещава. Не посмя да попита ординаторите — все пак отскоро е — стеснява се. . . Изведнъж се досети — да, той е в лабораторията! При хубавата лаборантка. Как не? Може да е от няколко дни само, но вече е забелязал с какви жадни очи докторът я поглежда понякога. А и тя все край него, все мили очички му прави. . .

Но в лабораторията не го откри. Липсваше и лаборантката. Сега за него не бе трудно да разбере — те са горе, в кравефермата! Без да му се обадят! Без да го викат! Не им трябва той. . . Започнали са.

Изоставен и разстроен, момъкът потътри крака из коридора. Лицето му бе изкривено от обидата. Да не би да е заради вчера. . . Той ли е виновен? Че слабо е завързал кравата? Или са решили сами този път. . . Заизкачва бавно стъпалата, а едрото му тяло изопваше до скъсване връзките на синята санитарна манта.

— Горов! Лимонче ли дъвчиш? — мина край него сестра Морова.

Той скри досадата си и весело ѝ намигна:

— Либето ми се оженило! Друго си търся. . .

Мургавата миловидна сестра се засмя кокетно, перна го с ръка и хлътна в съседната стая. Той грабна кофата с вода и парцала, оставени до банята и влезе да измие прозорците. Радиото засвири маршова музика. Дванадесет часа. Санитарят търкаше замислено и злопаметно си мислеше: „Докторът вчера ме потупа по рамото, но едва ли му е станало много приятно, че неговата лаборантка ме изпиваше с очи след инцидента с кравата. Може би не трябваше така да се перча вчера. И без моите хватки щеше да мине. . ."

Не можеше да си прости, че остана тук. Така му се искаше да бъде там — горе, да наблюдава със собствените си очи. После ще му разкажат, но друго си е. . . Сега кравата ще почне да едрее, ако изчисленията се сбъднат. Дали наистина са толкова мощни тия чудни хормони? Ама как му се искаше да хвърли парцала и да хукне по стръмнината! За половин час е там. . .

Извикаха го. Пренесе един спешно болен от вътрешно отделение при тях и пак се залови за стъклата. Радиото предаваше новините. Докъде ли са стигнали? Дали този път Вихра. . .

Захвърли раздърпания парцал в кофата. По панталона му плисна вода. Чорапите му нагизнаха. Той тропна ядо-

сан да изтърси мокротата. Не! Сега хич не е до стъкла! През недоизмития прозорец, от височината на третия етаж, се откриваше болничният портал, пътят, извеждащ от града, и онази малка пътечка, по която се стига за половин час до фермата.

— А, това е тя! — трепна санитарят и избърса с длан пред себе си. Опря чело до стъклото.

По пътеката, бърза и лека, ситнеше Траянова.

Той се спусна, прескачайки по две и три стъпала.

Бързаше да я посрещне? На двора запали цигара и всмукна дълбоко.

Тя влезе през портала и размаха за поздрав ръка на стария портиер. Горов стисна недопушената си цигара, угаси я и се дръпна в преддверието. За да не излезе, че нарочно е спрял да я чака, наведе се и събу едната си обувка.

Лаборантката блъсна вратата.

— Горов! . . . Какво правиш?

— Абе, обувката. . . Песъчинка. Ти къде си била?

— Доктор Григоров инжектира Вихра!

Възбудата я разхубавяваше още повече.

— Много хубаво! Благодаря на доктора — не ме повика! И на тебе благодаря! Щом има хамалска работа — ела, Горов, ела, Боримечка, хвани бика за рогата! . . . А сега? . . . Няма що — ние сме прости санитари — ще си траем!

Лилия нетърпеливо го пресече:

— Хайде, без мелодрами! Не е голяма работа. Друг път нали ще я видиш? Просто забравихме да те викаме. Днес там изобщо нямаше хора. Кравата се плаши.

— Забравихте ме. . . — клатеше огорчено глава той и сякаш не чуваше думите ѝ, — а пак можех да помогна, да понаправя нещо. . . Той кога ще си дойде? Аз и на него ще кажа.

— Няма да си идва. И през нощта ще остане. Трябва да наблюдава растежа на кравата.

— Значи почна? — светнаха радостно очите му.

— Може и да е почнала — усмихна се тя и си влезе в лабораторията.

Горов направи няколко крачки и едва тогава се досети, че е бос. Обу се и се върна до бялата врата. Ослуша се. Шум на течаща вода, звън на стъкленици. Лилия вече миеше една епруветка на чешмата. Той я повика с пръст. Учудена от тайнственото му държане, тя се доближи.

— Искаш ли след работа да идем?
— Къде?
— Горе...
Тя го разбра. Примамливо предложение! Тя и сама изгаряше от желание да припне към кравефермата веднага щом свали бялата престилка, но се стесняваше да не проличи любопитството ѝ. А така, все пак двама... Само че не е ли много зает с наблюденията си? Ще иска ли да му отнемат времето?
— Той да си наблюдава, ние ще видим колко е порасннала Вихра и — обратно... А? — отговори на колебанията ѝ Горов.
— Днес трябва да остана малко повече в лабораторията. Ще изследвам материалите, които взех сутринта.
— Точно така! Ще ги изследваш и ние ще занесем резултатите — възкликна той.
Лилия се оживи. Беше намерила повода за едно посещение в кравефермата.
— Да... Ела тогава към шест часа, може би ще съм вече готова!
Горов се прибра в отделението поуспокоен. Другите две лаборантки, които работеха в същата лаборатория, бяха чули подозрителното шушукане и сега се спогледаха заговорнически:
— Червенокосият да не постъпва при нас?
— При Лилия ще постъпва той.
— Хубав мъжага, само професията му, пусто, не важи!
— За любовта няма прегради!
И се изкикотиха. Лилия мълчаливо отмина закачките им. Приведе усърдно над микроскопа глава, извъртя микровинта напред-назад и червените кръвни клетки изпълниха квадратчетата на Бюркеровата камера.

Дядо Петко пренесе масата в просторното помещение на Вихра и докторът се разположи зад нея с лице към кравата. Беше чисто и светло, широко и електрифицирано — спокойно можеше да продължи издирванията си през нощта.
Малко по-настрани от него преви крак и дядо Петко, но с безпокойство държеше под око любимката си.
— Другарю лекар, няма ли да ѝ стане нещо сега?
— Какво нещо? Много неща има да ѝ станат. Днес, утре, в други ден...

— Амче виж — трепери като листо. Да не я тресе, рекох. Аз веднаж се бях убол на ръждив пирон и докторите ми удариха такава инжекция, че цяла нощ ковах клинци. Черги, де що имаше, отгоре си ги хвърлих и пак. . .

— То е било друго.

— Знам ли. . . Може и друго да е било.

Вратата се открехна, блъсната с крак отвън. Дядо Петко изтича като младо момче и отвори. Влезе Анто:

— Докторе, ще прощаваш, че те прекъсвам, ама. . .

В ръцете си държеше шарена селска кърпа с нещо повито в нея и малко, калайдисано бакърче. Дойде до масата, внимателно остави бакърчето, а кърпата заразвива, като се черveше и не смееше да вдигне поглед.

Докторът се слиса:

— Какво е това?

Дядо Петко бръкна ръце в дълбоките си джебове и се ухили хрисимо:

— Хе, хе. . . знае Анто, знае. . .

— Нали не си обядвал, та. . . каквото се намери при нас. Няма много да придирваш!

— Ама нямаше нужда!. . . Не съм толкова гладен. Защо бе, човек?

— Вземи, вземи — прясно масълце, сиренце. . . То не е като от магазина — по-сладко е. Съвсем прясно. Пък тука в бакърчето — мляко. От Вихра надоено. Преди обед Твоята крава ти го дава, значи. И една бяла содена питка Топла е още. Сега печена.

Докторът усети спазми на умиление да стягат гърлото му. Да откаже, но като не идеха думи на езика му. Този простичък човек се бе сетил за него.

Анто беше застлал шарената кърпа и наредил обеда. Докато преодолее смущението си докторът, той се повъртя около кравата, размени две реплики с дядо Петко, който му съобщи под секрет, че тая работа не му харесва. Старецът се мръщеше и непрестанно сочеше добичето, което дъвчеше и пръскаше слюнки наоколо.

— Не бой се, не бой се. . . Виж как яде, а?

Докторът се сепна и хапката заседна на гърлото му. Той наистина беше огладнял здравата и взе за себе си последните думи, но като видя лакомо хрущящата Вихра, разбра, че има и от него по-гладни.

— Трепери — каза Анто, — дали да я покрием с някое парче? Я, дядо Петко, потърси. . .

— Няма нужда. Причината е друга — стана от масата докторът.

Анто привлече един сандък до стената и се отпусна на него. Докторът се зае да обяснява с увлечение.

— Измина един час от инжектирането. Порция от течността е проникнала в организма и посредством кръвта е разнесена до най-отдалечената клетка на тъканите. И започва кризата. Нервната система първа е атакувана. Остра възбуда се разлива по цялото тяло. Процесите на горене се усилват, отделя се неизчерпаем поток от енергия, която подтиква всеки мускул да се съкращава и разпуща. Но и това не е в състояние да я намали. Енергията напира, увеличава се непрекъснато, кондензира се в мускулните влакна, клетките се делят ускорено и скоро ние ще станем свидетели на един велик закон в природата — прерастването на енергията в материя. Кравата ще започне да наедрява. Пред очите ни ще расте с часове.

Дядо Петко слушаше със зинала уста и де разбрал, де не, клатеше глава и се почесваше по небръснатата четина.

— И какво примерно ще последва? — попита той.

— Ясно — количеството в качество! — поясни Анто.

— Ха сега де — простодушно възкликна старецът. Стана, приближи се до Вихра и гальовно я замилва по челото. Синджирът, на който я бе вързал, ритмично и тънко звънтеше. Стана му мъчно. Може пък да го боли хайванчето.

А Вихра само току местеше краката си и дъвчеше, дъвчеше. . .

Анто хвана бравата на вратата:

— Аз да прескоча до свинарника за пет минути. Дядо Петко, ти почисти!

— Ща, ща аз. . .

Кравегледачът се облегна на масата и какъвто си беше сухичък и попрегърбен, съвсем заприлича на питанка:

— Другарю лекар, ами то, такованка. . . Време е за доене. Ти какво ще ми заповядаш?

— Няма да ти заповядам, дядо Петко, ти си знаеш работата. Само че иди вземи още съдове!

— Че тоя малък ли е? Колко литра, мислиш, събира?

— Иди! Иди потърси! — настоя докторът и дядо Петко излезе.

Вървеше по двора, клатеше глава и все си бъбреше под нос: „Тая бяла кратуна има още чудеса да види! . . .“

Горов си нае квартира до болницата. Стаичката беше скромно мебелирана — старо войнишко легло, дървена маса с олющена блажна боя и ниска ламаринена печка, която лесно пламва и бързо изстива. Впрочем тя още не беше палена в тази стая и нямаше никакви изгледи да влезе някога дърво в нея. Не бе далече есента, но Горов лекомислено отлагаше да се снабди с гориво. Или се канеше да изкара зимата на бекярски начала, за да поспести някой лев от малката си заплата, или смяташе да чака първия сняг. Пък и дрехите... Неговият хазаин — старият пенсионер бай Стилиян Пеев, самотен вдовец без деца, неведнаж го закачаше за изтъркания костюм, но Горов мълчеше. Най-после не изтрая и един ден му се сопна. Старият вече не посмя да фамилиарничи с него. Паднал му се бе необщителен и саможив квартирант. Но затова пък младият човек беше тих, нямаше приятели, никой не го търсеше в къщи, не водеше жени в квартирата си, не пиеше, не вдигаше скандали и се съгласи на първата цена, която Пеев му предложи. А това, както е известно, представлява идеалният образ на квартиранта според мерилото на хазаина.

Само едно нещо дразнеше пенсионера — семките! Да, тиквените семки, към които Горов имаше слабост. Той ги дъвчеше непрекъснато и плюеше навред — по двора, по стълбите, до чешмата, в клозета дори — където само не е бил, там нямаше люспи от тези проклети печени семки. А на всичко отгоре някакъв турчин, продавач на фъстъци, леблебии и семки, разположи сергията си току под прозорците и редовно поддържаше неговите запаси. Щом се върнеше от работа, Горов прескачаше до количката му, напълваше си джебовете или пък отваряше прозорците си и се провикваше с цяло гърло:

— Ей, Султане, донеси малко витамин „це“ — да не идвам! Чабук!

Тогава турчинът скачаше и любезно поднасяше стоката си под прозореца.

Старият хазаин Пеев си имаше и стар гастрит — може да се каже дори, че беше по-стар от самия него. Като по чудо не беше още преминал в язва, но щом само дочуеше турчина да вика от сергията си: „Семи, стъргале, фастъцеее...“, усещаше как стомахът му се сгърчва болезнено и бързаше да затвори прозореца. Какво друго да направи. На няколко пъти беше ходил да се разправя с търговеца

на семки, тропаше с бастунчето си по количката, изтъняваше глас, протестираше, заплашваше, молеше, ала турчинът носеше дебела глава на раменете си и упорито отказваше да се премести и на педя от избраното място. „Тука ми е на мене алъш-вериша. Аз данък плащам, а-а!...“ Пеев обръщаше упреците си и към Горов, младо е — да привикне към пестиливост, може ли чак толкова да се охарчва за едни глупави семки. Горов винаги отвръщаше по един начин: „Това удоволствие най-евтино се плаща!“ и му обръщаше безцеремонно гръб. „Простотия... — кипеше в себе си Пеев. — Виж какво му било удоволствието!“

И днес както обикновено Горов си дойде направо от работа. Реши да се обръсне. Седна на разклатения стол до масата и майсторски закрепи счупеното огледало на ръба на водната чаша. Обръсна се, съблече се гол до кръста и изхвръкна на двора. Силната струя от чешмата обля широките му рамене и тънки, къдрави вадички плъзнаха по гърба и гърдите, прокравяйки пътечки из червеникавите косми.

Старият Пеев, скрит зад прозорчето си като ханъмка, дебнеше квартиранта си с възхищение и спотаена завист. Неволно опипваше своите атрофични бицепси, опитваше се да прибере коремчето си и уморено въздъхваше: „Годинки, ех... много ми дойдохте вече!“

Горов тичешком се прибра. Избърса се, облече нова риза. Не носеше връзки. Най-горното копче оставяше винаги разкопчано и червеникави косми се подаваха из дълбокото деколте.

Дръпна прозореца. Турчинът си беше там — на ъгъла. Едно дете чакаше да му насипе в джебчето слънчогледови семки. Горов машинално драскаше по празния лист пред себе си някакви сметки, навярно правеше поредния баланс на скромния си доход и тъй като остана доволен, прииска му се печени семки. Извади шепа стотинки и за да не се разпилеят, сгъна ги в листчето и се подаде навън. Турчинът отгатна намерението му. Скочи пъргаво, заряза детето до количката и тичешком прекоси улицата.

Горов високо поръча:

— Я, Султане, претегли там за двадесет стотинки от твоята скъпоценна стока!... Чабук!

— Готово, другаре, готово!... — заклати глава продавачът и улови във въздуха книжното топче със сто-

тинките в него. Беше нисък, но много развит в раменете, с триъгълен врат и груби, слинести длани, които подсказваха, че тази професия не му е отдавна. Той дотърча с голяма фунийка семки, подаде ги мълчаливо и пак така тичешком се върна. Детето търпеливо чакаше. Турчинът щедро напълни джебовете му и заприбира нещата си.

Горов затвори прозореца, без да снема очи от него. Беше му интересно това суетене. Разсипа семките на масата. Будилникът, изпросен с много настоявания от хазаина, показваше пет часа. Един час до уречената среща с лаборантката. Облакъти се на масата и отпусна глава на длани като съборен от тиха дрямка. Не заспа. Само външно приличаше на спящ.

Навън затрополяха колела, дръннаха разтропани стъкла, чу се кашлица. Той надигна глава. Я гледай! . . . Прибрал стоката си, турчинът вече тикаше паянтовата си количка и възвиваше към съседната улица. Толкова рано? Нима се е отказал днес от търговията си? Или бе решил да опита на друго място късмета си. Тук наистина не минават много хора. Пък и по това време. . .

Часовникът лениво тактуваше. Много бавно се изнизва времето. По-добре да беше полегнал.

По едно време откъм двора се зачуха гласове. Някой спомена името му. Горов долови ситни стъпки по коридорчето. Почука се. Той се подвоуми миг-два и твърдо произнесе:

— Влез!

На лицето му се изписа безкрайно удивление. Влезе Лилия — мила, възбудена от бързането, жива. Наоколо стана светло, сякаш бе влязъл весел лъч. Бекярската голота, изписана като лозунг по стените, избледня. Въздухът се изпълни с аромата на свежи теменужки. Горов се засуети:

— Каква приятна изненада! Заповядай, Лилия! Малко мръсничко е. . .

— Нищо, нищо — ергенски дворец. . . — правеше усилия да се овладее тя.

Той ѝ предложи единствения стол, а сам седна на ръба на леглото. Погледна я дръзко и задържа погледа си — меката бяла блузка беше плътно прилепена към тялото ѝ, а и светлото отиваше на черните ѝ коси.

— Привърших малко по-рано и не ми се чакаше — оправдаваше се тя, а страните ѝ горяха.

— Но откъде знаеш квартирата ми?

— Портиерът знае всички къде живеят. А кравата може да е нараснала вече, да се е превърнала в исполин. . . О, това е една такава гледка, която не искам да пропусна. Готов ли си? . . .

— Да вървим. Обичаш ли семки? Ще си чоплим по пътя.

Минаха през тясното дървено вестибюлче и стъпалата на прогнилото стълбище застенаха под краката им. Горов — занимателен домакин и кавалер, крепеше за лакът момичето и отваряше със замах вратите пред нея, а тя — притеснена от близостта на младия мъж — благодареше и бързаше час по-скоро да излезе на двора. Дълбоко в себе си тя се чудеше откъде Горов е научил тези коректни обноски и самоуверено държане с жените. В този момент никак не можеше да допусне, че той има незавършено образование.

Бай Стилиян Пеев ревниво надничаше през тесния процеп на открехнатата врата. За първи път жена посещаваше неговия примерен квартирант и той още не знаеше как да реагира. Пък и какво момиче беше — сълза! . . . Разлудува се старото му самотно сърце. Приседнал на канапето с отмалели крака, той се облегна на демодираното ковьорче с лебедите, останало от майка му, и се отдаде на спомените — тези незаменими утешители на единаците.

Малко по-късно Лилия и Горов весело изкачваха стръмната пътека. От двете им страни се протягаха ниски шубраци и глогини, размахваха вейки и закачаха с коравите си нокътчета ту светлата пола на момичето, ту евтината шарена риза на нейния кавалер. В такива мигове Лилия напразно цупеше устни и плахо оправяше гънките на полата, а той престорено изръмжаваше. После и двамата се смееха високо. Забавляваха се. Чистият планински въздух ги правеше лекомислени. Младото момиче бе изкарало цялата седмица в душната лаборатория, оставаше през ден до късно заради ауксините и затова тази непредвидена разходка я обвяваше с ведрина. Страните ѝ руменееха, вълнуваше се заоблената гръд. Тя дишаше учестено, полуоткрила равни зъби, с една усмивка, трепкаща на устните ѝ през целия път. На помургавелите от слънцето крака плътно прилепваха кокетни сини сандалки от найлон.

Тромав и тежък, Горов я следваше отблизо. Протягаше начесто ръцете си вляво и вдясно, предпазваше я от закачливите храсти. Понякога откършваше с пукот клонче и я замерваше, а тя се смееше и тогава погледът му жадно се впиваше в леката като бяло облаче фигурка, плъзгаше се по меките линии на заобления крак, по неспокойната гъвкава снага, по трепкащата, примамлива блузка. Дивото пламъче, което лъщеше в очите му, бързаше да угасне, щом само тя се извърнеше към него. Тогава той можеше да посрещне спокойно усмивката ѝ. Лицето му ставаше любезно и дружелюбно, но непроницаемо и запазваше своя първичен, равнодушно-каменен израз, зад който умело се скриваше.

Лилия изпитваше дълбоко в себе си онази малка, неясна моминска тревога, с която девойката става жена. Тревога на желание и страх. На очакване и самоограничаване. Бяха съвсем сами в този гъст, зелен листак, но тя вече не се плашеше — Горов се носеше напълно коректно и безупречно с нея. Помагаше ѝ да прехвърли стръмните места, подаваше ѝ ръката си, без да задържи нейната повече, отколкото трябва, без да я стисне в шепата си. Смутеното момиче се удивляваше на самообладанието му, на това спокойствие, което тя подозираше, че е престорено, но което все пак ѝ вдъхваше доверие. И защо той така разпалено твърдеше, че няма никакво образование? Тези обноски, това поведение бяха ли съвместими с твърдението му? Къде ли е ходил, та толкова много е видял и научил от хората?

Едно дере, обрасло с глог и шипка, пресече пътеката. Преди два дни бе паднал дъжд. Водата се разливаше на около два метра пред тях. Лилия се стъписа озадачена, огледа се наоколо за брод и като не намери, метна към него безпомощен поглед. После се наведе и засъбува сините сандалки. Трябваше да прегази това мочурливо място.

Горов притича:

— Не, Лилия, защо? Не се събувай! Ще те пренеса за минутка, ако нямаш нищо против. . .

— Да ме пренесеш? — изненада се тя и несъзнателно се отдръпна. Не знаеше какво да предприеме.

Той се засмя:

— Защо се побоя?

— Ах, не — но мога да прецапам и така. . . Не е дълбоко.

— Моля ти се. Не се стеснявай от мен.

— Не, не трябва. . . аз сама. . . — все по-неуверено отказваше Лилия, изгаряща в огъня на своя девичи свян, докато той се приближаваше към нея.

За да прекъсне колебанията ѝ, Горов се наведе бързо и внимателно я хвана през кръста. Вдигна я с лекота до гърдите си. Замаяна от дързостта му, стоплена от близостта му, тя дочуваше дълбокото и равно дишане на силния мъж почти до ухото си. Изтръпнала от необясним страх, обви с ръце неговия врат. Не се опитваше дори да го погледне. Виеше ѝ се свят. Все по-гъста ставаше руменината по страните ѝ. „Боже мой — мислеше тя, — ако направи опит да ме целуне, така ще го плесна! . . ." И от това решение, и от тази боязън една сладка умора пъплеше в жилите ѝ. Искаше да извика, да се освободи, да скочи направо във водата, но не помръдна, не смееше да си поеме дъх. Неочаквано и за себе си бе открила колко много самотната ѝ душа, цялото ѝ същество копнее за ласка, за приятелска топлина, за човешка нежност.

Горов не я целуна. Подозираше ли тревожния смут на потръпващата в ръцете му девойка?

Отдръпна се крачка назад и прошушна: „Хвани ме по-добре!" После рипна оттатък потока.

— Това е!

Без да го погледне, тя едва чуто благодари и смутено заоправя блузата си.

— А ти се канеше със сандалките. . .

— Колко си силен само! . . . Какво си спортувал?

Той се засмя самодоволно. Не отговори на въпроса ѝ:

— Забавихме се. Да вървим!

И тръгнаха както преди — Лилия напред, той след нея. Ала девойката не припкаше вече, не се смееше, не подхвърляше шеги. Малкото приключение до потока обърка доскоро безгрижния бяг на нейните мисли.

В същата минута майор Врански, спортно облечен, с тежък туристически бастун в ръка и голф, се изкачваше по една друга пътека, малко по-вдясно от тяхната. Неговата беше по-стръмна и почвата под краката му се ронеше застрашително, но учудващата издръжливост на този човек, отдавна прехвърлил четиридесетте, нямаше граница. Близо до дерето той беше доловил гласовете на Лилия и Горов и затова успя да се промъкне на по-близка ди-

станция, без да го открият. Видя цялата сцена. „Гледай го ти кавалера!" Стана му чудно кога е успял да се сближи с лаборантката. Толкова ли е наивна и тя? Към кравефермата отиват.

Избърза след тях. Беше ги загубил от погледа си. Когато се изкачи на билото и се видяха постройките, двамата вече влизаха в двора. На вратата се подпираше пазач с пушка, но това, изглежда, не беше препятствие за посетителите. Те дори не си показаха документите. Майорът поклати ядосано глава и увеличи крачката си. Стигна до вратата и пазачът се обърна към него недружелюбно:

— Кого дириш? Тука не е хижа.

— Диря! — троснато отвърна майорът. — Председателя ви диря!

Избута го настрани и още не направил две крачки, пазачът го сграбчи за палтото:

— Чакай бе, приятелю! Тя така не става. Аз тука да не съм на гроб камък! Къде през просото? Пита ли ме дали те пускам? Това е ферма, ей — не е турски гробища!

Майор Врански едва не го плесна през устата:

— Май на гробища прилича! Един влиза направо, друг... Кого пусна преди малко? Защо не им поиска документите? Как ти е наредено да пазиш?

— Ти какъв си да ми опяваш бе? — изръмжа пазачът. — Или защото не те пуснах? Айде да си обираш крушите, да не те арестувам! Нямаш работа тука!

Смъкна пушката от рамото си и майорът позеленя. Бръкна отсечено във вътрешния джеб на винтягата си. Пазачът се дръпна подозрително и навири пушката:

— Не бъркай!... Не бъркай! Ще гръмна! Горе ръцете!

— Свали пушката, глупако! Можеш ли да четеш? Ето ми документите!

Пазачът протегна врат и надзърна с недоверие. Пушката си още държеше готова за стрелба. После изведнаж се смути силно, отпусна я „при нозе" и се изопна мирно:

— Виноват!... Не знаех... Пък вие се обаждайте!

— Даваш ли две думи да ти рече човек? Сети ли се да поискаш документите? Ами онези двамата преди малко? Тях защо ги пусна?

— Те... Аз ги познавам, щото...

Майор Врански го измери с насмешлив поглед:

— Как се казват?

— Ами как може да се казват. . . — заусуква пазачът. — То. . . аз имената им съм забравил, ама иначе ги зная — те бяха и вчера тука. А момето и днеска преди обед, с доктора опити правят на Вихра. Наши хора са, де. . .

Майорът махна ръка и тръгна.

Пазачът стоя все така мирно и не шавна, докато строгият майор не се закри зад канцеларията на председателя.

Доктор Григоров записваше в книгата с четлив, равен почерк:

„18.00 часа — пет часа и половина от инжектирането. Вихра се държи отлично. Яде непрекъснато. През половин час изпива по едно ведро вода. За последните тридесет минути е увеличила ръста си с нови три сантиметра. Височина — два метра и пет сантиметра. Леко е възбудена и се люлее напред-назад неудържимо. Има обилно слюноотделяне. Кравегледачът я издои за пети път, с което вече надхвърли дневната си норма. Масленост на млякото и относително тегло — в границите на нормата.“

Дядо Петко се надвеси:

— За млякото ли писа?

— Да, за него — протегна се докторът и ставите на раменете му изпукаха като прекършени.

Дядо Петко наплюнчи пръста си.

— Пиши — млякото й е станало по-сладко от вчера Пиши — не е крава, ами крава и половина. Пиши — дядо Петко се умори да я дои и че ако продължава ката ден това, примерно някоя заран ще го намерят умрял под вимето й. . . Пиши де!

Доктор Григоров се заливаше от смях и усещаше, че обиква това работливо и забавно старче.

— Почивка няма ли да й дадем? Все дъвче, дъвче. . .

— Ще видим — отвърна доктор Григоров, — затова сме тука, да гледаме.

— Тъй де, тъй. . . то се знае — повтори на себе си кравегледачът, недоволен, че разговорът секна.

Взе лопатата да почисти, но се закова на място и се ослуша. Някой идеше. Стъпки — едните леки и бързи като на радостно дете, другите — тежки, спокойни. На вратата се тропна и малко след това надникна усмихната женска главица.

В стаичката влезе Лилия, поруменяла от чистия въздух, широко отворила едрите си очи. Лицето на младия лекар се разведри. Той пое дъх и бавно, нечуто въздъхна — от нея идеше аромат на теменужки, нежен и упоителен.

— Траянова, ти си готова?

Преди още тя да кимне с глава, вратата се отвори съвсем и в стаята притъмня. На прага бе застанал Горов и плещите му изпълваха очертанията на вратата.

Докторът погледна над главата на Лилия и като израз на разочарование една тънка бръчка се вряза между веждите му. „Какво търси санитарят с нея? Едва ли е само големият интерес към опитите, от които нищо не разбира. Тогава?“ Честичко взе да го намира около лаборантката. Той се улови, че Горов му става противен. Присъствието му днес на това място го дразнеше. Може би защото влезе заедно Лилия. Значи, по целия път са били заедно. А вчера му беше симпатичен. Ревност? Хм! Гледай ти... вече ревност? Смешно.

— А, Горов! — вяло го посрещна той. — Влез!

Лилия се изчерви. Беше ѝ неловко заради него.

— Аз — рече Горов — се извинявам... Неканен гост не е драг. Но любопитството ми надделя. Искам да видя... а, това ли е кравата?

Той облещи очите си, стреснат от вида на животното, свряло гладна муцуна в яслите. Лицето на доктора се отпусна — изненадата на санитаря му допадна и позаглади неудоволствието му. Лилия изпляска с ръце. По детински уплашена и очарована в същия миг, тя обсипа младия откривател с въпросите си.

— А не е ли опасна? Каква е страшна!... Още ли има да расте? И защо се люлее непрестанно? Божичко, какво кравище! Не съм очаквала.

Този бръз словесен поток обля доктора, разсея досадата му. Момичето така заразително поднесе радостта си, с толкова съучастие, че той усети прилив на благодарност.

— Лилия, това е новата Вихра — каза той и пристъпи до нея.

Горов застана от другата ѝ страна, без да снема очи от кравата. Беше погълнат от зрелището.

Доктор Григоров обясняваше на Лилия какво е направено, как се е изменяла кравата през тия няколко часа, какви наблюдения е записал в дневника си... Говореше

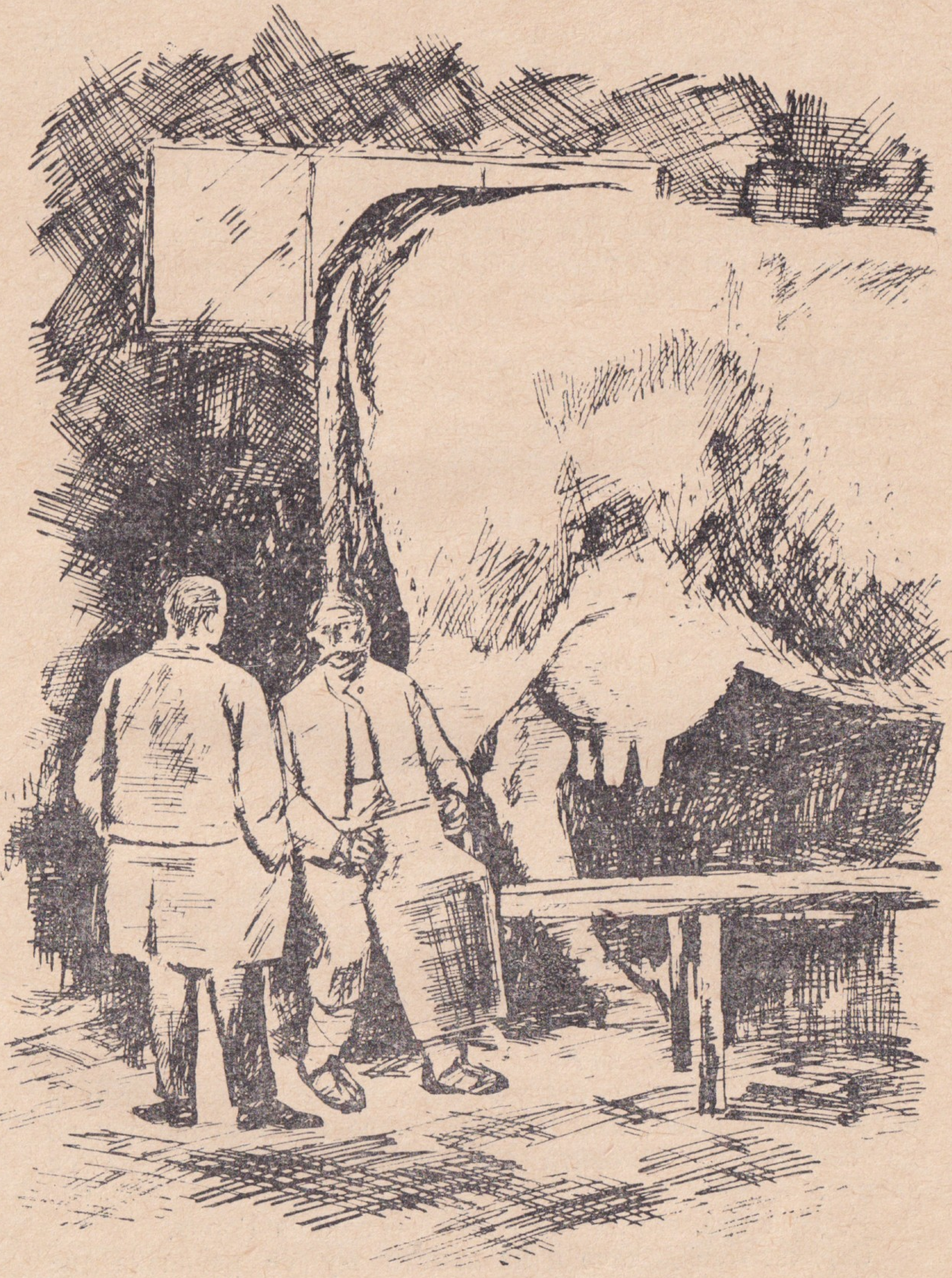

леко наклонил глава към нея, говореше само на нея, а тя слушаше жадно и разглеждаше одухотвореното му лице.

— Трябва да е станала много силна — рече Горов.

— Разбира се — хладно отвърна докторът и замълча.

Лилия пресилено се засмя, опитвайки се да раздвижи разговора.

— Хайде де — рече тя на санитаря, — нали си много силен, излез насреща ѝ!

— Глупости! — каза доктор Григоров, засегнат от закачливите нотки в гласа ѝ. „Една кратка разходка през горичката, по стръмното, е една степен по-добро приятелство . . .“

А Горов реши да се поперчи пред момичето. Беше ли подразбрал колко влияе на въображението ѝ ефектният жест, демонстрацията на сила и дързост?

— Искаш ли да я хвана пак за рогата? — пристъпи предизвикателно той.

— Детинщини не ща! — строго отсече докторът. — Това не е бикоборство, а научен експеримент!

Той смръщи чело и седна зад масата. Запрелиства дневника. Не виждат ли, че има толкова работа, какво го разсейват? И повика Лилия със служебна деловитост:

— Траянова! Резултатите? . . .

— Ето — подаде му тя листче с еднакви, ситни буквички. Като оризови зрънца. Остави го до ръката му. Той се зае да ги преписва акуратно в дневника.

През това време дядо Петко гледаше в очите Горов и се радваше като хлапак на удивлението му.

— Лапа, а? — потупа я санитарят по широката задница.

— Лапа. Ушите ми ще излапа! — размаха ръце, като да се бранеше кравегледачът.

— Цяла нощ ли ще останеш при нея?

— Тъй, амче как?

— И докторът ли?

— Тоже също! — охотно отговаряше дядо Петко и поглеждаше назад към масата. Много му се щеше отново да сполучи с шеговита реч, да види доктора да се засмее.

— При кравата ли ще спите? — прихна Горов.

Старчето се докачи и на лицето му се изопнаха две мускулчета:

— Ти какво . . . да не мислиш, че у вас е по-чисто?

Санитарят го потупа примирително по гърба:

— Не ми се карай — шегувам се. . . — Все така ли се клати?

— Кажи-речи. . . От един час примерно. Има голяма инерция от инжекцията, та затуй! — мъдро заключи дядо Петко.

— Сила! — промълви на себе си Горов.

Кравегледачът се ухили:

— Вчера ѝ надви, ама я сега да те видя!

Якият санитар неочаквано се приближи до кравата, обхвана я с две ръце за шията и се помъчи да я задържи. Лицето му се наля с кръв.

— А де, а де, хе-хе. . . а де! — смееше се дядо Петко.

Кравата се дръпна, направи крачка напред, пак се върна и пак пристъпи — просто си играеше с него, все така спокойна и лакомо ровеща в яслите си. Въпреки усилията си Горов не можа да я отклони нито за миг, да наруши правилния ритъм на тези движения. Дядо Петко, отворил уста, доволен-предоволен, се смееше безгласно.

— Горов! Остави кравата на мира! Отдръпни се, чуваш ли? — изправи се доктор Григоров, пламнал от гняв. — Дядо Петко! . . .

В този момент влезе третият човек, който се интересуваше днес от Вихра. Докторът го посрещна мълчаливо и му протегна ръка. Майорът я стисна здраво и присвил очи, огледа всички:

— Тук, изглежда, само аз липсвам?

Горов прие тази реплика за много духовита, но смехът му не намери отглас. Лилия поднесе стол. Майор Врански запротестира:

— Благодаря! Аз, както виждате, съм отличен турист. Докторе, докладвайте!

Доближи се до кравата и с нескриван интерес почна да я обикаля.

— Докладът е налице — каза докторът и дойде при него.

Кравата, като пляскаше с опашка, дъвчеше сухите смески. Дядо Петко бе почистил наоколо и сега се готвеше да я издои. Шестото гюмче чакаше под краката ѝ. Чувствително наедрялата крава обтягаше синджира. Майор Врански забеляза:

— Ще го скъса. Не е за нея това синджирче.

— Ами! Здрав си е той...

Дядо Петко не обичаше да му се бъркат в работите. Запретна ръкавите си, изми се със сапун и белите млечни струйки звънко плиснаха в гюма. Разнесе се мирис на топло, сурово мляко. Изведнъж синджирът звекна и се скъса. Дядо Петко отскочи. Стори му се, че вижда пред себе си големите рога на Вихра и замаха ръце. Лилия изпищя. Горов и докторът се хвърлиха към кравата. Тя се бе извила, стресната от толкова шум, и разклати глава. Най-близо беше дядо Петко. Вихра се люшна към него и единият ѝ рог разпра вехтото му палто. Той усети студения допир до голата си гръд. Кожата му бе охлузена.

— Пази се! — извика майорът и издърпа към себе си слисания човечец. Горов подхвана парчето синджир, увисна на оглавника и се помъчи да удържи опасните рога. Но кравата леко подръпна главата си и като на шега го повдигна. Оглавникът изпращя и санитарят се изтърси с цялата си тежест.

— Не се е скъсал. Не може да се скъса. Я се е огънало езичето, я нещо такова, примерно... — объркано говореше дядо Петко и се мъчеше да събере разпраните парчета на ризата си.

— Да вържем кравата с по-здрав синджир — каза майорът.

— Не, не! — протегна ръка да го спре доктор Григоров. Една мисъл бе завладяла вниманието му. — Я се отдръпнете! Оставете я!

— Докторе!... — предупредително се обади майорът.

— Тя е истински звяр! — рече Горов.

— Елате, елате насам! — каза докторът.

Майор Врански отстъпи крачка назад, без да изпуща от погледа си кравата, готов на изненади. Но Вихра се наведе над яслите, като че ли нищо не е било, и захрупа сладко както преди. Опашката ѝ пляскаше силно по хълбоците.

— Я виж ти, успокои се! — прошепна дядо Петко.

— Страшна е... — тихо промълви Лилия и неволно се облегна на гърдите на Горов. Той усети топлинката на рамото ѝ и се усмихна.

— Охо, вие си познавате характерите! — обърна се весело майор Врански към доктора. — Да спя спокоен... А сега имам един малък разговор с вас. Другарите да ме извинят.

— Те са свободни вече — безцеремонно се обърна към тях докторът. — Траянова, благодаря за труда!

— Моля!...

— Довиждане, доктор Григоров! — почтително каза санитарят и докосна Лилия. — Хайде.

Когато излязоха, майорът седна на единствения стол, разлисти разсеяно тетрадката-дневник на масата, погледна за миг към Вихра и рече:

— Първо да ви поздравя за този голям успех. Лично аз съм изумен! Необикновено постижение, да... И второ — трябва да ви се скарам!

Докторът го погледна въпросително.

— Аз казах — постигнатото е неоспоримо. Но това е едната страна на нещата. Или тъкмо заради това не бива да забравяме другата.

— Вие ме заинтригувахте вече. Говорете направо!

— Изслушайте ме търпеливо! Откритието ви нашумява. Популяризира се. В това няма още нищо лошо, но то предполага, че не само доброжелатели са научили за него. Откритието има огромен икономически ефект, апетитно е и навярно вече са скроени планове как да бъде присвоено... Не зная дали съм достатъчно ясен?

— Ето какво значи да робуваш на професията си! — помъчи се да иронизира докторът. — Виждате враг навсякъде. Навик.

Майор Врански недоволно поклати глава:

— Нека за нашата професия да не говорим! Не се отнасяйте лековерно към предупрежденията, те не се правят само от служебно задължение.

— Мислите ли, че ще се опитат?...

Майорът замислено притисна с пръсти слепоочията си. След катастрофата с мотора му бе останало едно непрестанно главоболие, а все нямаше време да се прегледа. Ето и сега — главата му бучи, лекарят е пред него, а той мисли за съвсем друго.

— Ако не са се опитали вече... — изпъшка той. — Имаме основание да подозираме, че на наша територия са преминали лица с неизвестна цел... т. е. известна — да саботират, рушат, убиват, да смущават мирния ден на хората. Възможно е да направят опит... Вие правите изследвания, имате ръкописи, ценни ръкописи, мостри с ауксини... Ако щете и вие самият сте обект!

— Е, това вече. . .

— Усмихвате се? О, те не са нито глупави, нито страхливи, нито толкова изостанали, колкото ни се иска.

— Стига, стига! Убедихте ме! — засмя се докторът, който проявяваше вече нетърпение. Трябваше да продължи наблюденията си над Вихра. — И какво да правя аз? Пистолет ли ще ми дадете да се пазя?

— Да проверявате — ето що! — натърти майорът. — Малко повече политичност, извинете ме за бележката!

— Хората, с които работя, са проверени отдавна. Ние сме стар колектив, с изключение на санитаря Горов.

Вратата скръцна. Двамата се извърнаха. Влезе Анто, наметнат с неизбежната си полушубка от избелял брезент.

— А, тъкмо ти ми трябваше! — каза майорът. — Ти, драги, както сме се разбрали, отговаряш за реда и сигурността в този район. А пазача ще уволниш още днес! Аз ще ти изпратя пазач.

— Ама как тъй изведнаж. . .

Майор Врански го хвана под ръка и тръгна към вратата:

— Ела, ще ти кажа как!

Докторът отпусна глава над своя дневник, въздъхна и затвори очи. Веждите му се сключиха и пръснаха дълбоки бръчки по широкото чело.

Изминаха десетина дни.

Кравата достигаше с глава най-високото прозорче на помещението. Надвишаваше три метра. Най-сетне, в неделя призори, тя престана да расте видимо. Намаля и апетитът ѝ. Дядо Петко малко си поотдъхна. Яслите, от които се хранеше кравата, останаха ниско под муцуната ѝ, та трябваше да се привежда, да приклякква и изпъва шия, за да пощипне някое и друго стръкче трева.

Хвана си беля дядо Петко с „тая скоклеста млекоцентрала“, както я наричаше. Вимето ѝ висеше току над самата му глава. Той домъкна отнякъде два сандъка, препречи дъска под корема ѝ, прикова я на сандъците и сядаше отгоре, когато трябваше да я дои, да я чисти, да я стърже с чесалото. Обслужваше я и все поглеждаше към рогата. През последните дни бяха пораснали с една педя. „С моята кравичка шега не бива!“ — често я потупваше по хълбоците дядо Петко не толкова да успо-

кои нея, колкото себе си. Изпитваше страхопочитание към нея от деня, в който едва не му разпра корема.

А Вихра се поклащаше монотонно и тежките ѝ копита бяха издълбали четири трапчета в пода.

Този ден доктор Григоров дойде един час по-рано. Дядо Петко приседна на едно ниско столче и вдигна глава към него:

— Уф, изтрепах се днеска, другарю доктор! Докато донесеш храна — станало за чистене, докато почистиш — дошло време за доене. Капнах, другарю лекар, капнах...

Доктор Григоров му се усмихна с очи. Старецът го загледа угрижено:

— Какво ми се видиш умислен, другарю лекар, твоята поне е лесна! Ей нà — Вихрата — цял слон!... Магьосник си ти, магьосник! Аз да съм там горе, примерно, най-голямата премия ще ти дам. Ами!

— Остави премиите, дядо Петко, нима за пари работя? И какъв магьосник съм. Това е наука. Много учени са се занимавали преди мене с този въпрос. И всеки е допринесъл. На всички се дължи. Моята заслуга е малка. Ако не аз, друг щеше да бъде.

— Абе, то твоето си е налице, не ми разправяй! Я каква стана една нищо и никаква кравичка... тоест, не съвсем никаква — важна си беше тя, рекордьорка, ама къде беше по-рано, къде сега!... Уплаши ми окото!

Докторът пристъпи към кравата. Дядо Петко го следваше неотлъчно, бъбреше, клатеше глава, жестикулираше. Беше се намълчал тази сутрин сам.

— Да си забелязал някаква промяна в характера ѝ? — попита докторът.

Кравегледачът, недоумяващ, погледна първо него, после кравата:

— Че какво, примерно... Характер като характер — кравешки!

— Такава ли беше преди — тиха, спокойна, послушна?

— А-а, ти за това... къде ти послушна — много дивичка беше дори. Кой ще се развърже — Вихра. Кой ще събори гюма с мляко — Вихра. Кой ще мушне някое теле — пак тя. Сега не е същата ки! По-културна, поо... Абе, джанъм, не е старата крава! Ако не е това постоянно кандилкане, бас ще хване човек, че е заспала. Не е, не е оная Вихра! Тази сега е по-учтива с мене...

Спуснала клепачи, кравата биеше крака о земята и не се отместваше ни на педя от първоначалното си място, вече десет дни. Копитата ѝ бяха прашни. Главата — увиснала под тежестта на дълбока дрямка. Имаше мигове, когато ноздрите ѝ силно изпръхтяваха и пръскаха наоколо ситна пяна. Тогава и очите се отваряха — бяха изпъстрени с кървави жилчици. Но това бе за кратко и животното пак потъваше в сънния си унес. Не лягаше вече. Ден и нощ. Безкрайна дрямка бе заменила съня ѝ.

— Не си ли я извеждал през тези дни?

— Че къде да я разкарвам? — Дядо Петко поизви глава и примижа: — Ба, то няма да е лошо. Може. Да я изведем да се поразтъпче, само да не драсне да бяга, че иди я спирай после.

В главата на доктора се раждаше интересна догадка. Той мислеше за тази осезателна промяна в поведението на Вихра. Не е ли шокиращо, че е така бързо охладняла към околната среда, че е загубила досегашния свой интерес. Безразличие. Апатия към всичко, освен към храната. Нито веднаж не измуча, не изрази някаква потребност. Как можаха да угаснат рефлексите, от които бе изтъкан целият ѝ досегашен опит? Нито веднаж не се обърна да види кой е край нея, да махне приятелски с опашка, когато я погалят. Забравила своята животинска привързаност, тя обаче отлично чуваше и най-тихите заповеди на дядо Петко и с поразяваща готовност и послушание ги изпълняваше. Бързо и точно. Като автомат. И все пак това бяха все старите команди: „Хайде!" „Стой!" „Дай крак!" „Стъпи!" „Яж!"... Той беше се заел още от първите дни да изработва у нея нови условни рефлекси, но животното упорито отказваше да ги закрепи.

Отвързана, Вихра не изрази нито желание да излезе, нито потърси топлата длан на гледача. „Още един угасващ рефлекс" — помисли докторът. Старецът я дръпна мълчешком за оглавника, но тя не помръдна. Нищо ли не бе усетила? Очите ѝ си оставаха затворени, дремливи.

— Дее, тръгвай де — ненаспала се!... — ядосано опъваше повода дядо Петко. — Излизай! Марш!

Кравата отвори клепачи. Огромната, близо тритонна маса се понесе на здравите крака-стълбове, закачи гюма, който дядо Петко беше забравил да измести, и го търкулна. Млякото забълбука на бели струи по пода.

— Стой! Стой!... Стой де!... — викаше подир Вихра старецът и с цялото си тяло опъваше повода, но тя го влачеше без усилие и не се подчини, докато не излезе от вратата на обора. Не спря, не свърна, не се побоя от своя гледач. Но щом се озова веднаж вън, тя прибави крак до крак и затъпка на едно място в нерешителност.

Доктор Григоров забеляза това и се хвана за брадичката: първата команда на кравегледача изпълни, а на „Стой!" — нула внимание. Непоследователност? Упорство? Леност? Или някаква нова черта в поведението й, породена от ауксините? Повлияване на „характеровата сфера", на „интелекта" на Вихра?...

Дядо Петко ругаеше на провала, загубил всяко търпение, и изправяше гюма с останалото в него мляко. „Отиде! Всичкото отиде! Да е останало кило-две... Пак ще ме соли Анто. Не те бива старо-харо, дай път на младите!" Той поглеждаше изпод вежди масивната задница на Вихра и му се щеше да я изпердаши с лопатата. Започваше да се гневи на своя мъчител.

Завръщането на Лилия и Горов от кравефермата съвсем не приличаше на отиването. От закачливата игривост на момичето нямаше и следа. Някак странно бе смълчан и санитарят. Те крачеха редом — всеки загледан в краката си. Понякога той се опитваше да подхвърли шега, ала тя не се отзоваваше и думата му увисваше във въздуха. Настъпваше дълго мълчание. Резкият тон на доктор Григоров и безцеремонното им отпращане ги бяха разстроили.

Неусетно започваше да се стъмнява. Сенките се удължаваха, изчезваха резките им контури, сливаха се в здрача. Из дола повяваше хладина.

Момичето беше смутено. Усещаше със страх и тревога, че нещо неуловимо и бавно се променя в живота й, взема неясна посока. Тя мислено съпоставяше двамата мъже, които харесваше по различен начин — доктор Григоров и Горов. Обземаше я мъчително раздвоение. Единият означава спокойно и комфортно бъдеще. И среда... И не малка част от славата, която го очаква. Учен мъж. Откривател... Другият — един работник. Може да е много хубав, мъжествен, силен, може да е всичко, но си остава само санитар и нищо повече. За съжаление. И нищо повече ли?... Но неговото държане, реч, постъпки...

Той има такива маниери! Понякога у него се долавя фин жест, остроумие, артистичност. Салонна превзетост ли е това, копирана от неизвестен прототип, или той е предрешеният Харун-Ал-Рашид от приказките, надникнал през нейното прозорче, за да я изпита? Горов я вълнуваше, признава го — един тип на мъж, който възбужда любопитство, тревожи... Но само едно харесване още не значи любов. И все пак, защо когато мисли за доктора, никога не се изчервява?...

Отметна глава и буйните ѝ коси се разбягаха по раменете като накъдрени змийки. „Какво, увлякох ли се?" — трепна Лилия и наведе глава. По лицето ѝ изби ален свян.

Спряха до потока. Тя вдигна очи към него в очакване... Той рипна от място, озова се на другия край и се плесна по челото:

— Колко съм разсеян! Прощавай, Лилия...

— О, нищо, аз тъкмо... сега...

Но не се наведе да събуе сандалките си. Дочака го да се върне и да я вземе на ръце, както първия път. Не каза нито дума. Събра смелостта си ѝ го прегърна.

Горов я пренесе. Спря на брега и бавно изви глава към нея. Лицето ѝ беше близко, много близко. Почти до самите му устни. Здрачът около тях се сгъсти. Тя почувствува горещия му дъх и се извърна неспокойно. Тогава влажните му устни се впиха в нежната гънка под ухото. Ръцете му трескаво притиснаха гъвкавата снага. Тя затрепера.

— Не, Горов, не!...

Той стисна челюсти.

Овладя се.

Пое дълбоко въздух и като го издишваше бавно, отпусна внимателно Лилия на тревата. Все още унесена, тя политна и руменецът на лицето и избеля. Оправи полата си. Тръгна с наведена глава пред него, а в ушите ѝ предателски шушнеше припреният пулс на сърцето.

Тръгна и той, размахал дългите си като весла ръце. Тялото му се клатушкаше лениво, сякаш преди минута само не кипеше от страст. Мълчаха през целия път до града. На раздяла, едва поглеждайки през ресници, тя промълви: „Довиждане!", но той не отвърна. Скри се в тъмнината. Обиден ли е? Може би е кимнал или махнал с ръка за поздрав, но в мрака тя не е видяла. Не се ли по-

каза глупава и дива преди малко? . . „Ще помисли, че се преструвам на скромна. . . “

Тя почака, докато неговите стъпки заглъхнат, и объркана, затитни към квартирата си.

9. КЪМ ПЕЩЕРАТА

В понеделник рано сутринта капитан Обретенов и групата му, с планинарска екипировка, поеха към пещерата. Като се изключи тънката, жилеста фигура на Обретенов, останалите трима бяха все еднакво развити, мускулести млади мъже. Крачките им бяха разчетени и сигурни.

Лейтенант Гечев, рус, широкогръд, със светли почти невидими мустачки и розово лице, вървеше след Обретенов. Сините му очи вечно се смееха и три ситни бръчици ветрилообразно се измъкваха от външните им ъгли. Малък белег от посичане деформираше устата му и правеше горчива усмивката му. Но Гечев никога не е имал за какво да скърби. „Той е портрет на самата жизнерадост!“ — обичаше да казва за него капитан Обретенов.

Гечев и сега си подсвиркваше весело. В него личеше на пръв поглед нещо юношеско, но тези, които го познаваха, помнеха редица подвизи от кратката му биография. Беше известен от състезанията по борба и самбо през последните общоармейски спартакиади.

Малко вляво и назад стъпваше старшина Лумпаров — мургав тридесетгодишен мъж, с кисела физиономия и досада, която ти се струва, че прозира от всички ъгълчета на грубото му, възловато тяло. Пълна противоположност на Гечев, той вървеше мълчалив и краката му едва, едва се отлепваха от земята. Гледан отстрани, приличаше на човек, който всеки миг може да се разглоби.

Лумпаров внимателно оглеждаше околността. Често се обръщаше, сякаш бе намислил да се отцепи от групата и да забегне назад. Всъщност това бе стар негов навик. В тази група нямаше друг, който така добре да се ориен-

тира в непозната обстановка. За старшината разказваха легенди: веднаж се хванал на бас — да го изведат с мотор сред полето, да му вържат очите и да го пуснат от пет километра отдалечение. Речено-сторено. Върнал се по същия маршрут, почти без отклонение, по криволичещата следа на мотора.

В края на [illegible] малката колона се движеше сержант Казаков. Носеше най-ценния то[illegible] — провизиите, натъпкани в една внушителна раница. Беше най-мла[illegible] в службата и всичко му изглеждаше бе[illegible]крайно интересно. Раницата се клатеше на гърба му [illegible] като самар, без да наруши бодрия му ход. Той все по[illegible] спирваше и подканяше нетърпеливо изоставащия старши[illegible]на Лумпаров.

Групата стигна до реката. Тогава Лумпаров избърза преди всички, пръв стигна до брега и като се наведе, хвърли няколко камъка. Наобиколиха го. Реката едва се къдреше от лекия утринен повей. Концентричните окръжности от хвърлените камъни се стопиха без следа.

— Дълбочко, а? — запита Обретенов.

— Дълбоко! — плю с досада Лумпаров.

— По-нагоре има плитчина, другарю капитан! — живо се намеси Казаков.

— По-нагоре ли! — рязко се обърна към него Лумпаров. — Къде?

— Ами на пет-шестотин метра срещу течението.

— Няма! — отсече пренебрежително старшината и му даде гръб.

— Има! Какво ще ми разправя, има! — упорито държеше на своето Казаков. Местеше очи от един на друг и опъваше презрамките на раницата. — Има плитчина там, до онази срутена скала. хеее... там — виждате расте едно полегнало, криво дръвче.

Лумпаров го изгледа саркастично:

— Тази плитчина, Казаче, май че е в главата ти.

— Другарю старшина Лумпаров!... — започна Казаков.

— Престанете! — не се стърпя Обретенов. — Ще трябва с лодка... Тази плитчина, за която говори Казаков, е не нагоре, а надолу по течението — на двеста метра оттук. Точно зад завоя.

Лумпаров и Гечев се засмяха. Казаков смутено се усмихна и смъкна раницата от раменете.

— Какво? — попита го Обретенов.

— Нали ще се плува?

— Ти не чу ли? Дайте гумената лодка!

Извадиха я от раницата на старшината. Гечев и Лумпаров я надуха. Пуснаха я в дълбоката вода и нахвърляха багажа в нея. Обретенов, Казаков и Гечев се качиха. Лумпаров се бавеше нещо на брега. Лодката почти потъна.

— Казаков, събличай се! Ще плуваш зад лодката — всички не можем да се съберем! Дрехите остави при нас!

Казаков силно се изчерви. Лумпаров го изгледа проницателно и като свали такето, което носеше, бързо се разкопча.

— Нека аз да плувам, другарю капитан! Казаков да се качи на моето място. Поемете ми дрехите! Много се сгорещих по пътя...

Сержантът благодарно му се усмихна. Гледай ти душа! И се преструва на сърдит, а такава услуга му прави...

— Не можеш ли никак да плуваш? — тихо го попита Обретенов.

— Като палешник! — изсмя се Гечев.

— Не, защо... мога... Само че обърквам дишането... И после срещу течението е трудно!

— Сядай да гребеш тогава! И до края на това лято да се научиш, че е срамота! Вчерашни деца преплуваха Дунава, а ти...

И лодката бавно пое срещу течението, тласкана от две весла и дългите крака на Лумпаров. Гечев и Казаков съсредоточено гребяха и се оглеждаха да не заседнат в крайбрежните коренаци. Приклекнал най-отпред, капитан Обретенов се взираше в двата бряга. Потулена в сянката на буйната крайбрежна растителност, групата с мъка напредваше. Слънцето се издигна в зенит и въздухът се нажежи до бяло, затрептя над реката. Единствено крайбрежните храсталаци мятаха сенки над главите им.

Появиха се куп скали, струпани край десния бряг на реката като от ръката на приказен великан-каменоделец.

„Черната порта!“ ... Камъните формираха сводест вход, облепен с мъхове и плесен, към който реката изпращаше един тесен, но дълбок ръкав. Лодката успешно се провря под свода, охлузвайки бордовете си по скалните издатини.

Обвея ги хладен полумрак. Мокрите ризи залепнаха като компреси по гърбовете им. От тъмните лабиринти идеше студено водно течение и Лумпаров зад лодката изпръхтя:

— Бррр... да вкочаняса човек!

— Гечев, приготви се да го смениш!

— Няма нужда, другарю капитан — каза Лумпаров, — ние сме вече в пещерата.

Обретенов светна ниско с фенерчето си. През тъмнозеления филтър се процеди оскъдна светлина, невидима отдалече, но достатъчна, за да освети едно пространство от три-четири метра в диаметър.

Пещерният поток бе широк около три метра. Левият му бряг — измита от вековете скала, отдясно — половинметрова пътечка, като изсечена в камъка. По нея можеше да се движи човек, макар и приведен на някои места, като внимава да не се препъне в откъртените тук-таме влажни, ръбати блокове от варовик.

— Лумпаров, изкачи се на пътечката! Казаков да вземе една бутилка спирт и хавлията и да слезе при старшината!

— Спиртна фрикция, да, да! — Казаков с желание скочи пръв на пътечката.

Старшината излезе от водата, едва сдържайки тракането на зъбите си. От вътрешността на каменния тунел идеше студен въздух. Докато Казаков старателно го търкаше, слезе и капитанът. Гечев остана сам да се бори със силното водно течение. Водата изблъскваше лодката, а той я тласкаше с ожесточение към брега.

„Няма ли да може по пътечката? — мислеше капитанът. — Да оставим тук лодката, привързана към камък, а ние — пеш. И по-бързо, и по-безшумно. . .“

Лумпаров сръбна три дълбочки глътки от манерката с коняк, която му подадоха, и очичките му светнаха блажено.

— Елате сега! — каза капитанът. — Планът е следният. Лодката ще закрепим здраво към тази скална издатина. Извадете от нея кръстеца с намотаното копринено въже! Дайте го! Така. . . Всеки ще носи оръжието си и суха храна за през нощта. Тръгване след десет минути. Ще се движим в колона. Аз и Лумпаров — в началото на колоната. И никакво отбиване встрани, никакво разсейване, никакво спиране без заповед! При нужда сведенията и всички разпореждания ще предавам по морза посредством въжето. Продължително опъване — тире, рязко подръпване — точка.

Те закимаха в съгласие. Всичко им беше ясно.

— Да се внимава! . . . Ще имаме места, трудни за преодоляване. Теснини, през които едва ще се проврем. Пистолетите и автоматите — на предпазител! Ще срещнем ями.

Дупки ще срещнем. Сталактити. Ще ни секат пътя може би и водни препятствия. Затова ще се поддържа връзката!... И пълна тишина! Имайте предвид, че звуковете тук се предават на големи разстояния. Някои от сталагмитните образувания при почукване с твърд предмет кънтят като камбана. Поради това ги наричат „пеещи“. Ако бъдем изненадани, да се стреля само по мои указания. Впрочем, не бива да бъдем изненадвани — не можем да си позволим това! В краен случай може и сами да откриете огън. Да не се убива! Леки рани нанасяйте. Колкото да ги обезвредите. Трябват ни живи, помнете това!... И се пазете, другари!

Последните думи добави тихо и се прокашля. После замислено продължи.

— Докато Гечев привърже лодката, да ви разкажа малката легенда за „Черната порта“. Научих я скоро от един стар овчар.

... През турско време по тези места върлувал алчен бей. Имал несметни богатства. От раята ограбени. Но руските минали Дунава и една вечер той натоварил златото и скъпоценностите си на девет катъра. Преминал реката, навлязъл в пещерата и ги скрил. Три дни селяните нищо не чували за него. И последният турчин напуснал този край. Всички забягнали в Андола. Само от бея ни вест, ни кост. На четвъртия ден го открили от другата страна на могилата — окъсан, брадясал, онемял от ужас, а на мястото на очите му зеели кървави рани. Останало имането в пещерата. Къде — никой не знаел. Умрял този бей и на никого не открил страшната тайна на „Черната порта“, нито къде е скрил богатството си.

— Ех, ако вместо диверсанти хванем това имане! — въздъхна Казаков и всички избухнаха в смях. Капитан Обретенов сложи пръст на устните си.

— Който го намери, ще черпи по една сливовица — прошепна Лумпаров.

— Богатството е тук на всяка крачка! — каза Обретенов. — Не ще мине много време и тези пещери ще бъдат благоустроени, укрепени и осветени с разнобагрени лампади. Ще се превърнат в малки старовековни подземни дворци от кристал. И няма да идваме на лов за бандити с пистолети в ръце, а на весели групи, с туристически раници на гръб, с песни и шум..

Тримата разузнавачи се бяха смълчали. Гечев, широко разкрил уста, попиваше с очи Обретенов, Казаков едва помръдваше ъгълчетата на устните си, загледан в тъмното гърло на пещерата, унесен в бученето на подземната река, сякаш си представяше съвсем ясно всичко, което разказваше капитанът. А Лумпаров се усмихна само веднаж и бързо угаси усмивката си. Той не смееше задълго да се откъсне от грубата реалност, пред която бяха изправени днес. Струваше му се, че точно сега тези приказки не са уместни. Ако беше тук майор Врански, сигурно щеше да ги сепне с краткото си: „Край!... Да вървим!“

— Да вървим, момчета! — изпъна се капитанът. — Гечев — последен! Лумпаров — след мене! Казаков остава с лодката и багажа да осигурява тила ни!

Усмивките угаснаха на устните. Свърши приказката. Идеше тежката задача да срещнат смъртта и да я заставят да се предаде. Лицата се изопнаха. Побледняха.

Казаков, недоволен, че остава да пази входа, промърмори: „Разбрано!“ и седна на близкия камък с автомат на колене. Капитанът му се усмихна и вдигна ръка. Тръгна. Недалеч зад него пристъпваше старшината, последен — лейтенант Гечев. Невидим и спотаен, мракът се повлече след тях, за да ги скрие от очите на сержанта.

Напредваха бавно. Предпазливо. Стъпка по стъпка. Краката им внимателно опипваха твърдта и тогава премestваха тялото. Особено трудно бе за капитан Обретенов начело на колоната. Понякога неговото стъпало не намираше опора. Обувката му хлътваше в някоя от многобройните дупки и падини и той залиташе. Повличаше и Лумпаров след себе си, но старшината напрягаше мускули и като обтягаше коприненото въже на струна, задържаше невярната му стъпка. Случваше се да удари и в стена — все едно, че тук свършваше мрачният тунел. Но ръцете вещо опипваха студения камък и намираха посоката.

Хлътнаха в едно разширение на пещерата.

Десетина крачки по-нататък Обретенов почувствува, че се хлъзга и опъна предупредително въжето... Бяха стъпили на лепкава глинена настилка. Тука беше стръмно. Падането по невнимание можеше да струва скъпо — отляво бълбукаха водите на подземната река. Кой знае каква е дълбочината на това място?

Макар и да избягваше досега изкушението да си послужи с електрическото фенерче, Обретенов този път си позволи. Приклекна. Прикри го в шепата си и светна. Предупреди за това, Гечев и Лумпаров залегнаха с готови пистолети. Студени, зелени лъчи свидливо се процеждаха през пръстите на капитана. А наоколо влажните камъни оживяха, оцветени в тъмнозелено. Сталактити виснаха заканително над главите им. От пода се надигнаха сталагмитите.

Това място приличаше на огромна, зъбата, варовикова паст, застинала от векове. Много от тези каменни образувания наподобяваха странните очертания на непознати фигури и декорации от фантастичен филм. Гъсти и непрозрачни — водите на реката се бяха умирили. Над главите на тримата зееше широка пукнатина, около която залетяха малки, тъмни, много повратливи петна.

— Прилепи! — прошепна Обретенов и издигна зеления лъч към тях. Само миг след това те изчезнаха неизвестно къде — без шум, без писък. Пукнатината ги погълна.

Избраха си посока на движение и преди да тръгнат, капитанът угаси батерията. Глината лепнеше по обущата им. Дърпаше ги назад. Едва след като изминаха още двадесетина крачки, хлъзгавата пътека бе отрязана от реката и Обретенов трябваше да светне за втори път. На това място водите се разливаха нашироко. Бяха плитки и прозирни. Из тях плуваха малки черни рибки, които нито се плашеха от светлината, нито от движещите се хора.

Отсрещният бряг бе изцяло от синтър. Този вторично образуван калциев карбонат беше изваял висока „циментирана“ тераса, по която можеше да се стъпва вече сигурно. От принудителната наведена поза, в която се движеха дотука, всички чувствуваха болки в кръста, затова облекчено въздъхнаха. Десетки сълзящи сталактити се стремяха да докоснат с върховете си терасата. Вървяха и краката им се препъваха в ръбовете на десетина идеално полирани синтрови вани, наредени старателно една до друга, като мидени черупки. Над всяка от тях висеше тънък, каменен меч. В първите вани имаше вода. Другите бяха сухи.

— Красиво! — прошепна лейтенант Гечев.

Лумпаров поклати глава: „Красиво? . . . Не знаеш от коя дупка ще изскочи бандит. Не знаеш зад кой камък

ще писне куршум. Не знаеш в коя вана можеш да легнеш и да не станеш вече... Красиво! Няма що!"

Няколко крачки по-нататък от свода престана да капе. Върху главите им от височината на готическия купол заплашваха да се сгромолясат богато надиплените драперии от сталактити.

Капитан Обретенов се спъна. В краката му се заплете необикновен предмет. Той се струполи над него с цялата си тежест. Чу се изхрущяване като от сухи съчки. Протегна ръка, заопипва трескаво. „Някакъв плат... груба дреха..." Тръпки като игли се впиха в кожата му. Скочи нервно. Освети краката си. Дръпна се изпотен. Лумпаров се долепи до него и дългото му тяло се изкриви като въпросителна.

Скелет!... Полуоблечен в тъмни, шаечени панталони и изтъркана куртка. Костите на ръката стискаха кърпичка с навързани по ъглите възли — една саморъчно направена шапчица против яркото слънце, смъкната навярно, за да избърше мокрото лице на това около четиринадесетгодишно момче. Или сълзите?

Приближи се и Гечев.

— Предполагам, че това е изчезналото екскурзиантче — каза Обретенов. — Спомням си описанието на дрехите му. Заблудено из лабиринтите, то е умряло тук от глад и изтощение.

— Легнало си във ваната... — промълви Гечев.

Капитан Обретенов прокара пръсти по брадичката си разстроен. Какво нещастие! Това дете се е лутало от коридор в коридор, викало е до пресипване другарчетата си, учителя си, тичало от стена до стена, препъвало се е в каменните отломки, заградено от всички страни с мрак, глухота и безразличие...

Тръсна глава. Пропъди от себе си гнетящата картина. Разбърза се:

— Приберете документите и вещите. Като се върнем, ще ги предадем на техните... Тръгваме! Виждате — не е шега! Тези подземия са така оплетени от природата, че и опитни спелеолози могат да оставят костите си тук.

Кордата, която ги свързваше, се обтегна. Вървяха мълчаливи, напрегнати. Потънали в дълбок размисъл. „Ние имаме след себе си тази пътеводна нишка. По нея можем да се върнем. Ала достатъчно е някой да я пререже... И все пак ние сме трима, а то е било само..."

Въздушното течение стана по-студено. От тавана, който на това място беше по-висок, закапаха тежки капки. Всички каменни блокове наоколо бяха подгизнали от влагата. Мокри бяха вече и те. Изгърбени, устремени напред и тихи като привидения, трите фигури крачеха една след друга, опънали дългото въже. То се размотаваше все по-бавно. Все по-трудно се извършваше движението на навързаните. Тежаха стотиците метра въже — осукано по многобройните серпентини на пътя, затегнато около сталагмитите, запънато в пукнатините. Да не би Казаков да се е зазяпал нанякъде и забравил да отпуща въжето?

Дотук никакъв враг не срещнаха. Никой не даваше и най-малък признак за съществувание. Пусти коридори. Оглушителна тишина. Неведнаж по веригата бе предаван сигналът „Залегни!". Неведнаж се вдигаха предпазителите. Неведнаж всеки се превръщаше на очи — заслепени от вечната нощ, и уши — запълнени с далечното боботене на реката. Изнурителен поход. Мокри. Изкаляни. С обтегнати нерви. С опънат спусък. Да се движиш в неизвестна посока, из непозната област, по невидимите следи на незнаен враг — това не се случваше всеки път!... Затова те влагаха цялото си хладнокръвие, предпазливост и мъжествено изкуство на войни.

След разширението на тунела неочаквано изникнаха три разнопосочни ръкава. Обретенов спря. Дочака другите двама. Лумпаров доближи устни до ухото му и попита:

— Сега накъде?

— Нека Гечев да дойде по-наблизо! — каза шепнешком Обретенов и се отпусна уморено на стената.

Шумът от бученето бе намалял. Като протягаше ръце и опипваше стената, Гечев докосна капитана и се облегна до него. Лумпаров остана прав.

— Тук има три хода, Гечев. Това усложнява нашата задача. Да обсъдим!

— Въжето не може да се влачи — загрижено каза Гечев.

— Да, проточи се на голяма дължина.

Лумпаров се размърда:

— Предлагам, другарю капитан, да свържем в едно копринените шнурове, които всеки има в раницата си, после — на тримата по един ход, па докъдето ни доведе!

— Не! — възрази Гечев. — Разпръснем ли се — край! Кой знае кога ще се съберем...

— Защо? — попита бързо Лумпаров. — Ами кордоните?

— Няма да стигнат до края. Освен това — как ще се свързваме? Всеки ще остане сам срещу тях, откъснат, изолиран от своите...

— Тогава?

— Най-добре е — каза капитан Обретенов — да съединим шнуровете и последователно да обходим и трите направления. Стигнем ли края на първия ръкав, връщаме се и тръгваме по втория, после по третия и... може да не се наложи да обикаляме и трите.

Отново на път. Там, гдето беше краят на въжето, забиха клин и свързаха началото на копринения кордон. Голямата макара започна да се развива. Невидима нишка се проточи след тях. Вървяха пак по същия ред — Обретенов, Лумпаров, Гечев, разделени един от друг с четириметрови парчета шнур. Лейтенантът носеше на гръб развиващата се макара и едва се полюляваше.

Бяха стаили дъх.

Чуваха ударите на сърцата си.

Обретенов опъна силно кордона.

Спряха.

— Какво има? — Лумпаров бръкна в джеба си за фенерчето.

— Нищо, нищо... Не пали! Главата си чукнах. Този клон свършва дотука.

Тримата се засмяха. Напрежението, макар и за миг, намери отдушник. Тук можеха и по-свободно да си говорят. Първият ръкав — тесен и неравен — завърши сляпо. Първият ръкав се оказа необитаем и излизаше от сметката. Оставаха още два. Обретенов вдигна ръка и потегли кордона: !

— Обратно! Сега по обратен ред... Гечев — първи Да навива макарата! Лумпаров ще помага при намотаването. Ще потрябва. Този ход се оказа къс, но знаем ли другите?

Умората почна да препъва крачките. Наложи се да спрат за десетина минути, да си поемат дъх, да позакусят и сберат сили, преди да навлязат във втория ръкав. Приседнаха там, където стърчеше клинът, забит в тесния процеп между два скални къса. Мълчаливо и лакомо дъвчеха. Нито необикновената обстановка, нито непрестанната натегнатост, нито умората бяха притъпили апетита им. Опитните мъже умееха да се владеят. Гечев

дори се прозя шумно. „Да можем пет минутки да си дремнем. . .“

— Ще ме глътнеш в тъмното! — блъсна го в ребрата закачливо капитанът.

Не минаха обаче две минути и той сам почувствува непреодолимото желание да се прозее, да подложи раницата за възглавка и да се опъне. Дали да подремнат. . . Макар и на смени. Очите им се затварят. . . Само да се търкулне и ще заспи. . . Един крепък, ободрителен сън. . .

Но Лумпаров се размърда неспокойно и скочи като боднат:

— Другарю капитан! Разрешете да драсна клечка кибрит! — гласът му хриптеше неестествено.

Обретенов отвори падащите си клепачи:

— Ха! Откъде го измисли? Не може. . . как така. . . ще палиш? . . .

— Не може да палиш. . . добре е така. . . в тъмното. . . — мъркаше едва чуто Гечев. Той се беше облегнал удобно на близкия сталагмит и склопваше очи, скрил се в яката си.

— Никакво пушене! — каза по-високо Обретенов и отпусна глава. — Какво се е развикал Лумпаров? Да ляга там и. . .

— Не, аз не за това! Ще прикрия с палтото си, другарю капитан! И моля веднага да се изправите! Станете, другарю капитан! Станете! . . . Бързо! Другарю капитан!

Обретенов се надигна обезпокоен. Сънят не искаше лесно да слезе от клепките му.

— Какво ти е хрумнало, старшина? . . . Чакай. . . Да не би? . . . Гечев, стани! Гечев, лейтенант Гечев, станете, заповядвам ви! Пали, Лумпаров!

Гечев недоволно запротестира, без да отваря очите си:

— Еее. . . като не ви се спи на вас. . . пазете тишина поне!

— Ставай, ставай! Как не се сетих — ще изпукаме като кучета! Гечев, нали чуваш, стани! Пали, Лумпаров! . . . Гечев, ще те плесна!

Раздруса го енергично. Кибритената клечка пламна. Сталагмитните сенки се съживиха за миг, трепнаха и се разбягаха насам-натам. Ръката на Лумпаров започна да се спуска с горящата клечка към земята. Ниско, още по-ниско. Още. Разсъненият Гечев и Обретенов, заслонили светлинката с палтата си, приклякаха постепенно и не

изпускаха от очи мигащото пламъче. Когато клечката стигна на половин метър от земята, пламъчето трепна, припламна за последен път и. . . угасна. Сенките се стопиха.

— Ааа. . . — разнесе се гласът на изненаданите мъже.

— Газ! — каза Гечев.

— Въглероден двуокис! — поясни загриженият Обретенов. — Как можах да забравя. Това не е рядко явление по такива места. Подземните пещери, подземните води — та това е царството на карбонатите! Въгледвуокисът се напластява ниско по повърхността, по-тежък е от въздуха.

— Половин метър дебелина!

— Както бяхме легнали да си починем. . . — замислено каза Гечев.

Лумпаров довърши:

— Щяхме да починем. . . скоропостижно!

— Да тръгваме! Ето че обстановката се усложнява. При евентуална среща трябва да се бием прави или полуприведени. Да не се заляга. От друга страна, и те не ще бъдат в по-благоприятно положение.

— Не може ли за къси прибежки и припълзявания. . . От една позиция до друга например? — попита Гечев.

— Да, но съвсем краткотрайни! Ще се използват издатините на стените. Притискайте се плътно към сталагмитите! . . .

Тръгнаха по втория коридор. Гечев, който беше лежал най-дълго, се чувствуваше подтиснат и много отпаднал. Лумпаров, наопаки, се бе превърнал целия в нерв — възбуден, решителен, деен.

Капитан Обретенов пристъпваше още по-тихо и беше непрекъснато нащрек. Начесто потегляше кордата на Лумпаров да бъде по-внимателен. Уверен беше, че сега ще попаднат на диря. Очакваше и схватката да стане тук. Само откъде се появи този въгледвуокис! Ще трябва да се бият по новому — пещерен бой. Хм, пещерен бой, пещерни хора. . . звучи първобитно. Отблъскващо.

„Стой! . . .“

Стори му се, че долови далечен стон. Повторен от ехото. „Най-сетне!“ Това дебнене бе почнало да омръзва. Сигнализира: „Внимание!“ Напрегна слуха си. . . Нищо. Само шум от падащите капки. Като след дъжд, когато скалите се оцеждат. Реален ли беше този глас или плод на умората? Слухова халюцинация. Може би глътнатият въгледвуокис е причина. . .

Обтегна кордона: „Напред!" И пак закрачиха. Стъпка по стъпка завоюваха терена. Безмълвни и невидими. Подобно на сенките на иманяри, нахълтали в земните каверни, за да дирят нещо отдавна скрито.

На десетата крачка трябваше отново да се смръзнат на място. Сега и тримата почти едновременно подадоха сигнал. Стенанието долетя приглушено и обезформено от ековете. Не можеше да се определи лесно посоката. Идеше от мрака. Идеше от всяка пукнатина. Стенеха сталагмити и сталактити.

Обретенов измъкна своя „Токарьов". Чу се предпазливото зареждане и на другите. Загасиха оскъдната, зелена светулка на фенерчето и удавени в непроницаемата тъмнина, едновременно защитени и ослепени от нея, продължиха напред. Плъзгаха се по влажната синтърна пътека. Скъсяваха разстоянието до стенещия обект. „Обхваща ме като че ли нервност... — мислеше Обретенов. — Може би и другите." Такова приключение за първи път им се случва. Такова преследване в тунел много прилича на гоненица с превръзка на очи и при това с чувството, че и тебе дебнат по същия начин. Ти очакваш зад всеки по-едър сталагтон, от всяка скална кухина да изтрещи барутното пламъче...

Спряха и се ослушаха. Сега вече може да се чува по-ясно. Някой говореше тихо, прекъслечно, задъхано... С кого? И защо никой не му отговаря? Сам на себе си ли приказва? Гледай ти! Непредпазлив. Не ги ли е чул, когато се приближиха? Това е добре. Но къде се е прикрил? Жалко — не могат да светнат! Как ще завърши тази среща? Трябва да се предприеме нещо... Бездействието е поражение!

Обретенов се заслони до един камък и повика Лумпаров.

— Другарю капитан, там, където се движех аз, има малка скална стълбица. По нея може да се изкачи човек. На два-три метра височина. Ще ида оттам да светна!

— Ще те разстрелят! По светлината ще се целят...

— Няма. Там е по-прикрито. Само ръката ми остава уязвима.

— Чакай! Ето...

Същото протяжно изохкване. Не лежеше ли там болен? Не умираше ли пред очите им? На двадесетина крачки? Може би очаква помощ, а те са насочили дула?...

— Много прилича на уловка, другарю капитан! — отговори на мислите му старшината.

— Да. Може и уловка да е. . .

— Ще светна, другарю капитан! — умолително шепнеше Лумпаров. — Няма да ме улучи! . . .

— Какво искаш? — пошепна Гечев.

— Искам да осветя мястото, но другарят капитан се бои, че ще им стана мишена. Няма, другарю капитан! Аз имам план! . . . Ще закрепя прожектора си и като го включа бързо, ще се свлека надолу. Те нека да гърмят по него. Докато го разбият, ние. . .

Обретенов хареса този смел план и бутна Лумпаров по рамото:

— Върви! И — безшумно! . . . Ние сме готови.

Изминаха няколко дълги минути. Те чуваха само тихото скриптене на ситните камъчета под обущата на старшината. После изведнаж блесна ослепителен лъч. Като нажежен меч разсече мрака. Втурна се по дългия коридор. По стените се замятаха сенки. Едновременно с това се разнесе вик на ужас и два изстрела раздраха тишината. Ехото ги пое. Заблъска ги от стена в стена. Късчета разбит варовик се сипнаха над главите им.

Капитан Обретенов, заслепен от рязката светлина, примижа и се наведе напред. Видя върху синтърната пътека залегнала тъмна човешка фигура. Освен нея други не се забелязваха.

Един нов, трети изстрел пръсна стъклото на прожектора. Тъмнината бликна из пукнатините и обля всичко наоколо.

— Предайте се! — извика Обретенов и ехото размножи заповедта му.

Вместо отговор три куршума пропищяха последователно, рекуширайки над главата му. Този неизвестен пещерен жител умееше да си служи отлично с пистолета. Блесналите огънчета показваха къде е дулото. А там, зад него. . .

— Никой да не стреля! — предупреди капитанът. — Жив го искам! Изглежда, че е сам. Засегнат ли е някой?

— Не сме!

Какво да предприеме? Да го хванеш жив — много хубаво. Сам е. Но стреля отлично. . . А всяко изчакване е вредно. Другите могат да се притекат на изстрелите. Не бива да се чака. . . Но какъв е този шум откъм страната на Лумпаров?

— Лумпаров!

Не се обади.

Подръпна кордата, изтегли я цялата. „Отвързал се е... Или е прерязана от някого!“

— Лумпаров! — викна по-високо той. Картите са вече разкрити, няма защо да се шепне.

— Какво има? — попита Гечев.

— Къде изчезна старшината? Отвързал се е...

— Да не е ударен?... Лумпаров!

Нов гърмеж. Куршумът разкъса десния ръкав на капитана. За щастие, не го засегна. Той се дръпна като парнат и замълча. „Този тип е опасен стрелец! Само по гласовете се прицелва... Може би е диверсантът — убиецът на граничаря. Той бе стрелял с лявата ръка. Не е ли по-умно да се опитаме да го раним? Да го обезвредим и тогава... Но как при тия условия? Как?... Да беше тук онзи калпазанин Васев. С неговата дяволски точна ръка. Васев може по пламъчетата на цевта му да се премери. Сега хукна да се жени и той!... — изруга наум Обретенов и се прилепи още по-плътно до сталагмита. — Трябва да минем и без него! — И започна да пресмята: — Ако неизвестният стреля с лявата ръка, значи, аз трябва да се целя не точно зад огънчетата на изстрелите му, а малко по-наляво от тях и непременно по-назад. Иначе може да попадна в главата му... Трудна задача!

— Ррррах!...

Стрелецът не се преместваше от своята позиция, която на светлината преди малко изглеждаше открита и избрана произволно. През цялото време той беше залегнал. А въгледвуокисът? Как може още да не му е подействувал? Вече петнадесет минути трае срещата им. Или понякога се надига? Не може да не знае за газа... Толкова време обитава тази дупка.

Фосфоресциращите стрелки показваха четири часа следобед. Колко ли е светло навън? И навярно е страшна жега. А тук е студено — около осем градуса над нулата. Дали ще излязат скоро от зловещия тунел? И къде се скри Лумпаров?

Изстрел...

Време е да опита!

Обретенов протегна пистолета си и прати един куршум вляво и назад от блесналото взривче. Ако онзи е стрелял с лявата ръка, ще попадне в тялото му... Не, не удари...

Затова пък ответният куршум не закъсня и пет секунди. Проби манерката на хълбока и по бедрото му се спусна топла влага. Ранен ли е?

— Тфуу... конякът отиде!

— Лумпаров!... А, другарю капитан! — викна Гечев от мястото, където се скри старшината.

— Не викай, Гечев! Онзи стреля по гласовете.

— Лумпаров го няма. Опипвам стъпалата, за които той говореше... Дали не е попаднал на обиколен коридор?

— Възможно е да се опитва в тил... Да обходи. Юнак! Я чуй!

Тежки стъпки... Вик на изненада. Гневен вик. И страшен шум от боричкащи се тела...

— Светлина! Другарю капитан, свет... светлина! — викаше на пресечки задавен глас.

— Гечев, прожектора!

Пресипнал и неясен, това, което чуха, бе гласът на старшина Лумпаров. Вкопчен с диверсанта... Гечев изнесе ръка настрани от себе си и ниско зад скалния ръб. Светна. Пред очите на двамата се обрисува странна гледка. Дългият Лумпаров бе легнал върху неизвестния си противник и се силеше да го обезоръжи. Бе хванал в ключ китката му и бавно я извиваше. Това трая късо време.

— Готово, другарю капитан!

Те изтичаха.

— Ах, светнете по-добре!...

От устата на старшината се изтръгна възклицание на учудване и радостна изненада. Бликнали от двете фенерчета едновременно, електрическите лъчи обилно осветиха лежащия на земята човек. Смутен и ослепен, той мигаше насреща им със зачервените си очи.

— Та това си ти, Васев!

— Васев!?...

Човекът се надигна на колене, разтърсен от гласовете им. Вгледа се последователно в техните лица. Беше измъчен, отслабнал, брадясал. Искаше да ги познае. Да се увери, че сетивата му не са изневерили. Поиска да се надигне прав. От гърдите му се откъсна неопределен звук. Дълбока облекчителна въздишка...

И се строполи подкосен в краката им.

10. ВЪЛНЕНИЯ

Тази неделя доктор Григоров нямаше дежурство. Към шест часа той се бе измил, акуратно подредил леглото си и закусил и се канеше вече да поработи над ръкописите си. Ранното ставане при него бе златно правило. Не обичаше да се излежава в леглото. В почивен ден най-малко се наспиваше, скъпеше и минутките си. Струваше му се недостойно да се излегне неподвижно под чаршафите и доброволно да зачеркне няколко часа от живота си. Часове, които могат да бъдат запълнени с толкова труд, дирене и полезни занимания. Да спи, когато работата го чака! . . .

Разтворил синята папка, той разсеяно ровеше из купчината листове, погледът му се плъзгаше по латинските изрази, безразлично отминаваше схемите, пръстите му поглаждаха машинално гланцовите правоъгълници и педантично ги подреждаха, но мисълта му я нямаше тук. Мисълта напоследък все по-често се стрелваше натам — към лабораторията, при веселата лаборантка. Той не се упрекваше за този свой грях. „Може ли човек да не я харесва. . ." Когато чуваше напевния ѝ глас, когато леката ѝ дреха го докосваше, той се успокояваше, ставаше способен да работи до късно, без да почувствува досада или умора. Стига тя да е край него. Времето така бързо се изнизваше. И на другата сутрин. . . „Добър ден, доктор Григоров! . . ." И денят не можеше да не бъде добър за него. Тя умееше без усилия да създаде около себе си онзи комфорт, който винаги е донасял за него най-верните решения на безброй творчески догадки. „И как се досетихте, доктор Григоров ?" — по детински възкликваше Лилия, а на него, заразен от ведрата ѝ усмивка, му се искаше да ѝ признае колко много тя му е помогнала, без да подозира. Но кой знае защо за това винаги се досещаше късно. Когато останеше сам. Скъп ли беше на похвалите? Или недосетлив за някои неща? Или може би затворен в себе си, затворен. . . „Защо нямате настроение? Нали всичко върви на добре, доктор Григоров?" Всичко ли? Работата с ауксините — да! Но има и друго, а то. . . Е, разбира се, то не е най-главното.

Младият лекар търсеше облекчение в това „главно“ — в грижите около опитите си, в систематизирането на изобилните бележки, в извличането на нови порции ауксини. „Довиждане, доктор Григоров!“ — тръгваше си тя и той оставаше с чувството, че някой го е ограбил. А когато се прибереше в полунощ, спохождаше го едно спотаено желание, той отпъждаше задръжките си, снемаше веригите на своята праволинейност и се замечтаваше като юноша. После идеше нереалният свят на сънищата, изпълнен с толкова естественост и първичност, освободен от неговата уморителна хамлетовска размисъл.

Доктор Григоров не се залъгваше с илюзии. Знаеше — в един прекрасен ден ще се яви един прекрасен мъж пред Лилия и всичко ще се нареди за нея също тъй прекрасно...

Той пропъди краткия си унес и се изправи. Стаята му се видя и тясна, и душна. Отвори широко прозорците. Едното крило чукна в огнеупорната каса, внесена още миналата седмица. „Нямам толкова пари за такава каса“ — пошегува се доктор Григоров. „Нямам време за такива шеги!“ — строго отвърна майорът и тикна секретния ключ в ръката му. Другия запази за себе си.

И сега, зад железните стени на това сандъче, той трябва всяка сутрин, преди да излезе, да скрива изподрасканите си ръкописи. И когато се върне, да проверява... Врагът! Какво може да спечели от неговите свитъци? ... Какво ли? — Много! Ключ за развитието на суровинната база. За гигантско животновъдство! Това има дори политически ефект. Предимствата на едната политическа система над другата. О, ауксините струват повече от риска на група диверсанти! ...

Мисълта, че сам може да се окаже в центъра на вражеските домогвания, му вдъхваше енергия и борбеност.

Протегна се. Имаше атлетическо тяло, доскоро системно тренирано с гимнастика и бокс. Напоследък се позанемари, но мускулите му още можеха да набъбват от гореща кръв, когато потрябва. Надигна се на пръсти. Подрусна се. Чашата за вода издрънча на чинийката си. Изпитваше мъжественото желание на силния да премери мощта си с един също така силен, достоен противник.

Но засега на ринга беше само той. Не му оставаше нищо друго освен да се захване отново за работата си.

Издърпа тежката врата на касата. В дъното, на горната преградка, бяха наредени стативите с последната се-

рия ауксини — в малки, тънкостенни ампули, запоени на пламък. Розовата течност хвърляше мек, зеленеещ на светлината отблясък. Долу лежаха грижливо свързаните с розова панделка папки с ръкописи, изчисления, реакции, постановки на опити, микроскопски препарати, неговият доклад пред Академията на науките.

Извади една папка. Надписана с красив женски почерк. Почерка на Лилия!...

Върна я на мястото и бавно затвори касата. Прелисти дневника на експериментите, най-големият дял в който бе заделен за Вихра.

Зачете се. Веждите му се повдигнаха и останаха дълго така. Челото — слабо набърчено.

„... У Вихра се появи инертност и постепенно регресивно развитие на нервната дейност. Повечето от старите условни рефлекси угасват. Остават безусловните..."

Премрежи ресници и се помъчи да си я представи. Ето — сред двора е. Привела доземи главата си. Захласната. Нерешителна. Тъпче на едно място. Или, дочула поканата на дядо Петко да се прибере, стига до затворената врата и без да забележи това, и без да чуе виковете на ядосания старец, блъска с рогата си, откачва вратата от пантите. Анархистична, необуздана сила.. Стихийност.

Ставаше съвсем вероятно, че ауксините енергично задържат функциите на нервно-рефлекторната сфера. Не беше ли това вредно явление? Каква опасност може да крие то?...

Притвори дневника. Навън е хубав юлски ден! Топъл, слънчев... Наближава седем часа.. Днес е неделя. Под прозореца минават мъж, жена и две деца с раници на гърба. Планината е на две крачки..

Дали да покани Лилия на един малък излет? Такива живописни места знае. Преди по-често ходеше на екскурзии. Ще отидат на малката поляна под „Глухата пещера". Или край „Езерна"...

Увлечен от дръзката си идея, той изхвръкна навън. Знаеше къде живее Лилия. Дали не е рано? Много ще се сконфузи, ако се окаже, че момичето спи, а той се е разхлопал на портите му.

Хората му се усмихваха приятелски. Поздравяваха го. Той отвръщаше разсеяно и дълго още след като се разминеше с тях, забравяше да снеме усмивката от устните си. Крачеше нетърпеливо. Не изглеждаше ли смешно от-

страни това бързане? Ами ако тя му откаже под някакъв благовиден предлог?... Ах, в какво положение само би изпаднал доктор Григоров, ученият, откривателят на ауксините... Крачките му се забавяха неусетно. „Влюбен гимназист, а се преструва на сериозен..."

Ето я къщата. Вратата. Звънеца. Натисна копчето с остатъка от своята решителност и бързо свали ръката си. Звънецът изруча късо и дрезгаво. Не смееше да се огледа, но му се стори, че от съседните прозорци занадничаха безброй любопитни глави. Укорително се заклатиха: „Ах, ах, доктор Григоров! Кой е очаквал това от вас!"

Открехна се малкото прозорче на кухнята. Подаде се рошава, женска главица, навита с книжни фитилчета.

— Добро утро!...

— А, доктор Григоров! Много мило от ваша страна! Заповядайте в къщи!...

Това беше съквартирантката на Лилия — Нина, дребната мургава мома, вече поувехнала и погрозняла.

— Не, благодаря. Исках... Траянова може ли да се обади?

„Трябва да си вървя. Нещо друго да измисля... За работата, за утре... Как да ѝ кажа: Дойдох да те водя в планината!..."

— О, Лилито излезе! Много рано. На екскурзия отидоха. Вие не знаете ли? Не ви ли поканиха!... Но защо не влезете, доктор Григоров?

— Излезе ли? На екскурзия... — машинално произнесоха устните му.

— Да. Горов и мене канеше, но аз отказах. Зъб ме боли.

— Горов!

— Още в тъмно почука. Няма ли? За минутка само... Кажете ми нещо за зъб...

— Зъболекар!... — помъчи се да отвърне с шега той, вдигна ръка за поздрав и си тръгна. Шумното множество, изпълнило улицата, го блъскаше и увеличаваше чувството на обида и срам. Весели, празнично облечени хора, шумни двойки, пионерски групи. И смях, смях. И детски глъч. Градът дишаше мир и спокойствие. Само той...

Някой се изпречи пред него. Блъснаха се.

— Ши прущаваш, дохторе!...

— Пардон!

— Не, чакай! Ти нали дохтор? . . . Ши прущаваш, мойто малкият болна. Да идваш да виждаш? Каквото масрафа — ши плаща! Кажи, дохторе, а?

Слаб, мършавичък циганин го гледаше уплашено в очите да не би да откаже и бъркаше из джебовете си. Извади нова-новеничка банкнота от два лева, кой знае как запазила се неизмачкана.

— Нà — ако не вярва на мойто. . . Таман ли?

— Добре, добре. . . Къде живееш? — отблъсна с отегчение парите му той и тръгнаха.

Циганинът радостно обясняваше нещо с ръце, с мимики и току подтичваше пред него. Какво ли чуваше от приказките му докторът? Черните вежди тежаха над очите все още сключени.

Закриха се зад ъгъла.

Никой не забеляза шишкавия, нисък турчин, който ги беше следил двайсетина крачки, заслушан с интерес в разговора им.

А Горов наистина бе организирал екскурзия тази сутрин. По негово внушение болничният аптекар и една от лаборантките се заеха да обиколят по-младите от средния медицински персонал. От лекарите трябваше да поканят доктор Григоров. Когато го потърсиха, той беше в стопанството и не посмяха повече да го безпокоят. Поканиха и Лилия. След дълго колебание тя отказа.

И Горов реши сам да отиде при нея.

След онази разходка младата девойка не спа цяла нощ. Никога леглото ѝ не е бивало толкова твърдо и неприветливо. Тя си припомняше трепетната случка и се стремеше да възстанови всички подробности: горичката, потока, силните горещи ръце на Горов, целувката. . . Лениво се изтягаше в постелята, криеше лице в бродираната възглавница.

Заспа едва след полунощ.

На сутринта я стресна бръждивият глас на звънеца. Нейната съквартирантка рипна пъргаво. Отвори прозореца, отдръпна се и свенливо загърна с пеньоара плоската си гръд.

— Горов!

Лилия не видя как отхвърли завивката от себе си. Огледа се безпомощно.

— Ох, Нина, кажи му, че у нас всичко е наопаки и не можем да го приемем!... Къде е блузата ми?... Дай ми, моля те, гребена си!

Нина се показа на стълбите и поведе дълъг разговор, за да спечели време. Лилия се наплиска надве-натри с вода, среса непослушните къдрици и понеже не намери блузата си, облече една бяла рокля, която прилепна на тялото й. Нина влезе.

— Тебе чака, Лили — въздъхна тя и седна на неоправеното легло.

Лилия напипа с крак под леглото спретнати червени пантофки, обу ги и се изправи объркана пред нея.

— Мене?

— Нали нашите отиват на екскурзия? Пратили го да ни вика. Само че аз...

— Пратили го?... — повтори Лилия, като не знаеше какво да предприеме.

— Ами — пратили! За тебе е пристигнал хубавецът! — прихна Нина. В нейния глас звънна завистлива нотка. Болезнена гримаса помрачи лицето й.

— Нинче! — притича Лилия и нежно я прегърна.

— Остави ме... зъбът! Цяла нощ не съм спала. Само да стисна челюсти и... ох! Така ме щрака!

— Пак ли?

— Пак... Ще го извадя вече!

— Ти все се каниш.

— Не, този път е решено... Не се търпи! Остави ме де, момчето чака, излизай!

Най-сетне Лилия се показа на прозореца:

— Горов, аз не мислех да ходя на екскурзия.

Санитарят вдигна усмихнат главата си:

— Абе, то и аз... Както ми се спеше. Другарите да не се сърдят, рекох. Ти готова ли си?

— Да, да... нали ще ме почакаш?

Колко лесно се съгласи! А мислеше да му откаже. Да не ходи никъде. Така се е объркала от вчера!

Върна се в стаичката с радостно блеснали очи.

— Отиваш, значи... — промълви Нина. — А!...

— Какво пак?

— Ти си луда! С бялата рокля?... Ами зелената трева?

— Няма да сядам.

Нина не можа да се сдържи:

— Малко ще се търкаляте...

— Нина! — тропна с крак Лилия.
— Добре де, добре...
— Какво да облека тогава? — умолително я погледна тя.
— Сивото костюмче ти е чудесно.
— Извехтяло...
— Тъкмо за екскурзия. Ех, на тебе всичко ти отива. Облечи го — свободно да се чувстваш! Не отиваш на бал. И побързай, не е любезно от твоя страна!

Лилия се преоблече. Сви косата си на опашка и бялата ѝ шия меко се открои. Подпряла с ръка отеклата си буза, Нина — още невчесана и сънлива — я гледаше захласнато.

— Колко си хубава, Лили, колко си хубава! Блазе ти!

Лилия се засмя самодоволно и надзърна в огледалото през рамо.

— Ти какво ще правиш?
— Ох, тя моята...
— Довиждане!

Нина тъжно кимна, приближи се до прозоречната рамка и се облегна. Весело разговаряйки, Лилия и Горов се отдалечаваха по улицата.

— Каква двойка! — въздъхна замечтана тя.

После се върна и застана пред кръглото тоалетно огледало.

Екскурзиантите бяха шестима.

Освен Лилия и Горов дойдоха още две млади двойки — аптекарят с една руса, миловидна сестра от вътрешното отделение и операционната сестра Морова с един лаборант — колега на Лилия. Другите се бяха отказали все в последния момент и малката групичка тръгна без тях. Това за някои бе добре дошло — чувстваха се по-свободни. Неловкостта, която придружава началото на всяка такава среща, много по-бързо се преодолява, когато кръгът на слушателите се стесни. Тогава и приказките стават по-интересни и закачките по-смели...

Решиха да отидат до пещерата „Езерна".

— Пътят минава през малкото деренце, което пресича пътеката за кравефермата — съобщи маршрута Стоилко аптекарят. Той познаваше на пръсти планината и единодушно бе избран за водач.

— Няма ли друг път? — недоволно набърчи носле Лилия. Представи си как доктор Григоров е дошел рано тази сутрин при Вихра, как поглежда навън и вижда през прозорчето безгрижната група, вижда нея и клати с укор глава... Их, че е и тя! Защо се смущава от това? Съвестта ѝ не е гузна... Да не е задължена с нещо? Не го ли поканиха като всички? Отказал. Студено отказал и навярно се е засмял високомерно. Лишен е от чувство за свобода, за развлечения... Човек без недостатъци, но и без увлечения, без човешки слабости, без топлинка... Сякаш се е родил старец! Праволинеен, строг... Тя не мисли да живее манастирски живот!...

Мислите и колебанията ѝ предизвикваха сериозен протест срещу този равнодушен млад човек, който нарочно не иска да забележи жадната ѝ за живот хубост. И все пак... не може ли да не се минава край кравефермата? Ще му стане неприятно да види веселата компания, когато се е затворил сам с едно безсловесно животно и един старец...

— Кравефермата остава встрани от пътя — поясни Стоилко. — Ще минем през Гърми дол и ще се озовем право пред „Езерна"!

— Аз съм ходила там... — плесна с ръце мургавичката операционна сестра. — Чудесна е!... Ах, как хубаво ще прекараме! Много обичам природата!

— Под природа тя разбира мене — важно поясни лаборантът.

— Тебе?!... Мъртва природа си ти за мене. Натюрморт! — блъсна го Морова престорено. — А знаете ли, там горе има един кръгъл камък — прилича на масичка от варовик? А пред нея — дълбокото пещерно езеро. И бистро, бистро...

— А водата му — ледена като Моровчето! — вметна лаборантът, за да си върне. Той носеше най-обемистата раница. — Ще изстудим доматите, краставиците...

— Светената вода... — размаха една бутилка Горов. Лилия се засмя и закачливо го перна през ръката. Той изтърва шишето, трепна и малко преди да се удари о земята, ловко го хвана. Наградиха го с ръкопляскания и той се закланя като на сцена. После вдигна високо бутилката и изкомандува:

— Пещерни човечета, напред!

Подеха нестройно песента:

Навън пак е пролет, цъфтят цветята,
пак е синьо небето!
Приятели млади, със нас елате
дружно да вървим!

Навлязоха в буковата горичка. Песента секна. Групата се разкъса. Пътеката беше тясна и на места се губеше, обрасла в трева. Крачеха в партизанска колона. Момичетата припкаха леки и ефирни в пъстрите си летни рокли, с голи рамене и ръце, кършеха стройни тела около бодливите храсталаци и със смях блъскаха тежко натоварените мъже.

Горов и Лилия изостанаха. Той носеше къси кафяви панталони от кадифе и раирана, моряшка фанелка, която още повече подчертаваше триъгълната му гръд. Яки и заоблени, мускулите му играеха, а от обичайната мудна походка не можеше да се открие и следа. Да се диви, който го наблюдава, как тази груба, тази изсечена от червен камък фигура може да стъпва безшумно. „Като пантера!“ — определи възхитената Лилия и го измери с погледа си, когато я задмина. Беше се отбила встрани от пътеката да откъсне едно синьо горско цветче. Забоде го в косите си и тичешком настигна Горов.

— Тежи ли, тежи ли? — задърпа тя един ремък от раницата. — Нека! Да си изкупиш греховете!...

И се заливаше от смях.

Горов спря и запуши пътеката. Лилия се блъсна в него и залитна. Подпря се на рамото му. Той нежно я прегърна, загледа я от упор и гласът му — тих и топъл, приятно погали слуха ѝ.

— Отпусни се на ръката ми! Ти се умори...

Неусетно тръгнаха редом. Тя се облегна доверчиво и той я прихвана властно през тънката, стегната талия. Листата шумоляха отгоре, отпред, отстрани, обгръщаха ги със своя заговорнически шепот. Подухваше.

Пътеката се стесни, изтъня, съвсем се изгуби. Трябваше да се разделят. Лилия се изтръгна от прегръдката му и изтича напред. Очите на младия мъж хвърлиха хищни огънчета след нея. Прехапа до побеляване долната си устна. Ускори крачката си — Лилия се бе закрила зад завоя. Само роклята ѝ се мяркаше иззад къдравата дантела на гората. Лицето на Горов сега, когато никой не го наблюдаваше, бе станало неузнаваемо. Нямаше онази

престорено-нежна тъга в очите, нямаше го кроткия, влюбен израз на предан приятел. Това бе ново лице — некрасиво, чувствено лице на артист, който лесно се превъплъщава. Доловил увлечението на Лилия, той бе оплел в примка тази лековерна мушица и предвкусваше близката си победа. Дотук всичко вървеше добре. Комедията, в която той играеше лесната партия на влюбен, глупав добряк, приближаваше развръзката. Малко остава. Тази пъстра птичка е в ръцете му. Обедът, алкохолът, тъмният хлад на пещерата и...

Коланите на раницата му се бяха врязали дълбоко в раменете. Той ги обтегна с палците си и се спъна в един корен. Залитна по нанадолнището. Изруга.

Пред потока се бяха събрали всички. Съвещаваха се дали да се събуят или да нахвърлят големи камъни и да образуват брод. Горов безцеремонно разреши въпроса:

— Ние с Лилия знаем как! — И съучастнически смигна на момичето. Докато тя, изненадана от неговата нетактичност, протестира — той я грабна и тичешком прецапа водата.

Избухна смях. Лилия се смути. Щеше да се разсърди, ако другите, на които това много допадна, вече не газеха из водата, шумни и кресливи като деца.

Веселият поход продължи.

Отляво започваше стръмнина. Зад нея, в ниското, се протягаше Гърми дол, а на отсрещния скат — „Езерна“. Те бяха изморени. Гладът човъркаше стомасите, слънцето печеше разжарено над главите им, раниците с всяка крачка натежаваха и скоро веселата гълчава замря. Останаха жегата и жаждата. Мълчаливото пъхтене, откъслечните вяли шеги и нетърпението.

Гърми дол!... Спуснаха се. Дълбоко сенчесто усое с надвиснали, полуразядени от ерозията скали — да ги побутнеш с пръст и ще се сгромолясат. Човек се промъква по пътеката с очи към тях, а страхът върви до него. Неволно се ослушваш няма ли да започне сухото скриптене на сриващата се скала. До преди миг вятърът не се усещаше, а сега като из тръба хлуеше по тесния дол и шумеше в листака.

Най-после премалели от глад и с подкосени от стръмнината крака, екскурзиантите стигнаха пещерата. Входът на „Езерна“ се заемаше от езерце, бистро като око. Само полуметрова, долепена до стената пътечка оставаше да

води към вътрешността. Пред езерцето имаше единични каменни отломъци, шлифовани от времето и стихиите. Един от тях приличаше на кръгла маса, ниско до земята, като селска паралия. Насядаха около него.

— Никое магаре не е пащало този зор! — тръшна се като убит на мъха тънконогият лаборант.

Момичетата се смееха и постилаха грижливо под себе си полите. Прави останаха само Стоилко и Горов.

— Каква е дълбочината му? — попита санитарят.

— Под камъка до краката ти достига четири метра.

— Четири — вятър! — говореше на жените с кисела гримаса лаборантът. — Кой пък е седнал да измерва точно тук?

Горов се върна и затършува из раницата си. С неподозирана енергия лаборантът се надигна и изтича.

— Ураа... Цар Алкохол пристига!

— Браво бе, ти се съживи! — иронично се изсмя Горов. — Вземи бирата и ликьора. Ще ги пуснеш в езерото да се изстудят.

— А как ще ги извадим после? — тънко изписка русата сестра.

— Как? Който иска да пие — молим, разрешава му се да си извади от дъното.

— Да ги вържем с канапче! — предложи Лилия.

— Абе, дайте ги тука, дето изтича реката — на плитко

Горов беше непреклонен:

— Не, Стоилко, там — на дъното! А на плиткото ще напускаме доматите.

— Ами краставиците? — викна Морова.

— Краставиците ще натопят краставиците! — намигна лаборантът и неприятно се ухили. Морова почервеня и изтича да го цапне през устата. Той се дръпна рязко, но изтърва ликьора. Бутилката падна върху обувката му, отскочи и се търколи по мекия мъх, без да се счупи.

— Бутилката! — извикаха всички, но преди някой да я стигне, тя цопна в езерото и потъна в студената дълбочина.

— Плеснат в устата, а в ръцете вързан! — ядоса се Стоилко и издърпа от него другите шишета.

— Изплъзна се дяволската... — смотолеви лаборантът.

— Искаме си ликьорчето! — развикаха се жените. — Да слезе под водата. Да го търси там!...

— Хайде, нищо — рече примирително Лилия, — ще пием бира. Да не е искало момчето.

Той я погледна с признателност:

— Така де... за едно шише... В града ще ви го купя. Обещавам! Пак ние ще си го изпием.

— Не искаме в града! Защо ни е там? Защо ни е тогава?

— Слизай под водата, ако не те е страх!

Момчето изпадна в неловко положение. То въртеше очи наоколо за съчувствие, но Горов и Стоилко мълчаха, решили негласно да дадат воля на женските упреци и да се позабавляват с него. Но когато Горов видя на лицето на Лилия изписано съжаление, усмихна ѝ се, смъкна панталоните и моряшката фанела и остана по плувки. Всички се обърнаха към него — едър, мускулест Аполон, покрит с къси, къдравомедни косми. Само Лилия отклони срамежливо очи.

— Къде бе? — учуди се Стоилко.

— За бутилката! — късо отряза Горов и тръгна към езерото.

Момичетата запищяха престорено. Всъщност зрелището им се нравеше. Една демонстрация на мъжественост и дързост, на сила и порив, винаги се радва на женското благосклонно око.

Лилия побледня. Направи опит да го спре, но се сдържа разтреперана. Ласкаеше я възхищението на останалите. „Ами ако стане нещо с него...“ — все пак потръпваше тя.

— Водата е ледена — ще му се схванат мускулите! — разбъбри се пак лаборантът. — Ако не беше това и аз можех...

— Остави бе, Горов! — тупна го приятелски по ръката Стоилко. Искаше да го отклони от намерението му. — Долу е тъмно. Сянка от скалата. Дълбоко е. И студ... де ще я търсиш? Карай без ликьора!

— Какво ще пият дамите? — с приповдигнат тон рече Горов, който не можеше да не потеатралничи. Сега той беше център на вниманието. — Не бойте се — аз не съм лаборант и трудно се давя! Пък и какво от това — един прост санитар... Няма кой да плаче за него! Хайде, ако не се върна, почвайте без мене!

Лилия онемя от страх, облегна се на варовиковата масичка. Лаборантът се доближи до нея и подхвърли:

— Мелодрама! — Другите го изгледаха накриво и той се смълча. Заради него ставаше всичко това.

Горов стигна до камъка. Наведе се и зашепи от студената вода. Плесна я върху гърдите си. Лилия се сви зиморничаво, сякаш водните капки пръснаха по нея. Побеляла от лошо предчувствие, тя наблюдаваше как той си пое въздух, грабна един голям камък в ръцете си, обърна се към нея и приятелски кимна с глава.

После се приведе и скочи. Камъкът го повлече към дъното. Тъмната вода кипна над него и се затвори. Концентричните кръгове един по един лениво се стопиха пред очите им. Всички изтичаха до брега и се надвесиха мълчаливи. Лилия остана на мястото си. Нямаше сили да помръдне.

И Стоилко се бе умислил. Той още се смяташе за отговорник на групата и приемаше, че вината за всичко, което можеше да се случи, неизбежно ще легне върху него.

Минаха тридесет секунди. Четиридесет... Минута!

Те се гледаха мъртвобледи и неми. В очите — все един и същи въпрос. „Ами ако..." Стоилко бръкна ръце в джебовете си, после ги извади, прокара пръсти през косата си и погледна кой знае защо часовника си. Изведнаж започна трескаво да се съблича. Лилия тихо заплака. Русата сестра се разпищя и увисна на шията му.

— Стоилко, не — и ти ще потънеш! Не те пускам!

Развикаха се и другите да не рискува.

— Махнете се!... Да го оставя ли искате! — викаше вън от себе си той и грубо се освобождаваше от прегръдките на момичето.

Осемдесет секунди... Той изтича до камъка. Побави се.

Деветдесет. Деветдесет и пет... Все още не смееше да скочи. Надяваше ли се на нещо? Или черната, гъста вода го отблъскваше?

— А-ах!...

В този миг на паника и суетене като водно чудовище из тъмната бездна изскочи с пухтене и пръскайки вода Горов, чорлав, задъхан, зачервен — като излят от медна сплав. В ръката си държеше бутилката ликьор.

— Бравооо! — заплескаха с ръце момичетата. Лилия изтича и първа пое мократа му длан. Лаборантът грабна бутилката.

Стоилко си отдъхна. През тези сто секунди, които всички броеха на глас, челото му бе лъснало от едра пот.

— Ето ви. . . живата вода. . . — на пресекулки изговори Горов, като скачаше и триеше вкочанените си гърди, оцеждаше водата от себе си и плюеше в езерото. Жените го гледаха прехласнати и тайно завиждаха на Лилия. Нейният санитар ги беше пленил окончателно.

— Къде я намери пущината? — присламчи се лаборантът.

— Ами там — където я беше оставил!

— Че много се бави бе!

— Чаках. . . да се изстуди добре.

Бликнаха смехове. Радостни, искрени смехове на облекчение. На хора, освободили се от угнетяващото чувство на опасност. Те се блъснаха в тъмната зев на „Езерна" и тя ги погълна.

Лакомо замляскаха. Лаборантът разказваше своите попресолени вицове и се смееше повече от всички. Пиеха направо от шишетата. Когато и последното доматче изчезна в ненаситните им гърла, когато не остана и глътка от парливата течност, компанията единодушно реши да разгледа пещерата.

— Божичко! Пияна съм! — смешно залитна Морова и разпери ръце. Тръгна към пещерата, сподирена от лаборанта, който беше станал от изпитата бира мълчалив като риба и мрачен като пещерата, в която влизаше.

— И аз не съм на себе си. . . — смееше се русата сестра и въртеше живи очички. — Но колко е хубаво така. . . Като в приказка.

Стоилко я взе на ръце, понесе я към входа. Но пътечката бе тясна. Волю-неволю той трябваше да пусне момичето. Запали джебното си фенерче и влезе. Русата сестра го последва, тананикайки игрива модна песничка.

Горов изчака да се отдалечат всички и също стана. Лилия послушно тръгна пред него. Ръцете му хванаха заоблените ѝ рамене. Те я крепеха. Повелително я направляваха. Тя усещаше, че главата ѝ шуми, че една несигурност се разлива по тялото ѝ, пълзи по вените ѝ. . .

— Много пих. . . — тихо каза тя. — Защо ми наливаше толкова?

— Ти все не си допиваше чашката.

— Искаше да ме напиеш ли?

— Да.

— Да ме покориш по-лесно. . .

— Да.

Тя се усмихна на късите му отговори и се почувствува още по-слаба, още по-лека и неустойчива от преди. Минаха няколко крачки. Попаднаха на малко разширение. От него водеха началото си два прохода. Избраха левия.

— Горов...

— Кажи?

— Къде отиваме?... Изостанахме от другите.

— Върви, върви! Нали си с мене?

— С тебе съм...

Говореше бавно. Уморено. Движеше се само по заповедта на тези две плътно обхванали раменете ѝ ръце — горещи и силни, надвили съпротивата ѝ...

— Искаш да останем сами ли?

— Да.

В тишината се чува само прекъслечното, шумно дишане на Горов. Тя стъпва неуверено и ако не е той... Клепките ѝ тежат. „Много пих... Много!"

— Горов!

— Не съм Горов.

— Младене!... Аз те обичам, знаеш ли... Ти нищо не знаеш! Нищо!...

Тогава двете ръце на раменете ѝ потреперват, спускат се по-ниско и нетърпеливо я сграбчват. Тя вече нищо не казва, нищо не мисли, нищо не пита. Оставя се безволева на двете силни ръце и се стапя, стапя се в ласките им.

Мрачната „Езерна" ги потули в каменната си пазва...

11. КОЙ Е ГОРОВ?

Доктор Григоров бе седнал зад полираната маса в кабинета си и с нежелание ровеше из здравните листове. На челото му розовееше малка лентичка левкопласт.

Спомен от вчера. Тази несретна неделя, в която разбра, че е закъснял, че са го изпреварили. Той поскита отегчен из града. Повикаха го да прегледа болно дете в циган-

ския квартал. После се прибра уморен и подтиснат и до вечерта не излезе. За първи път лежеше бездеен в леглото си и преповтаряше това глупаво положение, в което попадна. Не можеше да си прости лекомислието.

Стъмни се. Летни облаци попиха лунната светлина. Докторът се бе унесъл в дрямка, когато на вратата му се потропа грубо. Разбуди се. От всичко на света наймного мразеше тези внезапни почуквания, резките прекъсвания на съня, когато тялото се е отпуснало до последната своя фибра, когато заспива даже душата. Сърцето му нервно заигра, но той подтисна неприятното чувство, което правеше крайниците му безволеви, и стана — намръщен като самата нощ.

Отвън един нисък, възрастен мъж го чакаше притулен край дървото, стъпил направо в цветната леха. Лицето му не се виждаше ясно.

— Болен, докторе... Да прескочиш до къщи?...

— Кой е болен? Какво му е... Разказвай де, няма да си играем на гатанки! — нервничеше доктор Григоров. „Как не ми се излиза... Професия... Няма да те оставят да се наспиш като хората!"

— Жената яла някакви консерви там... Зле е. Не може да стои права. Залита. Повръща...

Какво се сърди на човечеца — жена му се е натровила по всяка вероятност и трябва да побърза. Хората си имат свои грижи и мъки — кой ще го пита има ли настроение да ги слуша или няма.

— Да чакам ли, докторе?

„Какъв неприятен глас им този — дрезгав и нисък — глас на алкохолизиран тип. Сигурно и сега е пил. И как просташки е нахълтал в градинката..."

— Я излез оттам! Цветята тъпчеш! Сега ще се приготвя!

Влезе в стаята си. Човекът се измъкна до вратата и лампата освети лицето му — Кара Смаил, продавачът на семки и фъстъци. Той оглеждаше с интерес къщата, двора и току надигаше яката на старото си палто, макар че нощта беше топла и тиха.

— Наблизо е, докторе. Оттука — надясно!

— Хайде, върви напред, няма аз да те водя! — грубичко измърмори доктор Григоров и закрачиха мълчаливи. Минаха по калдъръма на стара улица, крива и тясна, съвсем тясна. Осветена от една кой знае как оцеляла от

прашките на малчуганите крушка. По-нататък пътят им се спущаше стръмно покрай плетени огради и полусъборени, дъсчени стобори. Това беше най-старият квартал на града. Покрайнините.

— Далече живееш!

— Какво да правиш... Квартири — йок! Ама ние вече пристигнахме. Ей там — на ъгъла. Имаше ламба, ама лапетиите...

„Не е българин. Акцентът... И лицето му. Азиатски тип."

— Тука, докторе — дръпна го леко Кара Смаил. Открехна ниската врата и даде път на доктора.

Горният свод беше нисък и той се наведе да не чукне челото си...

В този миг дойде ударът!

Нанесе го Кара Смаил — прикрит зад открехнатата врата, изостанал на крачка встрани и назад от него. Удари го с нещо много тежко и тъпо. Главата на доктора изкънтя, размъти се, той отвори учудено очи, залитна и се строполи на стъпалата. При падането си още веднаж удари глава в острия ръб на прага и остана в безсъзнание. Турчинът се наведе, придръпна го в ъгъла на шумнатото дворче и ловко, спокойно го пребърка. Намери връзка ключове. Сне отпечатъците им на парче восък и ги върна в джеба, от който ги взе. Къщичката, в чийто двор стана произшествието, тънеше в мрак и сън. Като че ли никой не живееше тук. Тихо бе и у съседите. Един отличен шанс за Кара Смаил. Шефът ще кимне одобрително. Може и по рамото да го потупа. Малко е скъп на похвалите, но парата си е пара. Това е поне сигурно. Турчинът притвори вратичката на двора и на пръсти изтича по тясната улица.

Изминаха десетина минути.

Нощният хлад плисна в лицето на зашеметения човек. Той отвори очи и се помъчи да стане. Подпря се на оградата. Когато поиска да се отдели от нея — залитна. Един лист се плъзна по лицето му. Вдигна ръка, опипа главата си — нищо. Нито рана, нито кръв. Само над лявото око имаше драскотина. Подутина колкото орех показваше мястото на първия удар. Болеше го и темето... Нищо не можеше да си обясни. Трезвата мисъл бе отстъпила място на световъртежа. В стомаха му се надигаше гадно чувство на тежест. Потърси в тъмното дворче чешма. Наплиска се, пи глътка вода и мислите му се подредиха.

Кой го удари?

Какво искаха от него? Къде избягаха? Защо беше тази груба инсценировка? . . . Въпроси без отговор. Бръкна в джебовете си — всичко си беше на мястото. Значи не е за кражба. Нито стотинка не е задигната. Кой тогава? И защо, дявол да го вземе? Не знаеше да има неприятели, но все пак има хора злобни. Завистливи.

И едва сега си спомни за предупрежденията на майор Врански. Това е тяхна работа, без съмнение. Трябва да отиде при майора и да му разкаже. Но какво са целели? Да го убият? . . . „Толкова примитивни методи!" — изкриви устни той. Защо по кожата му не остана рана? Навярно са го халосали с обвит в гума предмет. Дали не е пострадал мозъкът му? „Да имаш дебела глава е все пак предимство" — пошегува се мислено той, доволен, че се е отървал леко. А защо онзи тип е бързал толкова? Защо не е удрял, докато. . .

Не разбираше. Не можеше и съсредоточено да разсъждава.

. . . Да си върви по-скоро. Един студен компрес, луминал и да поспи. Здравият сън ще го вдигне утре на крака. Но преди всичко — да позвъни на майор Врански.

Като бъркаше и вадеше всичко от джебовете си, докато намери бележника с телефонния номер на майора, той измъкна една четвъртита бяла хартийка, на която с разкривени печатни букви бе написано:

„Това да ти е армаган, докторе, дето умори детето на циганина. Или мислиш, че нищо не знаем? Ама няма само с това да ти се размине! Мисли му. . ."

Значи, ето какво било. Анонимно писмо. Хулиганско нападение. Щеше напразно да безпокои майор Врански. А за какво дете става въпрос? Да не е онзи случай, днешният?! . . . Но то съвсем не е умирало! Не може да се влоши така изведнаж. И после. . . той изпълни своя лекарски дълг. Не, не е за него. А друго не помни да е лекувал скоро. . . Или е някаква фалшификация?

В къщи той изпи сънотворната таблетка и заспа дълбок, укрепителен сън. На сутринта отиде с левкопласт на челото на работа и всички го заглеждаха с интерес и весело недоумение. Никой не се решаваше да го попита. Лицето на младия лекар през всичкото време беше хладно и отблъскващо.

Последното пакетче със семки, което Горов получи, тежеше повече от обикновено. Кара Смаил се озърташе на всички посоки неспокоен. Едва не разсипа семките на земята, когато се отвори един съседен прозорец. Привидно безгрижният Горов изведнаж му метна мълниеносен поглед и просъска:

— Внимавай, Султане!

Дръпна се в стаята и затвори прозореца. Кара Смаил се успокои. Зае сергията си и се провикна с пълен глас:

— Семе, старгале, фастъцеее...

Горов изсипа семките на масата и от дъното на книжната фунийка изпадаха ключове. Двата секретни, третият — обикновен. По всяка вероятност за квартирата на доктора. Тоя всъщност едва ли ще послужи. Санитарят със странните интереси напъха ключовете в малкото странично джебче на жилетката си и се отпусна на леглото. Притвори клепачи. Пред него като на кинематографична лента прелетя вчерашният ден, студеното дълбоко езеро, пещерата, Лилия...

Протегна се сладостно. Красивата лаборантка!... Той вече може да се поздрави с победата — доверената помощница на доктор Григоров е негова. Обича го... Гласчето ѝ още звъни в ушите му! Хм! Любов!... Тази дума, която разпалваше толкова трепети в нейното сърце, във всички млади сърца, която ги правеше безкрайно добри и безкрайно чисти, предизвиква у него присмехулна усмивка. Той си припомни най-пикантните мигове и се надигна на лакет. Леглото изскърца под него.

Дотук всичко вървеше точно така, както го искаше неговият план. От помощница на доктора Лилия трябва да стане негова съучастница. Той ще я подготви последователно и незабележимо за онази минута, когато ще му свърши неоценимата услуга. Съучастница, разбира се, но без да знае всичко. Само колкото е нужно. Жалко наистина, момичето ще пропадне... Но работата си е работа и той не е свикнал на сантименталности.

Една тайна връзка държеше Горов в подчинение. Направляваше живота му, диктуваше на волята му. Тя издаваше непрекословни заповеди и наказваше безапелационно. Така както само Шефът можеше да наказва... Шефът! Главата на тяхната група. Доларите, които даваше той, не идеха даром. Това Горов знаеше не от вчера и днес и се стараеше да не забравя никога. Впрочем да

се подчинява и да изпълнява без условия и възражения — това бяха най-ценните „добродетели" на този агент на чуждото разузнаване. Той отдавна участвуваше в една игра, която никой не подозираше, но от това тя не ставаше по-малко опасна. . .

Когато прехвърли границата на своята родина в навечерието на Девети септември, Горов беше десетгодишен. Баща му — стар търговец, бижутер и лихвар — пренесе значителна част от скъпоценните си бижута и злато. Не бяха свикнали на пестене и оскъдица. Вещ по вещ продадоха всичко: пръстени със скъпоценни камъни, златни тежки гривни, старинни златни монети, изящни брошки и огърлици. . . Едничкият наследник на бижутера растеше и живееше като малък Крез, докато бащата умря. От него той наследи останалия капитал и голямата омраза към хората, които прокудиха баща му. Но пръстите на младия бохем бяха широко разтворени и златото изтече през тях. Остана омразата.

Скоро след това се нае на един презокеански кораб, където предложи едрите си мускули. Така успя да се добере до Америка. За три години пръсна и последния си долар. И когато се увери лично, че в богатата Америка има и беднота, когато откри, че в богатата Америка може лесно да се умира от глад, когато се научи да спи под мостовете и по скамейките, т. е. там, където го застигаше нощта, той научи и езика на мизерията. Започна да взема уроци от американските гангстери и тъкмо тогава бе открит от Шефа.

Върнаха го в Турция и започна „истинският живот", както се изразяваше той. Приключения, диверсии, прехвърляне през границата, шпионаж и щедро заплащани престъпления. И в кратките периоди на отдих след акциите той отново живееше като малък Крез. Българският език, който владееше, го правеше ценен за диверсии в България.

Досега всичко вървеше по мед и масло. Шефът се оказа прав, като го лансира пред другите. Горов беше актьор. Ловко играеше всякаква нова роля. Защото се готвеше дълго и старателно обмисляше всеки ход. Сега му оставаше да надникне веднаж в касата на доктора, да разтвори и фотографира ръкописите, да открадне последната стъкленица с ауксините и — фюйт! . . . Да се измъкне! В пещерите!

Шефът сдържано ще поздрави своя Бил. Да... Бил Петерсон, колко отдавна не си чувал американизираното си име! Звучи мелодично. Като кабаретна музика... Хайде, стига! Размекнал се е като стара бар-дама! Няма още Бил Петерсон. Има Младен Горов. А Горов сега трябва да поспи час-два и привечер да бъде бодър и остроумен с Лилия. Ще отидат пак на театър. Той пожела да се покаже с нея в обществото. Това обвързва жената и същевременно създава илюзията за сериозност и трайност на връзката.

Впрочем Горов и без Лилия би отишъл на театър тази вечер. Както ходи миналата седмица на „Живия труп“. Както мислеше да вземе билети и за утре — ще дават „Госпожа министершата“. Гостува Пловдивският народен театър... Примамва го актьорската игра, сцената, светлините зад рампата. Слабост! В залата винаги го облъхва една тържествена атмосфера, която неусетно го принуждава да се забрави за няколко часа, да се прехласне в играта, да тръпне от нещо, скривано дълбоко в него, от повехналите остатъци доброта и пориви. Сам актьор в професията си, той изпитваше непреодолима симпатия към сцената.

Тази негова слабост не бе тайна за Шефа, който познаваше душата му като изповедник. Затова отрано му бе забранил да се мярка из фоайетата на театъра. Защо да навлича на себе си излишното внимание на някого. Шефът — малко старомоден в познанията си за тази страна, все още смяташе, че един санитар не може да си позволи лукса да гледа театър, без да прави впечатление на околните.

Горов снизходително клатеше глава. Ако можеше този капризен ексцентрик да надникне в салона на местния театър само веднаж — едва ли щеше да познае под габардинените костюми и найлонови ризи, под капроновите блузки и модерни тоалети работници и работнички от тютюневата фабрика, селски момичета от близките кооперативни стопанства, дошли на колективно посещение начело със своя бригадир — разперил своята ефирна, белоснежна фустичка, облъхнат от сладки парфюми... „Пропаганда! — ще викне Шефът. — Комунистически блъфове...“ Какво знае той!...

Колко пъти Горов ги е наблюдавал с недоверие, с удивление! Но нека да си признае сега, в представите

му оставиха следи, смутиха неговата самоувереност и някои странни за възприемане постъпки. Те го принудиха да преразгледа истините си. Засегнаха го. Той не се чувствуваше вече така сигурен в досегашната си предубеденост. Разклати се здравата му логика.

И реши да бъде дързък — запази за себе си това свое малко удоволствие. Направи го своя тайна. Забранена от Шефа! Затова маскираше всяко излизане, всяко движение към театъра, всяко посещение. Криеше се едновременно и от разузнавачите на майор Врански и от Кара Смаил. Рискът беше двоен. И насладата беше двойна. Това възбужда и създава настроение. А в театралния салон той пак не шуми. Не се показва. Не се запомня нито с жест, нито с дума. Остава си тих и незабелязан на стола.

Преди да мине границата, му внушиха, че трябва да бъде нащрек с местното население; и никакви волности с жените, които тук имали „обратни понятия за морал и чест“. Тогава той се смееше в себе си. Сега се убеди в „обратните понятия“. Почувствува психологията им. Заживя с нея като със своя. Например щеше ли да завладее така лесно Лилия, ако не изигра с виртуозност мъчната роля на честен и скромен мъж, галантен в отношенията си със слабия пол?

И все пак едно натрапливо безпокойство го люлееше, подриваше твърдината под нозете му. Как тия хора се отдават изцяло на професията си. Как не жалят своя труд! Как щедро и безвъзмездно хвърлят всичкото си време, пръскат силите си за общата работа. Безплатно лечение в болницата! По-евтино е да тръгнеш от Америка, за да си направиш в България операция от язва и да се върнеш, отколкото да легнеш в Ню Йорк. Операции, струващи цяло състояние, се извършват само заради едно благодарствено писмо в пресата, а много често дори и без това. Доктор Григоров можеше да бъде милионер, а живее без особени отличия. Дори не е член на партията им! . . . „Какво ще кажеш, Шефе? . . .“

„Трябва да се бърза! . . . — въздъхна Горов. — Майорът много често се навърта в болницата. И опитът с кравата върви отлично. . .“

Веднаж да се измъкне оттука. Ще се оттегли от тази мръсна работица. Не че се славеше със съвест. Не от скрупули. Обичаше той да се зарича така в трудните ми-

нути на колебание и униние. Само да приключи всичко благополучно и ще се отстрани. Не малко долари ще се прибавят към сметката му, а тя и без това е набъбнала вече. Ще открие магазин или по-добре някое модерно кабаре в Бродуей и полека-лека ще се нареди като другите. В Америка е лесно, когато имаш долари в банката. Долари дава Шефът само срещу тази службичка. А на него — резидентът. Службичка... Мръсна играчка със смъртта. Не е лесно да се откажеш от нея. Доскоро я смяташе за особен вид спорт и както се видеше от биографията му, досега спортуваше великолепно. Но и то омръзва вече!...

Часовникът, нагласен да звъни в шест часа следобед, прекъсна гъмжилото от мисли. С един внезапен скок той се изправи. Разкърши тяло. Нанесе няколко страшни боксови удара в пространството и след като порази въобразяемия си противник и разигра кръвта по жилите си, започна бързо да се облича. Театърът започваше в седем.

12. МАЙОР ВРАНСКИ ТЪРСИ

Старият разузнавач тази сутрин твърде рано бе решил да направи посещение на доктор Григоров. Беше се отпуснал в мекия фотьойл, когато дойде младият учен.

— Добро утро! — усмихна се докторът. — Тази сутрин ме изпреварихте. Какъв срам за мене! Никога не съм се успивал така.

— Каква е тази лепенка? — направо попита майорът.

— А, нищо... — попипа с нежелание челото си докторът.

— Кога?

— Вчера. Късно през нощта. По време на една моя визита. Един хулиган... Дълга и прескучна история!

— Вие ми я разкажете, а аз ще поскучая с удоволствие — каза майорът и удобно се разположи. — Превръщам се на слух!

— Щом настоявате. . .

Доктор Григоров разказа случката през нощта на тази проклета неделя. Майор Врански слушаше, без да мръдне, полупритворил очи, сякаш си представяше цялата картина. Ако не се обаждаше от време на време с по някоя уточняваща дума, човек би помислил, че спи.

— Запазихте ли бележката?

— Хвърлих я. Каква гадост! Навярно е в къщи, в кошчето за смет.

На вратата се почука. Преди докторът да отговори, в кабинета надникна Горов. Докторът го изгледа с неприязън:

— Никой не ви е разрешил — защо влизате?

— Аз почуках. . .

— Щом не чакате да ви отвърнат с „да“, защо поне чукате? — викна раздразнено докторът. — Излезте сега! Зает съм. . .

— Един момент! — майор Врански се надигна живо. — Горов, знаеш ли къде живее докторът?

Горов не трепна, не издаде с нищо изненадата си.

— Зная, другарю майор.

— Тогава отскочи да донесеш бележката!

— Каква бележка? — бързо попита Горов и неволно прехапа устни.

Майорът го изгледа проницателно и се усмихна:

— Една много важна бележка. . .

— Няма нужда да ходи той — каза студено докторът. — Аз сам мога.

— Добре. Заедно ще отидем. Вие сте свободен, Горов! — стана майорът.

Санитарят беше забравил, че се канеше да пита нещо. Щом го освободиха, изхвръкна през вратата. Вън се поспря дано дочуе какво ще се каже след него, но в кабинета се раздвижиха, заскърцаха столовете и той трябваше да се отдалечи по коридора.

За петнадесет минути докторът и майор Врански стигнаха до квартирата. Преди да прекосят дворчето, майорът се спря.

— Не успяхте си да разгледате лицето му на светло?

— Той стоеше в сянката на това дръвце. Пък и аз бях разсеян. Ядосан бях. . .

Майор Врански го изгледа любопитно. Докторът се смути и отмести погледа си. Дали не се досеща майорът?

— Тъй — в сянката, значи? . . . А после тръгнахте.

— Вървях пред него известно време, затова не го разгледах и по пътя. А когато той ме поведе, бяхме до покрайнините. Там, знаете, електрическото осветление не е в ред. . . Може би съм слабо наблюдателен, но и той добре се криеше, сега разбирам! Като стигнахме до къщичката, спря и ми отвори вратата, а сам остана зад нея. . .

— Ясно. Не сте очаквали нищо, на визита отивате, за болния сте мислили. . .

— Ето бележката, другарю майор!

— Ех, че сте я измачкали! Зацапали сте отпечатъците от пръстите му. . . За какво дете става дума?

Докторът вдигна рамене:

— През деня ме беше спрял на главната улица един циганин. Детето му било болно. Прегледах го в къщи, предписах му лекарства. Но то е живо и здраво. Снощната история страшно много ме разстрои. Мислех, че нямам врагове.

Майорът не каза нищо. Скри внимателно хартийката в бележника си и тръгна.

— Да отидем на онова същото място! — предложи той.

Доктор Григоров се обади по телефона до болницата да минат визитация без него.

— Той, разбира се, не живее там, нито някъде наблизо, нито вие познавате стопанина на къщата, нито ви е видял някой. . .

Докторът гледаше учуден майор Врански и кимаше. Изкачиха стръмнината, покрита със стари, каменни плочки. Спуснаха се в окрайнините и отново пред доктора се изпречиха полегналите стобори. Те се бяха врязали толкова дълбоко в паметта му през онази нощ.

— Тук! — каза той.

Майорът се наведе и мина под ниския свод на портата. В градинката, половината заета с цветни лехи, половината със зеленчуци, се щураше стара-престаряла бабичка. Тя нито чу отварянето на вратата, нито видя влизането на хората. Стресна се, когато майор Врански я побутна по рамото:

— Добър ден, бабо. . .

— Ох, брее. . . Изкара ми акъла! Що рече?

— Добър дееен! . . . — викна той почти в ухото ѝ.

— А, дал ти бог добро, сине! Мене ли търсите?

— Самичка ли си? — викаше все така силно майор Врански.

— Самичка като кукувичка, сине. Ей ме нà — ровя се из бурена по цял ден... А вие по каква работа?

— Де ти е стопанинът? — попита майорът, като пропускаше нейните въпроси покрай себе си.

— Нямам си стопанин, сине. Още през фашистко ми го затриха.

Старата жена приседна на малко столче до стената.

— Остави ми дядото пенсийка. С нея поминуваме. Не ме забрави държавата. И съседите сегиз-тогиз ме набикалят. Добри хора мно-ого.

Тя се привдигна с пъшкане и се затюхка:

— Уф, старо-харо... Забравих да ви поканя. Столчета да ви изнеса, сине! Поседнете ми!...

— Бързаме, бабо, благодарим ти! Работа ни чака. Инженери сме, та... — топло възрази майор Врански и сложи ръце на костеливите, старчески рамене.

Отправиха се към изхода. Доктор Григоров напрегна паметта си да възстанови приблизително картината на нападението. Ала всичко, което разказа, беше толкова оскъдно, че малко можеше да ползва майора. Те вече си тръгваха, когато докторът се досети:

— Една подробност се е вълпила в главата ми...

— Говорете, говорете!

— Не зная защо при спомена за този човек долавям и една характерна, особена миризма, която се излъчваше от него — докато ми говореше, докато вървеше пред мене...

— Миризма? На какво?

— Страх ме е, че ще се засмеете. Може да ви се видя премного мнителен и смешен, но затова вие сте виновен. Вие и вашите уроци по бдителност...

— Каква миризма? — нетърпеливо го пресече майорът.

— На семки... На печени тиквени семки. Особено остро ме дъхна, когато паднах. В късата пауза, преди да изпадна в несвяст. Той се бе надвесил върху мене...

— Хм! — възкликна разузнавачът. — Излиза, че тъкмо тази ваша незначителна новина е достатъчна да ме възнагради за всичкия труд досега... — и весело добави: — Ха елате сега да ви почерпя и аз тиквени семки. Много ги обичам!

Спряха пред една сергия. Продавачът викаше дрезгаво:

— Семе, стъргале, фастъцеее...

— Дай ни за двадесет стотинки от твоята частна собственост! — хвърли една монета майорът.

— Сега, другаре, сега! — сподави глас, засуети се продавачът. От бързина и престараване изръси половината семки в краката им.

Когато клиентите му си тръгнаха, той нададе ухо след тях. Единият каза нещо на другия... Това го обезпокои изглежда, защото бързо закри сергията, сви чадъра и подкара количката към отсрещния отворен прозорец. Там за миг се спря. Наведе се над едното колело и огледа улицата, без да се обръща. Не видя никой. Подхвърли ловко пакетче семки през прозореца. Свърна по напречната улица и много скоро се изгуби.

А докторът, щом обърнаха гръб на продавача, каза тихо:

— Чудно — някак си ми е познат този глас! Нисък тембър. Дрезгав. Характерен...

— Турчин. Шокира ви ориенталският му акцент.

— Частник. Преди Девети един такъв си издигна къща от нищо и никакви семки.

— Ба. Може да не е било само от семки — каза майорът.

— Може! — и двамата се засмяха.

Бяха отминали две улици и приближаваха портала на болницата. Докторът каза:

— Онзи тип имаше ориенталски акцент...

Сякаш само тия думи чакал, майор Врански се закова на място и подаде ръката си:

— Довиждане! Пак ще ви се обадя...

Забърза по същия път. Внезапно съмнение го подгон назад, той трябваше да провери, докато не е станало късно.

Васев, злополучният сержант от пещерата, стоеше изпънат в кабинета на майор Врански и едва забележимо се олюляваше. Още не беше дошел напълно в силите си от онова невероятно приключение в каменните подземия на „Черната порта“, където насмалко не остави костите си. Имаше да го чакат да се върне от „женитбения“ си отпуск.

Майорът слушаше доклада на капитан Обретенов и немилостиво пронизваше изпод вежди смутения и побелял за три дни сержант.

— Какво си ми го довел? — запита със строг глас майорът. — Не видиш ли, че докато завършиш, ще падне?

Обретенов за миг се обърка:

— Да, наистина... Васев, зле ли ти е? Разрешете да напусне тогава! После ще ви докладва...

— Другарю сержант, незабавно идете до поликлиниката!

— Нищо ми няма, другарю майор! — преглътна Васев.

— Другарю сержант...

— Васев, изпълнявай! — тихо каза капитан Обретенов.

Сержантът отдаде чест и се помъчи да направи кръгом, но залитна. Капитан Обретенов бързо се спусна. Прегърна го през кръста, преди да е паднал. Прежълтял, измъчен, Васев се освободи от ръцете на офицера и излезе.

— Вие продължавайте! — каза майор Врански.

— Ако старшина Лумпаров не се бе досетил да заобиколи по страничния ход, издълбан в стената, и да се спусне точно зад гърба му, Васев можеше да стори голяма поразия. Вие знаете как работи той с пистолета... Старшината го обезвреди. Когато приближихме, той ни позна на светлината на електрическите фенерчета и припадна. Свестихме го. Беше капнал от глад и безсъние. Три дни се лутал из лабиринтите, загубил всяка надежда да се измъкне. Страхувал се да затвори очи, да не го изненада враг, но през цялото време не доловил човешка реч. Тази пещера изглежда е необитавана. Васев твърди, че...

— Какво твърди Васев, ще науча от него. Вие с лейтенант Гечев какво твърдите?

— Ние си оставаме привърженици на старото схващане — те са в пещерите.

— Няма ли да се коригираш сега?

— Да, коригирам се: изключвам пещерата „Черната порта“.

— Но остават още много „порти“, Обретенов! Боя се, че няма да ми стигне търпението, докато ги изследваш една по една. Природата е била разточителна в нашия край... И ако във всяка има по един Васев...

— Не, другарю майор! — прекъсна го разпалено Обретенов. — По течението на реката, свързана с нашия случай, има само две пещери. „Черната порта“ отхвърлихме. Значи остава „Срутената пещера“. На два километра по-

нагоре. Ще ви стигне търпението, другарю майор — отвърна в същия стил капитанът.

Лицето на майор Врански светна. Той погледна с любов помощника си и изведнаж си припомни, че днес не беше палил луличката си. Натъпкана с тютюн преди половин час, тя бе подпряна на пепелника-ракета. Захапа я, драсна кибрит и примижа, като предчувствуваше сладостта от първата глътка дим.

— Бързаш да си го върнеш? . . . Да не си злопаметен? И самоувереност не ти липсва. Какво пък — ще видим. Засега си починете добре. Аз ще изслушам Васев и след като се поокопити, ще му приготвиш записка за десет дена арест. Разработете новия маршрут!

Влезе млад милиционер:

— Потънал е вдън земя, другарю майор! Къде ли не го дирихме! Укрил се е. Количката с вехториите и разпиляната стока е захвърлена в сляпата уличка — пресечка на „Старовековна“. Други следи не е оставил. Или по-точно следите му отведоха разискното куче до реката и. . . край. И оттатък реката не се намериха следи. И нагоре. И по-надолу. Претърсихме по на два километра в двете посоки и по двата бряга. Да не би да се е заблудило кучето?

— Отново реката — промълви майорът и чукна луличката си.

Капитан Обретенов попита:

— За кого е това?

— Един мним амбулантен търговец, продавач на семки и фъстъци, живо се интересува от доктор Григоров, напада го, опитва се да му счупи черепа и подхвърля фиктивни анонимни писма със заплашителни текстове. Укрил се е. Изглежда ключът на цялата загадка беше в него. Много труд ни създаде тази операция. Удвоете усилията! Докладвайте ми по всяко време! — каза той на милиционера и се обърна към Обретенов: — Ти си изморен, но такава е съдбата на нашего брата — докато почива да пренесе камъните.

Обретенов се усмихна:

— Какво ще наредите?

— Прескочи до кравефермата! Виж как е там с охраната! Докторът щеше да ходи днес. . . Попитай го къде държи ръкописите си, че той е малко разсеян. Напомни му по-строго!

— Разбрано. Разрешете да напусна!

И стъпките на капитан Обретенов отривисто проечаха по коридора.

13. ПРОИЗШЕСТВИЕ В ЛАБОРАТОРИЯТА

Горов изтича на дворчето да се наплиска на чешмата. Задушно беше. Една непреодолима нужда да се разведри, да подложи глава под студената водна струя го подгони навън. Непосредствено след излизането на двамата — майор Врански и доктор Григоров, той беше помолил заместника да му разреши два часа отпуск. Преди да излезе, се отби в лабораторията. Лилия щеше да работи до късно тази вечер. Каза му, че ако той иска, би могъл да дойде към десет часа да я вземе...

Как не! Любовната среща може да се състои и утре. Лилия му отнемаше вече доста време, а напоследък времето стана двойно по-скъпо за него. По нейно настояване и с одобрението на майор Врански той се записа във вечерна гимназия. Още една жертва в името на успешната акция.

Той разтърка за последен път мокрите си, рунтави гърди, изкачи с няколко скока скърцащите стъпала и се прибра в стаята. Докато се жулеше ожесточено с кърпата, все мислеше върху днешната продължителна среща на лекаря и майора от разузнаването, върху думите, които последният му подхвърли за бележката на Кара Смаил и неприязнения поглед на младия учен. Прекара език по засъхналите си устни. Облаците се сгъстяват. А Кара Смаил какво прави?...

Приближи до прозореца. Нито турчинът, нито стоката му бяха на познатото място. „Къде ли се е запилял?... — Захвърлена насред масата и разпиляла съдържанието си, кесийка семки привлече вниманието му. — Трябва да е бил на тясно, за да забрави най-елементарните правила на безопасността. Защо е подхвърлил така пакетчето?

Наистина то е шифровано, но и българите разбират шифрите!"

Ръцете му вече разгъваха листчето. Семките се разпръснаха по масата. Смесиха се с другите. „Докторът ме е познал. Ускорявай нещата! Аз се прибирам!" — съобщаваха разшифрованите сметки, които Кара Смаил беше нанесъл по листа.

„Много рано! . . . Много рано!" — скърцаше със зъби Горов и мачкаше книжното топче. Да го оставят сам! Съвсем сам сред враговете, в навечерието на акцията му. Некадърник е Кара Смаил! Страхливец! Плъх! . . . Напуска кораба, преди да е потънал.

Поднесе запалена клечка към писмото. После се отпусна в леглото. Ръцете му, стиснати в едри юмруци, едва доловимо трепкаха. Шареше с очи, неспокойни като на дивеч, дочул ловджийските рогове да ечат от всички страни. „Да-а. . . — изпъшка Горов — нещата трябва да се ускоряват!"

Рипна и трескаво се заоблича. През отворената яка на ризата му се подаваше червено снопче къдрави косми. Той не носеше връзка. „Връзката ни подсеща за бесилото!" — обичаше да подмята Шефът и неговият отвратителен афоризъм се бе натрапил в съзнанието на Горов.

Трябва да излезе още сега. Ще изведе тази вечер порано Лилия. Ще я поразпита още около лабораторията, опитите, екстракцията на хормоните. . . „Трябва да се бяга вече! Трябва! . . ." Във всяка подобна работица има един момент, в който трябва да се захвърли всичко и да се мисли само за обратния път. Този момент бе дошел. Само да успее да се добере до лабораторията, за която има свои ключове, да фотографира ръкописите, да ги унищожи, ако може, и с една от пробните стъкленици ауксини да се прибере при другите.

Сега Лилия е в лабораторията и той ще отиде при нея. Тя не може да му откаже. Едва ли ще стане нужда и от предлог. Просто ще спре при портиера за минута, ще му остави на прозорчето шепа семки както всеки път и ще съобщи „под секрет", че отива при нея. Портиерът ще намигне съучастнически и пак така без колебание ще го пропусне, както го е пущал редовно през последните две седмици. И персоналът на болницата посвикна на интимната връзка между лаборантката и санитаря. А отначало духовете бяха раздвижени. Злите езици я одумваха. Прия-

телите охладняха. Жените оглеждаха с любопитство човека, спечелил красивата лаборантка, и свиваха устни — иди, че повярвай! Не подозираха колко трудна беше тази победа. Загуби и последния шанс да предразположи към себе си доктор Григоров. . .

Горов обу едни по-здрави, подковани обуща, облече големия си вълнен пуловер — подарък от Лилия (вечерите в това градче и през лятото са прохладни). Сакото си — овехтяло и отесняло — бе захвърлил на леглото. Отдавна го използваше само за завивка, когато се изопваше понякога следобед да подремне. Възширок и удобен, пуловерът даваше голяма свобода на движенията, а тази нощ обещаваше да бъде една истинска „нощ на движенията“! Порови из дрехите си и пъхна нещо тежко в задния джеб на панталона. Смъкна пуловера ниско и на пръв поглед човек би помислил, че това е един въздебеличък портфейл.

Пребърка всички чекмеджета, долапчета, джебове и ъгли, за да унищожи на пламък онова, което можеше да роди съмнение, и се отпусна на кревата. Трябва да преразгледа за последен път плана си. Предстоеше да се предвидят много варианти. Тази нощ всичко трябва да приключи. И най-малките детайли са от значение. Не знаеш кое може да се окаже фаталното.

Девет и половина. Време е да тръгва. Навън е нощ и тишината се е притаила из уличките на провинциалния градец. Захладило се е.

Девет и половина вечерта. . .

Той поглади с пръст стъклото на часовника си, дъхна върху него и нежно го тръкна с ръкава си. Хубав часовник! . . . Кара Смаил му го предаде неотдавна. От Шефа? Да! Подарък? Не, разбира се. Такива сантименталности не отиват на този мрачен като езуит и сух като чироз тип. Оттатък ценяха Шефа заради извънредно живата му и изобретателна мисъл. Часовникът — и той бе дело на неговата фантазия. По негова поръка изработен. Ръчен часовник, а като се превърти и задната му страна стане предна, появява се око на микрофотоапарат с изключителна светлочувствителност на фотолентата. И манипулацията е опростена — превъртането на филма имитира навиването на часовникова пружина. Изработен от дубле — с луксозна външност. Цяла мъка бе за Горов, докато убеди Лилия и другите, че негов приятел футболист му

го е донесъл от чужбина. За по-голяма убедителност той помоли Лилия да му заеме една сума.

Протегна се. Усещаше тялото си налято със сила, готово за схватки. Една ставичка кратко изпука. Старото, подтискано вече доста време чувство на авантюризъм се разбуди, завладя го. Той настръхна. Не от боязън — от фанатичната вяра, че е неуязвим. Не от колебание — от чувство, че е дарен с тънкия нюх да открива най-верния ход на всяка игра, че умее като никой друг да се явява точно навреме на сцената и да я напуска ни по-рано, ни по-късно, само миг преди края на действието.

Само това досадно предчувствие, което го преследваше днес, се силеше да овладее съзнанието му.

Но планът му е чудесен! Първо и главно обстоятелство — Лилия е влюбена. Влюбените са глупави и доверчиви. Но влюбените изненадват понякога. Ако тя подозре, ако вдигне шум. . . Е, има и други методи на действие! Въпреки красивите й очички. . .

Замисли се. На устните му потрепна усмивка. Тя е красива и наистина ще бъде жалко, ако. . . Хм! . . . Угризение на съвестта? Откога е станал толкова мекосърдечен, та съчувствува на избраната си жертва?

Колебания. . . Двата месеца, прекарани с колектива на малката болница, не минаха току-тъй. Волю-неволю той се явяваше свидетел на труда им, изучаваше техния начин на мислене, дивеше се на взаимоотношенията между хората. Отначало бе много по-лесно — скептик, предубеден, зломислещ, но неусетно се появи удивлението. А когато откри, че някои неща му харесват, той се стъписа и взе да съставя на ум злобни монолози, проклятия и ругателства — убеден, че ще му послужат за противоядие. Бе посетил много от техните всевъзможни събрания, бе посочван като един от най-добрите в акциите за доброволен труд по разкрасяването и почистването на болницата, издигаха го за пример, обявяваха му благодарност, канеха го с усмивка на честите колективни забавления. Имаше, имаше какво да види, с какво да обогати опита си. . . И всеки път се убеждаваше колко — уви — неподправени са думите им. Напразно търсеше лицемерно празнословие. И помислите им бяха „опасно леви“, както се изразяваше Шефът. И всички тези „заблудени овчици“ притежаваха непоклатимо верую, своя цел — реална и привлекателна.

„Колко лесно можеш да се излъжеш в очакванията си!" — мислеше Горов. Той нарочно бе подхващал на разговор толкова хора. Чувал ги бе да се вълнуват, да ругаят, дори с юмрук върху масата да бият — трудовото ежедневие ги изнервяше — на някои им докривяваше. И тъкмо когато съставяше прогнози как протестът ще прерасне в бунт, същите мърморещи и критикуващи хора съкращаваха нормите си или преизпълняваха плановете, после пиеха и се веселеха с наднорменото, а той търсеше какво не е дооценил, къде е сбъркал в своите психоанализи. Тези българи имаха свой път, в който умееха да крачат по своему. Да смяташ, че можеш добре да имитираш стъпките им, значеше да оставаш винаги встрани от тях. Между него и тях бе издигната стена. А бяха негови братя по кръв и родна пръст. Кой знае защо това сега го дразнеше. Угризения?... Хайде де! Угризения!... Но все едно — той не можеше вече да бъде спокоен. Себе си не осъждаше за нищо, понякога обаче изпадаше в смут. Така се бе вживявал през тези два месеца, че на моменти се увличаше. Улавяше се да мисли с техните мисли, без това да го отврати. „Разколебаването е моята гибел! Не налага ли това час по-скоро да ликвидирам всичко и да се скрия зад кулисите преди аплодисментите?..."

Горов блъсна с юмрук по масата. Чашата с вода подскочи, килна се и прекъсна мислите му. Минаваше девет и половина.

На улицата му стана по-леко. Сви по тесния, тъмен плочник. Над главата му прошумоля широката листозина на декоративните насаждения. Подрипна, протегна ръка и откъсна едно младо клонче, а краката му отсечено тракнаха с подкованите обуща по плочите. Предметът, който издуваше задния му джеб, натежа, напомняйки недвусмислено на каква разходка бе тръгнал в тази хубава, лятна вечер.

Спиртната лампа буйно гореше. Нажеженият пламък обхвана от всички страни голямата реторта на станока. Течността — тъмнокафеникава на цвят — клокочеше и по стъклените спирали на дестилационния апарат бавно и свидливо се оцеждаха капка по капка същински розови сълзици. Чудодейните ауксини!

Малка кристална колба събираше тази роса, по-скъпа и от розово масло.

Напрегната и съсредоточена, Лилия Траянова следеше бавната дестилация. Доктор Григоров я бе оставил да приключи сама този важен момент от извличането им, за да направи поредното си посещение на Вихра.

Лаборантката съкрати малко пламъка и разклати кристалната колба. Като безброй тънки стъклени нишки, искрици се пръснаха по стените на стъкленицата. Капките все по-бавно и по-бавно се оцеждаха. Дестилацията наближаваше своя край. Може би вече трябва да угаси лампата?

Малко по-навътре, до прозореца, покрити с марлени снежнобели завески, бяха плитките съдове, в които имаше семена от царевица и ориз. Из техните свежи кълнове с помощта на специална среда от агар-агар се извличаха тези невероятни по силното си въздействие растителни стимулатори. Сега те изявяваха правата си и върху животинския мир.

На Лилия не оставаше нищо друго, освен да прелее течността в четири тънкостенни ампули, след което да запои в пламъка на спиртната лампа отворите им. Ето — едната е вече готова... Запоена е и втората, а връхчето се източва като игла...

— А!... — извика Лилия и изтърва ампулата. Тя се пръсна със звън върху фаянсовите плочки на масата.

Кой беше влязъл в заключената лаборатория и сега се криеше зад нея, затулил шеговито с длани очите ѝ.

— Ти... ти... Изплаши ме! — нежно се освободи тя и се гушна в него. — Беше заключено... Как влезе?

— Не-е, отворено беше... — смееше се Горов.

— Нима съм забравила? Докторът все ми напомня... Ах, напоследък е станал един чудат! Смята, че наоколо гъмжи от диверсанти и всеки иска да се вмъкне в нашата лаборатория, за да му задигне откритието. Колко смешно и глупаво... Но защо не седнеш?

— Докторът е прав да се бои за откритието си. То е от национално значение.

Горов дръпна един стол и седна близо до дестилационните прибори. Ръката му небрежно навиваше пружината на часовника.

— Не отричам — каза Лилия, — но аз не виждам край себе си никакви врагове. Откъде ще се вземат? Толкова години след Девети!... Как ще се осмелят — болницата е насред града, а лабораторията — в центъра на болницата.

— Слаба бдителност! — престорено строго каза той и размаха пръста си пред нея.

Тя игриво се завъртя.

— Хе!... Колко е важен! „Слаба бдителност!...“ Колко ти е часът?

Горов трепна и престана да навива:

— Точно десет. Докторът няма ли да идва тази нощ?

— Не. Той е при Вихра. Защо питаш?

Ръката на Горов все още лежеше върху часовника. Той обиколи фаянсовата маса.

— Това ли е цялата апаратура за извличане на хормони?

Тя се облегна срещу него и с увлечение заразказва:

— Да. Ето тук семената кълнят. Те са навлажнени Виж — още нямат коренчета. Но щом кълновете се издигнат високо, ще започнат да зеленеят. От този момент ауксините от връхчетата се разрушават. И тогава се появяват корените. Те говорят, че ауксините са почти напълно разрушени вече... Този момент трябва да се издебне от нас при самото извличане. Разбираш ли ме?

— О, да — ти си добър разказвач!

— Полека! — извика Лилия и го дръпна. — Щеше да закачиш дестилационния апарат! Без него сме като без ръце. Но какво му е на този твой часовник? Пружината му няма край!

Горов се изсмя с най-изкусния смях:

— Пружини и нерви!... Часовникът ми не е навиван... Лилия, дай да прочета нещо за тези вълшебства! Няма ли да ми покажеш ръкописите на доктора? Така — за обща култура. Нали си решила да ме облагородяваш?

Лилия се стъписа, плаха и нерешителна.

— Но те са в огнеупорната каса! Нямам ключ за нея.

— Да опитаме с моя.

Тя се усмихна недоверчиво:

— То ако може с всеки...

Не беше издумала още и секретната ключалка глухо щракна. Тежката врата мудно се открехна пред слисаната лаборантка.

— О!... — тя бе обхваната от внезапен, необясним страх. — Не! Моля ти се, недей!... Забранено е! Те са вече държавна тайна!

— От какво се боиш? — прегърна я той. — Ние сме сами. Кой ще види? Може би се опасяваш, че ще ги за-

паметя и после ще ги публикувам от мое име. Да открадна патента на доктора, а?

— Не, но той може да се върне неочаквано...

— Бъди спокойна, Вихра ще го забави. Само тук-таме ще прочета... Нали сама казваш колко безсмислена е тази игра на криеница?

— Забранено е...

— Зная, но аз приличам ли на враг? — направи сърдита физиономия Горов и тя се прилепи до него.

— Младене, моля те...

— Е, добре, ще затворя касата. Аз вече ги разгледах Ти си продължавай дестилацията, да не се бавим после.

Той придърпа към себе си папката, която бе отделена настрана. Надвеси се и нервно запрехвърля гъсто изписаните листове. Дал гръб на Лилия той бързаше да фотографира всичко и малкият винт на часовникът му нечуто стържеше. Лилия бе отишла до вратата и се ослушваше. Беше ѝ се сторило, че дочува шум, но освен тласъците на кръвта, с които сърцето ѝ тактуваше припряно, тя нищо друго не долови.

— Та ти не четеш! С такава бързина отгръщаш... — приближи се тя до него.

— Какво е това?... Тук няма нито помен от ауксините! Някакви тумори, радиева терапия и прочее...

Лилия надникна и с облекчение се разсмя.

— О, това не са те... Това е за рака.

Досада и яд за напразно загубеното време набраздиха челото му. „Колко лента изхабих над тия раци!...“ — кипеше в себе си той.

— Къде може да бъдат?

— Той винаги нещо допълня, изменя... Взел ги е у себе си.

— Ех, ти... Само ме разиграваш! Защо не ми каза това по-рано? — гласът му прозвуча с такава студенина, че тя пребледня и го докосна боязливо.

— Аз... не знаех, но ти... Колко се разстрои само!...

Горов пъхна ръце в джебовете си и втренчи поглед в нея. По бързи от спиците на колело в главата му се гонеха мисли. Не е ли време вече да прекрати комедията?... Завеса на това проклето действие, завеса! Но преди всичко да се добере до ръкописите. Не трябва ли да разкрие вече картите си?

— Младене, какво ти е?... Ти си бледен.

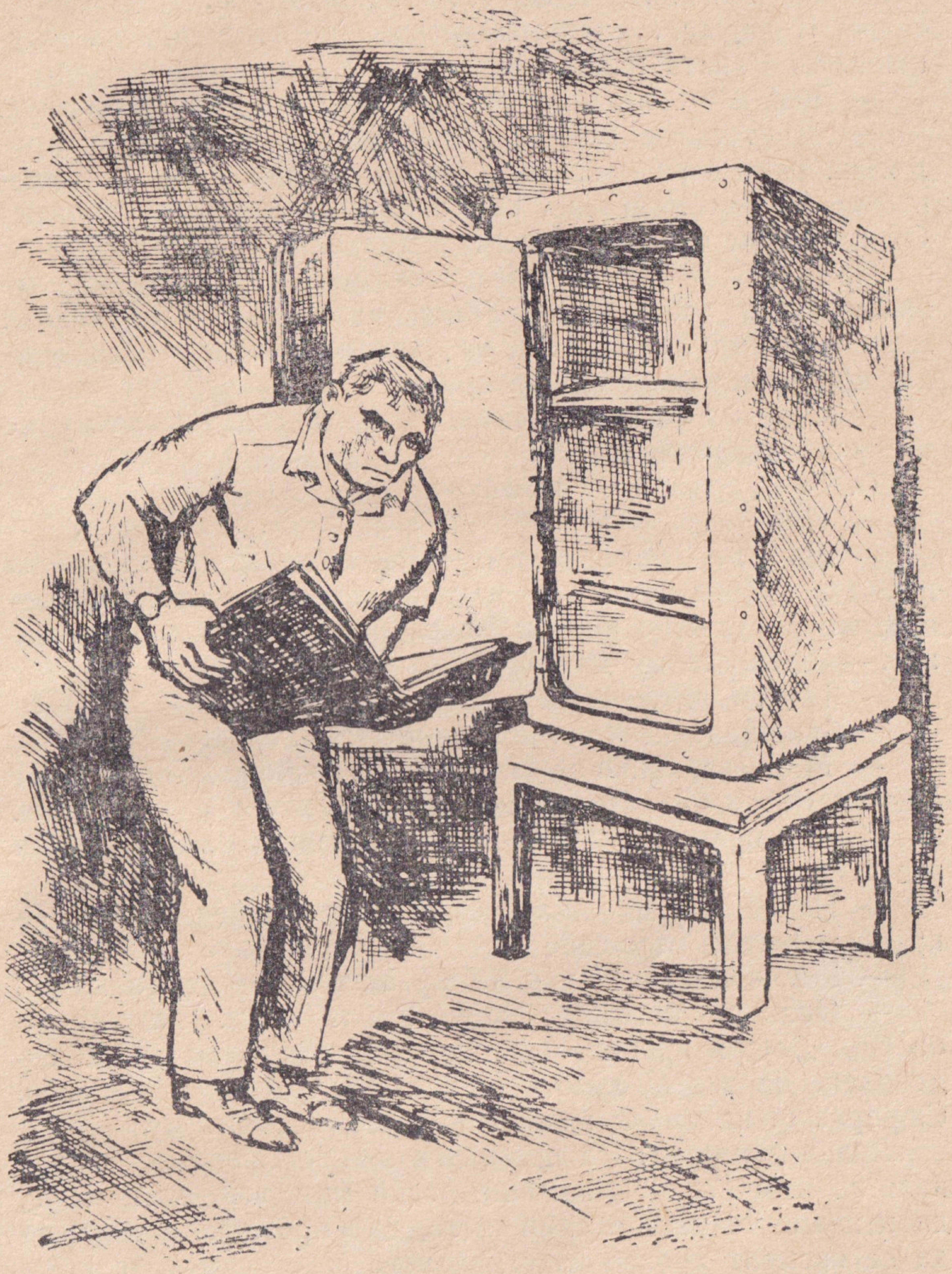

Телефонът иззвъня. Тя протегна механически ръка, но Горов я изпревари. Пресегна се и я стисна силно над лакътя. Лилия изохка.

— За мене нито дума! . . . — изсъска той.

— Е да, да. . . — объркана повтори тя и вдигна слушалката. Ръката ѝ потреперваше.

— Кой е? — надвеси се над нея Горов, наострил слух.

— Доктор Григоров — пошушна тя и с усилие продължи разговора. — Да — почти завърших. Колбата се изпълни. Запоявам вече. . . Как е Вихра? Много се радвам! От къщи ли се обаждате? . . . Дочуване.

Пръстите ѝ останаха безволеви върху ебонитовата слушалка. През това време Горов незабелязано бе пъхнал запоената ампула в джеба на панталона си и свъсил вежди, мрачен и зъл, нещо кроеше.

— Сега му позвъни отново! — каза той. Гласът му не търпеше възражение.

Тя се отдръпна от телефона:

— Не!

— Да! . . . — натърти той. — Ще го повикаш по някакъв повод в лабораторията! — показалецът на дясната му ръка властно почукваше по масата, внушаваше сляпо подчинение. — Имаш да му кажеш нещо много важно!

— Нямам какво да му кажа. . .

— Имаш, Лилия! . . . — повиши тон Горов.

— Младене, какво си намислил? Ти криеш нещо от мен? Никога не си бил такъв. . . — извика Лилия с горчивина.

Той трепна. Ако иска да успее трябва да посмекчи гласа си.

— Не се плаши, имам един великолепен план. . . — привлече я той към себе си.

— Какъв план? И как да му позвъня — неудобно е!

— Позвъни, позвъни! После ще ти кажа. Няма нищо опасно. Дори напротив — доктор Григоров ще остане много доволен. Да знаеш само колко е интересно! И весело. Сюрприз. . . не ми ли вярваш? Хайде, позвъни му!

Лилия страхливо се приближи до телефона и извърнала се към Горов, очакваше всеки миг той да я спре, да ѝ каже, че това е само шега, да я притисне и двамата да се насмеят хубаво на страховете ѝ.

— Доктор Григоров не обича шегите — каза тя.

Той ѝ смигна:

— Тази ще му хареса! Както никога. . .

— Но ти не бива да оставаш в лабораторията.

— То се знае. В коридора ще чакам.

Тя набра номера на младия учен:

— Доктор Григоров, ще можете ли да прескочите за малко? Не, сега не мога да ви обясня... Не, не — когато дойдете. Благодаря ви.

Горов я щипна по бузата. Тя се досети нещо:

— Младене, не си ли пил? Не се ли готвиш да ми устроиш някаква ревнива сцена? Ти не обичаш много доктора...

— Глупости! — освободи се той рязко от ръката ѝ. Прекоси стаята, затвори тежката врата на лабораторията и превъртя ключа отвън.

— А!... — Лилия изтича към вратата — Защо?... Не разбирам.

— Нали докторът трябва да намери заключена вратата? — засмя се той.

— Но ти взе ключа!... — извика разтреперанoто момиче.

Никой не отговори.

Горов се беше отдалечил. Тя не чу стъпките му, но разбра, че си е отишъл и от заключената лаборатория се понесе плач. Заудря с ръце по вратата, завика. Дланите ѝ се зачервиха. Отдръпна се. Облегна гръб и закри лицето си с шепи. Той иска да се срещне с доктора. Защо?... Така я оскърби? Каква глупава ревност!...

И обхваната от безсилна мъка, тя отново даде воля на малките си юмручета, макар да знаеше, че по това време никой няма да я чуе. Върна се до работната маса и огледа с равнодушие всичко. А прозорците бяха високо, високо...

И изведнаж отмаля. Почувствува нужда да приседне за минутка. Да си поеме дъх от изненадата. Ампулата!... Ампулата с ауксини, готовата, запоената ампула не е на мястото си! Да се е счупила?... На пода няма и следа от нея. Захлупи се върху масата и раменете ѝ се затресоха. Изминаха две тягостни минути. Обзета от решителност, Лилия рязко се изправи. „Нима може да се окаже такъв подлец?“ — прошепна на себе си тя и вдигна слушалката. — „Ще позвъня! Нека да го заловят!... Не ми е жал! Нека!...“

Но ръката ѝ се отпусна... Да го заловят! Тя ли трябва да го предаде? А ако греши? Ако все пак това се окаже шега? Груба, досадна шега...

„Каква ти грешка, боже мой, каква ти шега! — Уж беше възпитан и любезен, а ето — почна да бърника из всички

книжа, има ключ за секретната каса... И колко старателно търсеше ръкописа! Ами ампулата, която открадна?"

Когато мисълта ѝ изреди всички улики, тя сама се уплаши от своето откритие. Значи той е извършил посещението си с предумисъл?

Вдигна за втори път слушалката и я притисна до ухото си. В мембраната не се чу познатият сигнал — телефонът бе прекъснат!

— Младене... какво направи ти, Младене! — с ужас прошепна тя.

Утре новината ще прелети от уста на уста. После — съчувствия, упреци, любопитни погледи, следствие, разпити... „Кажете ми какви бяха връзките ви с това лице? Отговорете от кога го познавате? Нима не се досещахте кой е всъщност той? Не скрихте ли нещо от нас? Кажете! Признайте! Подпишете се под вашите думи!..."

Как ще се преживее това, как?...

Лилия зарови студените, тръпнещи пръсти в косата си, сплете ги и стегна главата си в тях. Сега накъде?... Какво ѝ остава още на този свят, когато загуби и чест, и име... Съучастница! О, да — тя още може да избира! И ще избере... По-доброто. Още сега!...

Отчаяното момиче залута поглед по статива с реактивите, огледа колбите върху масата. Пред очите му се люшкаше неразличим и разноцветен хаос от шишета, епруветки, химикали... Протегна нерешително ръката си и напипа най-близката колба. Отпи глътка и стисна устни. „Смъртта има много приятен вкус!... Това ли е утешителната ми печалба?" Остави внимателно стъкленицата. Учуди я това, че пръстите ѝ дори не трепереха вече. „Какво ли съм взела?... Смешно. Не е ли все едно? Тук почти всеки химикал отравя..."

После се надигна с мъка и като залиташе и се спъваше в предметите, прилепи се до стената, изви се гърбом и обезсилена се плъзна. Съзнанието ѝ гаснеше. Обвяваше я тих, леден покой, но нещо в нея все още се съпротивляваше, тласкаше я към протест, към движения... Извърна се към заключената врата. Заудря вяло. И пак... Вече нямаше болка, макар, че сълзеше кръв от разбитите юмруци. Нямаше сила. Нямаше светлина пред очите ѝ. И глас нямаше, въпреки че цялото ѝ изтерзано същество викаше:

— Младене!... Младене!...

Нямаше дори ехо да ѝ отговори...

ЧАСТ ВТОРА

БИЛ ГИГАНТЪТ

1. В „СРУТЕНАТА ПЕЩЕРА“

По-рано тя се наричаше „Възелът“. Подземните ѝ коридори, кладенци и комини от варовик представляваха истински вкаменен възел. Реката, която от незапомнено време бликаше изпод земята, миеше търпеливо входа на „Срутената пещера“. Преди десетина години частично смъкване на скална маса затрупа този вход. Така пещерата стана недостъпна за екскурзианти. Оттогава я наричаха просто „Срутената“.

Водата образуваше дълбок вир пред нея, подмиваше зеленясалите скални късове, покриваше ги с лигави водорасли.

Тук, в тази пещера се бе укрил Шефът. До преди няколко дни той беше сам. Но неочаквано се завърна и Кара Смаил, срещнат с неприязън и недоволство за ранното му разкриване. Шефът беше една крайно хилава на вид и ниска на ръст фигура, скована и изпъчена, сякаш носеше на кръста си металически корсет, спокойна и властна. Никой не беше го виждал да се усмихва. Да избухва — напротив — не бе рядкост за него. Въпреки дрезгавата светлина от крушката, захранвана от полуизтощени батерии, можеше да се забележи старанието, с което поддържа безупречна своята външност. Това създаваше впечатление, че се кани всеки момент да напусне мрачното подземие, за да се смеси с хорския поток, без да предизвика съмнения. Ръцете му, грижливо гледани, с подрязани нокти, бели и ловки, непрекъснато работеха нещо. Или редяха пасианси с картите за игра, или светкавично ги размесваха, или също така с учудваща точност подхвърляха във въздуха и ловяха блестящата тънка камичка.

В „Свободния свят“ той отначало се подвизаваше като похватен цирков артист, еквилибрист, хвърляше ножове, стреляше пред огледало и угасяваше пламъка на свещ от десет крачки. После бе завербуван. Чуждото разузнаване го ценеше особено много и имаше към него по-различно отношение, отколкото към малко първичния Кара Смаил или дори към находчивия Бил.

„Срутената пещера“ по размерите си бе огромна. Започваше с един хоризонтален и почти гладък коридор, проточил се далече на изток. Сталактитите и сталагмитите бяха поломени и напомняха корените на гигантски каменни

зъби. На около петстотин метра този коридор свършваше, за да се спусне в отвесен кладенец с диаметър около четири метра. Ако в тази мрачна яма блесне прожектор, неговият лъч ще легне върху малка площадка, на десетина метра дълбочина. Но това още не представлява дъното. От площадката надолу кладенецът продължава да се спуща, но тъмнината не позволява да се измери цялата дълбочина. Над отвора на кладенеца се извисява куполовидна вдлъбнатина в тавана, наречена от местното население „Храмът".

В пещерата цареше влага, хлад и мрак. Прилепите не можеха да намерят по-удобно свърталище от това. Реката, която провираше водите си изпод срутините и даваше началото на един от ръкавите на „Стара река", запълваше тишината със своето глухо шуртене, огласяше подземните зали с тайнствения си шепот и придаваше нереалност на този суров, окаменял свят.

— Шефът иде! . . . — изпухтя Кара Смаил и тежко се вдигна от походното легло, на което се беше изопнал. Побърза да скрие в един от ъглите бутилката, с която се тешеше. Направи две крачки до края на площадката и погледна нагоре.

„Храмът" светеше.

Мътна, жълтеникава виделина струеше точно върху въжената стълбица, спусната до площадката, и оскъдно я осветяваше. Предпазливо и безмълвно по стълбата се спущаше дребна фигура. Шефът се връщаше от явката с агент „013" — връзката им с отвъдния свят. „013" минаваше за отлично законспириран агент и отговаряше за редовната радиовръзка между групата и резидента от центъра. Никой освен Шефът не можеше да се свързва с този агент, да получава инструкции и провизии, да предава периодични сведения.

Кара Смаил се приближи. Малките му очички се стрелкаха живо под веждите, студени и подозрителни към всекиго. Ниската, набита фигура издаваше една постоянна тревожност. Шефът влезе при него, без да поздрави. На подчинените не винаги се полага поздрав. Особено когато страхливо бягат, преди да са изпълнили задачата. Той бръкна ръце в джебовете си и затърси табакерата. Кара Смаил изпревари и му поднесе своята кутия.

— Какво ново около Бил?

Шефът дръпна цигарата от ръцете му и го измери с гневен поглед:

— Няма ново!... Нали ме остави без връзка с него?

Турчинът неспокойно се размърда. Беше гузен. Знаеше, че Шефът няма скоро да му прости ранното оттегляне от акцията за ауксините. „Не е то рано... тъкмо навреме!...“ — дълбоко в себе си възразяваше той. Сви се в шубата си зиморничаво. Боеше се да не избухне и днес вчерашната свада. Шефът беше винаги готов за конфликт.

— Знаеш само да смучеш спирт и да си криеш главата в миша дупка — изсумтя дребното човече. — Никаква полза от тебе вече... никаква.

Изглежда тънкият му мирис бе доловил лъха на алкохола. Кара Смаил никога не е обичал своите работодатели, но особено пък тоя важен червей!... Да можеше да му падне някой ден в лапите... „Няма чалъм сега...“ — въздъхна той скрито и плю в краката си. Сега Шефът дава парите. А Кара Смаил подчинява своята сила и съвестта си на такива хора. Той е преди всичко практичен и никога не би си позволил лукса да удуши един шеф, от когото все още може да получава долари.

— Аз тогава писах на Бил да ускори работата — обади се той. Искаше му се да понамали някак вината си. Все пак добра работа бе свършил, докато беше там. Но Шефът не го погледна.

— Оттатък искат вече резултати... — на себе си промълви той. — На Бил трябва да му се помогне. Сам няма да може... С тия българи не бива да се постъпва любителски. Някой трябва да слезе. Кой?

— Аз съм вече белязан! — уплашено се обади Кара Смаил.

Шефът го изгледа с презрение:

— Кой те праща тебе? Ти си за мене мъртва единица! Паразит!...

— Шефе!... Някой иде! — викна стреснато Кара Смаил и измъкна тежък „Колт“ от джеба си.

Ослушаха се напрегнато. Шефът погледна нагоре — „Храмът“ светеше! Това означаваше, че по хоризонталния коридор се движи човек.

— Наближава изхода на „Кладенеца“! — прошепна Кара Смаил.

— Ш-шт!... Никакви разговори вече! Ако се спусне някой, вземи брадвичката!...

Четири камъка с трескотня прелетяха край площадката, блъскайки се по стените, докато изчезнат в глухата дълбина. Четири камъка! Условният сигнал...

— Бил! — каза Шефът.

— Машалла, иде си! . . . — изтича до площадката Кара Смаил и погледна нагоре: — Бил, ай, ай — да не е ранен?

Стълбата се люлееше под тежестта на един едър силует, който слизаше тромаво. Това беше Бил — човекът, за когото всички се безпокояха, който трябваше да донесе онова, заради което се бяха погребали в този гроб. Неговото идване означаваше край на акция „Гигант". Край на съществуването на Горов и начало на Бил Петерсън. Смелият и хитър Бил.

Доближили главите си, двамата с нетърпение и растяща възбуда следяха премятащата се над главите им фигура. Стъпките на Бил бяха несигурни, трудно улучваха въжените стъпала.

— Какво му е? — мълвеше Шефът озадачен, а Кара Смаил вдигаше рамене.

— Да не го гони някой? — изхриптя той.

— Приготви се за отбрана! — заповяда Шефът. — Ранен е. Може и да е оставил следи. И ако са тръгнали. . . Каква непредвидливост! И той мисли само за кожата си. Като тебе! . . . Зареди!

В този миг Бил опасно се люшна и кракът му се изплъзна от стълбата. Едрото тяло се спусна към зейналата паст на кладенеца. Той направи неимоверни усилия да се задържи. Ръцете му търсеха да сграбчат някое стъпало, да се вкопчат за него, да спрат това страшно падане. Метър. . . два. . . три. . . и това му се удаде. Стълбата се изопна, изскърца, едно, две въжени стъпала се скъсаха и по главите им се посипаха ситни отломки от скалната стена. Краката му се блъскаха по нея, търсеха грапавина, да се закрепят. Падането спря.

Те си отдъхнаха. Бил се отпусна най-после на площадката — тежък, изнемощял. Дишаше учестено. Ноздрите му широко се отваряха. Приклекнаха до него. Шефът го опипа трескаво. Не беше ранен.

— Има ли някой по следите ти?

— По дяволите! . . . — изруга гръмогласно Бил и с пъшкане се изправи. Бледата светлина близна зачервеното му, охлузено от стълбата лице. По ръцете му висяха парчета ожулена кожа, дълбоки драскотини, кръв. Тръгна мълчалив към вътрешността. Те го последваха.

Насядаха — Шефът, на един висок, варовиков пиедестал в средата, Кара Смаил до него, а Бил се тръш-

на до тях и с треперещи кървави пръсти разбърка косата си.

— Дай да те превържа! — побутна го тихо Кара Смаил.

— Остави! После. . .

Шефът не бързаше да разпитва. Запали цигара и я подаде на Бил, който жадно засмука. Едва тогава Шефът се намести по-удобно на камъка, подпря глава на лакът и го загледа втренчен.

— Е, Бил. . . Разкажи за другаря Горов!

Бил повдигна рамене. В малките присвити очи на Шефа лумнаха зли искри.

— С празни ръце ли се връщаш?

— Дайте нещо да хапна! Не ми се говори от глад. . .

— Дай му да яде, Кара! — скочи прав Шефът и нетърпеливо се заразхожда, като пукаше ставите на пръстите си.

Турчинът се измъкна лениво и донесе от ъгъла, където бяха провизиите им, хляб — вкоравил се като сухар, и шунка. Понечи да вземе и бутилката, която бе потулил там някъде, но Шефът го изгледа накриво и той трябваше да я остави, псувайки тихо.

Бил ядеше така, както никога не бяха го виждали да яде. Твърдите корички се трошеха с хрусък под здравите му зъби. Храната го възбуждаше. Очите му алчно гледаха парчето шунка, което бързо се топеше.

Шефът помръдна вежди, изви се към него очаквателно и седна на камъка:

— Е, хайде, разказвай! Взе ли ръкописите или ги фотографира? С кравата какво стана? Къде е пробата ауксини, както беше специалното нареждане? . . . Говори де! Не съм те чакал толкова време, за да зяпам мляскащата ти муцуна!

Като позасити глада си, Бил се облиза лакомо:

— Край на акция „Гигант“. . . Сега да бягаме, Шефе! Нито минутка да не се задържаме повече! Ония там не си поплюват. Какво ми беше два месеца, аз си знам. . .

— Почни от началото!

— От началото. . . — Бил потърка челото си. — Отначало — лаборантката. Тя ми беше послушна. . .

— Ама си я биваше. . . Аз я знам, барем! — намигна Кара Смаил.

— Ш-шт! . . . — изсъска Шефът.

Бил изтри потта по челото си. Яката на ризата му го стягаше. Беше я закопчал, когато се движеше по студе-

ния коридор. Разтвори я до долу. После протегна крака и засъбува тежките си обуща. Двамата го гледаха учудени

— Стискат проклетите!... Краката ми са се подули. И чорапите така са се впили...

Той събу и тях и смаян заразглежда отеклите си крака. Дали не е болен? По цял ден мие и чисти тая болница, вре се из болните, пренася ги...

— Слушай, аз няма да мириша краката ти сега! Докладвай както му е редът, че ще те перна! — скокна нервиран Шефът и се изпъна пред него, като джудже пред великан. Заканата му увисна във въздуха — смешна и нелепа.

— Кротко, Шефе!... спокойно каза Бил и задъвка нов залък. — По-нататък... а, да — квартирата на доктора. Карата ме снабди с ключ. Хубав ключ...

В знак на признателност, че най-после казват нещо хубаво за него, турчинът донесе още храна. Бил я пое от ръцете му и с неохота продължи разказа си. Къде се бе изгубила неговата приказливост? Докладваше разбъркано, накратко, превърташе езика си лениво. Правеше дълги паузи и Шефът излизаше от кожата си.

— Той живее сам. Пред квартирата му — радиоточка. Пищи, скрибуца разни маршове, пука... Да викаш, да стреляш... заглушава.

— Хе-хе-хе... — смееше се доволен Кара Смаил и носеше хляб и шунка, и консерви, и пак хляб...

— Шанс — каза Шефът.

— Да, шанс, но ако трябваше да се прекара там още една нощ, бих се провалил!... Нервите...

— Те са фанатично бдителни. Няма глупак, на когото да се облегнеш.

— Ама има гюзел ханъми! — преглътна Кара Смаил.

— Ето филма! Извадете го, че ми треперят ръцете. Здравата ги ожулих. Дявол да го вземе, да не съм пипнал някоя болест оттам...

— Къде е ампулата? — изведнаж попита Шефът.

— Ето...

Пъхна стремително ръката си в джеба на панталона и още по-бързо я извади. Охна. На единия от пръстите му се бяха впили няколко малки, стъклени парчета. Капна кръв.

— Строшена!... — прошепна разтревожен Бил.

— Строшена! — Как... си посмял! Ти... ти знаеш ли, разбираш ли колко струва тази ампула?... Нашите... оттатък...

— Разбирам, Шефе! — насила отрони Бил и поднесе ръката си на Кара Смаил, който с нокъта си изчовърка стъкълцата. Оплете се. Какъв противен инцидент! След такава успешна акция... Малшанс! И как се е счупила? Вероятно при падането. Беше страшно уморен. Кракът му се изплъзна... полетя надолу. Как се удържа? Дрехите си изподра, дланите си израни до кръв... Тогава е било. Драгоценната ампула! И защо не я уви по-грижливо в кърпата си?

Раздразнен до крайна степен, Шефът кръстосваше тясната площадка и въртеше в ръката си миниатюрната касетка с филмчето. Сегиз-тогиз рязко се поспираше и мяташе мълниеносен поглед към Бил. После отново тръгваше от ъгъл в ъгъл. Турчинът се отпусна върху леглото. Дремеше му се. Цялата тази неприятна история всъщност не го засягаше ни най-малко. Пък и нека Шефът види, че без грешки не може... И хъркането му се понесе из дълбокия кладенец.

А с Бил ставаше нещо странно.

След като съблече едно след друго пуловера, ризата и потника, след като остана гол до кръста, той с удивление заразглежда китките на ръцете си — ръкавите бяха оставили дълбоки прежилвания, които го сърбяха и той настървено ги разчесваше. Отпусна до крайна дупка колана си, но чувството на притискане не го изостави. Всичко му бе станало тясно, сякаш бе навлякъл дрехите на дребничкия Шеф. Давеше го огромна тежест, легнала на плещите му, ограничаваше движенията му, сееше мъгла над мисълта му. Усети езика си надебелял. Не му се говореше. Не му се мислеше. Обвзе го апатия като в последната фаза на пиянството. Само едно чудновато потреперване принуждаваше тялото му да се тресе на равни, нескончаеми интервали.

Бил ставаше пленник на две желания — неутолимия глад и желанието да се затвори в себе си и да мълчи, да мълчи... Гладът му го плашеше. Вълчи глад. Мъчеше го и жажда, като у диабетик. Кара Смаил се събуди и скочил от леглото си, угоднически му отваряше консерва след консерва. Шефът, подпрял с юмрук брадата си, вече няколко минути го изучаваше с поглед, затаил злобната си усмивка. Най-накрая не се сдържа:

— Стига си пирувал! — изкриви уста той и го цапна по ръката, която се протягаше към нова консерва. — За това всички ви бива! Ядете като свини! Няма ли край плюскането ти? Кара, прибери храната!

Кара Смаил поиска да отнеме парчето хляб почти от устата на Бил, но в този момент се случи нещо, което никой не предвиждаше. Бил изрева неистово и скочи. Панталоните му не удържаха напора на набъбналите мускули и изпращяха по шевовете. Бицепсите на ръцете му изпъкнаха като гири и върху брадата на прозяващия се турчин се стовари един тежък юмрук. Той не успя да се дръпне. Просна се шумно възнак и повече не мръдна. Като убит.

Страшният удар дойде много бързо. Шефът не смогна да попречи нито с движение, нито с дума. Само отвори устата си удивен. Бил стоеше полуизгърбен и настръхнал за бой; очите му, налети с кръв, блуждаеха из орбитите си като очи на безумец. Наведе се над примрелия турчин и издърпа от ръцете му парчето хляб. Захапа го хищно. Задъвка успокоен. И мляскаше тъй апетитно, като че ли не бе виждал троха от три дни.

Шефът прие това като предизвикателство. Позеленял, измъкна пистолета си и рязко замахна. Ударът попадна в слепоочието. Бил простена гърлено, задави се, залитна, но остана прав. Ръката му описа полукръг и зашлеви с обратната си страна Шефа. Плесницата звучно изплющя. Дребната фигура се тръшна до Кара Смаил, после боязливо изпълзя край един висок и тънък сталактит и там притихна. Винаги се бе прекланял пред грубата сила, но това, което видя, надвишаваше всичко познато по боксовите рингове и в школата — на тренировките. Такива удари!... Бил му се стори наедрял на бой и като че ли малко подивял. Да удари за нищо и никакво парче хляб своя колега, който толкова се стараеше да му угоди! Да вдигне ръка на него — на Шефа си!... О, това бе нещо ново за Бил!

След като изгълта хляба, Бил се успокои. На краката му се развяваха разпраните парчета панталони, а през тях прозираше могъща плът — едрите и тежки като греди, мускулести крака. Той несъзнателно почесваше с нокти едно кърваво петно на дясното си бедро — там пък кога се е наранил?...

И не говореше. Никой не продумваше слово. Пещерата бе затаила дъх. Чуваше се само шумното му дишане, наподобяващо сумтенето на разсърдено животно. Шефът го гледаше от упор и на лицето му бе изписана безкрайна изненада. Беше му се сторило, че е открил нещо нечувано рядко...

— Какво става... с... мене?... — насила изговори Бил. Едва обръщаше езика си. Оглеждаше се с тревога и все по-ожесточено драскаше малката рана на бедрото си, която го измъчваше с непоносим сърбеж.

Шефът се изправи, обиколи сталагмита и се доближи предпазливо. Бил не му обърна никакво внимание, а продължи да пристъпя на място и да трепери. Студ ли изпитваше? Дрехите му бяха изпокъсани. Разпокъсани и неуловими мисли се мяркаха в главата му, блесваха за кратко и угасваха преди да добият звучащ смисъл. Той фъфлеше все по задъхано и неразбрано:

— Не... не могг... га!... Не могг... га... Защо?

— Бил! — повика го Шефът. — Не можеш ли да говориш?

— Ъ... ъ-ъ... ъ-ъ-ъ!.. — от усилието да говори лицето му се наля с кръв. В очите му се четеше ужас и вик за помощ.

— Расте!.. Да-а, расте. И става невменяем. Охо! — на устните на Шефа се появи усмивка. Този човек се наслаждаваше на зрелището и изпитваше особено удоволствие като гледаше как зъзне и мучи уплашен Бил.

От малката рана на бедрото непрекъснато сълзеше кръв. Бил затискаше с цяла длан това място и въртеше глава, облещените му очи отскачаха от Шефа на Кара Смаил и влажнееха от болка. Шефът се беше прилепил до сталагмита и като хипнотизиран не отделяше очи от него. „Какво става с тоя тип?“ — се питаше той. „Пред погледа ми расте?“...

Кара Смаил простена от мястото, където го беше проснала тежката ръка на Бил, загледан безсмислено в грапавините на каменния таван.

„Тази раничка на бедрото... Строшената ампула беше в същия джеб. Може да се предполага, че при слизането му по въжената стълба е била надраскана кожата и хормоните са се всмукали... Или по-рано? Това сега няма голямо значение. Дали да го превържа...?“

Бил мънкаше все по-неразбрано и в гърлото му хъркаха неясни, угасващи звуци — ехо на неизказана реч.

— Бил! .. Бил Петерсън! ... — викна в ухото му Шефът като се надигаше на пръсти.

Бил не каза нито сричка повече.

— Няма вече Бил Петерсън, — каза Шефът на себе си. — Край! Този глупак стана жертва на невниманието си. Като си помисля само каква ценна единица беше! Какъв стил! Артистичност! ... Бил Петерсън е ликвидиран. Какво да го правя сега? Ауксините са навлезли през драскотините в кръвта му. Едно експериментално животно. Докога ще расте, един бог знае. Може би ще нарасне дотолкова, че да остане завинаги под земята...

— Завинаги в тази дупка! — провикна се от мястото си Кара Смаил, който се беше напълно съвзел и с удивление слушаше тихите размишления на Шефа. — Вай, вай, вай! — заклати съжалително глава.

— Единствените свидетели на този експеримент сме ние! — продължи монолога си Шефът. — Какво не би дал докторът да може да го има при себе си! ... Ще трябва незабавно да се доложи на „013". Добре поне, че филмът е в ръцете ни. Лебедовата песен на Бил... А ти, Кара, ще го следиш неотлъчно, защото може да стане опасен и за нас! Кой знае дали не е по-добре веднага да го разстрелям...

— Да почакаме, Шефе! — помоли Кара Смаил.

През всичкото това време Бил фиксираше с безучастни очи една точка зад тях и монотонно преместваше тежестта на тялото си от стъпало на стъпало. Беше утихнал, кротък и безобиден.

— Онемя и оглуша. Мълчи и не ще да погледне никого! — каза Кара Смаил, а по гърба му пролазиха тръпки.

— Оглушал? Това може да се провери веднага... Бил, погледни ме!

Без да чака втора покана, едрият мъж впи настойчив поглед в лицето на своя началник. Не мигаше. Нито веднаж не трепнаха клепачите му. Шефът нарочно промени мястото си, но погледът на Бил, забит като стрела в лицето му, го следеше неотстъпно. Кара Смаил бе разтворил широко очи и не ги откъсваше от него.

— Бил, престани да се клатиш! — процеди Шефът.

Люшкането спря.

— Седни!

Бил послушно подгъна крака и седна на каменния под. Отвори устата си и мляснa. Маската му — студена и безизразна — не помръдна нито с едно мускулче. Не измени застиналото си безразличие.

— Той е свършил вече, Шефе! Какво да го правим сега?

Шефът вдигна рамене:

— Донеси му храна! Гладен е. Ще се видим в чудо с хранителните запаси, ама дано не оставаме повече тука. Ушите ни ще изяде този кретен!

— Него ще го прехвърляме ли през границата?...

Шефът не отвърна. Тази грижа занимаваше и него. Турчинът донесе още консерви, кашкавал, хляб и недопитата ракия. Това беше неговият последен дар за Бил. Остави ги пред него, но той не се и поклати. Не погледна храната. А Шефът беше готов да се обзаложи, че е гладен като вълк.

— Да не е загубил и апетита си вече?... Хайде, яж де!

Едва след поканата мълчаливият Бил посегна лакомо към храната. Скоро замляска отвратително, защрака с настървение челюсти.

— Само по покана яде! Много послушен е станал, не мяза на онзи Бил — първия! — ухили се Кара Смаил.

— Да видим и това — и Шефът посочи походното легло на Бил. — Пренеси го на другата страна! Бързо!

Беше сигурен, че ще скочи веднага, за да изпълни пак така усърдно заповедта. Бил обаче не се отзова. Големите залъци чезнеха един по един в отворената му уста. До слуха им достигаше доволно сумтене и шумно преглъщане. Отказа. Едно изпълнява, а друго — не. Непоследователност?...

— Да-а... — провлече озадачено Шефът.

Но Бил побърза да отговори на въпросите, които ги занимаваха. Като изгълта и последния залък, стана сам, без покана и изтича до леглото. Вдигна го без усилие. Три крачки наляво и го положи на новото място. Невъзмутим и точен като робот. И се върна на мястото си. Заповедта бе изпълнена, макар и с известно закъснение. Необяснимо закъснение. Кара Смаил почесваше небръснатата си брада.

— А за мене е ясно! — каза Шефът и в гласа му се появиха радостни нотки. Беше разрешил сложния ребус. — Това е инертност. Едва след като изпълни първия императив, може да му се постави втори. По-рано не! Ако не

е решил първата задача, втората не може да му бъде дразнител. Той я запаметява и по-късно я изпълнява пак така точно.

— Ама и як е станал! Леглото като перце го мята!

— Робот. Жива машина. Само ѝ заповядай нещо... У мене се заражда едно планче. М-даа... Не много лош план. Само да обмисля още малко. Ще те използувам аз тебе докрай, Биле, колкото и да си страшен, колкото и да си силен...

Кара Смаил гледаше Шефа и се учудваше на загадъчните му думи. Измислил е нещо пак. Шепа човек, ама сече му пипето, сече!... Затова е и шеф!...

Той отиде до Бил и се изпъна. Височината на онемелия се бе увеличила неусетно с още една длан. Бързо се източва!... Надмина и най-високия баскетболист в света. И още ще расте, изглежда... докога ли?

Шефът бе впил очи в този атлет, внушителен като митически герой, изникнал в тъмната като пъкъл пещера. Гледаше го и кроеше своя нов план за използване на неговата стихийна сила.

2. ДВУБОЯТ ГОРОВ — ГРИГОРОВ

Заинтригуван от телефонната покана на Лилия, доктор Григоров, който още не беше се разсъблякал, почисти обущата си от праха, подреди набързо разхвърляните по масата книги, превъртя два пъти ключа и излезе. Това внезапно повикване го безпокоеше. Да не е повреден дестилационният апарат? Иначе какво друго ще е...

Той не подозираше, че отговорът ще дойде много порано, отколкото предполагаше. Малко преди да кривне по напречната уличка, видя стремително забързана по отсрещния тротоар едра позната сянка. Фигурата на Горов? За къде така се е завтекъл неговият неспокоен санитар? Притиска се до самата стена, в сянката и на ъглите неспокойно се озърта. Докторът се увлече в това преследване.

Той се стремеше да остане незабелязан, начесто хлътваше във входовете и притичваше на осветените места. „Не вярвам да се прибира в къщи. Той не живее нататък“ — си казваше доктор Григоров. И подтикнат от породилите се подозрения и странното поведение на санитаря си, реши да го проследи поне до пресечката. Наистина, защо избягва светлината на уличните лампи, защо се оглежда на всяка крачка... Тук има нещо!

Беше задушна, лятна нощ. Нагретият през деня паваж сега излъчваше топлината си на гъсти вълни. Откъм тъмните надвиснали над градчето скали повяваше тънък, освежителен ветрец и едва чуто шумолеше в широките листа на крайуличните дървета. Минувачи почти не се мяркаха. Градският парк и главната улица бяха в противоположната част на града.

Докторът гледаше да не изпусне из око санитаря. Убеден беше, че тази вечер е попаднал на интересна находка. Сега ще открие къде отива този хубавец. Дали няма да попадне на някое ново похождение на Горов. Оказа се опитен ухажор. Не мами ли лекомислената лаборантка?

Малката тъмна уличка излезе на широк павиран път, водещ за гарата. Докторът се прилепи до ъгъла и предпазливо погледна. Веждите му трепнаха учудено. На двадесетина крачки пред него Горов вече завиваше по улица „Елтепе“. Какво диреше по тяхната улица? Визита ли е решил да му прави по това време? С каква цел? Или ще отмине по-нататък?... Но не! Спира се пред квартирата му!

Като хвърли поглед зад гърба си още веднаж и не видя човека, който го следеше, Горов се приближи. Побутна вратата — заключена. Побави се малко и пантите скръцнаха.

„Я виж ти — и ключ си имаме!“ — преглътна доктор Григоров и гневът го стисна за гърлото. Юмруците му се свиха инстинктивно. Какво търси санитарят в неговата квартира?... Той изтича на пръсти. Под прозореца на стаята си поспря и видя да блещука и гасне на кратки интервали бледожълта светлина.

С един скок изкачи и трите стъпала до площадката, блъсна с трясък коридорната врата и ръката му с привичен жест попадна на електрическия ключ. Завъртя го. В същия миг върху челото му се стовари тежък удар. Залитна назад и пред очите му се мярна едрата фигура

на Горов, издигнала високо някакъв предмет. Преди да го ударят втори път, докторът събра всичката си енергия и ярост и сам налетя на нападателя си. Тялото му младо, тренирано и жилаво като пружина, запрати Горов към единия ъгъл, после го замая с два тежки уперкута, но санитарят не охна, не огъна коленете си, дори успя да се отдръпне тъкмо когато докторът замахна за трети път, събрал всичката си сила. Като не срещна брадата на Горов, страхотният му десен прав удар попадна в стената и ставата изхрущя. От внезапната болка ръката му увисна като посечена, а по пода се посипаха парчета мазилка. Той стисна с другата ръка навехнатата си китка и изкриви устни.

Горов се възползува от малката пауза, вдигна металическия предмет, който държеше и го удари. Оглуши го. Ослепи го. Младият лекар присви коленете си и рухна скупчен на пода.

Майорът малко закъсня, но това „малко" беше от голямо значение за по-нататъшния развой на събитията. Достатъчно, за да изпусне следата на Горов, човекът който така умело го беше предразположил към себе си, спечелил симпатиите му, завоювал доверието му...

В дома на доктора той намери само безпорядък, окъртена мазилка и него — проснат до стената, с окървавена ръка. Приклекна и заопипва пулса му. Сърцето бавно, но равномерно тактуваше и той се зае да преброи ударите. Плъзна поглед наоколо — всички чекмеджета зееха отворени. Някои от тях — захвърлени на пода. Съдържанието им — разпиляно из стаята. Тук беше пипал човек, който е имал много ограничено време за спокойна работа. Действувал е грубо и непредпазливо, с единствената мисъл да спести секундите, час по-скоро да се махне.

— Здрава глава! — пое си дъх майорът.

Донесе шепа вода, напръска лицето му, шията и гърдите му. Докторът простена, раздвижи се. Тогава разузнавачът го остави и отвори огнеупорната каса да провери съдържанието ѝ. Всички ръкописи бяха в папката, но това не го успокои. Фотолентата, на която са отпечатани лист по лист, по всяка вероятност е в ръцете на Горов. Трябва да се хване в много кратко време. Сега цялата борба се свежда до залавянето му, преди да е препратил пресните сведения за ауксините там — зад границата.

Майорът вдигна телефонната слушалка и само пет минути след това под прозорците изтрещя мотоциклет. В стаята влетя капитан Обретенов, неговият неуморим помощник.

Докторът се бе съвзел и триеше с едната ръка челото си. Другата висеше отекла в китката.

— Значи, действието е започнало, другарю майор? — мрачно прошепна капитан Обретенов.

— Действието завърши, Обретенов! Първото действие е тяхно. Твърде безгрешно играеха те, твърде бавно навлязохме в ролите си ние. Но има второ действие. И, струва ми се, то ще бъде фаталното. Как сте, доктор Григоров?

Погледът на ранения мъж се бе прояснил, но чертите на лицето му останаха разкривени от острата болка.

— Ще ми се пръсне главата!

— Сега лежете... Има време да си поговорим. Седни, Обретенов, да изпушим по една лула тютюн!

— Да сядаме сега?!... Няма ли да го гоним?

— Кого, Обретенов, вятъра ли? Горов отдавна е вече в скривалището си. Хм, тази запалка пак нещо...

Обретенов енергично щракна своята „вдовичка" и поднесе огън. Ръката му потреперваше от възбуда и майорът го погледна с ирония. Докторът, който лежеше изпънат в леглото си и разхлаждаше челото си с мокра кърпа, неочаквано се сепна и надигна глава. Кърпата падна.

— А!... Забравих Лилия! Да вървим, другарю майор! По-бързо!

— Какво толкова ви разтревожи? — вдигна вежди майорът.

Докторът вече бе скочил от завивките и се мъчеше да натъпче ризата си в панталона:

— Лилия... Забравих да ви кажа! В лабораторията е. Телефонира ми спешно, а аз съвсем... да не би нещо този тип... Ох, главата ми!...

— Обретенов — с мотора! — рипна майор Врански.

Капитан Обретенов беше вече вън и моторът гневно изруча. Прозорците звъннаха. И уловил под ръка доктора, който в никакъв случай не искаше да остане на легло, майор Врански го поведе към болницата.

Свежата нощ поразхлади главата му. Като се поосвежи, докторът можа да разкаже по-свързано какво се бе случило. Той изложи и опасенията си, че лаборантката може да е станала жертва на бандита. „Тя е наивна като дете..."

На портала цареше суматоха въпреки късния час и целият дежурен персонал бе на крак. Щураха се насам-натам, ръкомахаха и се отправяха към лабораторията.

— Да побързаме! — закрачи широко майорът и доктор Григоров трябваше да подтичва, за да го настигне.

Пред вратата ги посрещна дежурният по болница лекар:

— Току-що ви търсих в къщи, доктор Григоров.

— Какво има!

— Траянова е в безсъзнание. . .

Затичаха по коридора.

Вратата на лабораторията беше отворена. Ключалката — разбита. В коридора се сблъскаха с няколко любопитни санитари и сестри. Майорът сърдито ги отстрани и влезе пръв. Докторът го следваше ням и бледен.

На пода, до масата с реактивите, отметнала ръце лежеше Лилия. Около раменете ѝ се пилееха в безреда къдравите коси, полата ѝ — запретната високо — откриваше заоблените колена. Дишаше едва забележимо. Сън. . . Дълбок, непробуден сън.

Капитан Обретенов прибра фотоапарата си в калъфа:

— Вратата намерих заключена. Разбих я, за да вляза. Лаборантката лежеше на същото място. Изпила е течността от тази стъкленица. Запушалката намерих на пода. Ето я. . . След изпиването на отровата лаборантката се е втурнала уплашена към вратата, за което говорят стъклената запушалка, отхвръкнала тук и оттласнатият в същата посока стол. Бравата на вратата беше полегнала ниско, като след силен продължителен натиск. Телефонът — с прерязани проводници. . .

— Мога ли вече да я пренеса на кушетката? — прекъсна доклада му доктор Григоров.

— Да, да. . . Направи ли снимките, Обретенов?

— Още преди да дойдете. Ето и скицата.

Доктор Григоров приклекна на коляно, обгърна Лилия и леко я понесе. Болката в главата му зачука по-силно. Той се взираше изпитателно в бледите, изострени черти, търсеше живот в смълчаното лице, пред което се чувстваше виновен. Положи я на кушетката и притисна с пръсти китката ѝ. До него се доближи майор Врански и тихо попита:

— Какво е имало в тази колбичка?

Докторът бавно се изви. Погледът му беше разсеян. Една отвесна бръчица се врязваше между веждите му, като белег от стара рана.

— Пулс — едва петдесет — като на себе си каза той. — Напомня ми луминалово отравяне.

После пое машинално стъкленицата и няколко минути я въртя пред очите си. Изведнаж трепна и се наклони. На дъното на колбичката се бе събрала тясна ивица светлорозова течност, прозрачна и лекоподвижна.

— Малко е, но ще я изпратим на анализ — каза майорът.

Докторът кимна и се доближи до масата с реактивите. Разгледа един по един стъклените съдове: колби, реторти, тръбички, спирали, епруветки и банки. Повторно ги преброи. После още веднаж... Накрай вдигна учудено погледа си.

— Всичко ли е на мястото си? — попита майорът.

— Всичко... Може би отровата е внесена от него.

— Течността е изпита доброволно — възрази майорът.

Доктор Григоров докосна с длан челото си:

— Да се реши на такава постъпка...

Майорът предаде колбичката с останалата течност на капитан Обретенов. В лабораторията за химически анализ щяха да установят състава на отровната влага.

— Който знае отровата, знае и противоотровата — замислено промълви доктор Григоров. Той се двоумеше какво да предприеме, за да прекъсне съня на Лилия.

В това време майор Врански се зае с щателен оглед на стаята, секретната каса, книжата в нея... Той за лишен път се убеди, че има работа с опасен, хитър враг.

3. ПЛАНЪТ НА ШЕФА

Той не мигна две нощи. Зората на второто утро избистри всички подробности на възникналия в главата му план. За това време Бил се превърна в триметров гигант и Шефът се реши на риска да заложи на него, на фанта-

стичната му физическа сила, на безграничната, сляпа изпълнителност, на кипналата в клетките му изобилна енергия. А фактът, че завинаги беше онемял само удвояваше цената му. Правеше го сигурен и верен. Дори да го пипнат, гигантът не може нищо да издаде. В представите на Шефа Бил се явяваше като нереална за хората от градчето сила, призрак, който ще сее ужас всред местното население, ще върши диверсии, ще разстройва работата на полските работници привечер, ще убива, ще пали и какво ли не още... И паниката ще расте със суеверието на по-старите. Може би ще му излезе име-легенда и ще струва повече от него самия. Хората ще се стряскат насън, старците ще плашат немирните деца. Хубав, полезен план — оттатък ще останат доволни. Ще им дойде в повече. И без това акция „Гигант" успешно приключи. „013" вече предаде запитваща шифрограма за прибиране на групата.

Само всичко трябва да се изпипа внимателно. Отвсякъде да се огледа. Действията на гиганта да се изучат, за да може да бъде управляван точно. Редица отделни набези, малки акции ще позволят да се определи доколко Бил още може да се използва.

И първото решение на Шефа дойде: Бил ще убие!... Ще убие от засада. По предварително съставена подробна програма, тъй както в кибернетичната памет на автоматите се влага информация, преди да подаде сигнал за действие.

... Кара Смаил се спусна по стълбичката:

— Шефе, времето е екстра!

— Глупак, ти още ли не знаеш какво време очаквам аз?

— О — ухили се турчинът, — екстра — значи буря, локви, дъжд, мрак, студ, гърми, трещи... Дърветата се гънат като тръстики. По-хубаво време от това — йок! По тревата лазят облаци. Една студена мъгла — боцка по очите, боцка... Притъмняло е като в нашата дупка. Зная едно кюшенце, зад скалата, да залегнеш и сянката си можеш да причакаш. Таман за Бил!...

— Много дрънкаш. Колко е часът?

— Четири и половина. Дали ще мине овчарят?

— Бурята ще го подгони. Гърми дол е на пътя му — каза спокойно Шефът, а с ръката отупваше панталона си, като че ли можеше в тъмното да се забележи прашинка върху него. — Дай му да хапне. Виж как се

мята — неспокоен е. Не трябва да дъвчеш пред очите му — дразни се!

Кара Смаил донесе от ъгъла с хранителните припаси кутия сгъстено мляко, месна консерва и два-три сухара.

— Трябва да попълваме запасите! — каза той.

— Доложил съм на „013". Непредвидени разходи. Всеки миг може да ни повикат. Ако ти не плюскаш час по час, ще стигне за още три-четири дни. . . Чакай!

Откъм дъното на пещерната кухина, която Кара Смаил беше подбрал за тяхно леговище още преди идването им, там, където мракът беше най-гъст, където не достигаха мътните лъчи на електрическите крушки, се зачу гласът на Бил. Нечленоразделна, безсмислена реч. Произволни звуци. Примитивен начин да се изрази неподправената радост от вида на храната. Този ъгъл бе определен за него. Изричната заповед на Шефа: „Не мърдай оттук!" го прикова до стената по-здраво от окови. Прикова го силата на смутения му мозък. Очите само, двете очи с разширени зеници, святкаха като на котка. Приличаха на две зеленикави карфици, забодени върху кадифето на мрака. Неизразходвана енергия бликаше, натрупваше се, преливаше в жилите му, разтърсваше набъбналата плът в ситни тръпки и ритмично разклащаше снажния исполин. От крак на крак, напред-назад — „танцът на Бил" — така го нарече Шефът. Това бе непрекъснатото движение, на което го обрекоха чудноватите хормони на доктор Григоров.

Кара Смаил плахо му подаваше храната. Широките длани на неговия доскорошен приятел я грабваха с настървение и бързаха да я отнесат към ненаситната уста.

Шефът замислено поглади брадичката си:

— За Бил нашето оръжие е непригодно. Тия пръсти спусък не могат да натиснат. За такава лапа нож няма. . . Остава му най-сигурното оръжие — ръкопашният бой. При него той ще бъде страшен бой. Убийствен. Грубото, първобитното — с пръсти, с длани, с юмруци. Ала юмруците на Бил са чукове, пръстите — клещи, прегръдката — преса! Какъв прекрасен удушвач!

Кара Смаил го погледна възхитен от нарисуваната картина:

— Той и с една ръка може по-добре от тебе, Шефе!

— Аз не съм удушвач, идиот! — докачи се Шефът и му обърна гръб.

— Удушвач или не — все на един аллах се кланяме — примирително рече турчинът.

— Стига! Овчарят е наблизо. На работа!... Бил! Ела тука!

Гигантът се отдели от стената и с две широки крачки се изпъна до тях. Изправен високо над главите им, той беше поизкривил нагоре глава, заслушан в безгласния шепот на онемялата си мисъл. Чакаше търпеливо. Чакаше да приеме задачата — онези няколко думи, казани така, че да отключат дремещите сили, енергия, действеност. Отстрани на тялото му висяха ръцете и конвулсивно се свиваха, готови всеки миг да се стоварят върху посочената жертва. Гол, обрасъл в червеникаворъждиви косми, смръщен, постоянно сърдит на някого, той напомняше злия дух от шишето, измъкнал се от своя тесен затвор и смирено застанал в целия си ръст пред своя единствен повелител.

— Бил! — започна Шефът, вдигнал брадичката си нагоре. В душата му беше пропълзяла страхлива мисъл: „Ако тази надвиснала над главата ми сянка изведнаж откаже да изпълнява волята ми и се сгромоляса върху мене...“ Той отстъпи неволно крачка назад и продължи: — Бил, слушай добре! Изпълнявай точно!

Клатушкането спря. Неподвижен и безмълвен — това символизираше пълната готовност на исполинския човек да попие всяка заповед незабавно и дословно.

— Излез от пещерата! Спусни се по стръмнината до Гърми дол! Застани в очакване! Скрий се зад скалата! Когато от там след половин час мине овчар, убий го!... И — веднага тук! Хайде!

Като тласнат от невидима ръка, Бил стремглаво се втурна към изхода, изблъска настрани Шефа и Кара Смаил, изкачи въжената стълба, която едва издържаше тежестта му и изчезна от погледа им.

— „Храмът“ светна! — прошепна Кара Смаил.

— И угасна... — добави Шефът.

Бил беше напуснал бърлогата.

... Навън вятърът пищеше на различни пискуни, гребваше с шепите си вода и яростно я разбиваше на дребни капки по гърба на скалите, върху мрачните, натежали от влага дървета, по полегналата трева. Големите боси стъпала на Бил оставяха дълбоки следи по разгизналата земя, а дъждът бързаше да ги напълни с вода. Тези локви трасираха неговия път. По тялото на гиганта на струи се

стичаше вода, спускаше се на тънки криволици между космите. Главата му, потънала в раменете и наведена напред, като че ли се мъчеше да прозре през влажния сумрак, през мокрите листи на дърветата. С отворена уста, с очи студено сини като стомана, сгърбен, с протегнати напред длани — всичко това правеше от Бил един устремен към плячката си звяр. Преобразен от хормоните на доктора, той беше смъкнал човешкото от себе си и напомняше прословутия „Снежен човек", спуснал се от недостъпните бели върхове, за да внушава страх и несигурност.

Поройт беше набъбнал от бурята. Той с шум препречи пътя му, но с един скок, на който биха завидели найдобрите лекоатлети в света, Бил го прехвърли и тичешком се спусна по посока на Гърми дол. Оттам се чуваше кучешки лай и звън на хлопки.

След малко Бил се прилепи до една скала, надвиснала, готова всеки миг да рухне в дола.

Стадото идваше към мястото на засадата. Гигантът настръхна. Местеше бързо огромното си туловище от място на място, като състезател, който за последен път проверява пъргавината на своите тренирани мускули. Кучешкият лай се усили. Стана дрезгав, стръвен. Рунтавият овчарски пес го бе надушил и сега идеше, носеше се насреща му с големи скокове. Бил ниско се наведе и протегна ръце в очакване на срещата. Кучето се метна към гърдите му и изщрака заплашително със зъби. Но — побързи от звяра бяха двете ръце. Те се сключиха в тесен обръч около шията му, пръстите им потънаха в мократа ръждива козина — лаят на кучето секна, тялото му се изпружи и само мускулите потрепваха в замиращи тръпки.

Тогава се появи овчарят. Напрегнат, доловил краткия шум на борбата, той напразно искаше да прониже с поглед мрака. Бил замахна отдалече и запрати към него мъртвия пес. Кучето глухо се тръшна до краката на своя стопанин, неподвижно, укротено завинаги. Главата му бе неестествено, странно извита назад, като откъсната и небрежно прилепена до тялото му.

В този миг овчарят видя това, което никой не би му повярвал, ако останеше жив да го разкаже — иззад скалата се появи триметров гигант, сгърбен като озверена горила. Гигантът се хвърли върху него с рев. Овчарят едва успя да се наведе и да издърпа из навоите си овчарския нож.

Стоманата блесна само веднаж. . .

4. МАЙОР ВРАНСКИ РАЗПЛИТА ЕДНА ИСТОРИЯ

Папката с материали ставаше все по-внушителна и дебела. Тук бяха сведенията за бандитите, преминали преди два месеца границата, копия от документите на Горов, описания на санитаря, на Кара Смаил, показанията на граничаря Кръстан и още много протоколи, скици, хартийки. И от всичко това като от сурова руда трябваше да се извлече истината. Да се открие единственият път за залавянето и ликвидирането на тази изключително опасна група.

Днес към тази папка трябва да се приложат най-новите материали по убийството на Стоил Пенев, овчарят на стопанството.

Майор Врански бе твърдо убеден, че и това злодейство е в тясна връзка с диверсионната група на Горов и Кара Смаил. Трудно беше да се докаже връзката. Каква цел гонеха с премахването на овчаря? Просто без никакъв смисъл! Какви допирни точки може да има то с откритието на доктора? Изолирано убийство, от която и страна да го погледнеш. Да се дължи на нещо друго, да е замесен някой друг... Съвсем страничен?!... Не е за пари, макар че са взети двеста четиридесет и пет лева. Ако е за обир, защо са оставени другите петдесет и пет лева, които е носел със себе си този ден?... Или пък отмъщение, стара вражда, карез, затаяван през много години, чакал сгодата... Не, не! И на това не прилича...

Влезе старшина Лумпаров с няколко бележки в ръка.

— От дактилографията, другарю майор!... Отпечатъците от овчаря са идентични с оставените по дръжката на овчарския нож. Ето!

— Това се очакваше.

— А това е микроскопският анализ на косми от убитото куче и кичурчето, което стискаше мъртвият овчар.

— Я виж — различават се! Какво пише лабораторията?... „Космите от кичура са много сходни с човешките, въпреки относително дебелия напречен размер..." Хм, човешки!... Друго?

— Данни от анализа на кръвта по ножа и кръвната група на убития...

— Различни, нали? — пресече го майорът.

— Групите са различни, но и двете от човешка кръв. . .

— Е, много ясно. Ти да не мислиш, че животно е свършило всичко това? . . . А, протоколът! Да видим и него. . . „Прекъсване на гръбначния стълб в областта на шията; трахеята и хранопроводът – смазани; подкожни кръвоизливи като при удушване.“

Той се смълча, зачете наум с интерес, отдалечил листа от очите си и само от време на време продължаваше мисълта си гласно:

— М-даа. . . ръката, която е притискала, е ръка с изключителна сила! Прекъснала е не само венозната, но и артериалната кръв. В мозъка няма кръвоизливи. . . Протоколът от аутопсията на кучето е великолепен!

Той поясняваше на себе си, но Лумпаров сметна, че не е излишно да изрази и своето съгласие с едно кимване.

— И следи от натъртване по едната страна на тялото. Ясно — от захвърлянето му на земята. . . По-нататък — „. . . строшаване на напречните и бодлестите израстъци на трети, четвърти, пети и шести шийни прешлени. . .“ А протоколът на овчаря?

— Неговата аутопсия продължава.

— Капитан Обретенов още ли е в химическата лаборатория?

— Да. Анализът на отровата все не излиза. Измъчиха се. . .

— Чудна отрова. . . Какво е изпило това момиче? — си рече тихичко майор Врански и погледна през прозореца — навик, който подсказваше на Лумпаров, че не бива да излиза още — майорът се е замислил върху нещо и сега, ей сега след кратката пауза, ще се обърне към него и ще каже. . .

— Лумпаров! Предай на капитан Обретенов да прекъснат анализа и да дойде веднага при мене! Снимките готови ли са?

— Съхнеха. . .

— Да мине през фотолабораторията и да ги вземе. Колкото са изсъхнали — толкова.

Старшината излезе. Майор Врански се обърна пак към прозореца. Навън, до оградата, две деца само по гащета и боси, с изрусени от слънцето коси, теглеха дървено камионче. До тях весело джавкаше бяло паленце с черно на носа и окото. Те се стараеха да го положат в камиончето, да го повозят, но то всеки път скачеше изплашено и вди-

гаше весела врява, за тяхна най-голяма радост. В тази мила картинка се бе загледал майорът, но мислите му бяха все там — сред нишките на заплетените престъпления! Цели два месеца! Папката набъбваше, възел след възел се сплиташе и разплиташе, нови следи се явяваха, трупаха и не даваха мир и покой на главата му, която съвсем май побеля напоследък. Като снежна преспа. Заплахата, реална и невидима, надвиснала над главичките на тези деца и безгрижната им игра, наливаше часовете му с решителност, гонеше умората, изостряше погледа му.

Влезе капитан Обретенов със снимки в ръка.

— Нещо интересно? — пое ги майорът. — М-да. . . главите! Извърнати назад. Съвсем извърнати. И при кучето, и при Стоил.

Остави ги пред себе си, облегнати на пепелника и запали лулата си. Вдъхна дълбоко, без да откъсне поглед от тях.

— Счупване на шийните прешлени. Прекъсване на гръбначния стълб. Страшна ръка! Необикновена сила! Ръка или лапа?. . .

Двамата постояха бемълвни, вторачени в грозните деформирани тела на гланцовата хартия, после майорът каза:

— Човек ли е, животно ли е?. . . Но ето, че кичурчето косми в ръката на овчаря е от животински произход. Кучето — захвърлено от разстояние. Стоил беше борец, здравеняк, не от ония, дето бързо се предават.

— Той е бил изненадан.

— Това е малко вероятно — поклати глава майорът. Убийството на кучето преди това и предизвикателното му запращане в неговите крака са го предупредили. Имал е време да се наведе, да измъкне нож из навоите си, да замахне. По ножа има кръв — ударил е на месо. Ударът е бил точен, но не смъртоносен. Въпреки че е потънал на десет сантиметра от върха. А десет сантиметра в жива плът — това не е малка рана. И все пак за убиеца е незначителна. Той леко я понася и успява да се укрие. Следи от кръв — само на мястото. Другите следи са размити от проливния дъжд. За мен това е един нов, неизвестен член на същата банда. . . Да, а с отровата какво стана?

Обретенов безпомощно вдигна ръце. Какво да отговори? Нищо не установиха химиците. Какви ли не ком-

бинации опитаха. Отчаяха се. Такава течност не бяха срещали.

— Вносна отрова? — иронично го погледна майорът.

— Вие се смеете, но аз и затова помислих. За един подарък от Горов. . . на любимата.

Майорът дръпна от загасналата лула, протегна ръка и я почука в пепелника. Снимките се плъзнаха и легнаха една върху друга.

В този момент старшина Лумпаров донесе резултата от аутопсията на овчаря и двамата разузнавачи се зачетоха. Почти едновременно вдигнаха глави, спогледаха се:

— Същата находка. Виж ти, маниер на действие значи, стил. Удушвачи.

— Желязна хватка. Да е използвал някой предмет? Въже или кърпа?

— Не. Това не е загърляне. Отпечатъците по шията са отпечатъци от пръсти. Силни и груби. Дълбоки охлузвания и кръвонасядания. Да-а. . . работица. Загадъчна.

— В такъв случай да вдигнем съмнението от Владо Керечев.

— Съмнението — да. Не и наблюдението. Съберете ми сведения за този овчар. Не ми е още ясен.

Телефонът звънна. Майорът вдигна слушалката и очите му трепнаха.

— Да. . . да, благодаря! Докторе, вие ни правите ценна услуга. Бяхме затруднени. Спи ли още? Желая ви успех!

Обретенов слушаше напрегнато недомлъвките на своя началник и си мислеше за отровата. Анализ ли е правил докторът?

— Откъде ще я знае той? — попита капитанът.

— Откъде ли?. . . Ами че тя е негово производство! — в очите на майора блесна другарска закачка. Опасявайки се да не стане прицел ни неговите остроумни шеги, Обретенов замълча предпазливо.

— Не се ли сещаш?. . . Ауксини, Обретенов, ауксини!

— Лилия е пила ауксини!?

— Да. Същата вечер лаборантката е работила по екстракцията им. Тя е посегнала на колбата с ауксини. Защо? Знаела ли е нейното действие, взета през устата? — Не. По-скоро случайно е попаднала. Стъкленицата е била пред нея. Поглъща я, после заспива дълбок сън.

— Продължителен сън. Прилича на мнима смърт. И спящите имат нужда от храна, макар обмяната на веществата им да е съкратена до минимум. А тя не поема храна... Не са ли отровни ауксините, приети през устата?

— Според доктор Григоров действието им не се отличава от това на приспивателните. Естествено, този дълбок сън може да премине направо в смърт, с потискане на центъра на дишането и сърдечната дейност, но докторът е успял да я събуди.

— Успял? — Браво!... А как?

— Това не зная. Но стига по тоя въпрос! Какво ще кажеш за една нова експедиция до пещерите?

— Сега другата... Аз сам исках да ви предложа, другарю майор! — изведнаж се оживи Обретенов. — До „Срутената"! Там са! Никъде другаде!

— „Срутената"!... Изглежда си прав, капитане. И именно, защото е срутена и необитаема... Състави план и действувай незабавно!

Когато се завърна, Бил бе посрещнат с нескрито възхищение. Шефът гореше от любопитство. Спусна се към него. Помисли да стисне и ръката му, но благоразумно се отказа. Внушителната сянка на мълчаливия титан не се спря пред него. Прибра се в своя ъгъл — дъното на площадката. Кръвта бе напоила обилно косматата му гръд и лявото бедро. Той притискаше с широката си длан раната и скимтеше. Другояче не можеше да изрази болката си. Шефът го освети с фенерчето си.

— Ранен! От нож. Кара, превържи го!

— Тоя чобан не е бил шубелия — рече турчинът и се приближи с топка памук, две шишенца и бинтове в ръцете си. Грижливо проми раната на Бил. Ножът се бе плъзнал над ребрата и пробил само гръдния мускул на четири пръста под лявата ключица. Пациентът на Кара Смаил търпеливо позволи да го превържат, но щом го оставиха, разкъса превръзката и затисна с дланта си кървящата дупка.

Решиха да оставят раната открита. Малко след това кървенето съвсем престана. Гигантът приклекна успокоен, сви се на лявата си страна и като че ли задряма.

— Бабаджанка! — възхитено пробаси Кара Смаил.

— Още веднаж да го проверим — каза Шефът. — Ранен е, но за него това е драскотина. — Той поглади със задоволство брадичката си и добави: — Сега има с какво да оправдая малкия риск пред „013“. Само че преди това Бил трябва да увеличи своя. . . м-м, актив. Какво да измислим?

Легна по очи на походното легло, зарови пръсти в косата си, умълча се. Спеше ли? Може би уморен от безсънните нощи повече не можеше да издържи?

Не, не спеше Шефът. Кара Смаил дори на бас можеше да се хване, че пак нещо хитро ще роди главата му.

Минаваше десет часа вечерта.

Гигантът чакаше скрит зад огромния скален къс, заоблен от ерозията на столетията, чакаше и слушаше дихането на заспалата земя. Пееха щурци. Облаци бяха затулили луната. Понякога, съвсем нарядко, те изтъняваха и плахото светило подаваше рог, разхвърляше набързо последните си искри и изчезваше. Ставаше още по-мрачно. Далече на запад валеше дъжд. Проблясваха беззвучни мълнии. Небесният свод избухваше в синкавовиолетов пожар и пак тъй мигновено гаснеше. Преди залез слънце и по тия места падна дъжд, но бързопреходен. Само намокри земята. Затова сега въздухът бе толкова гъст и влажен, дъхтеше на озон и колендро.

— Ъх. . . хъ-ъх. . . Ъх. . . хъ-ъх! . . . — шумно сумтеше Бил и напрегнато се взираше в тъмнината.

— У-ху-у. . . у-ху-у. . . — откъм Гърми дол се обади нощна птица и пак — тихо, тихо. . .

И нощта се бе притаила да чуе не идва ли някой по стръмния път.

Вече втори час измина. Бил търпеливо дебнеше. Беше полегнал на страната си и не помръдваше. Превърнал се бе на неделима част от скалата.

Най-сетне зад завоя се разля дрезгаво и настойчиво гъгнене на мотор. Жълта светлина близна крайпътните скали, събуди нощните сенки и се втурна нагоре към Гърми дол.

Бил се надигна. Цялото му тяло трепереше от възбуда. Идеше неговият ред. Зад скалата се появиха две ослепителни кълба, привлякоха очите му и бавно запъплиха към мястото на засадата. Гигантът легна с цялата си

маса върху заобления камък, наклонен застрашително над пътя и натисна.

Натисна с цялата си гръд. И с ръце. Дори лицето си прилепи на грапавата, гранитна повърхност. Камъкът мръдна. Едва-едва се поддаде на неговия напор. Пръстта, споила основата му, обрасла с жилава трева, замрежена от кореница, се пропука. Разкъсваха се едно по едно коравите бримки на троскота. Освобождаваха скалния къс от многогодишната си прегръдка.

Налегна още. Фаровете бяха съвсем наблизо. Шумът на мотора — по-припрян и по-виещ. Шофьорът, изглежда, бързаше да премине час по-скоро стръмнината и даваше пълен газ. Поради светлинната завеса, простряна от фаровете пред камиона, кабината му оставаше тъмна и непроницаема за окото.

И камъкът почна да се наклонява над пътя. Още... още... Суха съчка, попаднала под него, остро пропука като скършено ребро. Още... още... Месецът подаде любопитно долния си връх изпод облака. Приличаше на крив ханджар от злато, забоден в тъмнината. Над пътя се чертаеха едва доловимите силуети от един приказен свят на вкаменени хора, животни, старинни кули и бойници, сред които протягаха костеливи пръсти нискораслите разкривени дървета. Те сякаш носеха на короните си натежалия от стародавни времена мрак и вече изнемогваха, сгърбили черни клони.

Всичко бе неподвижно, застинало, мъртво. Само един огромен, човекоподобен силует поклащаше напред-назад объл отломък от скалата, докато накрая го отдели от гранитната му подложка, изправи го на ръба ѝ, задържа го там секунда-две, после камъкът хлътна, търкулна се по стръмното на високи отскоци като ускоряваше своя бяг посред глухия ромон и скрипет на свлечената скална дробина. Стигнал долу в ниското той описа къса дъга и тежко се сгромоляса върху камиона. Трясъкът отекна от скала на скала. Долът го повтори. Угаснаха фаровете. Замириса остро на бензин.

А горе, над пътя, върху по-светлия фон на небето, се бе изрязал едрият, човекоподобен силует, разперил ръце, полуприведен и затаен като хищен езически идол.

Месецът — този крив, златен ханджар — се заби в пухкавите облаци до дръжката си и от раната бликна още по-черен мрак.

— Говори, Обретенов, слушам! — каза майор Врански.

— Намерих го в съзнание. Раната в дясната му ръка е дълбока наистина, но няма счупено. Само дето е загубил много кръв. Сега му преливат направо от дарител.

— Какво разказва момчето?

— Забавило се в града. Момиче познато имало... Младежка работа. Тръгнал си по тъмно. Когато наближил Гърми дол, малко по-наизток от завчерашното произшествие, забелязал, че зад една крайпътна скала се мярнала сянка. Грамадна сянка. „Великан — казва — същински великан...“ Но на страха очите са големи. После тази скала се размърдала и се срутила точно над камиона. Той казва скала, но това е по-скоро къс от скала, заоблен камък. Твърде е голям, за да може да го тласне човешка ръка. След удара шофьорчето загубва съзнание.

— Стъпки нямаше ли?

— Намерих следи, но те бяха толкова необикновени, че без съмнение се касаеше за игра на природата.

— Игра на природата... — иронично повтори майорът.

— Другарю майор, аз не вярвам в свръхестествени сили!

— Не се горещи, Обретенов! Аз мога да ти кажа колко широки са понякога границите на естественото. Неотдавна в списание „Наука и техника“ описваха исполин, висок два метра и осемдесет и три сантиметра. Какво ще речеш? Някакъв турчин. А в съветската литература се споменава и за човек с три метра и двадесет сантиметра ръст. Влиянието на хипофизните хормони. Какво? Не ти се вярва? Но това са факти! Като си помислиш само — три метра и двадесет сантиметра! А?...

— Изключения. Научни куриози... А освен това шофьорчето разказва, че когато се свестило над него бил надвесен обикновен човек, с обикновен ръст. Човешка ръка го опипвала. Човешка ръка му бъркала в джобовете. Портфейла му задигнала. Часовника. Чул човешки стъпки. На това място имаше и нормални отпечатъци от ходило без ток...

— От цървули. Успял ли е да го види?

— Всичко това е станало между десет и единадесет часа. Тази нощ беше облачна. Момчето казва, че доловило от него един особен дъх на мандра. На прясно сирене, казва, миришело. На тютюн и сирене.

— Това е добре. Да се извика онзи овчар, който ни съобщи за убийството! Пък и другите да се разпитат.

Стопанството е най-близо до мястото на катастрофата. Но първо него. Керечев. Все ми се струва, че знае много, а казва малко. Да отиде Васев и лично да го доведе. Друго?

— Друго — две клечки кибрит. Едната счупена. Фосфорната ѝ глава неизгоряла. Другата — докрай догоряла. Шофьорчето казва, че неизвестният е палил кибрит да го разглежда. Ударил му е няколко слаби плесници да го разбуди, но то се престорило, че е в несвяст и той спокойно го пребъркал.

— Добре. Свободен си, Обретенов. Може да вървиш. Овчарят ще разпитам аз сам.

Когато излизаше, капитанът се сблъска на вратата със старшина Лумпаров, който носеше лист от бележник и беше много възбуден. Обичайната вялост на старшината бе се заменила с оживление. Той буквално връхлетя в стаята на майор Врански, без да козирува на капитана. Не направил и пет крачки, Обретенов чу да го викат и се върна.

— Ето ти още една нишка, Обретенов! Не можем да се оплачем днес — весело му каза майорът. Обърна се към Лумпаров и го покани: — Е, разказвай сега. Сбито и без да прескачаш важните подробности.

— Наши радисти са засекли неизвестна радиостанция с тънки, пронизителни и съвсем краткотрайни радиопищения, траещи до 15—20 секунди. Запеленгуването и разчитането — изключително трудни. Трябвало както са записани на магнетофонна лента да ги прослушат на бавни обороти. Сержант Раевски се досетил.

— Остроумно!... Браво, Раевски! — възкликна капитан Обретенов.

— Тогава пищенията са разложили на точки и тирета с по-нисък тембър. Нашите смятат, че е използван модерен радиопредавател за свръхбързо предаване на набраната шифрограма. Подобни радиопредавания са заловени и в четвъртък, но на друг вълнов диапазон. И двете са записани между три и три и пет минути сутринта.

— Значи, сутрин рано... Място на предаванията?

— Между „Срутената пещера“ и източно на около три километра.

Майор Врански погледна към капитана:

— Пак твоята „Срутена пещера“.

— Аз ви казвам — там ще е краят на тази предълга история! Три километра източно... там започва троевидната извивка на шосето. От нея нагоре са стари борови гори — до самата пещера.

— Откъде съдят радистите, че това е една и съща радиостанция? Нали предава на различна дължина на вълната всеки път?

— Да, но са хванали постоянен позивен индекс на радиостанцията.

— Кой е той? — попитаха двамата офицери в един глас.

— „Х. К. В.-013" — каза Лумпаров.

Майорът запресмята на глас:

— Днес е понеделник. Утре — вторник. Сряда... така, след два дни, изглежда, ще имаме ново предаване. Обретенов, иди в шифровъчния отдел и стой над главите им, докато не я разшифроват. До вечерта ми трябва целият текст. Знам, знам, че е трудно... Нашите шифровачи могат. През последните дни премного се застояхме, сега трябва да се върви с нарастващи темпове. Освен това в четвъртък, рано-рано сутринта отиваш на туризъм. Ще вземеш раница, голф, обуща с габъри, бастун, въже и... пистолет.

— Ха! Що за туризъм? С бастун и пистолет! — дивеше се Обретенов. — Ами експедицията до пещерата?

— Нея после. Първо ще отидеш на три километра източно от нея.

— Аха — на лов за радиостанцията. Разбрано!

— Имам сведения за един турист, който напоследък често ходи на екскурзии в тази местност. Този любител на планината се връща от туризъм по времето, когато другите излизат. От сорта на нощните туристи.

— Ясно! Струва ми се, че сме пред самия възел!

— Стегнат възел!... — изпъшка майорът.

Когато Лумпаров и Обретенов излязоха, той весело забарабани по масата — за първи път от толкова дни му бе поолекнало. Рунтавите му вежди като две посивели облачета литнаха над очите. Той мислеше, че краят му се вижда вече, но дълбоко в душата си оставаше загрижен.

Наистина предстоеше още много да се случи.

Доложиха по телефона, че Владо Керечев е доведен. След две минути, почернял и уплашен, овчарят стискаше мръсния си калпак от кафява вълна и раболепно клатеше глава. После се смръзна в напрегнато очакване.

Лицето на майор Врански потъмня.

— Я се приближи малко! — строго му каза той.

Владо несмело потътри цървулите си.

— Още де, още... Какво те е страх?

Той пристъпи нови две крачки и опря ръце на бюрото. После ги прибра. Бръкна в джебовете си и пак ги извади. Не можеше да им намери място. Майорът усети дъх на кисела пот и нечистоплътност и се отдръпна. Долови и онзи тънък, свойствен на овчарите мирис „на мандра", както рече Обретенов, пропил в тях от непрекъснатия досег с млякото, доенето, овцете.

— Върни се!

Онемял и изплашен, Владо се оттегли заднешком. Клепачите му трепкаха от смущение. Последвалият неочакван въпрос го накара да преглътне и да се опре на стената.

— Къде са часовниците?

— А?... Какви часовници?

— Абе, ония там на шофьорчето и на Стоил... — с престорено небрежен тон каза майор Врански, впил студения си поглед в овчаря.

— А че, аз... откъде да знам... — смутолеви Владо и запристъпя на място. Ръката му несъзнателно посегна към пояса и бързо се сви.

Майорът се облегна назад. В гърдите му се надигаше отвращение. Очевидно това е един неопитен и лесен престъпник. Съвсем неук и неловък, от рода на дребните джебчии, некадърен дори за едно по-изтънчено престъпление. Намерил е Стоила мъртъв и го е пребъркал. Обрал го е. Другаря си. Своя мъртъв другар. Вместо да види не може ли с нещо да му помогне... Не е почувствувал нито капчица жал. А може би се е зарадвал мръсникът — знаел е, че убитият е изтеглил днес пари. Оставил няколко банкноти, за да обърква глупаците... Измислил и той хитрост! Един мародер от най-низка класа...

И без да се церемони много, той ускори разпита:

— Тъй, в пояса си ги носиш, значи! А парите? И тях ли там?... И защо носиш толкова пари на куп? Не те ли е страх, че може да те окраде някой? Както ти си обрал умрелите например...

— Кои умрели?... Не съм. Мои са си...

— Добре, твои да са. Това не е най-страшното. Най-страшното е другото!...

— Кое? — гласът на овчаря стана сипкав като от простуда.

— Уплаши се... Как няма да се уплашиш? Не е малка работа да те обвиняват в убийство. Двама души си убил, какво ме гледаш? Стоил овчаря от вашето стопанство и Личко шофьорчето. Убил си ги. А после си ги ограбил. И за да ни заблудиш, бързаш пръв да съобщиш за убийството на първия. Защо не съобщи и за Личко? Куражът ли не ти стигна?

Овчарят беше побелял като стената, на която бе облегнат.

— Не съм... да умра на място, не съм аз!... Те си бяха вече... такова, те и двамата... ама да вдигна нож... Аз само дето...

— Какво само?

— Не съм... ей нà — кръст! Не съм...

Тресеше се като листо. Зъзнеше. Посред лято зъзнеше. Подвоуми се малко, посъбра смелост, тръгна с единия крак, спря, тръгна с другия, пак спря и изведнаж се реши. Бръкна в пояса си, изтича до масата и почна да вади парите, часовниците, увити в мръсна кърпа. Тук беше и портфейлът на Личко. Пръстите му трепереха. Изпускаха парите.

— Това е всичкото. Не съм харчил... Мислех да ги върна... Страх ме беше — от умрели пари са това, ама рекох си, ще ме разпитват и може да ме вземат за... А ония си бяха умрели, когато... Викам си, и без това са умрели, каквото с пари, такова и без пари. Че тъй де!

— Ония си имат имена! — натърти майорът. — Не смееш и да ги кажеш!

Беше отвратен. Колко години служеше, какво ли не бе му сервирала професията досега и пак не можеше да остане безразличен при такива сцени. Всеки път изгаряше от възмущение и дълго, след като си отидеше в къщи, му горчеше от тази отрова.

Изпит и жълтолик като смъртник, Керечев преви дългата си снага над бюрото на майора, сграби ръката му и като дете я зацелува. Майорът я издърпа с погнуса.

— Иди до стената и говори! И без преструвки! Всичко, каквото си направил!

— Това е, другарю офицер... Ето часовниците. Наказвай ме, ако щеш за тях. И за парите ме наказвай, ама разбери — не съм убивал никого и туйто! Шофьорчето

не беше още умряло, ама щом ти викаш — може. Само че аз случайно минавах оттам... Чух как тресна камионът, изтичах и... Кьорав човек не съм видял там. Казвам ти!... Само един голям камък, паднал отгоре. От стръмното... Може сам да е паднал... Живо си беше момчето...

— Живо! Щом не си помогнал, значи си убил! Друго какво видя?

— Какво да видя в тая тъмница? Аз кибрит щраках да видя дали момчето ме гледа...

— Друго?

— Ама нямаше друго бе, другарю офицер! Живо си беше то...

Майорът натисна скрития звънец и в кабинета му надникна старшина Лумпаров.

— Изведи го!

На вратата се почука. Влезе капитан Обретенов, засмян до уши, и поиска разрешение да остане.

— Шифрограмата? — протегна се приятно изненадан майор Врански и лицето му се разведри. — Толкова бързо не очаквах, да си призная! Нашите станаха много добри специалисти. Я да видим!

Разчетеният текст гласеше:

„Чакаме инструкции. Излетът завърши. Филмът — чрез „013". Включвам „Гигант" в акции. Чакаме улица. Шефът."

— Присъствувах на дешифрирането. Не беше толкова сложно. Буквите бяха с разместена номерация. Ясно е, че са се надявали само на модерния си предавател.

— А този „Гигант"? Какъв е пък той?

— И аз се питам. Някой от групата им.

— Филмът — това е заснетият ръкопис на доктора. Трябва да го вземем, преди да е изчезнал. Затова — екскурзията. Както решихме. А „Гигант" си остава загадка. Напомня ми разговора за свръхестественото.

— Аз оставам скептик, другарю майор.

— А кравата Вихра, капитане? Ако не беше я видял с очите си, как щеше да повярваш? Веднаж попитах доктора какво би се получило, ако инжектира човек с тия хормони. Той кипна, зачерви се, развика се, че е срамно и аз да задавам този нелеп въпрос. Като се успокои, аз пак му го повторих. Тогава той предположи, че и човекът не прави изключение за ауксините.

— Как да разбирам вашия намек? „Гигантът" — рожба на ауксините?

— От лабораторията, в нощта на произшествието, е изчезнала ампула с прясно извлечени ауксини. Имам основание да вярвам, че Горов я е отнесъл със себе си. Една инжекция от тази течност и това стига, за да ни отвори работа за два месеца.

— Кой ще се съгласи на такава инжекция? — поклати глава Обретенов.

— Не съм казал, че се е съгласил. Всъщност това са хипотези. Едно е важното — гигант или не — все едно, той трябва да бъде обезвреден, преди да са пристигнали инструкции. Затова в четвъртък сутринта... И вземи Гечев със себе си. Или Васев.

Капитанът се засмя самоуверено.

— Само ще ми пречат.

— Ти остави това! Трябва да си нащрек! Виждаш — не се спират пред нищо. Вземи някого от нашите. Да се движи след тебе. От очи да не те изпуска.

— Нима съм вчерашен, другарю майор? — докачи се капитанът.

— Хайде, детинщини! — разсърди се майор Врански. Тук няма място за перчене и самолюбие! Работа вършим, не сме любители! Свободен си!

— Слушам! — неохотно отдаде чест капитанът и излезе.

Майорът се скри в синкавия дим на лулата си замислен. Една муха се виеше в тютюневия облак около главата му, досадно бръмчеше и го разсейваше. Той махна нервиран с ръка и я отпъди. Ръката му перна слушалката и я откачи от вилката на телефона. Той понечи да я постави обратно, но се досети, че трябва да се обади на Анто, и избра номера на стопанството.

— Ало... Анто? Твоят е още при мене. Ще остане повечко. Не разчитай изобщо на него. Не!... Дядо Петко да не се отделя много-много от кравата!... Ако трябва, ти ще ходиш при него, не той при тебе! Нали?... Довиждане!

5. БИТКА МЕЖДУ ГИГАНТИ

Здрачи се. Не бе огрял още месецът и дядо Петко нищо не виждаше в обора. Само Вихра се белееше смътно до яслите. Той отиде до електрическия ключ и бавно го превъртя. Лампата обаче не светна. Изгоряла беше. И старецът взе да пустосва „и крушките и фасоните му. . .“

— На крава — ламба! . . . Не ще ли и радио да ѝ турим отгоре ? — замърмори той. — Я да подиря газеника. . .

Беше го донесъл от къщи така — за всеки случай. Ето ти сега и случая.

Наближаваше полунощ. Изтънелият полумесец се извиси над кравефермата. Смътно се очертаха постройките и близките дървета.

Из стопанския двор не се мяркаше никой. Прозорецът на дядо Петковата стаичка жълтееше — пушеше газеникът. Над помещението, в което бе затворена Вихра, протягаше снагата си големият бряст и шумеше с листа, почукваше с клонки, поскърцваше. . . Откъм планината свирна луд вятър и захлопа по прозореца.

Кравегледачът начесто се стряскаше. „Кой е ? . . .“ — питаше и дълго чакаше за отговор. Надигнат на лакът, въртеше глава, ослушваше се с отворена уста. Все му се струваше, че чукат.

И кравата не беше спокойна тази нощ. Непрекъснато дрънчеше тежкият синджир, по-силно биеха копитата.

По едно време кравегледачът се поунесе и мислите му се разпиляха. Отмаля старата, изнемощяла плът, омекна от съня. Само нарядко мускулни снопчета трепкаха изпод съсухрената кожа на лицето му, помръдваше крак или ръка и всичко това издаваше голямата умора, попила дълбоко в мишците му.

Изведнаж на вратата се драсна грубо. Две ръце се плъзгаха по дъските. Опипваха. Дръжката ли търсеха ?

Дядо Петко скочи, поприхвана си гащите и изтича бос.

— Анто ? Ти ли си ? . . . Другарю лекар ? . . . Кой там ? Я! . . . Кой чука бе ? — Той се прокашля. — Отговаряй де, а-а. . .

Не му отговориха. Лудият вятър яростно засвири в комина. Падна керемида. Забравена празна кофа издрънча. Счу му се тежко сумтене като на добиче, което души

вратата. Той побърза да щракне резето и прекара шепа по стената. Търсеше ключа на лампата. Забравил беше, че е изгоряла. Бравата мръдна нагоре-надолу. Изпращя. Онзи отвън натискаше с все сила. Резето се огъна със скърцане. „Ще счупи вратата! Не вижда ли, че е запънато?“

— Хей, какво натискаш бе, а-а!... Кой си ти? Ще викам, ей! Ще викам!... Крадец!... Атанасе! Атанасе брее!...

Няма да го чуе пазачът. Той подпря със сетни сили вратата. С гърба си усещаше напора на неканения гост. Прилоша му от страх. Пресъхна му устата. „Зян ще си ида... Зян-зибил!“

Силен трясък откачи вратата от пантите, стовари я върху слабите му рамене.

— Атанасеее!... — простена старецът и се просна. Тежката дъбова врата го затисна.

Безсилно трепкаше газеникът и на свидливата му виделина кравегледачът забеляза нещо, което го накара да се прекръсти. През рамката на вратата се провря висок почти до тавана човек, гол, космат като животно, задъхан. „Великан!...“ — помисли си дядо Петко. — „Нощно привидение... сила нечиста... Да съм пил, да речеш, пък то — пред очите ми...“

Великанът се огледа с тихо ръмжене и прескочи човека в краката си. Насочи се към Вихра. Тя обтегна синджир, замаха заканително рога. Но Бил не се отдръпна. Яхна с лекота широката гърбина, приведе се над шията, сграбчи големите рога и нададе нисък и гърлест вик.

Зашеметен, дядо Петко дишаше с отворена уста. Как да излезе изпод вратата? Тя го притискаше, но затова пък бе отлично прикритие. Какви гиганти! Да не повярваш на очите си. Така се вчепкаха!...

Кравата, усетила стоманената прегръдка на своя оскърбител, диво измуча и наведе глава. Разтърси гръб. Бил се свлече в краката ѝ. Синджирът се скъса и звънът му сепна притаилия се кравегледач. Вихра се метна към своя нападател. Още миг-два и дългите кривовърхи рога ще се забият в гърдите му като две копия. Но гигантът отскочи пъргаво встрани и прегърбен, разперил широко ръце, дебнешком запристъпя към нея. Тя пръхтеше нервно, свела муцуната си до пода, и очите ѝ диво се блещеха, отразявайки бледия пламък на газеничето.

Кой щеше да надделее? Гигантската крава или човекът-гигант? Вихра беше по-силната, по тежката, въоръжена с яки рога и корави копита, но въпреки всичко си оставаше животно, а Бил — колкото и да бе загубил човешкото в себе си, все пак владееше по-изтънко своите инстинкти. Дали ловкият нюх на изкусен хищник щеше да реши изхода от този безмълвен двубой? Те се дебнеха настървени. Само гневното пръхтене на Вихра и сподавеното клокочене в гърлото на Бил озвучаваха сцената и боя.

Неочаквано едрите лопатести ръце на Бил се залепиха за рогата. Бицепсите на ръцете му наедряха, той приклекна от напрежението и ето че огромната кравешка глава започна бавно да се извива. Шийните прешлени остро щракаха. Двете фигури бяха настръхнали от злост. Никой не отстъпваше. Изглежда, силите им щяха да излязат равни. Абсолютно равни. Може би защото имаха за стимулатор един и същи виновник — ауксините на доктор Григоров.

Ала не — сантиметър по сантиметър Бил отстъпваше. Силите му се изчерпваха под напора на Вихра. Щеше ли да рухне смазан от краката-стълбове на кравата, прободен от роговете ѝ? . . . Той вече с мъка удържаше цялата устремена към него маса от месо, кости и злоба. Стъпалата му се плъзгаха по пода. Скоро неговите плещи ще се долепят до стената и тогава няма накъде да се отстъпва повече.

Той внезапно пусна рогата. Отскочи встрани. Кравата политна напред с огромната си тежест и заби глава в стената. Чу се хрущене. По пода се посипа мазилка. Този удар замая Вихра. Тя нерешително се закова няколко минути, но те бяха достатъчни. Бил с отскок я приближи и удари веднаж, дваж. . . пет пъти с коравите си юмруци между рогата. Тя пречупи предните си крака и се срина. Рогата се измъкнаха от зида. Останаха да зеят две дълбоки дупки, а по пода се посипа стрит на ситно хоросан и тухлен прах.

Сега бе лесно да се извие главата с помощта на рогата като с два лоста. Екна страхотно мучене и замря в предсмъртно хъркане. После рязък звук на счупена кост и огромното тяло на кравата се смъкна.

Дядо Петко затвори очи. Когато погледна пак, Бил се бе насочил към него и сякаш втренчените му очи пронизваха дебелите дъски, зад които се тулеше. Устните на стареца се напукаха. . .

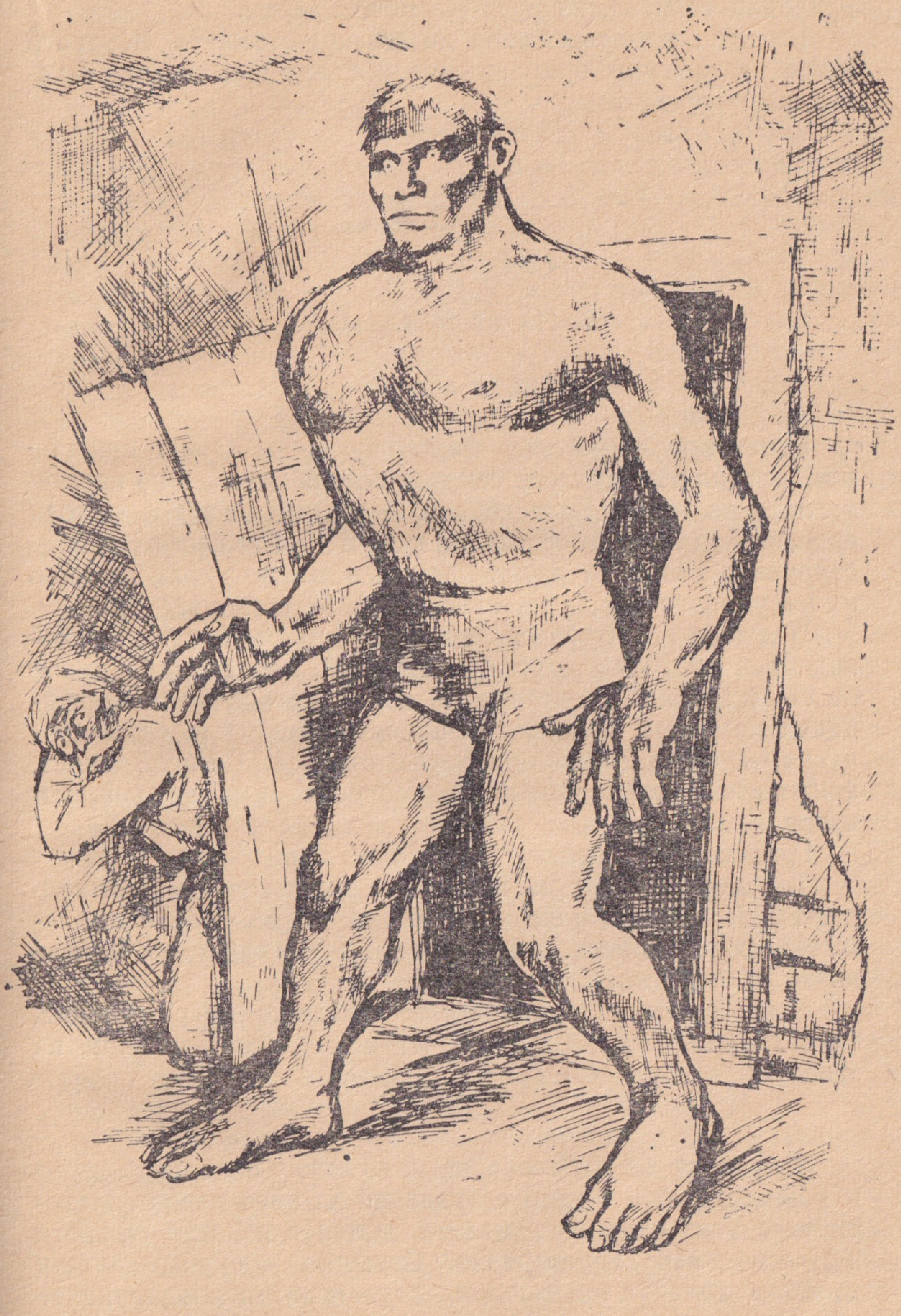

Бил вдигна тежкия си крак, прекрачи го небрежно и приведен се измъкна през разбитата врата.

Вятърът продължаваше да звъни в стъклата. Жълтото езиче на газеника припламваше и стихваше, сякаш сигнализираше тревога.

6. НА ЛОВ ЗА „013"

В четвъртък два часа българско време Обретенов пое към планината. Духаше северен вятър. Облечен по наставленията на майор Врански, никой не би подозрял, че този енергичен, грижливо стъкмен турист, който весело си подсвирква и размахва дебел бастун, е тръгнал толкова рано не за удоволствие, а на опасен лов за шпиони.

В джеба на голфа си веселият турист носеше малокалибрен пистолет, система „Валтер", който отвън никак не се издаваше. Капитанът бе изпълнил всички разпореждания на майор Врански точка по точка, само едно пропусна — да вземе помощник със себе си. Самоувереност, която насмалко не му коства живота през този нощен излет.

Градският часовник удари един и половина.

Той прекоси малкия площад и пое по стръмната, калдъръмена уличка, която щеше да го изведе до подножието на планината. Хладният вятър го принуди да вдигне яката на спортното си сако.

Една сянка предпазливо го следеше от разстояние, спираше, когато забави крачката си, и подтичваше на завоите.

Шефът се бе отпуснал на гръб върху походното легло и размишляваше с една непривична за него леност. Историята с това откритие, цялата акция с нейните тревоги и рискове, вече му омръзна. Страшно доскучава в тази дълбока каменна преизподня, студена като хладилниците

на фирмата „Бигсби и син“ и тъмна като в атомните модерни скривалища на мистер Хямптън. Време е, отдавна е време за прибиране. Нещо мълчат оттатък. Трудно им е да подготвят сигурна улица?... И все пак всичко е наред. Утре в други ден ще се измъкне. Ще изтегли сумите си от Анкарската банка. Неговата е най-тлъстоцифрена. Преди да тръгнат насам, те, двамата с Бил, кроиха планове да съединят капиталите си и като се отстранят от шпионажа, да завъртят нещо по-едричко. Сега Бил неочаквано отпадна. Планът се изменяше. „Интересно — мислеше Шефът, — как би могло да се изтеглят и неговите долари. Не са малко. Той и без това не може да тегли вече нито цент!... Защо да останат в полза на банката? Толкова пари!... Трябва да се допитам до моя адвокат...“

Шефът беше днес в отлично разположение на духа. Бил току-що се бе завърнал от нощната си акция — трета поред. И трите бяха успешни. Кара Смаил, който играеше ролята на наблюдател, пристигна половин час по-късно и още неотдъхнал, Шефът го дръпна към себе си:

— Видя ли всичко?

— Видях.

— Уби ли я?

— Ъ-хъ...

— Някой забеляза ли?

— Само вардянинът. Дъртият.

— М-м... — прехапа устни Шефът и угрижено се заразхожда из тясната бърлога. Две крачки напред, кръгом, две крачки обратно и пак отначало. Подхвърли през рамо: — А ти?

— Аз?... Какво? Мене не ме видяха...

— Мръсник! — извиси глас Шефът и се спря неочаквано, като че пред него изникна стена, в която се беше блъснал. — Ти винаги само едно знаеш... Питат те какво направи със стареца? За да мълчи!?...

— А... той нищо... — смънка Кара Смаил. — Той още като видя Бил и обърна очи. Дамла му падна. Какво да го затривам, не пречеше.

— Припадналите имат свойството да се свестяват! — извика в лицето му нервираният Шеф и залепи на широкогръдия турчин звучна плесница.

Кара Смаил извика, отдръпна се, сведе чело и стиснал до побеляване юмруците си, го загледа изпод вежди. Кипеше от унижение и яд — змия да ухапеше сега, би я

отровил! Едва се възпря да не отвърне на удара с удар. Ръката на Шефа, същата ръка, която му нанесе плесницата, почиваше на дръжката на пистолета. Протестите оставаха безполезни.

— Говори! — неистово викаше Шефът, сякаш виждаше вече контраразузнавачите, хукнали по дирите на Бил. Мисълта, че може само ден или два, преди да се прехвърли при своите, да бъде изложен на рискове, го вбеси. — Аз на тебе долар повече няма да ти дам, страхливецо! Изтърка се и ти! Износи се! Овехтя!... Овехтя!... Тая празна кутия на раменете ти само ракия може да смърка!...

Кара Смаил се отдалечи мълчалив и зъл.

Когато след малко гневът на Шефа поизстина, той размисли и сам отиде до мрачния турчин. Заразпитва го за подробностите.

— Е, хубаво — каза той накрая, — сега старият кравегледач ще разправя било и не било. Това дори е по-добре, отколкото очаквах. Страшната мълва, която ще се роди, ще легне с цялата си тежест върху лековерните. Такива историйки бързо се разнасят. Добре, добре, Смаил! Не се мръщи — ще ти увелича възнаграждението! Плесницата струва долари!... А Бил повече не бива да остава при нас. Изведи го още днес от пещерата и му забрани всякакво връщане! Все ми е едно къде ще се пръждоса. Предпочитам да мина без неговите услуги... Аз тръгвам. Наближава три часа — време е за „013". Ти изчакай да изляза и тогава... Да върви в някоя друга дупка да се скрие. Пещерата да очисти! Докато не се убедиш, че е вън, няма да си лягаш! И пази последната бутилка! Да не се спиртосаш, докато ме няма!...

Кара Смаил бе обърнал лице към стената. Мълчеше.

— Спиш ли?

— Спя! — сърдито отвърна той и се зави презглава.

Шефът излезе. Тогава турчинът седна на леглото и изригна на воля най-солените ругатни и проклятия, които знаеше. „Шамарът си е шамар, колкото и скъпо да го заплащаш! — ръмжеше той, клатеше заканително глава и бъркаше под леглото за последната бутилка ракия. — На пеленаче ме превърна! От жажда ще ме умори! „Да не се спиртосаш!..." Френец мършав! Че и замахва отгоре!... Да беше някой друг, сто пъти да съм го удушил. Как не може да ми падне някой път, ей тъй — насаме...

ама да няма да ми дава нито долар... Тоя живот без ичкия може ли да се кара?... Ще ми забранява той! На мене... кръвта ми е от спирт! По жилите ми шурти ваджишката... И да ми отнеме правото! А тая ръчичка ще я прекърша аз!... А-ах!"

Гласът му кънтеше в каменната зала, попиваше в многолетния варовик, потъваше в глухия кладенец... Петромаксовата лампа, заменила изтощените електрически батерии, вече догаряше.

— И газта свърши! — викаше Кара Смаил. С няколко едри глътки беше презpółовил шишето. — Докога ще се врем бе?... Ще ни изловят като мишки тука!... Ония не спят! Не спят!... Какво чакаме! Френецът си прави кефа, Бил души наред, а аз седя и им гледам сеира!... И ще ми вдига ръка той на мене!... Ще я откърша от рамото аз тази лапичка!...

Бил подпираше с гръб влажната стена в своя ъгъл, тъпчеше на място и дишаше шумно. Високият глас на турчина го дразнеше. Никога досега пред него не са говорили толкова високо. Шефът изрично бе забранил да се повишава тон, когато Бил е в пещерата. Гигантът се вслушваше в гласовете. Възбуждаше се. Острият му слух търсеше да открие във всяка фраза заповед, която да тласне към действие кипящото от сила тяло.

— Ръмжи, ръмжи!... — обърна се към него Кара Смаил. — Не ме е страх от тебе! И ти си едно говедо...

Краткотрайното съчувствие, което Кара Смаил отначало изпитваше към Бил, отстъпи място на равнодушието, а след това на подигравките. Какво можеше да се спечели от него — нищо. Той е безполезен, на какво да се надява. Приятелството на Кара Смаил се купува, а Бил няма ни пари, ни влияние, ни даже разум като другите.

Турчинът вдигна шишето и го разклати на мъждеещата светлина: да е останало сто и петдесет грама най-много.

— Последната бутилка!... Шеф — вятър! До рамазан ме докара! Нито яденето му ядене, нито пиенето му пиене! „Да не се спиртосаш!..."

Да беше отишел и той с него на срещата. Може да я наредят между четири очи с „013" и да го оставят сам. Да си блъска главата с Бил. Като него да подивее в пещерата.

Гигантът мляснa силно и изпусна въздишка и Кара Смаил, на когото много му се щеше да се кара с някого, но нямаше кой да го слуша, запрати празното шише в краката му. Шишето тресна и се разби. Бил не се смути, не излезе от дълбоката си съсредоточеност, не спря досадливия си ритъм. Тогава гневът на пияния турчин прерасна в буря.

— Стига си се клатил, бе говедо!... Нервите ми скъса! — крещеше той вън от себе си. Дойде му наум, че Шефът заповяда да го отпрати надалеч от леговището им. Той протегна ръка към изхода и се развика: — Вън! Махай се от главата ми!... Излизай де! Ще ме кибритисаш, че главата ти с олово ще напълня, а!

Бил потърка гърдите си и тръгна към изхода с бавни крачки, олюлян и несигурен, тласкан като насила. Въртеше главата си ту към него, ту към стълбата и протяжно ревеше. Беше силно възбуден. Целият трепереше, а очите му хвърляха светкавици към турчина, който го дразнеше озлобен:

— Реви, реви, шейтан грозен! Реви!... Карата няма да уплашиш!... И къде да те засиля сега? — почеса той обраслия си чер врат. — Е-ех, Биле, Биле!... Иди да питаш Шефа! Той те докара до това дередже, той да те оправя! При него върви! Марш!...

И се тръшна на леглото.

Бил се поколеба коя посока да избере. Беше объркан от думите на пияния си повелител, но щом получи направляващата заповед, стремително изкачи въжената стълба и изчезна.

Пещерата скоро се огласи от дрезгавото хъркане на Кара Смаил.

Лилия възстанови здравето си и се върна на своята табуретка в лабораторията. Беше малко поотслабнала в лицето. Очите ѝ гледаха тъжно. Изчезна детинската, веселата искрица в тях. Побледняха страните ѝ. Косите ѝ станаха още по-лъскави и черни. И в снагата се поизточи — моминските форми придобиха подчертано женска линия. На всички им се струваше, че Лилия не е вече същата. Дори колежките ѝ, които не се уморяваха да шушукат скрито, бяха готови да се закълнат, че е станала по-висока поне с десет сантиметра. „От ауксините

е!" — клатеха глави те убедено и не знаеха да завиждат ли, или да злорадствуват.

Но — всяко чудо за три дни — и нейната история лека-полека бе изместена от новината за тайнствения великан, който се появявал всяка по-бурна нощ и нападал закъснелите полски работници. Смъртта на бай Стоил овчаря и нападението над шофьорчето Личко — две събития, които възбудиха духовете — бяха примесени с още кой знае колко, една от друга по-фантастични легенди. Те всичките имаха неизвестен източник, но това не намаляваше тяхната „достоверност" в устата на всеки, който ги преразказваше.

Хората от градчето заживяха в несигурност, подтиснати от неизвестната заплаха. Вечер момичетата не смееха да закъсняват из покрайнините и рано отпращаха любимите си. Полските работници излизаха само на групи и бързаха да се върнат по светло. Работата изоставаше. Обществените организации се мъчеха да парират тези зловредни слухове, обаче се чувствуваха затруднени да отговорят на въпроса: кой все пак беше този необикновен престъпник? Че е престъпник, говореха и убийството на овчаря, и катастрофата в Гърми дол.

Към дванадесет часа през нощта съобщиха на майор Вpански за неочакваната смърт на Вихра. Кравегледачът дядо Петко получил удар и бил откаран в болницата полупарализиран.

Смръщен и угрижен от нерадостните новини, майорът се стегна набърже и придружен от Лумпаров и Васев, тръгна за кравефермата. Преди това позвъни на доктор Григоров и младият учен, разстроен, помоли да вземат и него. Майор Врански се съгласи. Не бяха се спуснали по тясната уличка, а докторът вече нетърпеливо сновеше пред външната врата на квартирата си. Духаше силен вятър и го заставяше да придържа с ръка меката си шапка. Щом ги видя, той се затича насреща им:

— Кога е станало това?

— Тази нощ.

— Съмнявате ли се в някого?

— Горе ще ви отговоря! — насила се засмя майорът и отклони любопитството му.

Докторът замълча. Загърна се в палтото си и вдигна яката. Току-що беше напуснал леглото и сутрешният хлад го караше да трепери като трескав. Вихра е мъртва! Ком-

прометира ли това предстоящите масови опити? Не!... Тази смърт си остава неестествена, насилствена смърт. Убита, а не умряла. Утре в други ден ауксините ще навлязат в скотовъдството на страната, ще тласнат напред суровинната база. Месо в изобилие! Евтино мляко, масло и сирене! Едри като портокали яйца! Сланина две педи! Кожи... Фантастика! Какъв великолепен дар за комунизма са ауксините! Тази смърт не изменя нещата. Дори съкращава изпитателния период преди масовия експеримент. Но все пак кой е убил Вихра?...

Последен, като размахваше дългите си ръце, тропаше с ботушите си старшина Лумпаров. Беше в новата си униформа и все му се струваше, че тя ограничава движенията му. За първи път я облече днес... не, вчера. Днес е вече нов ден. Трябваше майор Врански да го накаже с мъмрене за неугледния му външен вид и неопрятност, та да се реши да я облече. Така и щеше да си остане в гардероба, наръсена с нафталин. И за кога? За пенсионерските години? По стар навик старшината крачеше с наведена глава, гледаше пред себе си в мрака и слушаше настойчивия вой на вятъра. Беше се вглъбил в себе си.

Сержант Васев изостана да го дочака, хвана го фамилиарно под ръка и поверително му зашепна:

— Как мислиш, Лумпаре, дали има нещо общо между смъртта на кравата и тези последни произшествия?

— Има, струва ми се... — иронично каза старшината.

— Аз имам нюх! Усещам от разстояние нишката — доверчиво зашушна Васев, сякаш откриваше велика тайна.— А има ли според тебе пръст тука Владо Керечев? Овчарят, а?... Има!

— Какъв пръст ще има, като е задържан? — отвърна с досада старшина Лумпаров.

— А, да... Но все пак, макар и косвено, има! — Не се предаваше Васев и като го изостави, хукна напред да настигне другите. Коремчето си притискаше с две ръце, за да не се подрусва.

В кравефермата всички бяха на крак. Майорът и групата му се отправиха към помещението на кравата.

— Вижте при нас какво става! — разпери ръцете си Анто, който излезе да ги посрещне. Беше смутен, изчеррен. Чувствуваше се виновен.

— Първо, не ща любопитни! — пресече го майор Врански. Протегна ръка и спря доктора да не влиза още в

помещението на кравата: — Не преди огледа! Любопитните да отидат да спят. И без тях ще се справим! Да остане само тоя, който знае нещо.

Капитан Обретенов изкачваше смело планината по посока към „Срутената пещера". Стройни борове извисяваха върхарите си. Вървеше, без да се прикрива и тананикаше игрива планинска мелодийка. Целта му бе да привлече вниманието на „013" и да го примами към себе си. Имаше опасност, разбира се, като го чуе обектът да се прикрие. Тогава напразно щеше да отиде всяко дирене. Ето защо от време на време Обретенов прекъсваше песничката си, наостряше слух. Вятърът духаше в лицето му, огъваше боровете, пееше в иглестите им корони и давеше всеки звук с еднообразното си шумолене.

Той наместваше каишките на раницата върху рамената си и продължаваше да крачи по стръмния път. Оскъдни светлинки струеха от небето. Крачеше, а след него идеха още две дебнещи сенки — едната следеше него, а втората следеше и двамата. Тримата играеха в мрачната планина зловеща, нощна криеница.

„Трябва да седна и да го почакам тука — си каза капитан Обретенов. — На това място най-често е била засичана радиостанцията. Ще направя малка почивка, а може и да похапна. . . Чистият планински въздух усилва апетита."

Ако продължи по пътя към пещерата, „013" може да го изчака и щом се закрие, да предаде съобщението си до резидента. Пътеката на това място беше много тясна, не можеше да се заобиколи от другаде. Ако някой отива към „Срутената пещера" освен край него, отникъде не може да мине. „013" по всяка вероятност е наблизо. Дебне. Зад скалите, зад храстите, в тъмнината. . . Вече ще бъде принуден да се открие. Ще потърси начин да изтича по пътеката. Или да премахне капитан Обретенов от нея.

„Интересно как? . . . Оръжие едва ли ще употреби. . . — капитан Обретенов се усмихна на опасенията си, но няколко предателски тръпки го пронизаха. — Да стреля е рисковано за него, но като се има предвид, че сега е нощ. . . че сме сред планината и жива-живина не се вижда, нито чува. . ."

Разузнавачът се облегна малко по-назад и напрегна поглед. Пред него зееше Карадере, изпълнено догоре с

гъст, лепкав туш, наляво едва прозираше пътечката, по която единствено може да се върви, отзад — скалата, на която се е облегнал и само оттам — отдясно само... Да-а...

Обретенов сне раницата си и я остави до себе си. Протегна крак. Бавно засъбува едната си обувка. Мястото беше на завет, вятърът не свистеше в ушите му и той отлично долавяше нощните шумове. Светещите стрелки на часовника му подсказваха, че до предаването остава само половин час.

„Време е да се явиш! Време е!... — зовеше го мислено той и непрекъснато гледаше надясно. Един бухлат храст размахваше размазаната си сянка и заговорнически шушнеше. — Закъсняваш, драги! Имаш само половин час. Кога ше минеш покрай мене, как ще ме отстраниш, кога ще се прикриеш, кога ще предаваш?... Не си за завиждане!“...

Неведнаж му се бе случвало да изпитва нервите си под прицела на своя враг. Като се откриваше така, той рискуваше много, но без риск неговата професия е немислима. Биографията на капитан Обретенов беше сборник от малки и големи рискове, както биографията на майор Врански, както впрочем всички разузнавачески биографии. А рискове като този — грижливо пресметнати, с безброй предварително разиграни варианти, водят по-направо към целта.

Като че подслушал нетърпеливите му мислени покани, неизвестният „013“ най-после се яви на пътечката. Въпреки че го очакваше, капитан Обретенов усети как трепна сърцето му. Започва се!... Без да се издаде, че го е видял, той наведе още по-ниско главата си над туристическата обувка и я зачовърка с ножа. Изглеждаше погълнат от работата си.

— Още един запален турист! Ехо!... — гласът на „013“ беше нисък, гръден и непринудено весел:

— О!... Стреснахте ме!... Бях се заплеснал в тая.. От луната ли скочихте — нищо не чух! — надигна глава Обретенов. Лицето на събеседника му не се виждаше. Така му се искаше да блесне с лъча на прожекторчето си. Но трябваше да се въздържа и да спазва благоприличен тон.

— И вие ли сте по нощния туризъм?... Какво ви се е случило?

— Набих си краката в тези... гвоздеи ли са, клечки ли са... Още ми са нови, та...

— А, изглежда, и вие сте нов. Сега сте започнали да изучавате туризма. Но защо направо от нощния? . . . Не е хубава тази система. При това сам . . . Нали сте сам?

— Сам съм. Но не съм млад турист — кой казва това? Само обущата. Старите ми са за окайване. . . А вие откъде сте? Не съм ви срещал по нашите места.

— Възможно. На този балкан за първи път се изкачвам. Научих, че тук изобилствуват пещерите. Рекох да ги разгледам.

— О, пещери има! Не са далече. Много рано сте тръгнали и вие. Поседнете да отдъхнем, после заедно ще вървим нататък.

— А, не! — оживи се „013". — Ще вървя! Ще вървя!

— Оставете, моля ви се, по-весело е с дружина в планината!

— Това е така. . . разбира се. . . Но вие ще ме настигнете — учтиво каза „013".

— Извинете, аа. . . как ви беше името?

— Моето? — Ташев.

— Ташев, само да кръстосам връзките си и тръгвам. Аз пък съм Пеев. Пейчо Пеев. Ето че се запознахме!

— Добре, добре, Пеев, много ми беше приятно! — тръгна нетърпеливо „013".

Обретенов скочи и се залепи нахално за него. „Лош вариант избра, Ташев, лош!" — мислеше доволно разузнавачът и надяваше в движение ремъците на своята раница. Не оставаше ни на метър от шпионина. „013" сумтеше нервно. Нахален самохвалко! Бъбривец! Лепка!

— Значи, из пещерите да се повреме днеска? . . . Аз много не ги обичам. . . Студено, тъмно. . . Едни дупки има — миналата година си изкълчих крака. . . Какво казахте?

— Нищо, слушам ви! — с досада отвърна „013" и ускори крачка.

— Ама ние като на състезание? . . . Не мога да ви догоня! — мърмореше непрестанно Обретенов. — Та какво ви разправях? . . . А — да, за пещерите. Много често съм ги обикалял. Сам. Или с приятели. Групичка де, туристи. По-весело е. И тази година съм влизал в някои. Тука нагоре, много наблизо има една. „Срутената" ѝ казваме. . .

— В нея сте влизали? — прояви любопитство „013" Дори се поспря.

— Е, да. И знаете ли. . . Ама колко интересно! Главният вход е затрупан. Разбирате ли? . . . Вход, а пък сру-

тен. Няма вход. Но Пейчо Пеев знае как да се промъкне. Много е трудно.

— Как, като е била срутена?

Капитан Обретенов продължи по-смело:

— А-а, запалихте ли се?... Ако искате да ви заведа? Ще ви покажа как се влиза. Тогава само аз можех да се вмъкна... С плуване. Подводно. Осемдесет секунди без въздух!... Вир има там! Дълбок вир и — през него... А? Е-хе, стар планинар съм аз! Баща ми, Ташев, е бил затрупан от снежна лавина, когато прехвърлял планината една зима. Насам, насам елате! Оттука е по-направо.

„013" направи опит да се откъсне.

— Извинявайте, аз ще мина по тази пътека. Вие...

— О, аз ще дойда с вас — не се безпокойте! От коя пътека искате? Днес ще ви бъда водач. Твърдо съм решил!... Ще ви покажа такива места — ще ахнете!...

— Моля, моля — не съм ви молил... — обърка се „013".

— А, няма нужда! Аз мога да разбирам човека. Без думи, така да се рече!...

— И сам ще се оправя. Мога да се ориентирам и по компаса.

— Имате компас?... И все пак — не, Ташев! Аз няма да позволя да се блъскате! За вас е непозната тази местност. Така де... Баща ми някога казваше, че най-голямата подлост е да оставиш другаря си сам в планината.

— Я оставете! Не съм дете... Довиждане. Ще видим кой пръв ще стигне пещерата... Как се казваше?

— „Срутената". „Възелът" ѝ викахме по-рано...

— Да. Е, хайде — довиждане, Пеев, че закъсняхме. Слънцето ще ни превари. Там ще си довършим приказката.

Капитан Обретенов не отговори. Погледна часовника си — три без десет минути. Той изведнаж реши да прекрати варианта. Ръката му незабелязано се вмъкна в джеба. Напипа пистолета. Палецът легна на предпазителят, натисна, отцепи го. Показалецът потърси спусъка. „013" бързаше да се отдалечи в тъмнината. Обретенов изтича няколко крачки и го настигна:

— Момент, момент! Щях да забравя, Ташев!...

„013" сепнато се извърна. Ръката от ремъка на раницата се стрелна надолу.

Сух, дрезгав изстрел от малкия „Валтер" на Обретенов го стресна и закова ръката му на място.

— Горе ръцете! — мрачно изсъска капитанът и едва тогава извади пистолета си. Беше стрелял през джеба, за да превари шпионина.

„013“ неохотно вдигна ръце.

— Иди повярвай, че в днешно време ще се намерят разбойници из планината. Толкова години народна власт и пак не се оправи този престъпен свят...

— Да, наистина — иронично каза Обретенов.

— Какво искате от мене? Пари ли?... Нà! Ето портфейла ми, бандит!

— Ръцете горе!... — втори изстрел съпроводи думите на капитана. Куршумът, майсторски насочен, свирна на половин метър от ухото на „013“.

— Не стреляй!... Недей... — изплашен се дръпна шпионинът. — Какво искате от мене? Кой сте вие?...

— Е, Ташев, часът е точно три. Какво трябваше да правите? — отвърна му с пряк въпрос Обретенов.

— Не разбирам...

— Бих ви обяснил, ако не беше излишно. Пък и време се губи. Да вървим!

Капитан Обретенов отдавна беше мислил и премислил колко трудно ще стане конвоирането на заловения през нощта, по тесните планински пътеки, гористи склонове и крайпътни скали, когато в джеба му се намира зареден пистолет. А да го обискира сам смяташе за опасно.

Светлината бе достатъчна за привикналите с нощта очи, но месецът скоро щеше да се скрие и тогава — пълен мрак.

Обретенов с усилие овладя тревогата си:

— Върви пред мен и не си прави илюзии, че можеш да избягаш! Стрелям отлично!... — бавно процеди той. — Бих могъл да докажа още веднаж това, но се боя, че от страх ще мръднеш и ще се подложиш на куршума.

Много говореше капитан Обретенов. Той и сам, при други обстоятелства, би се изчервил от тази своя бъбривост, но сега... Сега е нужно с интонация и слово, жест и внушение да парализира всяка мисъл за съпротива, всеки порив за бягство, всеки риск. Двата неочаквани изстрела на „Валтера“ идеха да напомнят, че капитанът стреля без предупреждение.

Тръгнаха обратно. Пътечката се виеше край стари борови стволове, надвиснали тъмни скали, после по ръба на Карадере и стръмно се спущаше надолу. Крачка по

крачка, мъчително бавни, несигурни. Всяка с една голяма въпросителна — няма ли да се опита все пак... Под техните стъпки пукаха сухи съчки, хрускаха шишарки, скриптяха камъни и чакъл, преплиташе се трева. Обретенов чуваше глухото задавено дишане на „013" и тържествуваше в себе си. „Ще се пръсне от яд моят турист!"... Очите му напрегнато следяха неясния силует с вдигнати ръце, а пръстът му опираше на спусъка. На няколко пъти го овладяваше един гневен импулс, едно пристъпно желание да притегли металическото езиче още малко... Едва не предизвика изстрел. От напрежението го заболя глава.

Дълъг, безкраен път... Не вървят, а по лакти пълзят! Няма свършване тази мрачна панорама — тъмни скали, тъмни гори, тъмни долове, тъмно небе... Анемичен месец — изтощен от дългото си светене. Защо не взе със себе си помощник!... Прав беше майор Врански.

Покрай дерето пътечката дотолкова изтъня, че движението на двамата се забави. Капитан Обретенов се пазеше да не доближава много „013", за да избегне евентуални опити за нападение. Този едър кокалест тип владее, без съмнение, жиу-жицу!

Изведнаж той трепна.

Арестуваният турист гледаше към небето. Какво очакваше от него? Помощ ли?... И крачката си забави. Не е ли решил да се опита най-сетне... Пот изби по тялото на Обретенов.

Месецът!...

Той бързаше да се гмурне в звъсеното небе, да потъне в този безкраен океан от туш, който заплашваше да излее мрака си над главите им. Опасността надвисваше. Изплуваше надеждата на беглеца.

— По-живо стъпвай! — грубо заповяда капитан Обретенов.

„013" дрезгаво се изсмя. Беше ли предугадил опасенията му, та ставаше вече дързък?

Майор Врански се върна от кравефермата в един и половина през нощта. Направената аутопсия на кравата отново потвърди познатата причина за смъртта, с която се бяха сблъскали при случая с овчаря и неговото куче — строшаване на гръбначния стълб в областта на шията. Прекъснат беше гръбначният мозък. Може би и тука бе

пипала същата ръка, същите силни и груби пръсти? Свръхестественото?... И отпечатаните по разгизналата почва необикновено големи ходила.

Фотолабораторията проми снимките, които Васев направи с голяма вещина и майорът ги разгледа. Обзорни снимки. От няколко точки. Близка снимка на трупа отляво. Близка снимка отдясно. Детайлни снимки в областта на шията, на изровения под, на изкъртената стена... „Гигантът — мислеше майорът — шега на природата... Игра на жлезите с вътрешна секреция... Или откраднатата ампула? Човек-исполин! Гигант-престъпник! Обучен и завербуван от вражеското разузнаване за диверсии. Но той не е сам. В никакъв случай! Има някой, който му помага, насочва го, програмира диверсиите му. Къде е гнездото на змиите? Къде?... Умело се скриха. Нито една от нишките, които държим, не сочи адреса. Може би „Срутената пещера"?... Именно, защото в нея наймалко се съмняваме. Да — днес е ден на екскурзии!"

Той въздъхна и натисна звънеца. Влезе старшина Лумпаров.

— Лумпаров, незабавно приготви всичко необходимо за едно спущане в „Срутената пещера"! Капитан Обретенов го няма. Възлагам задачата на тебе. Ще можеш ли?

— Познавам тази пещера, другарю майор. Кого да взема още?

— Лейтенант Гечев в колко часа замина?

— В един през нощта.

— Аз ще тръгна с вас. После ще се отделя. Готовност след половин час! Вземи само най-необходимото. В три часа — пред пещерата.

Лумпаров отдаде чест, изпъна се и сякаш още повече се удължи, свали ръката си като отсечена и стремително изхвръкна от стаята. Когато вратата хлопна зад гърба му, майорът се засмя на глас: „Винаги е такъв! Надуши ли, че става опасно — пламва!"

Над планината легнаха предчувствия. Капитан Обретенов стана крайно предпазлив. Отваряше до болка очи, но едва съзираше движещия се на две крачки пред него „013". Направи по-широка крачка, за да се доближи. Опасно беше това сближаване! Опасно беше и откъсването. Нощ...

— Какво хубаво време имаме, Пеев! — подигравателно подхвърли шпионинът. — Аз много обичам тъмнината. Очите ми светят като на котка... Тъмнината крие доста изненади. Луната не мога да понасям. А хубаво се работи на тъмно, а?...

— Мълчи! — звънна металическа нотка в гласа на капитан Обретенов. Той знаеше на какво се дължи тази словоохотливост на арестувания. „С приказки отвлича вниманието ми!... Не иска да пропусне такава сгода за бягство. Сега или никога!... Едва го следя в тъмното. Не мога и да му завържа ръцете... Трябваше да направя това още на светлото. Как?... Да го съборя с един удар в главата, да го обезоръжа и свържа... Грубо, но сигурно. Пропуск! Тогава беше трудно, сега — невъзможно Пропуск!... Късно е вече, късно!“

Неочакван шум от плъзгащи се крака, от свличане на пръст и камъни и един изплашен вик го блъснаха в лицето.

— Падаам!... — „013“ се смъкваше по стръмния склон на дерето. А там беше пропастта!...

Капитанът простря инстинктивно ръка да го хване и в същия миг съзна, че това не бе нещастен случай, а хитро скроено и ловко изпълнено бягство.

Още с падането си, шпионинът бръкна за оръжието си. Затули се зад някакъв храст, залегна и прилепен до ската незабавно откри огън.

— Р-рах! — екна гърмеж от голямокалибрен пистолет. Куршумът рекушира наблизо. Обретенов се строполи зад един камък, освободи се от раницата и стреля в отговор. Тъмнината блесна с два нови изстрела. „013“ не беше далече. По огънчетата се виждаше. Може би само на пет крачки. Или малко повече. Трябваше да се стреля напосоки. Светлината и звука от изстрелите останаха единствените ориентири в обстановката.

Гърмеж!

— Четвърти! — механично ги преброи Обретенов и в главата му се роди отчаяна дързост. — Ще чакам да изстреля и осмия си куршум. Тогава ще се хвърля отгоре му... Или той мене, или аз него. — С празни ръце няма да се върна. Имам малко време, докато той сменя празния с новия пълнител. Това време ще използвам!... Добре е, че аз съм отгоре. Ще се свлека мигновено над него. Ще го зашеметя...

— Р-рах! . . . — петият изстрел драсва земята. Ноздрите на Обретенов потръпват от мириса на земя. „И смъртта има такъв дъх. . . На земя."

При шестия той забелязва, че пламъчето на барутните газове се е преместило малко по-нагоре. „Изпълзял е. . . Приближава се към мене. Търси подстъп. Тъмнината използва. . . Е да го поканим. . ."

Натиска два пъти спусъка. Нещо тежко се свлече. В ушите му звънна надеждата, че може да го е улучил. И в същото време се смути: „Трябваше жив. Дано не съм съвсем. . . Да проговори трябва!"

Два ехтящи гърмежа от пропастта разсеяха съмненията му и въпреки че куршумите пропищяха край ушите му, Обретенов облекчено въздъхна. „Жив! . . . Смъкнал се е на старата си позиция. . . Сега!" — реши трескаво той, надигна се в цял ръст, стреля и скочи със страшен вик:

— Предай се, бандит! . . .

— А-а. . . — задави се изненаданият глас на „013" и телата им се намериха в мрака. Сплетоха се.

Никой никого не виждаше.

Само ръцете се опипваха, захващаха се здраво, раздираха на парцали дрехите, размахваха се напосоки и отново се срещаха. Глухи ругатни, учестено дишане. Пукот на откършваните от шубрачките клонки, сухо триене на пясъка и тъпи удари о меко, нанасяни със злост, с неудържимо желание да се смаже, да се съкруши, да се преодолее съпротивата на другия — това бяха единствените звуци, които разкъсваха тишината.

Не забелязаха кога е огрял месецът. . . Сякаш от страшното напрежение на очите мракът бе избледнял и широко отворените зеници най-после различиха контурите на близките предмети. Те вече се виждаха. Лице в лице. Толкова близо едно до друго, че дъхът им се смесва. И очи, в блясъка на които можеш да се огледаш.

Обретенов отмаляваше. Сърцето му биеше до пръсване. Лека-полека у него предателски се промъкваше съмнението, че „013" е по-силният и ще надделее в ръкопашната борба. Мускулната треска постепенно парализираше ръцете му. Пръстите отказваха вече да слушат командите на волята. Те търсеха. Търсеха наоколо нещо, за което да се заловят, да го изтръгнат от земята, да го запратят в лицето, чийто горещ дъх го дави с непоносимия си мирис

на немити от дълго време, разядени зъби... И — ръката се изплъзна от хватката му! Дясната ръка на „013“ се освободи!... Той се приготви да засрещне удара, ала ръката се бавеше. „Защо не удря?...“ Напрегна сили, изви се на хълбок. Погледна — нож!...

Издигнат над главата му един студен, метадически клин потреперва, блести. Ръката, зашепила ножа, едва се удържа да замахне и разсече нощта на две, за да скрие това сребристо острие в задъханите му гърди. Обретенов препречи свободната си ръка, но другата остана вкопчена с ръката на бандита.

Защо се бави ударът? Сили ли сбира ръката или ярост не ѝ достига, за да извърши едно престъпление?

Капитан Обретенов не разбра какво се случи по-нататък. Как така отслабна хватката, която сковаваше отмалялата му китка? Защо коравите пръсти я освободиха и се вдигнаха нагоре — с две ръце ли искаше да хване ножа и да удари?... За да е безкомпромисен ударът.

Тялото, което тежеше на гърдите му се хвърли настрани и шумно се замята. Той пое облекчено дъх и рипна на крака. В същият момент позна гласа на лейтенант Гечев:

— Аз съм, другарю капитан!.. Гечев. Светнете...

Не повярва! Как е попаднал русият офицер на това място? Запали фенерчето си и видя как в ръцете на лейтенанта безсилно се огъва „013“. Гечев го беше захванал в желязната си прегръдка и бавно извиваше дясната му ръка.

— Сега... Ножа да му отнема само... — притече се на помощ Обретенов.

— Не, другарю капитан! Пазете се! Аз така съм го пипнал, че той сам ще го пусне, ако не иска да му изхрущи ставата!

Вик на болка съпроводи последните му думи. В краката на Обретенов звънна стомана. Той се наведе и вдигна дългия нож -- беше с дръжка от еленов рог, а гърбът му назъбен. „Може би е намазан и с отрова!“ — неволно потрепера капитанът.

— Сега претърсвайте, другарю капитан, аз го държа...

„013“ притихна и се отпусна на земята, сякрушен от изненадата.

В джебовете му Обретенов намери няколко пълнитела и ги прибра. Пистолетът бе паднал някъде наблизо. Това беше малка площадка на стръмния скат на дерето, обрасла

по края с нискостеблени костеливи шубраци. От нея почти отвесно се сриваше стената на около четиридесет метрова пропаст. Там, на ръба на тази тераса, на разкрач от тъмната бездна бяха провели кратката борба на живот и смърт, Обретенов и „013“.

Свързаха ръцете му. Шпионинът още не можеше да успокои дишането си. На две крачки от него, доближили глави, двамата разузнавачи се съвещаваха.

— Дотук си ме следил?

— Тъй вярно! — мръдна смутено рамене Гечев. — По заповед на майор Врански. Аз още при стрелбата щях да се намеся, спуснах се по клоните на едно криво дърво и едва не тупнах. Нищо ли не чухте? Един клон се пропука под мене...

— Къде ти... — усмихна се капитанът. — Природата не ме интересуваше в момента. После?

— После заобиколих и се явих в гръб, но вие вече се бяхте вчепкали и аз не можех, разбира се, да стрелям. Реших да се приближа още по-наблизо, крадешком, с изненада, значи...

— Ти и мене изненада. Пристигна като на филм — точно когато беше най-нужен. В критичния момент! — сложи признателно ръката си на рамото му капитанът. Гечев стеснително се усмихна.

— Аз бях улеснен. Вие и двамата бяхте оглушали и ослепели от ярост.

— Да. А сега обратно! — стана Обретенов.

— Не, другарю капитан! Майорът нареди...

И Гечев долепи устни до ухото на Обретенов. Дълго му шепна. Когато се отдръпна, на устните на капитана играеше весела усмивка.

— Славен чекист е старецът! — промълви той. После се обърна към мнимия турист и сдържано попита: — Отморихте ли се Ташев?

— Да — тихо отвърна шпионинът. Толкова тихо, че едва се чу. Изведнаж бе загубил охота за всичко.

— Сега можем да си поговорим, нали?

— Аз проиграх моя шанс! — горчиво пророни „013“.

— Вие загубихте играта, още когато я започнахте!

Гечев се приближи:

— Аз да потърся раницата му. Нали радиостанцията...

Обретенов погледна часовника си. Наближаваше три и половина. Обърна се към „013“ и му подхвърли внезапно:

— И тъй... какво трябваше да предаде тази нощ „ХКВ-013“?

Като чу своя таен индекс, шпионинът се надигна на лакът и неспокойно раздвижи свързаните си китки. След това го обхвана безразличие, по-дълбоко от предишното и той се отпусна на гръб.

— Подозирах, че сте ме засекли... Това е грешка на Шефа. Той измисли срещите да стават точно тука. Няколко предавания се повториха от този пункт. Детинска грешка!...

Отначало неохотно, той като че ли се канеше да говори вече без подкана. Беше ли приел за себе си, че мълчанието е безсмислено и само влошава положението му? Беше ли убеден, че те знаят всичко или почти всичко? Нямаше ли да се стреми чрез издаването на няколко незначителни сведения да прикрие основното, най-главното?

— Каква радиограма трябваше да предадете? — повтори въпроса си Обретенов.

— „Четирикракият легна. Бил излишен.“ Да преведа ли?

— Няма нужда.

„013“ удивено го изгледа. И това ли знаеха?

— Откъде научихте за смъртта на Вихра?

— ... Вихра?... — недоумяващо отвори очите си мнимият турист. Обретенов съобрази, че той вероятно не знае името на експерименталната крава и допълни:

— ... на кравата.

— Съобщено ми беше предварително, че Бил отива на акция.

— Откъде сте били сигурен, че кравата ще бъде убита на всяка цена?

— О, на всяка цена!... Именно! Аз познавам Бил. В Бил винаги съм сигурен...

— Кой е Бил?

— А това, изглежда, не знаете още. Но аз ще ви кажа. Аз зная всичко за него. Ще ви го предам дословно. Нищо няма да премълча, нищичко!... Той е идея на Шефа. Гигант, човек с огромен ръст, страшно силен, изпълнителен, ням, дисциплиниран като машина... Първокласен удушвач!... Извинете за израза... Бил... о, Бил е истинско чудо!

Безразличието, с което започна шпионинът, се бе заменило с възбуждение. Той надигна глава и истински словесен поток рукна от устата му:

— Вие. . . аз всичко доброволно ви разказвам. Вие няма да забравите това, нали? Аз апелирам към снизхождение! . . . Питайте още — всичко ще ви кажа! До последната подробност! . . . Сам. Доброволно. . . Но и вие ми обещайте. . .

— Всичко ли казахте?

— Не! Не всичко! Аз знам много! . . . Тази нощ ние трябва да се срещнем с Шефа. . .

— Кога! — бързо попита Обретенов.

— След предаването. Сега. . .

— Час?

— Четири без четвърт.

Обретенов запретна ръкава на лявата си ръка и светна с прожекторчето — часовникът му показа, че остават още десетина минути.

— Място?

— В местността, където стреляхте по мене първия път!

— Цел на срещата? . . . Говорете, не чакайте с клещи да ви вадя думите! Смятам, че разбирате колко вредно е за вас да бавите отговорите си!

— О, да, да. . . не съм глупав! Той, той трябваше да ми предаде един филм, за да го препратя. . . Много ценен филм! Нашите много държат на него! Той беше дело на Бил, преди да стане с него така. . .

— На кого трябваше да го предадете? . . . Впрочем. . . за това — по-късно! Нямаме време! Достатъчно! Станете! Хайде, Гечев. . .

— Чакайте! . . . Недейте! . . . Аз още зная! Аз съм ценен за вас. Вие обещахте. . . Аз съм ценен! . . . — „013“ се бе изплашил до смърт. Помисли, че е настъпил краят му.

— Просто безценен, драги Ташев! — язвително каза Обретенов.

Измъкнаха се един по един горе, на пътечката. „013“ послушно вървеше пред тях и очите му с тревога се мъчеха да пронижат мрака и да отгатнат по движенията им какво са намислили да предприемат с него. Страхът за собствената безопасност не го напускаше ни за минута. Постоянно облизваше пресъхналите си устни. Беше готов да говори цялата нощ, да признае всичко каквото искат от него, дори това, което не е било, но да спаси живота си. Беше разбрал, че картата му е бита и бързаше като се оттегли пръв от играта да запази за себе си по-изгодни условия.

— Може би ще искате да ви отведа до скривалището на Шефа? — попита той предпазливо. — Но аз не го зная... бога ми, не го зная! Той никога не ми е откривал мястото. Определяше ми срещи... Все пак аз лично смятам, че е „Струтената пещера“. От тази посока идва винаги. Но кълна ви се, не зная със сигурност!

— Добре... — спря се Обретенов. — Слушай, гадино, ако още ти се диша този въздух... Ти можеш да ни потрябваш, но...

„013“ се преобрази. Какво щастие! Той има шанс — неговите услуги ще послужат все пак...

— Една роля трябва да изиграеш, но умната!.. И чисто!

— Роля?.. Добре, добре! Всякаква роля мога да изиграя! — обнадежди се шпионинът. Той беше съгласен да работи и за дявола, ако му се плати добра цена, а тук разменната монета е един живот — неговият живот...

— Ще отидеш на срещата с Шефа!

— А!?..

— Да! Ще отидеш и ще се държиш като че ли нищо не е било. С нито един жест, дума, намек, интонация, знак няма да издаваш случилото се! Не се опитвай да правиш предупреждения за клопката, защото ако дори само твоето вълнение те издаде, издаде нас, знай — няма да се церемоним! — Неусетно Обретенов беше преминал на „ти“, но гласът му си остана ледено студен и строг. — Ще те следим отблизо. През цялото време. Ти заеш как стреляме...

— О, зная, зная!.. Но аз работя чисто! Ще отида! Ще се убедите! Доволни ще останете от мене!

— Трябва да получиш от него филма.

— Но ръцете ми са вързани...

— Освободи го, Гечев! И раницата му дай! Внимавай, Ташев! За най-малката грешка ще съжаляваш само ти! — процеди Обретенов и добави като на себе си: — ... ако изобщо имаш време за това.

Мрачният тон и особено последните му думи хвърлиха в огън шпионина. Чу се сухо изщракване на пистолет. Капитанът зареждаше.

— Аз се владея добре... — каза той. — Но вие ми обещайте, с офицерската си дума... ако изпълня всичко това... Сами виждате — не е лесно!..

— Стига!

— Вие ще кажете, че съм изкупил вината... не — част от вината си... Мога дори да постъпя на служба... имам опит!..

Обретенов го побутна с отвращение:

— Много бъбриш!.. Закъсняваме!..

И забързаха по пътеката, която водеше за „Срутената пещера“.

На пръв поглед тя нямаше никакъв вход. Който не знае къде е бил входът на „Възела“, не би го открил сега колкото и да се старае. Срутването бе оформило широка цепнатина, но през нея не можеше да се влезе. Отломените каменни блокове се миеха от водите на дълбок, студен вир, от който започваше пещерният ръкав на реката. Той се спускаше надолу към „Черната дупка“, прибираше и нейните води и се вливаше в реката северно от града. Гъсти, сплетени храсти и ниски широколистници ограждаха вира от двете му страни. Трева и папрати бяха избуяли нависоко, надвисваха над самата вода и оглеждаха зеленината си.

Когато дойдоха майор Врански, Лумпаров и Васев, месецът бавно потъваше на дъното на вира. Съвсем се смрачи.

— Васев — посочи го майорът, — вие ще се изкачите хе там, на скалата. Ще залегнете в голямата цепнатина. Да можете добре да виждате и да останете невидим.

— Не виждам цепнатина, другарю майор!...

— Пипнешком ще я намериш. Там е отлична позиция! — каза Лумпаров.

— Ще се спотаите и — нито гък!.. Пълна тишина! Автоматът зареден ли е?

— Тъй вярно! — високо отговори Васев.

— Ш-шт!.. Не викайте! Лумпаров остава при мен!

Сержант Васев се понесе безшумно на късите си крака към определеното място. Трудно щеше да бъде на тази валчеста фигура да се изкатери по скалата и още по-трудно оставаше да се вмъкне през каменната пукнатина, но все едно — Васев никога не се е двоумил, когато трябва да отиде на най-трудното, на най-неудобното. В такива обстоятелства най-добре си проличават личните качества на човека. А неговите кой знае защо все не искаха да ги забележат, нито майор Врански, нито капитанът. Като рекли Лумпаров, та Лумпаров!.. А какво е от само себе си, моля

ви се? Един дангалак, който все си придава важност. А на него, на Васев, в тази история с пещерите положително че му вървеше!.. И за смях стана с онзи инцидент, и в ареста полежа, и производството му забавиха... Сега да е старшина и той. Поне на Лумпаров нямаше да козирува. Ех, не го разбира никой, не го оцениха и тогава...

Докато Васев съчиняваше подобни монолози наум, които, между нас казано, имаха това положително значение, че не му позволяваха да задреме, майор Врански и Лумпаров залегнаха на брега. Сред влажната растителност. С очи към срутения вход. Сега имаше думата търпението!

Около тях зазвъняха комари и настойчиво налитаха. Майорът вдигна яката на мушамата си, провери пистолета си и напъха двете си ръце в джебовете. Потъна в размишления. Какво гласеше шифрограмата?... „Гигант проведе сеансите. Филмът е в „013“. Чакам улица. Шефът..." Предаването е днес — пресмяташе майорът — мястото на предаването е в близост до тази пещера. Преди или след радиовръзката. Шефът ще предаде филма? Ако е преди — ще чакаме връщането му. Ако е след — навярно скоро ще се появи. Откъде ли? Входът е под водата... Оттам ще изплува. Не може да им се отрече находчивостта...

Шепотът на Лумпаров:

— Другарю майор!... Вижте водата! Някакво животно. Или човек?...

— Къде?

— Там — в отражението на месечината!

Да, нощното светило бе изплувало от дъното и сега бледият му полукръг ситно се къдреше. Една тъмна бляскава топка се надигаше над водната повърхност, после се размахаха две черни, лъскави пипала и водата шумно се разплиска. Водното същество се отправи към брега и излезе на пет крачки встрани от тях.

Беше слаб, нисък човек, облечен в гумирана, леководолазна материя. На гърба му се крепеше акваланг с две бутилки, от които черпеше кислород. Водолазът бързаше. Смъкна маската, капишона и се измъкна от костюма като змия, която съблича старата си кожа. Пристъпи до храстите наведе се и повдигна с пъшкане голяма, каменна плоча. Под нея, види се, имаше вдлъбнатина, понеже той натика там костюма и бутилките и ги затисна с плочата. Изправи се. Дълго се оглежда и ослушва, но освен на-

певното църкане на щурците, натрапчивия звън на комарите и жабешкия хор до слуха му не идеше нищо друго. Успокоен, погледна часовника си и заситни към горичката. В лявата си ръка стискаше тънка, блестяща на месеца камичка. От засада ли се боеше или просто по навик?...

Майор Врански стисна Лумпаров по рамото:

— Това е Шефът!... Ти оставаш за старши! Аз тръгвам след него. При опасност ще действуваш според обстановката. Следете да не се измъкне някой още и да се озове в гърба ми... Тук ще ме чакате. Хайде!

Лумпаров козирува в тъмното и се намести по-удобно.

Скрити зад шубраците, на няколко метра само от мястото на срещата, Обретенов и Гечев не отделяха очи от „013", който, седнал на раницата си, с разкопчана винтяга и запретнати ръкави създаваше впечатлението, че турист е спрял на петминутна почивка. В ръката си държеше хляб и луканка. Режеше с туристическия нож, който лейтенант Гечев му върна, мляскаше апетитно и неспокойно се въртеше. Очакваше Шефа. Всеки път тази хитра лисица идваше все от различни посоки. Навярно и сега... изневиделица...

На плещите му тегнеха погледите на двамата разузнавачи и горещи вълни обливаха кожата му само при мисълта, че Шефът може да се усъмни в нещо и да предизвика нежеланата престрелка, в която първият куршум и от двете страни ще бъде отреден за него. И така лошо, и иначе... Неочакваните изстрели на разузнавача, фантастичният му скок в бездната, ожесточената борба на ръба на пропастта и тази изненадваща поява на другия... — всичко това минаваше през главата му и го убеждаваше съвсем да се смири с положението си.

Оставаше му само едно — колкото може по-сполучливо и убедително да покаже старанието си, да пооблекчи незавидното си положение.

„Так!... Так!... Так!..." — тихо почукване на дърво о дърво.

Той трепна. Изправи се. Хапката застана на гърлото му. Преглътна с усилие.

„Так!... Так!..."

Сега! Сега ще отговори!... Започва се!... Шпионинът почука с ножа си по близкия дънер. Повтори. И още вед-

наж... Тревата зашумя под нечии предпазливи стъпки. Клонче изпука. Търкулна се камък и... отново тишина.

До ствола на близкия бор се бе изправила сянка.

— Вене! Венезиси[1]... — долетя кратък призив.

„Добре че е тъмно — няма да забележи нито разкъсаните ми дрехи, нито драскотините по лицето...“ — мислеше „013“, докато приближаваше.

— Чисто ли е? — засрещна го първият въпрос.

— Както винаги.

— Внимавай!... Малко остава.

— И на мене ми се живее.

— Нещо ново за мене?

— Засега нищо.

Шефът се усмихна кисело:

— Нищо, все нищо... Ти съобщи ли им точно както ти казах — работата е завършена, какво още... Напразно рискуваме. И Бил повече няма да работи.

— Всичко съм съобщил дословно, Шефе!

— Аз трябва да се връщам!

— А Бил?... Няма ли да го вземеш да се лекува?

— Хе!... Ела ти да го преведеш през границата. Аз нямам два живота. От него нищо не става вече. Аз го прогоних където му видят очите. Да скита из балкана, докато го заловят или убият. Той е безвреден за нас. Ето филма!

— Дай го! — бързо протегна ръка „013“. Тази малка касетка съдържаше неговото спасение. Той ще я предаде невредима на ония там — в храстите, и ще иска с по-голямо основание снизхождение от съда.

Нервното му движение усъмни Шефа, който отдръпна ръката си:

— Какво ти е?

— Нищо. Дай и по-скоро да се разделяме!

— Страх? Нерви?...

— Както искаш, го кажи! Дай касетката...

Шефът замълча. Приближи се до него и „013“ усети едно тънко острие да боцка гърдите му. Камичката на Шефа!

— Ако ми играеш някакъв номер...

— Глупости! Махни този шиш! Какъв номер?... Ако искаш, задръж си филма. Така и ще предам в сряда... Впрочем, не! Ще предам лично.

---

[1] Елате! Елате тука! (фр.).

— Викат ли те? — попита завистливо Шефът.

— Да! — помъчи се да изрази сдържана радост „013". — Утре вечер. Ще дойде друг. Сигналите не са променени. Срещите остават по същото време на това място.

— Вземи филма! — протегна ръка Шефът. — И настоявай да побързат, дявол да ги вземе, и в пещерата не съм сигурен!...

— Може би ще последват инструкции. Някоя нова акция...

Шефът избухна:

— Имам право на отдих!... И провизии няма. Бил всичко омете! Оставих много следи... А сега и връзката се прекъсва. Да ме заловят в последната минута ли искат?...

„013" взе скъпоценната касетка и нищо не отговори. Скри я в джеба си и си отдъхна скритом. Най-сетне! Сега срещата може да приключи.

— Тръгвам!...

— И през границата стана трудно вече! Едва ли ще минеш благополучно — злорадо подхвърли Шефът.

— Кой знае?... — въздъхна „013".

Шефът се отдръпна назад и неусетно потъна в сянката на нощта. В този момент край „013" изтича ниско приведената фигура на Обретенов и полетя след Шефа. Преследването започна. Една ръка легна на рамото му, а друга изтегли ножа от ножницата. Това беше Гечев.

— Хайде! — каза той.

„013" покорно закрачи. Бръкна в джеба си и подаде касетката на Гечев:

— Взех филмчето... — угоднически прошепна той.

— Видях — равнодушно посегна лейтенантът и двамата мълчаливо се спуснаха към унесеното в предутринен сън градче.

7. БИЛ НЕ РАЗБИРА ОТ ШЕГА

Преследването на нисичката, повратлива сянка на Шефа струваше много усилия на Обретенов. На няколко пъти той губеше от очи своя обект, а веднаж дори едва не се издаде.

Слизаха по една стръмнина. Нощното светило клонеше вече на запад. Наближаваше утрото и предлагаше своите добри и лоши страни. Хубавата видимост се явяваше и помощ, и пречка. И на преследвача, и на преследвания. Неочаквано капитан Обретенов се подхлъзна и залитна по наклона. Обля го студена пот. „Издадох се!...“ Разпери инстинктивно ръце и се вкопчи за някаква диворасла фиданка. Дръвчето изпращя, пречупи се, но беше жилаво и го задържа.

Шефът се прилепи тясно до близкото дърво и остана така неподвижен и безмълвен цели пет минути. Пет минути лежа на земята и Обретенов. После Шефът тръгна — още по-предпазлив и тревожен. Малката му сянка ловко се провираше из шубраците, леко подскачаше от крак на крак, бързо се отдалечаваше.

Капитанът се затича по ронливата пътека. Бързаше да скъси дистанцията, за да не го изгуби. Наближаваха „Срутената пещера“. Ще го проследи до самия вход и там ще го арестува. И в този миг му се мярна втори силует! На десетина крачки отпред и встрани от него. Движеше се в същата посока. „Този пък кой е?“ — озадачи се разузнавачът. Изглежда, че непознатият го бе открил, защото се спря и му махна свойски с ръка. Обретенов се сниши и протегна ръката си напред. Помисли, че му хвърлят нещо, и едва не стреля. Но ръката на непознатия махаше още по-настойчиво. Викаше го. Той изпълзя малко напред и залегна зад едно повалено дърво. Оттук фигурата на неизвестния му се стори позната.

— Обретенов! Насам!... — дочу той да го викат.

— Кой там? — полугласно попита капитанът.

— Врански... Ела де!

Майор Врански?!... Капитанът скочи изненадан на крака и изтича. Гледай ти!... Кога е дошел и той?

— Другарю майор...

— После, после. . . Да вървим, че го изпускаме. Нямаше и да ти се обадя, но ме достраша. . .

— От него?

— От тебе. Да не ми пуснеш някое оловце в гърба.

— Малко оставаше. . .

Двамата се засмяха беззвучно и като се разделиха на пет крачки един от друг, сподириха Шефа.

Гористата част се разреди и откри пред погледа им голо, равно било. Шефът се озова на билото. Той подтичваше, спираше, обръщаше се, размахваше в лявата си ръка пистолета и пак хукваше на малки отскоци като маймунка, отскубнала се от синджира на своя господар.

Двамата решиха да преминат заедно това открито място. Капитанът предложи — с прибежки и пълзешком. Това щеше да ги забави много, но все пак трябваше да се съгласят — не бива още да се издават. А няма друг път.

Нощта лека-полека се разсейваше с раждането на зората. Последните звезди една по една догаряха. Позлатата на месеца се изтри, избеля. . . Най-сетне тая дълга, предълга нощ, в която се случиха толкова истории, умираше. Настъпваше ден — ведър и хладен.

Шпионинът се отдалечаваше и те щяха да се втурнат подир него, ако едно странно видение не ги прикова по местата им.

— Ето ти, Обретенов, ключа на загадката! — прошепна майорът.

— Какво е това? — стъписа се Обретенов.

— Май че се насочва към нашия Шеф. . .

— Що за тип?! . . .

— Ш-шт. . . Те ще се срещнат. Хм, Шефът е изненадан не по-малко от нас. Изглежда, срещата им не е била предвидена.

— Вие знаете ли защо. . . Предполагате ли. . .

— Замълчи!

Алената зора на източния хоризонт позволяваше да се открои един внушителен силует. Един човешки силует, който се носи на огромни отскоци към ситно подтичващия Шеф. Полусведен, сгърбен, разкрил снажни плещи, протегнал дългите си ръце, сякаш сега, само след миг-два, и ще сграбчи целия свят в обятията си, за да го смачка. Целия свят? . . . Не, той искаше само едного! Искаше своя Шеф! . . . За него бе тръгнал на тази ранна, утринна разходка.

Шефът се спря на място — беше много озадачен. Из гърдите на гиганта се изтръгна рев, извиси се, скърши се внезапно и замря в радостно хъркане... Като победния вик на хищник, подушил плячка. Шефът незабавно свърна надясно и се стрелна към най-близките храсталаци. Може би ще успее да се скрие от очите му. Кара Смаил е изпъдил Бил от пещерата и той случайно се е отправил насам. Ще почака, докато се разминат, и ще продължи... Но гигантът го следеше отдалеч и все простираше ръцете си, тласкан от мускулестите си крака, правеше скок подир скок и тържествуващо пъхтеше.

— Ще го хване! — каза майор Врански.

— Не са ли от една и съща група? Какво е причинило този конфликт? — зашепна бързо Обретенов, но един изстрел пресече желанието му да си изяснява сложната картина.

Шефът се отбраняваше. Изстрел. Изстрел. Изстрел... Куршумите потъваха в космататa снага на Бил. Разтърсваха го. Той задавено ревеше. Триеше разкървавените си гърди и се люлееше. После се втурваше пак така стремглаво, за да се препъне при следващия гърмеж. Падаше, ставаше, а двете широкодланести ръце-лопати сочеха сгърчената от страх, стреляща фигурка.

Притаили дъх, двамата не смееха да се намесят. Боят между престъпниците погълна цялото им внимание. Когато и последният куршум се заби в тялото на Бил, Шефът извика с разтреперан глас:

— Бил, назад!... Върни се, Бил!... Аааа...

И запрати празния си, ненужен вече пистолет в озвереното, изкривено от болки лице на гиганта. После се дръпна назад.

Майор Врански се надигна. Обретенов се целеше в главата на Бил. Майорът хвана ръката му:

— Не!

— Ще го убие!...

— Тичай с мене!

Втурнаха се. Какво беше намислил майорът? Как смяташе да обуздае този разлютен звяр, който бе прегърнал вече здраво своята жертва? Нали куршумите се оказаха безвластни над това огромно тяло? Забравил вече всяка предпазливост, Шефът стенеше и ругаеше в ръцете на Бил. Викаше. И бавно се огъваше...

Те тичаха с всички сили. Майорът виждаше как изчезва и последната нишка, която можеше да ги отведе към бърлогата им. Бързаше да я спаси. Но Бил забеляза тичащите срещу него разузнавачи. Нададе вик, проломоти нещо неразбираемо и стисна още по-силно. Чу се хрусък на строшени кости. Тялото на Шефа омекна и се свлече в краката му — притихнало, потрепващо в конвулсии.

Отчаян от неочаквания обрат на нещата, капитан Обретенов се спря и стреля в Бил. Майор Врански навреме блъсна ръката му:

— Какво правиш? . . . Сега него ако можем. . . Жив! . . .

Стъпил победно върху трупа на своя доскорошен повелител, Бил се сепна от изстрела, обърна гръб и затича с тромав, залитащ бяг. Двамата разузнавачи — след него. Но щом навлезе в гората, Бил лесно се скри от хоризонта. Все пак оставаха следите. Първите лъчи на слънцето бяха осветили вече върха и по тревата заблестя като роса кръвта, очертала пътя на ранения гигант.

— Ето го! — рече най-сетне майор Врански. — Лежи до вира!

Запъхтени, те пробягаха без почивка пространството до крайбрежния гъсталак, пред който по очи бе паднал Бил. Водата на синия вир миеше отпуснатите му ръце. От осемте рани на исполинското туловище още струеше кръвта — алена, димяща в сутрешния хлад. . .

— Всъщност той ни доведе до входа на пещерата — каза майорът. — Не виждам само как е могъл да влиза. Костюмите за подводно плуване явно не са му по мярка.

Капитан Обретенов го гледаше, без да разбира.

— Или за него не представлява проблем това. . . с този обемист гръден кош. . . Какъв екземпляр! Ни човек, ни горила. . . Я виж ти!

Той се надвеси, обхванат от необичайно вълнение.

— Какво има? — обезпокои се и капитанът.

— Това е Горов! . . . Готов съм да се обзаложа. Да, да, струва ми се, че всичко се изяснява на този бряг. . .

— Другарю майор, разрешете да доложа! От вашето заминаване досега произшествия не е имало, като се изключи явяването на това. . . същество!

Старшина Лумпаров се беше изпънал и с вдигната до челото ръка долагаше с висок глас. Зад него — Васев, застанал мирно, доколкото беше способен на това.

— ... Ние заехме позиция, както бе указано — продължаваше Лумпаров. — Не след дълго водата се разбълника и тогава... тогава се измъкна този... големият. Можете да си представите нашето учудване. Васев искаше дори да го...

— Ами! — пресече го недоволен сержантът. — Само да го сплаша!...

— Не успяхме да се посъветваме какво решение да вземем и той се затича с такива огромни скокове!... Да го преследваме — къде ти! Стига ли се това чудо!... От друга страна, страх ни беше да не ви настигне и да ви направи нещо. После си рекохме, ако има и други, трябва да ги причакаме. И останахме на същата позиция. Доста време чакахме. Друг никой не изплува. И тогава се върна този... грамадният. Цял в кръв. Бяхме чули изстрелите. Мислехме, че вие стреляте. Едва пристъпяше. Олюляваше се и викаше, викаше — тръпки да те побият!

— Накратко казано — нетърпеливо пресече Васев, — падна, пълзя, пълзя десетина крачки и като стигна до водата, там си остана. Това е. Както бях предвидил още тази сутрин. И на старшина Лумпаров казах: „Помни ми думата, Лумпаре, този тип пак ще се върне!" Така ли беше, Лумпаре... тоест другарю старшина? — Така беше. Върна ли се? — Върна. Значи, работата е ясна като две и две — четири. Това е...

И проницателният сержант, когото нищо не можеше да учуди, подсмъркна и с достойнство замълча.

... Малко по-късно към градеца слизаше една група която, макар да се спущаше от планината, съвсем не приличаше на екскурзиантска. Майор Врански с наслаждение посмукваше луличката си. Само на половин крачка зад него идеше сгорещен и разгърден капитан Обретенов. Старшина Лумпаров, ъгловат и отпуснат, сякаш бе загубил всякакъв интерес вече и на лицето му бе изписана пак старата лумпаровска скука и затвореност. Сержант Васев, натоварен с автоматите на диверсантската група, конвоираше Кара Смаил, който, мокър до кости, се олюляваше пред него и от време на време потриваше изстиналите си рамене. Турчинът бе извлечен от водата без водолазен костюм. Едва не го удавиха. Капитан Обретенов и старшината се гмурнаха във вира, вмъкнаха се в пещерата, после по кори-

дора, по въжената стълба — намериха дълбокия кладенец — скривалище. Каменната площадка вонеше на спирт. На походното легло още хъркаше Кара Смаил. Лесно му свързаха ръцете, но докато го събудят, минаха петнадесет минути. Поеха по обратния път.

Последният член от бандата на Шефа бе обезвреден.

Акция „Гигант“ приключи.

Над планинския градец отново се спусна мирна тишина. Реката все тъй спокойно и лениво миеше бреговете си.

Само в черните коси на лаборантката Лилия Траянова се появи бяло кичурче, но доктор Григоров намираше, че то много ѝ отива.

СЪДЪРЖАНИЕ

ЧАСТ ПЪРВА

ЧАСТ ВТОРА

Редактор на обществени начала *Шули Бело*

Контролен редактор *Георги Стоянов*
Худож. редактор *Красимира Златанова*
Художник *Михаил Руев*
Технически редактор *Найден Русинов*
Коректори *Надежда Николова* и *Донка Симеонова*

Дадена за набор на 30. III. 1965 г. Подписана за печат на 10. VI. 1965 г.
Издат. № 296 Темат. № 339 Формат 84/108/32 Тираж 10 080
Издат. коли 10,45 Печатни коли 13,75 Лит. група IV
Цена 0,74 лв.

Държавно издателство „Христо Г. Данов" — Пловдив
Печатница „Димитър Благоев" — Пловдив

Цена 0,74 лева